ఎల్లలు దాటిన తెలుగు మల్లెలు

బర్మా ఆంధ్రులు

959.1
లక్ష్మ- ఎల్ల
71,108

భీశెట్టి లక్ష్మణరావు

కేంద్ర ప్రభుత్వ బహుమతులు పొం

శ్రీ ఫ శెట్టి రచనలు

1. **మారాలి మనం** : 1980 వ సంవత్సరంలో అఖిల భా సమేష పరిషత్తు పోటీల్లో ప్రథమ బహు బహుమతులు పొందిన నాటకం.
2. **లక్ష్య సాధన** : 197 వ సం॥లో కేంద్ర సమాజ విద్యా శాఖవారి పోటీల్లో రు. 2 వేలు బహుమ నాటికం.
3. **సమాజం మారాలి** : 1979 వ సం॥లో కేంద్ర సమాజ విద్యా శాఖవారి పోటీల్లో రు. 2 వేలు బహుమ నాటకం
4. **యుగపురుషుడు** : 1977 వ సం॥లో కేంద్ర విద్యా మంత్రిత్వ శాఖవారి పోటీల్లో ప్రథమ పొందటమే గాక – హిందీ రచితల శాఖ అనువదించబడ్డ నవల...

ఉత్తమ సినీ జర్నలిస్ట్ బంగారు పత

1990 వ సంవత్సరానికిగాను "వంశీ బర్కిలీ - శ్రీ వా 'ఉత్తమ సినీ జర్నలిస్ట్ బంగారు పతకం

* * * *

ఆంధ్ర దేశంలో సంచలనం సృష్టించి
పరిషత్తులలో వేలాది బహుమతులు పొందిన

నాటికలు

1. సాధన
2. ఛాయ
3. సంస్కృతి
4. సమత
5. సంఘమిత్ర

నాటకాలు

1. సమాజం మారాలి
2. మాకీ మారని మనుషులు
3. ధర్మ పథం
4. దగాపడ్డ తమ్ముళ్ళు
5. ఘోష

ఎల్లలు దాటిన తెలుగు మల్లెలు

విదేశాంధ్రులు

(విదేశాల్లో తెలుగువాళ్ళు)

భీశెట్టి లక్ష్మణరావు

దేశదేశాల ఆంధ్రుల సువర్ణ చరిత్ర!

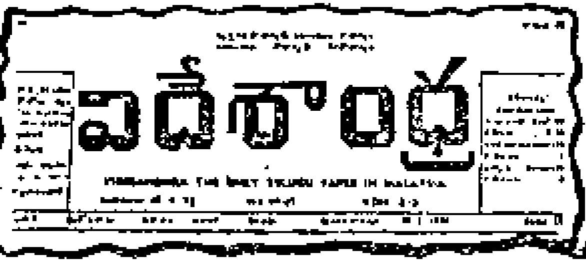

YELLALU DAATINA TELUGU MALLELU - BURMA ANDHRULU

By

BHISETTY LAXMANA RAO

First Edition : March - 1992

959.1
C.20571

ప్రతులు
Publishers :
SADHANA PUBLICATIONS
Burma Colony, Vijayawada - 520 015

Copies Available at :
Visalaandhra Book House All Branches

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ఆర్థిక సహకారంతో ప్రచురణ

71,108

ముద్రణ :
[illegible]
(ప్రొప్రయిటర్స్ : విశాలాంధ్ర విజ్ఞాన సమితి)
చంద్రం బిల్డింగ్స్, విజయవాడ - 520 004.

అమ్మా-నాన్నలకు ఆరాధనా దీపం !
అన్నా-తమ్మునికి అనురాగ హారం !!

ఒకనాడు.... నాన్న చేయిపట్టుకొని,
కష్టాలకొచ్చే కాన్పులలా - 'అమ్మా-నాన్న'
పోషించి పెద్దచేసిన "సంసారా"న్ని వదిలి వెళ్ళారు!

ఇప్పుడు... నాన్న కష్టాలు తొలిచే - అమ్మ కష్టాలు కట్టి
కష్టాల త్రాసులో - తల్లిపుణ్యంలేనివాడు!
సంసారపు పల్లకి నావ,
ఆ కథలు చాలి ఆ అమాయక కష్టాలకు
తెలుగు "అక్షరాలతో" - అద్దాలు కూర్చాడు!
నేడు "తెలుగు పదాలతో" మాటలు నేర్చాడు!
తెలుగింటి "తెలుగుతల్లి" ఒడిలో -
"పద్యాల పక్ష" పట్టించాడు!
కవిత కవన చేయాలనా
పద్యం చెప్పుకోవాలి!
అన్నదమ్ముల
మన మాటల-పలుకులోని ! భాష భావి !!
అదే - ఆ కష్టాల తొలి పలుకు!
ఆ కలల ఫలాలకోసం
పెద్దల తెలుగుపద్యాల పదునాలకోసం...
నా పిచ్చిమాటలు - ఆ కొసరి గంధాలు!
నా ప్రయత్నం - నా కృతజ్ఞతలు!!

అలాగే.... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ఆ త్యాగంలో.... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

—[illegible] లక్ష్మణరావు

71,108

'ఆంధ్ర పత్రిక' కు అక్షరాంజలి !

1964 జులై 29 న - 'రాంబాబును' గా ఆంధ్ర గడ్డమీద అడుగు పెట్టాను.

1964 నవంబరు 23 న - ఆంధ్రుల అభిమాన "ఆంధ్ర పత్రిక" ఆశ్రయం ఇచ్చింది. పత్రికలో ఉద్యోగం చేస్తూ, విజయవాడ ఎస్. ఆర్. ఆర్. & సి. వి. ఆర్. రాత్రి కళాశాలలో డిగ్రీ చదువు చదివాను. ఈ 28 ఏళ్ళ సర్వీసులో - నన్ను పెంచి - పెద్ద చేసి - "చీఫ్ ఎడిటర్ - సిటీ స్పెషల్ రిపోర్టర్"గా - నా హోదా పెంచింది. ఆ మహాసంస్థ, ఈ నాటికీ ఆ సంస్థలో ఒక "జర్నలిస్ట్"గా ఉద్యోగం చేయటం అదృష్టంగా భావిస్తున్నాను।

అందుకే - యీ అక్షరాంజలి !

నా

జనికి,

నా

జన్మం

నా

జాతికి-

'విశ్వ విజేత'

శ్రీ దాశరథి

'దర్శకరత్న' శ్రీ దాసరి నారాయణరావు
'నటసామ్రాట్' శ్రీ అక్కినేని నాగేశ్వరరావు మధ్య శ్రీ కోట్ల లక్ష్మణరావు

నిండు మనస్సు నమస్సులు

యావత్ భారతదేశం గర్వించదగ్గ
తెలుగు చలనచిత్ర కళామతల్లి కంఠ మణిహారం

"సీతారామయ్యగారి మనవరాలు"

చిత్ర కళా రూపం

అలాంటి—
కళాత్మక – రసాత్మక – కావ్యాత్మక - 'న భూతో న భవిష్యతి'
కళా ఖండం సృష్టించి తెలుగువారి గౌరవం పెంచిన

సుప్రసిద్ధ అగ్ర నిర్మాత
ప్రఖ్యాత వి. యం. సి. ఫిలిం డిస్ట్రిబ్యూటింగ్ సంస్థ అధినేత

శ్రీ వి. దొరస్వామిరాజుగారు

'మనిషికన్నా మనసు వెన్న
ఆ మనసు కన్నా మనిషి మిన్న

• • •

ఏటిలోని నీటి బుడగలు మానవ జీవితాలు....
ఆ జీవితాల్లోని నీటి ప్రవాహాలు "మమతా-మమకారాలు"
ఈ ఉపమాన సహజ - సజీవ చిత్ర రూపం
పద్మభూషణ్ - డా॥ అక్కినేని విశ్వరూపం

"మాధవయ్యగారి మనవడు"

'మూల' కథా సృష్టికర్త - భీ శెట్టి

• • •

నిండు మనస్సు నమస్సులు

ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు

ఈ పుస్తకం ముద్రణకు మొదట అన్ని ఆంధ్ర హాంటేయుల కేంద్ర సంఘం స్టేట్ ప్రెసిడెంట్ 'పద్మశ్రీ' 'హాంటీక రత్న' శ్రీ ఎం. ఆద్దిన రాఘనాయుడు సెకట్రేటర్, ది. 18-1-982 న తేదీన కేంద్ర సంఘము కమిటీ మెంబర్ శ్రీ పి. వి. కూడేరంగారు ఆధ్యక్షతన ఒకటవ ఆర్యాటీన్ ప్రముఖ సాహితీ మిత్రులతో ఒక ప్రత్యేక సమావేశం ఏర్పాటు చేయడమైంది. గ్రంథ రచయిత స్వయంగా మొత్తం పుస్తకంలోనిగా ఉన్నట్టి రచనలు సందేహాలు, సూచనలు చేసి సహకరించిన ఆనాటి సాహితీమిత్రులు.

శ్రీయుతులు ఎం. ఆద్దినరావు, కె. ఎం. రాజు, ఓ.ఎ.సి.యమ్., పి. వి. కూడేశం, పెరకంశెట్టి రామారావు, ఎం.ఎ., యమ్ వీరాస్వామి, గండూరి వెంకయ్య, వి. కృష్ణారావు, టి. గౌతం ప్రకాష్, పి సుబ్బారావు, ఎం. శ్రీని వాసరావు, ఎం. అహింస, బి.ఏ., డి. బాలయ్య, నాగల ఆప్పారావు, ఇ. ఈశ్వరరావు, శ్రీమతి ఎం. పద్మావతమ్మ.

బర్మా ఆంధ్ర ప్రముఖులు

"దానశీలి"

శ్రీ కె. గంగిరెడ్డిగారు

ప్రెసిడెంటు : ఎడ్మినిస్ట్రేటివ్ బాడీ -
విశాఖపట్నం డాక్ లేబరుబోర్డు

ప్రజా సంక్షేమానికి, ధార్మిక, ఆధ్యాత్మిక, విద్యావికాసానికి పెట్టింది పేరు శ్రీ కె. గంగిరెడ్డిగారు. ఆయన వయస్సు 85 ఏళ్ళు.

1937లో బర్మాకు వలస వెళ్ళిన శ్రీ గంగిరెడ్డిగారు రంగూన్‌లో "రెడ్డి యంగ్ మెన్స్ అసోసియేషన్" వ్యవస్థాపకుల్లో ప్రముఖులు. "ఆంధ్ర మహాజన సంఘానికి" ప్రెసిడెంట్‌గాను, "ఆంధ్ర యువజన భజన కూటమి" స్థాపకుల్లో ముఖ్యులుగాను అనేకానేక ఉత్తమ ఉన్నత పదవులనలంకరించి రంగూన్‌లో తెలుగుబిడ్డల విద్యావికాసానికి అవిరళ కృషి చేసిన విద్యాదాత.

1954లో గోదావరి ఫ్లడ్స్ వచ్చినప్పుడు రెడ్డి యంగ్‌మెన్స్ అసోసియేషన్ ద్వారా, లక్ష రూపాయలు బర్మా ఆంధ్రులనుండి సేకరించి గోదావరి వరద బాధితులకు అందజేసిన కారుణ్యమూర్తి.

1940లో ఆంధ్ర దేశానికి తిరిగి వచ్చిన శ్రీ గంగిరెడ్డిగారు ప్రస్తుతం విశాఖపట్నం స్టీవ్‌డోర్స్ అసోసియేషన్, కె. యస్. రత్ మెమోరియల్ ట్రస్టు ఛైర్మన్‌గా వుంటున్నారు. వెస్ట్ గోదావరి జిల్లా "అరవల్లి"లో పుణ్యమూర్తులైన తల్లిదండ్రులు శ్రీ కొవ్వూరి వెంకన్న, శ్రీమతి సూరమ్మగార్ల పేరుమీద హైస్కూలు కట్టించారు. వితరణ శీలిగా పేర్గాంచారు.

అంతేకాక, విశాఖపట్నంలో వేమన ఎడ్యుకేషనల్ సొసైటీకి, భూమిపూజ కళా క్షేత్రానికి, కైలాసపురంలో వున్న డాక్ లేబర్ బోర్డు ఏరియా- శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామి ఆలయ నిర్మాణానికి, ప్రేమ సమాజానికి, తోటపల్లిలోని "శాంతి" ఆశ్రమం 'అభివృద్ధికి నిరంతరం శ్రమిస్తున్న పుణ్యమూర్తి... ఒకనాటి బర్మా ఆంధ్ర ప్రముఖునిగా, ఒక బర్మా ఆంధ్ర రచయిత రాసిన ఈ "ఎల్లలు దాటిన తెలుగు మల్లెలు - బర్మా ఆంధ్రులు" అనువాద గ్రంథ ముద్రణకు ఐదువేలు విరాళమిచ్చి ప్రోత్సహించడం శ్రీ గంగిరెడ్డిగారి దాతృత్వానికి నిదర్శనం.

ఎందరో మహానుభావులు . . .

"ఎల్లలు దాటిన తెలుగు పత్రిక - విశ్వ ఆంధ్రము" పుస్తకం రచన చేసే సమయంలో - పరిశోధనలు, పరిశీలనలు - జరిగినప్పుడు - రోజులు తరబడి పట్టింది, గ్రంథాలను సంప్రదించటంలో నాకు అండగా నిలిచిన సుప్రసిద్ధ సీనియర్ జర్నలిస్టు శ్రీ జి. ఎస్. వరద. రాజేశ్వరరావుగారికి, ప్రముఖ అభ్యుదయ రచయిత - నా మిత్రుడు శ్రీ మైత్రేయ (విశాఖ) గారికి — ఉన్నత చారిత్రక, విస్తృత స్మృతి, ప్రముఖ జర్నలిస్టు 'ఆంధ్ర చిత్ర' సంపాదకులు శ్రీ బుద్ధవరపు సుబ్బారావుగారికి—

ఈ పుస్తక ముద్రణకు ఉపయోగపడే సూచనలు ఇస్తూ ప్రోత్సహించిన ఇరుగు పొరుగు ప్రముఖులు - ప్రసిద్ధ వ్యాఖ్యాత - సాహిత్య - సంఘ సేవకులు - విశాఖవాస్తవ్యులు - శ్రీ కె. సంగీతరెడ్డిగారికి - వాత్సల్యంతో ప్రోత్సహించిన రాజకీయ - సాంఘిక సేవా ధురంధరులు శ్రీ పి. అప్పల నరసింహం (మాజీ ఎం. పి. - విశాఖపట్నం) గారికి—

1 9 ఏళ్ళ వయస్సులో, తెలుగులోనే తొలి 'సన్మానం' చేసి - బుద్ధభగవానుని ఆశీస్సులతో ఆంధ్రదేశానికి పంపిన 'ధమ్మపద' - 'బాంధవీకరత్న' - విశ్వ ఆంధ్ర వాంఙ్మయ కేంద్ర సంఘ అధ్యక్షులు శ్రీ యం. అప్పారావుగారికి—

అన్నివిధాల నాకు చేదోడుగా నిలిచే "విజయవాడ విశ్వ భారతీయుల పుస్తకావిష్కరణ సంఘం అధ్యక్షులు" - ప్రముఖ సంఘ సేవకులు శ్రీ మాతంగి నారాయణ, శ్రీ మాతంగి మోహనరావుగార్లకు — మాజీ గౌరవ కార్యదర్శి శ్రీ ఓ. ఎ. నాయుడు మరియు సంఘం మాజీ అధ్యక్షులు శ్రీ బత్తి వెంకటరెడ్డిగారికి — శ్రీ యమ్ మి త్రులు శ్రీ శాస్త్రి అప్పారావు, శ్రీ శాస్త్రి చిన్నారావు, శ్రీ దాడి అప్పారావు, మల్ల నాగేశ్వరరావు, శ్రీ ఓ. మాలకొండయ్యగార్లకు - నేను బయటకు వెళ్ళే కోసం నిరంతరం శ్రమించే — ఉత్తమ - సంఘం కార్యదర్శి, యువ కిశోరం శ్రీ ఎ. మహేంద్రగారికి - మాజీ ఉపాధ్యక్షులు శ్రీ గోటేటి సింహాచలం, శ్రీ తాతా మరియు భాగ్యలక్ష్మిగార్లకు ప్రియమిత్రులు శ్రీ సీతారామారావు మరియు శ్రీ నమ్మి విక్రమ్ (హైదరాబాదు) గార్లకు—

డా. శ్రీ. గాజవల్లి శివబ్రహ్మం - నటి కళాసాగర్ ప్రధాన కార్యదర్శి - కళాతపస్వి శ్రీ దుర్గాప్రసాద్ అప్పలరాజుగారికి - తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం - సెనేట్ సభ్యులు ఆరోగ్య డాక్టర్ మురళీధర్ సింగ్ గారికి — విజయవాడ నగర ప్రముఖులు, కళా సేవకులు శ్రీ సుంకర కనకారావుగారికి - ప్రత్యేకించి—

విజయవాడ విద్యా కాలనీ నుండి అమూల్యాలు కృషి చేసి అమూల్యమైన సౌజన్యమూర్తి శ్రీ సి. హెచ్. వి. రాఘవులుగారికి—

ఇంకా...ఇంకా

ఎందరెందరో మహానుభావులు...అందరికీ వందనాలర్పిస్తూ - ఈ పుస్తక రచనలో ఎన్నో కొరతలు జరిగినా - ప్రముఖ సంఘాల పేర్లయినా - ప్రముఖుల పేర్లయినా ప్రస్తావించటం మరచిపోయి వుంటే - సహృదయంతో మన్నించి - తెలియపరిస్తే - మలి ముద్రణలో సవరించి ప్రచురించగలనని సవినయంగా మనవి చేసుకుంటున్నాను.

—రచయిత

నా గురించి...

పుట్టింది బొంబాయి మహానగరంలో. వయస్సు 45 ఏళ్ళు.

బొంబాయిలోని "ఆంధ్ర మహాసభ సంఘం" లోనూ, ఎ. వి. ఎమ్. లోనూ, నాకై, పదవ తరగతి వరకూ చదువుకుంది ఎస్.ఐ.ఇ.యస్. కాలేజీ హైస్కూలులో.

చిన్నప్పట్నుంచీ చదువుపట్ల ఆసక్తి, రచయిత కావాలనే అభిలాష ఉండేవి నాలో.

నాన్న కష్టపడి రాత్రీ పగలూ, అమ్మ కష్టపడి కడుపు కట్టుకుని [illegible] అమ్మ అన్నయ్య, తమ్ముడు నన్ను చదివించడంకోసం వ్యాపార—వారి చదువులకి అంకితం చేసి తమ జీవితాన్ని.

ఆంధ్రదేశం నుండి బొంబాయి వచ్చే "ఆంధ్రపత్రిక", "ఆంధ్రప్రభ" మొదలైనవి చదివేందుకు, కొంతమంది మా "బాల్కనీ" తెలుగువారు నాకు పుస్తకాలు ఇచ్చేవారు. ఆ పుస్తకాల్ని చదివేది "చందమామ", "బాలమిత్ర", "బాల" లాంటి పుస్తకాల్ని కొనుక్కునేదాన్ని. కొన్ని కథల్ని రాసి పంపేదాన్ని.

తొలిసారి పదిహేను వయస్సులో, [illegible] బొంబాయి నుండి వెలువడే "ఆంధ్రపత్రిక" పత్రికలో "అమ్మ పిలుస్తోంది" అనే ఓ చిన్న కథానిక రాసి ప్రచురించింది. కన్నవారి ఆశలూ, లోకంలోని ఆచారాలు అది అందుకున్నాను [illegible]

"తెలుగు వెలుగు" ఆచార్య ఎ.పి. రంగా స్వర్ణోత్సవ సందర్భంగా రచన పోటీ నిర్వహిస్తే, అందులో ప్రథమ బహుమతిగా బంగారు పతకాన్ని పొందాను. అది నా జీవితానికి బంగారు బాట వేసింది.

ఆ తరువాత ఆంధ్రలో పేరెన్నికగన్న "కవితాంజలి" శ్రీ [illegible] గారి ప్రోత్సాహంతో కథ, నాటిక, నాటక రంగాలలో ముందుకు వెళ్ళాను.

తర్వాత, నా అన్నయ్య శ్రీ [illegible] అప్పలనాయుడు "[illegible] కళామండలం" నాటక సమాజాన్ని స్థాపించి, నా చేత, "మాతృభూమి", "అమరవీరులు", "[illegible]" లాంటి నాటికలు, నాటకాలు రాయించారు. అవి ప్రదర్శనల్లో విస్తృత ప్రచారం పొంది నన్ను ఓ శక్తివంతమైన రచయిత స్థాయికి చేర్చాయి.

ఒకవైపు "ఆంధ్రజ్యోతి", "స్వాతి" పత్రికల్లో కథలు రాస్తూ, [illegible] మరోవైపు [illegible] వెలువడే "[illegible]" పత్రికలో "[illegible]" అనే సీరియల్ నవల రాశాను.

ప్రచురణ అయిన ఒక్కొక్క రచనను గుడ్డిదీపం దగ్గర కూర్చొని చదివి వినిపిస్తుంటే, రోజంతా కష్టపడి కార్చుకున్న నాన్నగారు తన కష్టాన్నంతా మర్చిపోయి, గుండెల కద్దుకొని పొంగిపోయేవారు. అమాయకపు "అమ్మ" "నా కొడుకు ఎంత బాగా రాశాడు". అంటూ ఆనందాశ్రువులతో ఉప్పొంగిపోయి వింటున్న అందరికీ "స్వీటు" లిచ్చి, నాకు మరీ లిచ్చేది. వాళ్ళలో వాళ్ళు గుసగుసగా నవ్వుకుంటూ మురిసిపోయేవాళ్లు అన్నదమ్ము-లున్ను।

అశోక్ హాలులో "మల్లీశ్వరి" గెలాక్సీలో "పాతాళ భైరవి" ఎమరాల్డ్‌లో "దేవదాసు" వంటి తెలుగు చిత్రాలు విడుదలైతే, అవే మహాభాగ్యాలుగా అందమైన తెలుగు భాషకు గౌరవాలుగా మొత్తం 'ట్రిప్లికేటు' రాసుకొని, దాచుకొని చదివేవాళ్ళు। రంగూన్‌లో "మొగల్-సెంటర్" గోల్డ్‌లో "మన కమ్యూనిటీ మెంబర్స్" స్టూడెంట్స్ డిబేట్ ఏంటినప్పుడు, వాళ్లతో కల్సి ప్రథమ బహుమతి పొందడం, నేనే ఒక అందమైన అనుభూతిగా మిగిలిపోవడం నా అదృష్టం।

1962లో విప్లవ ప్రభుత్వం బర్మాను కైవసం చేసుకుంది— బర్మా జాతీయత్వం లేని కారణంగా కాందిశీకుణ్ణయ్యాను నేను—

ఆ దశలో "ఒక ఊరేవు, తప్పనిత సమయంతగా ఆంధ్రదేశంలో పేరు పొందాలి" అంటూ "ఆంధ్ర బౌద్ధ భక్త సమాజం" చేసిన సన్మానంలో సంస్థ వ్యవస్థాపక అధ్యక్షులు శ్రీ ఎం. అప్పలరావు తదితర పెద్దలు ఆశీర్వదించటం, 'తథాగతుని' పూజా విగ్రహం కానుకగా బహూకరించటం నా లక్ష్యసాధనకు ఊపిరైంది।

ఆ తర్వాత—

ఎన్నో నాటకాలు ప్రదర్శించిన — గాంధీ మెమోరియల్ హాలులో ఆగిపోయింది నా గళం। ఎన్నో కుటుంబాలతో పెనవేసుకున్న నా 18 ఏళ్ళ రంగూన్ జీవితం చేజారి పోయింది.

గంగా భవానీలాంటి — "ఐరావతి" నదికి,

లోక కళ్యాణమూర్తి ... భగవాన్ బుద్ధునికి,

ఆహ్లాదంలో తేజో విరాజమానమైన తెలుగు కళామతల్లి — అజంత కళా వైభవానికి, జన్మనిచ్చిన 'జనని బర్మా'కు కన్నీటి వీడ్కోలు చెప్పి— 1964 జులై 29వతేదీన తెలుగు గడ్డమీద కాలూనాను... ।

— రచయిత

అనురాగ గీతి!

స్ఫూర్తినింపే - మెప్పు నింపే
ఆమె - ఓ శాంతి మూర్తి!

పదము నాదైతే
పలుకు ఆమె!
గమ్యం నాదైతే
నడక ఆమె!!
ఆలోచన నాదైతే
అంతరంగం ఆమె!!!
ఊహ నాదైతే
ఊపిరి ఆమె!!!!

ఈ జన్మకైనా
ఏ జన్మకైనా
ఎన్నెన్ని జన్మలకైనా
నేనే ఆమె - ఆమే నేను

—అర్ధాంగి "వాసవ" కు
అనురాగ గీతి!

ఈ పుస్తకంలో మిమ్మల్ని పలకరించే...

శీర్షికల సూచికలు — పేజీల వివరాలు

1) ఇదీ – మన మహోజ్జ్వల తెలుగు సంస్కృతి పర్వం — 17

2) మన 'బర్మా' చరిత్ర — 21

3) తింజాన్ నీళ్ళ పండగ — 25

4) బంగారు బర్మాలో ఆంధ్రుల పాత్ర-తెలుగువారి పంట — 29

5) బర్మా రాష్ట్రీయాంధ్ర మహాసభ-'కోరంగీ' అను పదము తొలగింపబడుట — 31

6) 1928వ సంవత్సరంలో విశాఖపట్నం జిల్లాలో తుఫాను — 34

7) బర్మా ఆంధ్రుల ఆత్మబంధువు – శ్రీ అవటపల్లి నారాయణరావుగారు, M.A., M.L.C. — 35

8) 1930లో బర్మా అల్లర్లు – భారతీయుల కన్నీళ్ళు — 37

9) జాతీయోద్యమంలో – బర్మా ఆంధ్రులు — 42

10) దేశోద్ధారకుని అధ్యక్షతలో – బర్మా ప్రథమాంధ్ర మహాసభల వేడుకలు — 43

11) 1941 డిసెంబరు 23న – బర్మాపైన జపాన్ బాంబుల దాడి — 45

12) బాంబుల వృష్టుల్లో క్యాంపుల్లో – బర్మా ఆంధ్రులు — 46

13) రంగూన్‌లో "తెలుగు నాటక కళ" — 51

14) బర్మాలో 'తెలుగు పత్రికలు' — 53

15) కవులు – రచయితలు — 55

16) తెలుగు తేజస్సుకు అద్దం పట్టిన ఆంధ్ర సంఘాలు — 56

17) ప్రముఖ కవుల గీత మాలికలు — 59

18) మనల వరించిన తెలుగు కవులు — 105
19) తెలుగువారి పెళ్ళిళ్ళు — 117
20) రంగూన్‌లో ఆంధ్రప్రదేశ్ వార్షికోత్సవం — 127
21) ఆకాశవాణిలో ప్రవాసాంధ్రులకు అన్యాయం—
బర్మా ఆంధ్రుల ఆందోళన — 124
22) బర్మా ఆంధ్రులకు ఆంధ్రదేశంలోని పలు పత్రికల సపోర్టు — 128
23) బర్మా - పరిసర పట్టణాలలోని తెలుగు సంఘాలు — 130
24) విదేశీయుల పైన విప్లవ ప్రభుత్వ ఆంక్షలు — 136
25) ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కాలూని బర్మా కాందిశీకుల సంఘాలు — 142
26) విదేశాల్లో తెలుగు సంస్కృతి — 145

ఇంకా

గుండె గుండెనూ రంజింపజేసేవి - స్పందింపజేసేవి

ఎన్నో...సంఘటనలూ...మరెన్నో సాదృశ్యాలూ....

ఈ గ్రంథ రచనకు ఆధారాలైన

1) ఆంధ్రపత్రిక
2) ఆంధ్ర మిత్ర (రంగూన్)
3) తెలుగు విద్య (రంగూన్)
4) విదేశాంధ్ర (మలేషియా)
5) **Patrika – Year Book**
6) ప్రపంచ దేశాల చరిత్ర
7) రంగూన్ ఆంధ్ర సాహితీ సమితి వార్షిక సంచిక
8) మలేషియా – వార్షిక సంచికలు
9) తెలుగు ముత్యాలు [రంగూన్]

—ఆయా పత్రికాధిపతులకు, సంపాదకులకు, రచయితలకు కృతజ్ఞతలు.

"తప్పు - ఒప్పుల" పట్టిక

పేజీ	తప్పు	ఒప్పు
25	తంజాన్ నీళ్ల పండగ	తెంజాన్ నీళ్ల పండగ
51	[illegible]	[illegible]
59	1904	1934
56	[illegible]	[illegible]
61	[illegible]	[illegible]
62	[illegible]	[illegible]

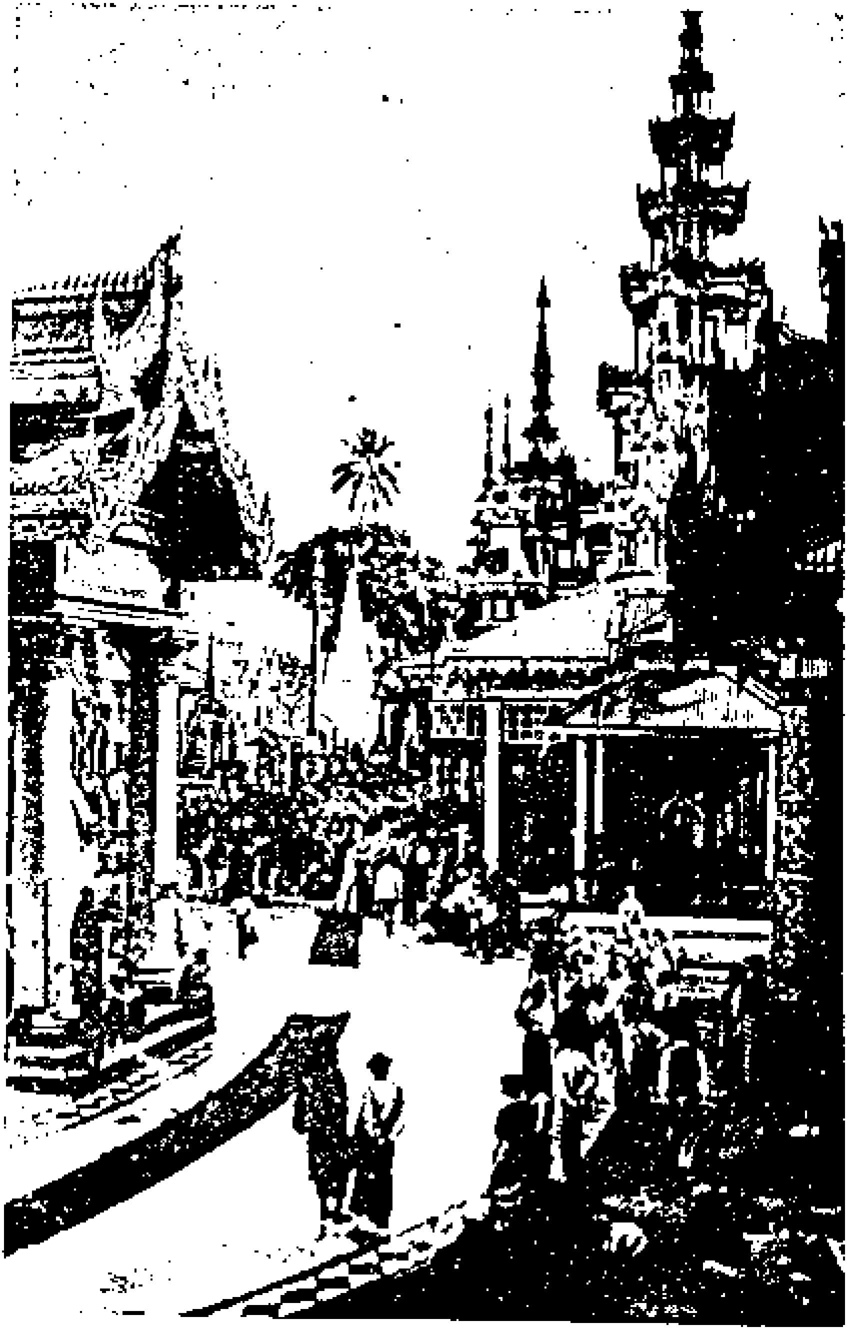

ప్రసిద్ధ ష్వేడగాన్ పగోడా - (రంగూన్)

ఇదీ - మన మహాఋష్యుల తెలుగు సంస్కృతీ దర్పణం

ఏ దేశంలో వున్నా....
ఏ ప్రాంతంలో నివసిస్తోన్నా....
ఎన్ని భిన్న సంస్కృతుల మధ్య
  జీవిక సాగిస్తోన్నా....
బొట్టూ....కాటుకా
కుంకుమ - గాజులు . . .
చీర - రవిక

కాలికి మెట్టెలు - మెడలో మంగళసూత్రం - తెలుగుదనానికి, తెలుగు ఆడపడుచుల ముత్తైదువ తనానికి ప్రతీకలు !

అలాగే . . .
తలపాగా - లాల్చీ . . .
కండువా - కట్టు పంచె . . .
ఉపవాసం - నొస్టే బొట్టు . . .
చేతిలో కర్ర - గిరజాల జుట్టు - తెలుగు సాంప్రదాయానికి, తెలుగు మగతనానికి నిండుదనాలు.

1942-43 ప్రాంతంలో...బ్రిటిష్, జపాన్ల మధ్య భీకరంగా 'బాంబింగ్' జరుగుతోన్న రోజుల్లో...

ఎక్కడెక్కడ బ్రిటిష్ సేనలు కన్పించినా, బాంబులు పడుతూనే ఉన్నాయి. బ్రిటిష్ సేనలు: అలాగే, ఎక్కడెక్కడ జపాన్ సేనలు దాగున్నా, బ్రిటిష్ సేనలు మునుముందుగా ఎదురు బాంబులు వేస్తోన్నాయి।

ఆ వేళలో...

బర్మా (రంగూన్) లో స్థిరపడ్డ ప్రవాసాంధ్రులు – ఆంధ్రదేశం ప్రయాణం కాక తప్పలేదు.

అప్పట్లో...

బర్మానుండి భారతదేశానికి ప్రయాణ సౌకర్యం కోసం, విమానయానాలు గాని – నౌకా యానాలు గాని లేవు. రంగూన్ నుండి పీగూ – మాండలే – మణిపూర్ పట్టణాలు దాటి, తెరువాత ఓడలపైన చిట్టగాంగ్ చేరాలి. తర్వాత నడిచి కలకత్తా, 'కలకత్తా' నుండి కాలినడకనే కొండలూ, కోనలూ అడవులూ, అరణ్యాలూ దాటి, యుద్ధపు భీకర జ్వాలలనుండి బయటపడ్డ కాందిశీకులు 'విశాఖపట్నం'–'మద్రాసు'ల మీదుగా కలకత్తా చేరుకోవాలి– కాలినడకన। దాదాపు రెండు నెలలు పట్టేది కాలినడకన.

అలాంటి పరిస్థితుల్లో...

ఒకరోజు...

జపాన్, బ్రిటిష్ సేనల మధ్య యుద్ధ జ్వాలలు ప్రజ్వరిల్లుతోన్న తరుణంలో–

దాదాపు ఓ రెండువందల తెలుగు కుటుంబాలు – ఒక గుంపుగా తయారై – మాతృదేశానికి ప్రయాణమయ్యారు.

సంపాదించిన ఆస్తులూ–ధనంతోనూ, అన్నీ వదులుకొని, కట్టుబట్టలతో– కన్నీటి ధారలతో ఆంధ్రదేశం చేరడం కోసం – రంగూన్ రైల్వేస్టేషన్ చేరారు.

అప్పుడు మధ్యాహ్నం రెండు గంటల సమయం—

సరిగ్గా అప్పుడే...

ఉన్నట్టుండి జపాన్ సేన విరుచుకుపడి– తెలుగు కుటుంబాన్ని చక్రబంధం చేసింది. తుపాకులు గురిపెట్టారు। కాల్పులు జరపడానికి సిద్ధపడ్డారు। హతాశులయ్యారు– వలసాంధ్రులు. ఆర్తనాదాలు మిన్నంటాయి। పసిపిల్లల రోదనలతో దిక్కులు పిక్కటిల్లాయి।

"బాబూ! మేము తెలుగువాళ్ళం. మా దేశం చూస్తున్నాం. పరిచయమ్మంది" అంటూ చేతులు జోడించారు—కాంపిటీటర్లు.

మిస్టర్ కమలాకర్ కదిలించలేదు. కళ్ళెర్రజేశాడు. "నో" అంటూ గద్దించాడు. "మీరంతా ఇండియన్ మనుషులు— మాకు పరాయులు. వెళ్ళిపొండు" అంటూ మిస్టర్ భాస్కర్ అరుస్తూ చెప్పేసి ముందుకెళ్ళాడు.

అదే క్షణంలో...

"ఆగండి!" అంటూ వెనకాలనుంచి ఒక "పెద్దాయన" పిలుపునిచ్చాడు. "సర్! మీరు ఆఫ్ ద వరల్డ్ ప్రెసిడెంట్. మీరు ఆర్ ఆఫ్ ఇండియన్స్. గాంధీ మహాత్ముడు — తెలుగోడా..." అంటూ కమలాకర్‌కి అర్థమయ్యేలా చెప్పాడు.

"వాట్! యూ ఆర్ తెలుగోస్? గాంధియన్స్? వాట్ ఈజ్ ద విలేజ్?" అన్నాడు — ఆశ్చర్యంగా!

"మాతండి కమలాకర్‌గారూ" తెలుగు స్త్రీలకు మాత్రమే— మంగళసూత్రం, బొట్టు — గాజులు, పసుపు — కుంకుమ ఉంటుంది. అలాగే — మా మగవాళ్ళకు పంచెకట్టు—కండువా—పైన తలపాగ (అప్పుడప్పుడు తలపై తలపాగ ఉంటుంది.) ఉంటుంది. మా పేర్లు కూడా చూడండి! అతని పేరు రామయ్య అతని పేరు కిష్టయ్య. ఆమె పేరు సీతమ్మ. ఈమె పేరు లక్ష్మమ్మ — ఇతని పేరు వెంకయ్య" అంటూ తెలుగు సంస్కృతిని గురించి — తెలుగు సాంప్రదాయం గురించి — తెలుగు కట్టూ, బొట్టూ గురించి వివరంగా చెప్పాడా పెద్దమనిషి.

అంతే!

ఒక్కసారిగా మిస్టర్ కమలాకర్‌కి అర్థమైపోయింది! చప్పున ముందుకొచ్చాడు—గబగబా ఆ పెద్దాయన దగ్గరకు వచ్చాడు.

"సారీ! వెరీ వెరీ సారీ! యూ ఆర్ ఆల్ తెలుగూస్... గాంధియన్స్... యస్... యూ ఆర్ ఆల్ ఇండియన్స్ అండ్ నేటివ్స్... గో బాక్ టు యువర్ మదర్ ల్యాండ్... ఇండియా!" అంటూ అక్కడున్న తెలుగు స్త్రీ–పురుషులకు నమస్కరించి మరీ సాగనంపాడా కమలాకర్.

అందుకే—

ఏ దేశంలో వున్నా— ఎన్ని భిన్న సంస్కృతుల మధ్య బతుకు సాగిస్తున్నా—

ధర్మమైన — దివ్యమైన — అపూర్వమైన "తెలుగు సంస్కృతి" - సుమ సుగంధమే...!

తెలుగు సాంప్రదాయం—
సుమ పరిమళమే!!...

ఇక బిరాన ఆంధ్రుల సువర్ణ చరిత్రలోకి వెళ్దామా....

"ఏ దేశ మేగినా ...
ఎందు కాలిడినా ...
ఏ పీఠ మెక్కినా ...
ఎవ్వరెదురైనా ...
పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని ...
నిలుపరా నీ జాతి నిండు గౌరవము ..."

శ్రీ ప్రబోధ గీతి రాయప్రోలు చెప్పిన సూక్తి –
ఆంధ్రులకు ఒక స్ఫూర్తి.

తరతరాలుగా సుదూర సాగర తీరాలు దాటి ఖండాంతరాలకు వలస వెళ్ళిన తెలుగువారి చరిత్ర ఒక సువర్ణ చరిత్ర ; 2500 సంవత్సరాల మహోజ్జ్వల చరిత్ర గలిగింది–తెలుగు జాతి సంస్కృతి.

అవును నేస్తా!...

సాంస్కృతిక – సాంఘిక రంగాల్లోనేకాక, సాంకేతిక, విద్యా, వైద్య రంగాల్లో సాధించిన ప్రగతి, ప్రావీణ్యం–తెలుగు వెలుగులకు ఒక ప్రతీక.

శాతవాహనుల శౌర్యం—

కాకతీయుల కళా వైభవం, కవన కళల నైపుణ్యం — తెలుగు తేజస్సు, తెలుగు ప్రతిష్ఠ, ప్రవాసాంధ్రులలో ఉత్తేజం.

"తెలుగదేలయన్న దేశంబు తెలుగు, ఏను తెలుగు వల్లభుండ, తెలుగొకండ గొలువ ఎరుగవే బాసాడి, దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స !" అని శ్రీకృష్ణ దేవ రాయలే సెలవిచ్చిన 'శ్రీకాకుళాంధ్ర మహావిష్ణు–వసంతస్తు మధుర భావన' ప్రవాసాంధ్రులకు – ఓ దివ్య ఆరాధన।

ఈ ప్రభావ – ప్రబోధాలే...

ప్రవాసాంధ్రుల నిండు గుండెల ప్రతి స్పందనలు :

మహోజ్జ్వల సువర్ణ బర్మా !
(ఉపన్యాస ధార)

ప్రస్తుత మనము చూస్తున్న 'బర్మా దేశం', ఒకప్పుడు మనవాళ్ళకు 'బ్రహ్మ' దేశమని పేరుగా అంటుండేవారు. ఇది భారతదేశానికి, తూర్పు దిక్కుగా ఉంది.

నేటి బర్మా అధికార నామం...' పీడాంగు సోషలిస్ట్ మ్యాన్మా నైనగం దావ్ (Socialist Republic of union of Burma)

దేశ అధినేత — ప్రెసిడెంటు (ఛైర్మన్)

హెడ్ ఆఫ్ ది గవర్నమెంటు : ప్రైమ్ మినిష్టర్.

ప్రభుత్వ స్వరూపం–Singly Party Peoples Republic (ఒకటే పార్టీ అధికారంలో వుంటుంది.)

జనాభా, 33,468,000 (1980 లెక్కల ప్రకారం.)

రాజధాని — రంగూన్.

భాష — బర్మీస్.

బర్మా జాతీయ మతం — బౌద్ధం.

మన పొరుగు దేశాల్లో ఒకటైన యీ బర్మా, మనవాళ్ళ రాజ్యాల్లో ఒకటి మహాభారతదేశం అంతర్భాగం. 1935 లో బ్రిటీషువారు దీన్ని భారతదేశం నుండి వేరు చేశారు.

మన కొత్త స్నేహిత దేశం 'బర్మా'. ఆరు నెలలు వర్షాలు కురిస్తే, మిగతా ఆరునెలలు ఎండలు కాస్తాయి. అందుకే అక్కడ పచ్చదనం ఎక్కువ. బ్రహ్మపుత్ర, కృష్ణవేణి, గంగ, గోదావరి నదుల్లాగే అక్కడి 'ఇరావతి' – 'చిండ్విన్'–'సాల్వీన్' మొదలైన నదులు మంచి పొలాల్ని పాడి పంటలతో ముంచెత్తి బర్మాను సస్యశ్యామలంగా చేస్తున్నాయి.

ఒకప్పుడు 'మాండలే' నగరం బర్మా రాజధాని. 'రంగూన్' ప్రస్తుత రాజధాని.

బియ్యం, కిరోసిన్, టేకు, కలప, పెట్రోలు, బంగారం, వజ్రాలు – గనులు యీ దేశపు ముఖ్యోత్పత్తులు. ఈ దేశపు ప్రకృతి, మన దేశ కళ్యాణి పోలి వుంటుంది. మావాళ్ళు 'బ్యా'–అని, చైనావాళ్ళు 'మ్యా' అని పిలుస్తుంటారు.

భగవాన్ బుద్ధుడు... వారి ఆరాధ్య దైవం — త్రైపిటకాల 'పాళీ' భాషలో వుంటుంది :

71, 108

చరిత్ర

బ్రహ్మదేశ మొదటి రాజధాని- '[illegible]'. బర్మీయులు 9వ శతాబ్దంలో టిబెట్ నుండి వచ్చినవారు.

అంతకుముందు 'ప్రోం' ('శ్రీక్షేత్ర' అనే నామాంతరం కాగా, '[illegible]' బర్మా ప్రజల సంపర్కము వలన కలిగిన 'పైయూ' జాతి) చిరకాలము రాజధానిగా వుండేది. అతి ప్రాచీనమైన యీ 'ప్రోం' రాజ్యములను చూడా విశాల సంస్కారాలు ఆంధ్ర దేశములనుండి సంప్రాప్తమయిన భారతీయుల స్వభావ, స్వభావములు వెల్లడిస్తున్నాయి. ఏదే అప్పుడే ఒక సమగ్రత్వం అంటూ లేని అస్తవ్యస్తంగా వున్న యీ 'పైయూ' జాతులు 11వ శతాబ్దం నాటి 'అనోరథా' అనే రాజు పాలనక్రింద పడి 'పగన్'ను రాజధానిగా చేసుకోవడం జరిగింది. బర్మాలో బౌద్ధమతాన్ని విస్తృతంగా వ్యాపింపజేసింది యీ అనోరథా రాజే. ఈయన కాలంలో బర్మా అంతటా అనేక బౌద్ధ ఆలయాలు, సుందర కట్టడాలు నిర్మించబడ్డాయి. సంస్కృతిలో అభివృద్ధి చెందింది.

"అనోరథా" తర్వాత పాలనలోకి వచ్చినవారు బలహీనులైనందువల్ల [illegible] బర్మాను, దానితో బర్మా అనేక భాగాలుగా విచ్ఛిన్నమైపోయింది. 'పగన్' పతనం క్రింద ఆ తర్వాత [illegible] ఉండిపోయింది. ఆ 16వ శతాబ్దం వరకూ ఉండిపోయింది, తిరిగి [illegible] వంశం సామ్రాజ్యం స్థాపన జరుగుతున్నది. 1767 నాటికి బర్మా 'సయాం'ను ఆక్రమించుకుంది. [illegible] ప్రజా [illegible] బర్మా వారిని 'సయాం' నుండి తరిమివేయటం జరిగింది. 1822లో అప్పటి 'బర్మా' రాజు భారత్‌పై దండెత్తి, 'అస్సాం' ప్రాంతమంతా ఆక్రమించుకున్నాడు. ఆ తర్వాత 1824లో బ్రిటిష్ ఇండియా, బర్మాతో పోరాడి, తిరిగి 'అస్సాం'ను తన ఆధీనంలోకి తీసుకుంది. ఇలాంటి పరిస్థితులలో బర్మా బలహీనపడిన కారణాన బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం 1852 నుండి 1885 వరకూ మూడు దఫాలుగా పోరాడి, చివరకు బర్మా అంతటినీ ఆక్రమించుకుంది. 1935లో బ్రిటిష్ ఇండియా నుండి బర్మాను విడదీశారు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలో ఈ దేశాన్ని తిరిగి జపాన్‌వారు ఆక్రమించుకున్నారు. యుద్ధానంతరం 1948 జనవరి 4న బర్మా స్వతంత్రంగా ప్రకటించబడింది. "ఉ నూ" ప్రధానమంత్రిగా రాజ్యాంగ నిర్మాణం జరిగింది. 1962 మార్చి 2వ తేదీన సైనిక తిరుగుబాటు జరిగినప్పటినుంచి "నెవిన్" చేతిలో వుంది బర్మా.

[బర్మా రాజ్యాంగ నిర్మాణానికి తెలుగు ప్రముఖులు శ్రీ. [illegible] నరసింహారావుగారు కీలకమైన పాత్ర నిర్వహించారు]

బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి

బౌద్ధులు దేవాలయాన్ని 'పయా' అంటారు. అద్భుత సుందరమైన బర్మాదేశంలో ప్రసిద్ధిచెందిన 'ఆనంద పయా', రంగూన్‌లోని 'సూలే పయా' మాండలేలోని 'అరకాన్ పయా' — (దీన్ని మహామునిపగోడా అనికూడా పిలుస్తారు.) పెగూలోని అతిపెద్దదైన 'మహాబుద్ధ విగ్రహం' — రంగూన్‌కి దూరంగా ఉన్న 'క్యాయిక్టియో పయా' అతి ప్రసిద్ధమైనవి. 'క్యాయిక్టియో పయా' పెద్ద విచిత్రమైన ఒక చిత్ర రాయి మీద ఉంది. దూరంనుంచి చూస్తే ఇది క్రింద పడటం ఖాయం. అయినా, దానిని కదిపితే, ఒక్కటి కదిలి యథాస్థానం చేరేటట్లు మరి కొంత ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. బర్మాలో ప్రతి ముఖ్య వీధి కూడలిలోనూ, నగరాల్లోని విగ్రహాలు, అనేక ప్రతిష్ఠాపన గావించబడి ఉంటాయి. ప్రతి విగ్రహం బంగారపు పూతతో తళతళ మెరిసిపోతుంటుంది. పూలమొక్కలు, దీపాలు వెలిగించి, మనసుకు హత్తుకునే వాతావరణంలో, ధూపదీపాలతో పూజ చేస్తూ — 'బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి — ధర్మం శరణం గచ్ఛామి — సంఘం శరణం గచ్ఛామి' అంటూ నిత్యం మనస్ఫూర్తిగా ప్రార్థిస్తుంటారు. అయితే ప్రతిరోజూ తాకడానికి వీలుగా ఉంచేలా చేస్తారు. ప్రతి దేవాలయం విశ్వవిఖ్యాతమైనవే, అలాగే స్థూపాలు అతి సుందరంగా అలంకరించి బంగారపు పూతతో మెరుస్తూ గొప్పగా ఉంటాయి.

[రచయిత : బర్మాదేశము (దేవాలయాలు) సంబంధంలో]

బౌద్ధం వ్యాప్తి

క్రీస్తు శకారంభంలో భారతదేశ తూర్పు కోస్తాన ఉన్న 'కళింగ' 'త్రిలింగ' ప్రాంతాల నుండి మొదట వచ్చిన ప్రజలు — బర్మాలోని ఒక ముఖ్య పట్టణమైన మౌల్మీన్‌కు ఉత్తరంగా ఉన్న థటోన్ పట్టణంలో — అక్కడ స్థిరనివాసం మొదలు పెట్టారు. ఆ తర్వాత దిగువలోని 'మోను' జాతికి చెందిన ప్రజలు మధ్య బర్మాలో 'పగోడ్' (బగాన్) అనబడుతున్న 'ప్రోం' పట్టణాలను వలస రాజ్యం స్థాపించారు.

ఈ రెండు మాటలు 'పోసా' – 'పైసా' - నాణెల వలన పడినదే – ఖడ్గుల బోర్డం తయారింపబడింది. గాజు ఇటుకలతో, బంగారు రేకు పూతలతో ఈ రాజ్య పంచ విహారాలను నిర్మించారని, 8 వ శతాబ్దపు చైనా చారిత్రక గ్రంథాల్లో రాసి వుంది. విక్రమ వంశీయులైన ఒకరాజు అక్కడ రాజ్యం చేస్తుండేవాడని, దాని పేరుకలపై రాసినదాన్ని బట్టి విదిత మౌతోంది. 'తపోనా'లో యూనాడు అపూర్వ చారిత్రాత్మక స్మృతి చిహ్నాలంతగా కన్పించవు. ఎందుకంటే... 'మూస' ప్రవాహ వాంఛాని అక్కడున్నంచి 11 వ శతాబ్దంలోనే నేటి రంగూన్ నగరానికి దాదాపు ఏడెనిమిది మైళ్ళ దూరంలోవున్న 'పేగా'కు తరలించబడింది. అయితే పెరవాలపు 'ప్రోం' వద్ద 'పేయూ' ఆనాటి కన్పించక పోయినా, అయిదు, ఆరు శతాబ్దాలనాటి గుప్త రాజ్య శిల్పకళా రీతుల్లో చెక్కిన కొన్ని కొన్ని చక్కటి బుద్ధ విగ్రహాలూ, [illegible] వడిదాలూ కన్పిస్తాయి.

భాష

ఖడ్గయులు మాట్లాడే భాష 'ఖడ్గి'. అసలు 'ఖడ్గ' అనే పేరు భారతీయ సంబంధమైన 'బ్రహ్మ' పదమన్నదని కొందరు, 'మంగోలియా' సంబంధమైన 'ప్రాన' పదమన్నదని మరికొందరు వాదన. అయితే, ఖడ్గలో హిందూమత వ్యాప్తి చెందిన 'ఖడ్గ' అనే పదము 'బ్రహ్మ' పదమన్నదని వాదనకు కారణమవుతుంది. ఎందుచేతనంటే, బ్రాహ్మణ [illegible]... ఖడ్గ దేశములో ఎక్కువ నివసిస్తున్నారు. ఆంధ్రదేశాల వారందరిలోను, హిందూదేశాల వారందరిలోనూ ఖడ్గ, సింహళము, జావా మొదలైన ప్రాంతాలను ఆంధ్రుల వర్తక, వ్యాపారాలకు వాడుకల భాషకాని [illegible] ఉపయోగం, కొంత ప్రాంతాలలోని విగ్రహాలు [illegible].

లిపి

తెలుగులో మనకున్న 'క, ఖ, గ, ఘ, ఙ' లు గానే, ఖడ్గయులు కూడా 'కాక్, ఖాక్, గాక్–గావ, ఙ' అని చదువుతారు. ఖడ్గ లిపి కూడా తెలుగు లిపి లాగనే ఎడమనుండి కుడికి రాయబడుతుంది.

(పూర్తి లిపి పట్టిక అనుబంధంలో)

బుద్ధ జయంత్యుత్సవాలు

బౌద్ధమత పరమావధిగా బుద్ధ భగవానుని చరిత్ర ఎంతో పరమోత్కృష్ట మైన మోక్ష సన్మార్గాలుగా భావించి – పూజించే బర్మీయులు, భగవదారాధనలో, సదాచారాదులు క్రమం తప్పకుండా ఆచరిస్తారు. పుట్టుక, పెరుగుల భక్తిభావ ప్రపత్తులతో భగవాన్ బుద్ధునికి ప్రణమిల్లి పైమాత్కారాదు. ధర్మం, సంఘము, వీటిని ఆచరించవలెనోయూ, ఆరాధించవలెనోయూ బర్మీయులకి విశాల దృక్పథము. పరోపకార పరాయణత్వం—వీరికి ఉగ్గుపాలతో అలవడిన విద్య.

ఇక పిదప బర్మాదేశంలో జరుపుకునే బుద్ధభగవానుని జయంత్యు త్సవాల ప్రాముఖ్యత వివరించ విశేషం.

పండుగలు

బర్మీయుల పండుగల్లో "తింజాన్" లేక "తజాన్" పండగ ముఖ్య మైనది. ఇది మన వసంతోత్సవాన్ని పోలివుంటుంది. దీనికి, రెండవది – "తద్దింగ్యూట్" అనగా దీపావళి.

తంజాన్ నీళ్ళ పండుగ
(బర్మా సంవత్సరాది)

ప్రతి ఏటా ఏప్రిల్ నెల 12 నుండి 16 వరకూ 'తంజాన్' (నీళ్ళ పండుగ) మహోత్సవాలు, మహోన్నతంగా జరుగుతాయి. ఈ నెల ప్రతీతను 'తంజాన్' ఉత్సవాలంటారు. దేశంలోని అన్ని రంగాల ప్రజలు ఈ ఉత్సవాల్లో అత్యుత్సాహంతో పాల్గొంటారు. రకరకాల రంగులు నీళ్ళతో అందరూ ఒకరిపై ఒకరు నీళ్ళు చల్లుకోవడం ఈ పండగలో ప్రత్యేకత. ఇలా నీళ్ళు చల్లుకొనడం వలన ఆ ఏడు చేసిన పాపాలు, కష్టాలు, ఆ నీటితో పోతాయని నమ్మకం.

ఉగాదితో మనకు, జనవరితో ఇంగ్లీషు వారికి నూతన సంవత్సరం ప్రారంభ మైనట్లే – ఇరానీయులకు ఈ 'నౌరోజ్'తో నూతన సంవత్సరం ప్రారంభ మౌతుంది.

ఈ 'రంజాన్' ఉత్సవాన్నే పేర్కొన్న మరో విశేషమేమంటే – కొత్త సంవత్స రంలో దేశం యొక్క భవిష్యత్తు విపులంగా ప్రకటించడం – అంటే... పంచాంగ ప్రవచనం జరుగుతుండటమే. ఇస్లాం సంస్కృతి కేంద్రమైన పూర్వపు రాజ ధాని 'మాంటిల్'లో ఉన్న మసీదుల ప్రముఖ జ్యోతిష్కులు దీనిని తయారు చేస్తారు.

ఈ పండుగ రోజుల్లోనే... వ్యాపించబోతున్న ప్రమాదం (రంజాన్ మూలాన్ని సంభవించవచ్చునని ప్రజల అభిప్రాయం. ఆ 'విష' సంకేతం 'సూర్య' కాన్ని ప్రకటన చేసినా 'కర్తె' వుంటే... ఆయా చుక్కల ప్రభావం ఉన్నట్లు అభిప్రాయం. అందువల్ల ఈ రంజాన్ ప్రకటన తరువాతే ఒక పెద్ద ఉత్సవాన్ని చేస్తారు, అందులో మాంస పానీయాలు సమృద్ధిగా సేవించడంతోబాటు, తల్లిదండ్రులు తమ తమ పిల్లలకు సర్వస్వ హక్కులుగా ఇవ్వటమే ఈ పండుగ ఒక ప్రత్యేక కారణంగా చెప్పబడుతుంది.

ఉపసంహారం–

ఈ సీజనులో పండుగలో.. చేతిపనులు పండిత ఉపాధ్యాయులతో సహా నాయక్, రహీం, కృష్ణన్ – వంటి ప్రముఖ ప్రసిద్ధులు కూడా పాల్గొనటం...విశేషం. అనాడు ఈ మహోత్సవాల్లో పాల్గొన్న పై నాయకులు ఇస్లాం సాంప్రదాయ దుస్తుల ధరించి, వేదికల్లో కనిపించటం – మరో విశేషం ; ఈ సీజనులో పండుగ అరబ్ ధరించిన ఖరీదైన గొంతు కలిపి ఒకరి పేరు దిద్దుకోవడం – ఒక అద్భుతమైన ముచ్చట ;

ఈ కొత్త సంవత్సరం సందర్భంగా పెద్దలకు ముందుగా పాదాభివందనం చేసి – ఆ తర్వాత బొద్దులు... చేస్తే – ప్రణమిల్లడం – ఆ దేశ ప్రసిద్ధి.

ఆహార వ్యవహారాలు

మనమల్లే ఇక్కడివాళ్లకు కూడా ఎన్నో ఆహార వ్యవహారాలు, సాంప్రదాయాలు, పండుగలూ వున్నాయి. స్థూలంగా మానవులంతా ఒకటైనా మనుషులంతా [illegible], ఏ విశిష్టమైన ప్రత్యేకత సంతరించుకున్నారు – ఇక్కడివాళ్ల ఆచారాలున్నట్లు కన్పిస్తుంది. ఏ జాతివారైనా, ఏ మతస్థులైనా ఇక్కడి వాళ్లు, [illegible] నుండి, ఏ కొద్దో గొప్పో మార్పు పొందుతున్నారు. అందుకే, [illegible] దేశానికి వలస వచ్చిన మనవాళ్లు – [illegible] 'చోళులు' వల్ల కూడా [illegible]. స్త్రీలు ఉత్తరాదివాళ్లలాంటి [illegible] (పమిట వేయక) ధరించి, లంగాలు కట్టుకుంటారు. పైన జాకెట్టు [illegible]. చిన్న [illegible] ("[illegible]") వుంటుంది, పురుషులు లుంగీలు (గౌనులు) కట్టుకుంటారు. [illegible] బొట్టు (పండి [illegible] – (లక్కంటి) కట్టు కుంకుమ పొడిగాను (పప్పు) కలిపిన తయారు) చేసినది ఎక్కువగా ఉపయోగిస్తారు. తెలుగువాళ్లలాగే "గంధం" ఉపయోగించరారు. స్త్రీ, పురుషుల [illegible] [illegible] [illegible] కాలంలో వుంటుంది. అన్ని కాలాల్లోనూ పండుగలు, [illegible] మొదలైన సాంప్రదాయాలు [illegible] అంటే [illegible] వారికి చాలా ఇష్టం. సంక్రాంతి పండుగ, ఉగాది, దీపావళి, అలాగే [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గౌరవంగా వుంటారు.

([illegible])

'జనగణమన' గేయానికి తప్పనిసరిగా నిలబడాలి!

ఇండియాకు స్వతంత్రం రాకముందు – సినిమా థియేటర్లలో చిత్ర ప్రదర్శన ముందు – భారత జాతీయ గీతం – "జనగణమన" – తెరమీద వస్తుంటే హాలులో వున్న వారంతా నిశ్శబ్దంగా నిలబడి జాతీయ గీతాన్ని గౌరవించటం జరిగేది. అలాగే బర్మాకు స్వరాజ్యం వచ్చిన తర్వాత "బర్మా స్వాతంత్ర్య గీతం"లో బర్మా జాతీయ జెండా తెరమీద కనబడగానే హాలులోనివారు తప్పనిసరిగా లేచి గౌరవంగా నిలబడేవారు. అలా నిలబడనివారిని, జాతీయ జెండాను గౌరవించనివారికి శిక్ష కఠినంగా వుండేది.

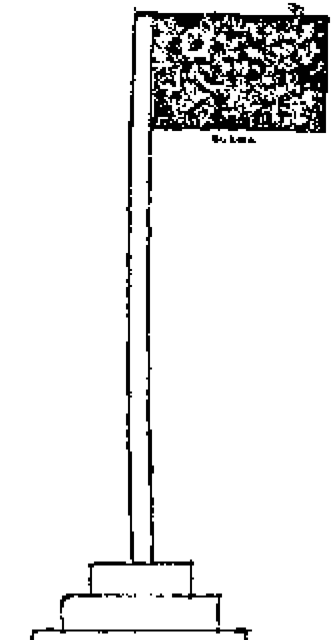

బర్మా జాతీయ జెండా

బంగారు బర్మాలో ఆంధ్రుల పాత్ర

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానికి ముందు, బర్మా బ్రిటిషువారి అధీనంలో వుండేది. ఆ దేశాన్ని అభివృద్ధి చేయాలనే తలంపుతో బ్రిటిషువారు కల్పించిన వసతులకు కార్మికులకోసం అన్వేషించే సమయాన భారతదేశం నుండి కోస్తా జిల్లాల్లో అర్థ దుస్థితిలో అలమటించే ఆంధ్ర కార్మికులు కనిపించారు. పనిచేయాలని వున్నా, కడుపు నిండా తిండి దొరకకుండానే పరిస్థితి, తెలుగువార్ని వందలూ, వేలా సంఖ్యలో బర్మాకు తరలించుకుపోయాయి. అక్కడికి వలస వెళ్ళిన అభాగ్య ఆంధ్ర కార్మికులు, ఏవిధంగా తమవూరా కుటుంబాలతో సహా బర్మాకు వలసపోయి, కీలకమైంగా వున్న రంగూను ప్రాంతాన్ని తెలుగువారు తమదిగా కలిగించుకొని, చెమట చిందించి పనులు చేశారు. కర్మాగారాలు, భవనాలు, రోడ్లు, తటాకాలు నిర్మించారు. నీటి వసతుల నిర్వహణ బాధ్యతల్ని వహించి పలువురు హాయిగా మారారు. రంగూను నగరంలో ప్రతి ముఖ్య కట్టడం తెలుగువారి చెమటచుక్కలకి ప్రత్యక్ష నిదర్శనం అంటే అతిశయోక్తి కాదు.

తెలుగువారి వలస

ఆనాటి కాలంనుండి, అంటే...బర్మా, భారత దేశాల మధ్య, సముద్ర మార్గం ద్వారా, రాకపోకలు ఏర్పడిన్నాటి నుండీ, మన తెలుగువారు కోరంగి, యానాం (ఫ్రెంచి కాలనీ) లాంటి రేవు పట్టణాల ప్రాంతాలనుండి తరచుగా నాటు పడవలమీద వచ్చి, వలసకాయలు, ధాన్యం మొదలగు దినుసులు తీసుకొని – బర్మాకు వర్తకానికి వచ్చేవారు. ఈ నాటు పడవల వ్యాపారస్తులే ముఖ్యంగా మొదటి తెలుగువారు "కోరంగి" అనే చిన్న వర్తక రేవు నుండి బయల్దేరటంవల్ల, వీళ్ళ

తెల్సుకున్న బర్మీయులు మీరెక్కడ్నుంచి వస్తున్నారంటే "కోరంగి" నుంచి అని జవాబు చెప్పేవారు. అలాచెప్పడంవల్ల ఇప్పటికీ బర్మాలో తెలుగువార్ని కొంత మంది "కోరంగి కలా!" (కోరంగి దేశం నుంచి వచ్చిన తెలుగువాళ్ళు) అని పిలుస్తుండటం పరిపాటైంది.

1935 లో బర్మా రాష్ట్రీయాంధ్ర మహాసభ తీర్మానం— 'కోరంగి' అను పదము తొలగించబడెను

1935 వ సంవత్సరపు రోజుల్లో బర్మాలో తెలుగువారు ఒక లక్ష అరవై వేలకు పైబడి వుంటేవారు. (అప్పటికి 13 ఏళ్ళకు ముందే) అంటే 1922 వ సంవత్సరంలో తెలుగు ప్రజలు చైతన్యంతో తమకు ఆపాదించబడిన 'కోరంగి' పదం తొలగించాలని అనేక సభలు జరిపారు. తీర్మానాలు చేశారు.

'కోరంగి' అనే పదం రాబోయే అవమానకరము, 1935 ఫిబ్రవరి నెం 15 వ తేదీగల 'ఆంధ్ర పత్రిక'లో ప్రకటన వచ్చింది. బర్మా రాష్ట్రీయ ఆంధ్ర మహాసభ జనవరి నెల 28వ తేదీ సాయంకాలం రంగూనులోని 'మంగళాన్ దాజా రోడ్డులోని హాలులో జరిగింది. 'కోరంగి' అనే పదం వాడకంపై తీవ్ర నిరసనను వ్యక్తం చేస్తూ, ఆ సభ తీర్మానించింది. ఆ సభలో ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులుగా డా॥ వి. వి. రామారావు, సభా ప్రారంభకులుగా శ్రీ పుల్లెల శ్యామసుందరరావుగారు, సభాధ్యక్షులుగా శ్రీ పరిమి సోమరాజుగారు పాల్గొన్నారు.

శ్రీ పుల్లెల శ్యామసుందరరావుగారు

బర్మా రాష్ట్రీయాంధ్ర మహాసభ

ఒరిస్సా సహాయ్య సభలు కోరుట
"కోరంగీ" అను పదము తొలగింపవలెను
బర్మా ఆంధ్రులు

(1935 - ఫిబ్రవరి నెల 16వ తేదీ ఆంధ్రపత్రిక నుండి)

బర్మా ప్రాంతములలో నున్న బర్మా ఆంధ్రుల స్థితిగతులు అత్యంత విషాదకరముగా నున్నవి. భారతదేశమునుండి వలసవచ్చిన వారిలో హిందుస్థానీల తర్వాత 1,60,000 జనసంఖ్యగల ఆంధ్రులే అధిక సంఖ్యాకులై యున్నారు. అధిక సంఖ్యాకులై యుండియు అందరికన్న మిక్కిలి కాయకష్టముచేసి నిత్యజీవనము గడుపు కూలివారుగా నున్నారు. ఆంధ్రులను బర్మీయులు ఒక నీచజాతికి చెందినవారినవలె యాముసు కోరంగీలని సంబోధించుచున్నారనుట అందరు ఎఱింగిన విషయమే. అటుల హీనముగా కోరంగీ యని వ్యవహరింపబడు జాతికి చెందినవాడినని నేను చెప్పుకొనుటకు యెంతమాత్రమూ ఉదాసీనము చెందను. ఆంధ్రులే కోరంగీలైతే భారతదేశమందు ప్రసిద్ధి సుప్రసిద్ధ నాయకులు సర్ బి. యన్. శర్మగారు, సర్ ఏ. పి. పాత్రోగారు, సర్ కె. వి. రెడ్డినాయుడుగారు, సర్ రామస్వామిగారు, సర్ వెంకటరత్నం నాయుడుగారు, పానగల్లు రాజాగారు, దివాన్ బహద్దూర్ రామచంద్రరావు పంతులుగారు, ఆంధ్రరత్న గోపాలకృష్ణయ్యగారు, డాక్టరు పట్టాభి సీతారామయ్యగారు, దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు, ఆంధ్రకేసరి ప్రకాశంగారు, మహాఋషి బులుసు సాంబమూర్తి పంతులుగారు, కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు మొదలగు ప్రముఖులు యెంత కేవలమో కోరంగీలని వ్యవహరింపబడు జాతికి చెందినవారని బర్మాదేశీయులు గ్రహింతురు గాక. బర్మాదేశమును రెండువేల సంవత్సరములకు పూర్వము రాజ్యము చేసి, మతప్రచారకులై కీర్తిగన్న ఆంధ్రజాతి నేటికి కాలవశమున కార్మికులై యీ దేశము వచ్చినందువలన అవమానపరంపరలకు లోబడవలసిన అవస్థలు కలిగినందుకు యెంతమాత్రము చింతింపవలదు. ఇట్లు హీనముగా చూడబడుటకు మనవారలవలంబించు నీచవృత్తులు కారణములని కొందరు నుడువుచున్నారు. వృత్తులన్నిటిలో స్వయంకృషిపై నాధారపడి జీవనము గడుపు కార్మిక వృత్తికంటె గౌరవప్రదమగు వృత్తిలేదని నా భావము. కార్మిక వృత్తులలో కొన్ని గౌరవ

ప్రపంచమని, 'కొన్ని పనులనే తారతమ్యము లేదు. పాటుపడనిదే పనులు తక్కువ చేయువారు పనులనే భావము కార్మికులు విస్తరించలేదు. కష్టించి పనిచేసే వ్యక్తి యందు గల గౌరవము (dignity of labour) గ్రహించు నాగరిక జాతులు యున్న తారతమ్యములు లేనందున మానవ ప్రపంచమందు గల వివిధ జాతులవారిని సమానముగా చూచును. వారి సంస్కృతుల సత్యమైన స్వాతంత్ర్యము మొదలగు ఉన్నత ఆదర్శములు వ్యాపించియున్న యీ సమయమునందే అధికులు, అల్పులను ఈ తారతమ్యములు పోవుచున్నవి. మూలస్థానమైన ఈ ప్రపంచమునందు ప్రకటించుటకు వినోదకరము. ఆంధ్ర కార్మికులు తమ కుటుంబముల దాక్షిణ్యత గ్రహించి దానికే ప్రకటించుచున్న తమ భావములు, మనస్తత్వములు నిత్యాంగించినని సత్ప్రవర్తనలు కొరకై అని తాము తమ వృత్తితో పుణ్యముగా చూచుచున్న ఆంధ్రుల కీర్తి గౌరవములు రానున్న దని పొత్సాహించుచున్నాను. ఆంధ్రుల సంఘముల ద్వారా ఇతర సంఘములు చేత ప్రజాసామాన్యమునకు నాయకత్వం వహించి యున్నారు మార్గముల ననుస రించ ప్రశాంతముతో విద్యాసంఘము సాంస్కృతిక ఉత్సవాలు కార్యక్రమములు గడుపుచున్నారు.

విద్యాయందు ఆంధ్రులు ప్రాముఖ్యమును అభివృద్ధికి చేసిన కృషి ఎంతో లేదు. అందుకు ప్రభుత్వ సహాయము అత్యంత అవసరము. ప్రభుత్వ సంఘములు కలసికొని సహకరించుచున్న ప్రాంతీయ పాఠశాలలు ఆంధ్రులకు ఎంత ఉన్నత పాఠశాలలను చేయుటకు సహకరించినారు. తమ పిల్లలు, తల్లిదండ్రు లను, కుటుంబములను ఆంధ్రులు యీ సొంత దేశమున కీర్తి తెచ్చు ప్రయత్నమును కొనసాగించుచున్నారు.

విద్యారంగమందు ఆంధ్రులందరు ఎంతో కృషి చేసిరి. ఇతర రాష్ట్రాల వారితో కలసి, మహారాష్ట్ర సంఘములు వారి వారి సంస్కృతికి ప్రాముఖ్యము ఇచ్చి యున్న సంఘ ద్వేషములు, అసూయలు మొదలగునవి లేకుండ ప్రవర్తించవలెనని నా యభిప్రాయము. స్వదేశమందు మతసంఘముల ప్రాముఖ్యత సాంఘిక కట్టుబాట్లను నమ్మదగిన వివిధ పద్ధతులు ఉన్నను మనకు మతభేదములు ఉపభాషలు కలిగియుండుట మన్నించు ఆంధ్రులకే మహా ఆదర్శప్రాయముగా నిలువగలరు. కాలము అభివృద్ధి చెందిన వారికే చెందుచున్నది. వేర్పాటువాదములు అభిప్రాయములు తొలగిపోవుచున్నవి. విశ్వసౌభ్రాతృత్వము యుగధర్మానుసారము ఎంతటి దాకా వ్యాపించుచున్నది. అందుచే కాలము నకు వ్యతిరేకముగా పోవుట యుగధర్మానుసారము కాదు. పద్ధతుల ననుస రించి ప్రత్యేక మతాచారములు, మనోభావములను కాపాడు ఆంధ్రులు తమ మతములను ఆంధ్రులెల్లరు కాపాడవలెనని కోరుచున్నాను. కొన్ని సంఘ

మలు భాషాసేవ, మరికొన్ని సంఘములు సంఘసేవ యింకా కొన్ని సంఘములు కలాభ్యున్నతికి పాటుపడుచున్నవి. కాని ఈ వివిధ సంఘములకు సహకార సహాయక్త సంబంధములేక పరస్పరపోషణ లేకుండుటచేత ఆంధ్ర వ్యక్తిత్వము నకు, ప్రతిష్ఠకు భంగము వచ్చుచున్నది. ఇట్టి ఆంధ్రు లందరి తరఫున ప్రాతి నిధ్యము కలిగి అధికారములో వ్యవహరించగల కేంద్ర సంఘము ఒకటి నెలకొల్ప వలసిన యవసరము గ్రహించి యిటీవల శ్రీ మంచికలం గారి ప్రోత్సాహమున కేంద్ర సంఘస్థాపన చేసినందుకు సంతోషము. అన్ని సంఘములు ఇందును చేర్చుకొని ఆంధ్ర ప్రతిష్ఠను, వ్యక్తిత్వమును ప్రకటించి సోదరులతో ఆంధ్ర దేశాభ్యుదయము కొరకు తరుణము గ్రహించుచు ప్రవర్తింపవలెనని హెచ్చరించు చున్నాము. ఈ కేంద్ర సంఘము ఇట్టి యందరి ఆంధ్రోద్యమానికి పాటుపడుటయే గాక విశాల ఆంధ్ర మహాసభలో చేరి పరస్పర సంబంధము పెంపొందింప కొనుట యెంతయు అవసరమైయున్నది.

స్థిర నివాసము

ఆంధ్ర సంఘమును యెదుర్కొనుచున్న సమస్యలు యింకను అనేకము ఉన్నవి. ఆంధ్ర కాపురస్థులు తమ కుటుంబములను స్వదేశమునకు పంపి వచ్చుట ప్రోత్సహించవలసిన విషయము కాదు. స్థిర నివాసములు ఏర్పరచుకొని తమ కేర్పడిన హక్కులను వ్యవహరింపుట యుక్తమగు మార్గము. స్థిరనివాసాంధ్రులకు, వలసాంధ్రులకు విధులు ఆంధ్ర సంఘమునకు కలుగజేసినగాని నా యభి ప్రాయము. మాయందు ఉద్దేశములో హక్కులు పుట్టినవారికి లభింపగలవని స్వీకరింపబడదేమో, మన ప్రాంతపు హిందువులకు మద్దతు నిర్బంధములు రాకపోకల విషయమై కలుగని ఇబ్బందులు. ఇట్టి భారతీయుల సభా తీర్మానములు భారత కాంగ్రెసు సహాయ్యమ్మాంతము ప్రకటించిన మొదట ఆంధ్రులు ఇందు విషయమై ప్రత్యేక సంఘీభావం తీర్మానించుట అవసర మగుచున్నది, ఇతర భార తీయులతో సహా సంప్రదించి యేకమత్యముతో వ్యవహరించుట శ్రేయోదాయకము. ఇట్టి దేశము వలసవచ్చిన ఆంధ్రులు తమ స్వాభావ్యాధికారములు వినర్జించి ఇక్కడి వారి ఆచార వ్యవహారము లవలంబించుటయా లేక ఆంధ్ర వ్యక్తిత్వము సంరక్షించు కొనుటయా అను సమస్య మా దృష్టిలో మనము నిర్ణయించుకొనవలసి యున్నది.

సుప్రసిద్ధులగు మన ఆహ్వానుల నాయకత్వమున పెద్దలు మనల నడు పింపుచున్న వివిధ సమస్యల పరిష్కారముల కొరకు ఉల్లాఘున్నారు కార్య ప్రణాళికను తయారుచేసి ఆంధ్రులలో నూతన తేజము, సంఘీభావము, కార్య దీక్షత్వము సర్వతోముఖముగ ఆంధ్రాభ్యుదయమునకు త్రోవ చూపెదరని విశ్వసించుచున్నాము.

★

1923 సెప్టెంబరు 5 'ఆంధ్రపత్రిక' - వార్త

విశాఖపట్నం జిల్లాలో ఘోర కలి

20 వేలకు పైగా జనులు తిండి లేక - బర్మాకు తరలిపోవుట

ప్రస్తుతం విశాఖపట్నం జిల్లాలో పూర్వాతి ఘోరమైన కరవు వ్యాపించియున్నది. ఇట్టి కరవు ఇదివరకెన్నడూ ఎరగము. వేలాదిమంది జీవనోపాధిలేక బర్మా మొదలైన దేశాలకు గుంపులు గుంపులుగా వలసపోతున్నారు. ఏ రైల్లో చూసినా వందలాది జనం ప్రాణాలు కళ్ళల్లో పెట్టుకొని-ప్రతి జిల్లా నుంచి - వస్తున్నారు. వీరిలో యువకులు, యువతులు ఎక్కువగా ఉన్నారు.

విశాఖపట్నం రేవునుంచి 1923 ఆగష్టు 1 నుంచి పదివేలమంది ప్రజలు - వలస వెళ్ళారు.

భీమునిపట్నం - ఇంతకన్నా ఎక్కువ ఘోరంగా ఉన్నది.

మెరక పల్లపు పైరులు బాగా దెబ్బతిన్నాయి. వర్షాలు లేవు... కరవు...దాటకం...

—వేవపల్లి తాలూకాలోని పచ్చనిపంట చేలన్నీ ఎడారుల్లా మారి పోయాయి.

జనులు గొంతు తడుపుకొను నీళ్ళులేక - కొన్నిమైళ్ళ దూరం పోయి - మంచినీళ్ళు తెచ్చుకొంటున్నారు......... అందుచే వలస మొదలైంది.

ఎల్లలు దాటిన తెలుగు మల్లెల ఆంధ్రత్వం

జీవిక కోసం – ఎల్లలు దాటిన తెలుగువారు – ఆయా దేశాల్లో తెలుగు మల్లెల్ని పూయించి – గుబాళింపజేశారు.

దాదాపు కొన్ని దశాబ్దాల క్రితం నుంచి వలసలు వున్నా – ఉనికికి – సంస్కృతికీ, భాషామల్లెకి మంగళ హారతులు పడుతూనే ఉన్నారు.

ఏ దేశంలో వున్నా – ఆంధ్రులు... ఆంధ్ర భాషను, ఆంధ్ర సంప్రదాయాన్ని పరిరక్షించుకుంటూ, ఆంధ్ర వ్యక్తిత్వాలను గౌరవించుకుంటూ చేయటం కోసం – సభలు, సమావేశాలు ప్రత్యేకంగా జరిపేవారు.

చెన్నపట్నంలో వున్న ఆంధ్రులు అప్పటి మద్రాసు రాష్ట్రం నుండి, ఆంధ్ర రాష్ట్ర సంపాదన కోసం ఆందోళన చేయటం వల్ల బర్మా ఆంధ్రులు సభ జరిపి, ఆంధ్రోద్యమానికి ముందు నిలిచారు. అనేక తీర్మానములు చేశారు. ఈ తీర్మానాల్లో ముఖ్యమైనది – బర్మాలో ఆంధ్రులు ఆంధ్ర రాష్ట్రం కోసం ఆందోళన చేయటమే గాక – చెన్నపట్నంలో ఉన్న జరిగి యీ అంశం స్థిరపడ్డా లేదా లక్ష్మిదేవి రాయవారం చెన్నై – పాక్ష ఎంటు సభ్యులకు తమ తీర్మానముల పంపింది – సంపూర్ణ విశ్వాసాన్ని "బర్మా" రాష్ట్రీభరాయాలకు పంపి వేయమని కోరిన కోరికం – "బర్మా ఆంధ్ర మహాసభ" నిర్ణయం – తీర్మానం.

[ఆంధ్రోద్యమంలో "బర్మా ఆంధ్రులు" గురించి 1935 ఫిబ్రవరి నెల 6 వ తేదీ గల "పత్రిక"లో ప్రకటన సారాంశం.] అనుబంధంలో చూడండి.

బర్మా ఆంధ్రుల ఆత్మబంధువు

శ్రీ అవటపల్లి నారాయణరావు, M.A., M.L.C

కష్టాల కొలిమిలో – కన్నీళ్ల జడులు సాగిస్తూ – కూలీలుగా – దాసులుగా – బ్రతుకలేక – చిక్కితే చని దైన్యావస్థలో బర్మా ఆంధ్రులు దశాబ్దాలకై బతుకు రథం లాగిస్తోన్న సమయంలో –

1921 వ సంవత్సరంలో – శ్రీ అవటపల్లి నారాయణరావుగారు – రంగూన్ వచ్చారు. తెలుగువారి దుస్థితిని చూశారు. వారి గుండె కోతకు కరిగిపోయారు.

శ్రమ శక్తిని ఒకటి చేశారు. సంఘటిత పోరాటానికి పిలుపునిచ్చారు. నీరసించి-నిస్తేజమైన కార్మికశక్తి ఒక్కసారి పుంజుకుంది, శ్రీ నారాయణరావుగారి ఆధ్వర్యంలో- లక్షలాది బర్మా ఆంధ్ర కార్మికులు ఒక్కటయ్యారు. ధనస్వామ్య పడవల యజమానులతో సంప్రదించారు. బర్మాలో బియ్యం ప్రసిద్ధ ఎగుమతి. ఆ ఎగుమతుల్లో కూలీలు- తెలుగువారు. వాళ్ళ న్యాయమైన కోర్కెలకోసం పోరాడి- శ్రీ నారాయణరావుగారు విజయం సాధించారు.

దాదాపు 7 వేలమంది- తెలుగు రిక్షా కార్మికులు- యజమానులతో- ఎక్కువ బాడుగ చెల్లించలేక- సమ్మెచేసి నరకం అనుభవిస్తోంటే- శ్రీ నారాయణరావుగారు నడుంకట్టారు. సమ్మెదారుల పక్షాన నిలబడ్డారు. యజమానులతో సంప్రదించి- రిక్షా కార్మికులకు విజయం చేకూర్చారు.

అంతేకాదు——

బర్మా శాసన నిర్మాణసభలో ఎం.ఎల్.సి గా పోటీచేసి, ఆంధ్రుల ప్రతినిధిగా ఎన్నుకోబడ్డారు.

అప్పుడే——

బర్మాలో- చాలా అవస్థలు పైగా ఆంధ్రులుండేవారు. వారికి ప్రాతినిధ్యం వహించి- "రంగూన్ గెజెట్ పత్రిక"లో- ఎక్కువ మక్కువగా ఆంధ్రుల గురించి- వ్యాసాలు వ్రాశారు. ఆ వ్యాసాలకు స్పందించి- శ్రీ నారాయణరావుగారి- గంభీరోపన్యాసాలను వరించి - "భారత సింహం"గా పేర్కొనేవారు- అప్పుడువారు.

"తెలుగువారి" భాగ్యోన్నతి కోసం - తెలుగు కార్మికుల న్యాయంకోసం "కార్మిక పత్రిక"ను——స్థాపించారు. "బర్మాలో హిందూ కార్మికులు" అనే పుస్తకం రాసి - 'కార్మిక బంధు'గా - పూజనీయులయ్యారు.

రంగూన్ - జాతీయ కళాశాలలో ఉపాధ్యాయునిగా వుంటూ-1923 లో - కాంగ్రెస్ - "ఆంధ్ర సేవా సంఘాన్ని" స్థాపించారు.

తెలుగు పెద్దల విద్యాభివృద్ధికి - తెలుగుజాతి పునర్వైభవం - తెలుగు భాష. అభివృద్ధి-ఎనలేని సేవచేసి, జాతీయోద్యమంలో-స్వాతంత్ర్యోద్యమం-మొద ప్రఖ్యాతి పొందిన మహామనిషి శ్రీ అవసర్ల నారాయణరావు పంతులుగారు.

1939 లో బర్మా అల్లర్లు - భారతీయుల కన్నీళ్ళు

1939 - ఆగస్టు 9

1939 లో బర్మీయులు-అక్కడి భారతీయులమీద తీవ్రంగా దాడులు జరిపారు. బర్మాలోని, భారతీయులను తరిమి వేయుటకు బర్మీయులు పూనుకోవ డంతో ఘోరమైన లూటీలు – కొట్లాటలు జరిగాయి.

బర్మాలోని భారతీయుల ప్రాణాలకు, కష్టపడి సంపాదించుకున్న ఆస్తులకు నష్టం వాటిల్లింది.

11 వేలమంది భారతీయులు ఇండియాకు పంపబడుచున్నారు......

బర్మా అల్లర్ల విషయమై విచారణ చేయుటకు బర్మా గవర్నమెంటుచే నియ మించబడిన కమిటీ వ్రాసిన నివేదికలో ముద్రించిన విషయాలు ఈ విధంగా వున్నాయి.

బౌద్ధ మతమును దూషించుచూ – మౌంగ్ష్వే పీ పేరుగల ఒక గ్రంథమును ప్రచురించారు. అది కొట్లాటలకు ప్రధాన కారణమైనది: ఇతర వ్యవహారాలు- రాజకీయ వైషమ్యాలు- ఆర్థిక కలహాలు ప్రబలాయి.

కూలీల జీవన పద్ధతులు, అసంతృప్తిగా ఉండేవి. భారతీయులు విశేషంగా బర్మాకు వలస వస్తున్నందున బర్మాలోనివారికి కలిగిన బాధలు, బర్మా స్త్రీలను అన్యులు భారతీయులు, మహమ్మదీయులు, వివాహం చేసుకోవడం– 'బర్మా దేశం' బర్మీయులదే అని బర్మా పత్రికలు ప్రబోధించుట వల్లనూ – బర్మాలో అంతర్ద్వేషాలు ఎక్కువగా పెరిగాయి.

బర్మా అల్లర్లలో 164 మంది చంపబడ్డారు. 711 మంది గాయపడ్డారు. రంగూనులో రు. 70,000 వరకూ, బర్మాలోని ఇతర జిల్లాలో రు. 11,000 వర కున్నూ భారతీయుల సొత్తు నష్టమైనదని బర్మా ప్రభుత్వం అంచనా వేసింది.

కాని, భారతీయుల అంచనా ప్రకారం రంగూనులో 31,00,000 రూ॥ల వరకూ, ఇతర జిల్లాల్లో 24,00,000 రూ॥ల వరకూ భారతీయుల ఆస్తులు ధ్వంసం చేయబడ్డాయి...

బర్మా పౌరసత్వపు హక్కు

శ్రీ దుమ్ము గురుమూర్తి
(బర్మా ఆంధ్ర సేవాదళ కార్యదర్శి)

1948 జనవరి 4 న బర్మా రిపబ్లిక్‌గా ప్రకటింపబడింది.

బర్మా స్వరాజ్యం సంపాదించుకున్న తర్వాత ఆ దేశంలో వున్న ఆంధ్రుల మీద ఆంక్షలు విధింపబడ్డాయి.

బర్మాలో నివసించే భారతీయులకు 'బర్మా పౌరసత్వపు హక్కు' ఒక ప్రధాన సమస్య అయింది. బర్మా పౌరసత్వం పొందవలెనంటే – 13 సంవత్సరాలు పైబడ్డ భారతీయులు – సంవత్సరానికి యాభై రూపాయలు ప్రభుత్వానికి చెల్లించాలి అనే నిబంధనను విధించింది. అయితే యీ నిబంధన బర్మా పౌరసత్వం వున్నవారికి వర్తించదు.

బర్మాలో ఆంధ్రుల పౌరసత్వపు హక్కు గురించి ది. [illegible] న "ఆల్ బర్మా ఇండియన్" కాంగ్రెస్ కమిటీ కార్యాలయం (రంగూన్‌లో) ఒక మహాసభ జరిపింది.

[ఆ మహాసభ వివరాలను శ్రీ దుమ్ము గురుమూర్తిగారు (బర్మా ఆంధ్ర సేవాదళ కార్యదర్శి) 1949 నవంబరు 20వ తేదీని 'ఆంధ్రపత్రిక'లో వ్యాసం రాశారు.]

ఇతర దేశముల నుండి ఈ దేశం వలసవచ్చిన వారు బర్మా పౌరసత్వపు హక్కులు పొందుటకు ఏక నిర్ణయముగా అనే విషయంపై ఆలోచన. మొన్నను ఆల్ బర్మా ఇండియన్ కమిటీ కార్యాలయములో పార్టీల అభిప్రాయములనొక్క తీర్మానముగ ఈ సమావేశం జరిగినది.

1. ఈ దేశ సిటిజన్‌షిప్ పొందుచున్నవారు అన్యదేశీయులుగాని, ఏ జాతి వారైనా వారు ఈ దేశములోనే స్థిరనివాసిగా ఉన్నంతవరకూ జాతీయ బర్మా క్రింద మారిపోవాలి. ఈ దేశ రాజభక్తి, సంస్కారము అలవాటు చేసుకోవాలి. బర్మా నాయకుల కీర్తిని, ప్రభుత్వము కీర్తిని స్థాపించాలి. ఏ కష్టసుఖములు కలిగినను ఈ ప్రభుత్వమునకే విధేయులుగా వుండాలి. దేశము యుద్ధమందు భారత దేశముతో సంబంధము తెగిపోతుంది. సిటిజన్‌షిప్ పొందినవారికి రాజకీయంగా, సాంఘికముగా, ఆర్థికముగా ఈ ప్రభుత్వము పౌరులకు రక్షణను కలుగజేయును. ఇక్కడ భాషా ఆచార వ్యవహారములకు ఒక్క బర్మా ప్రభుత్వముపై వుండును. అన్యుల

ఏ మంచి పద్ధతైనను భారతీయులకు గూడా యని మనసుంతర భారత ప్రభుత్వమునకు చెప్పలేనంతటి మేలుంతటు. ఒకప్పుడెప్పుడైనా భారతదేశము ఏయే మూలాలని అభిలాష కలిగినచో ధర్మము మూలంబాగున ఏయే చూచి వచ్చుటకు ఈ ప్రభుత్వము అనుమతి యిచ్చునట. ఉత్తరోత్తరా పరిస్థితులు ననుసరించి ఈ ప్రభుత్వము ఏలాంటి శాసనాలు అమలుపరచును కాదు కట్టుబడివుంటారు. మొత్తమ్మీద వీళ్లను ఇక్కడి పౌరులనే పిలవబడును; గాని భారతీయులని పిలవబడరు.

2. సిటిజన్‌షిప్ తీసుకోనక్కరలేని వాళ్ళ సంగతి చెప్పనక్కరలేదు. వాళ్లు సర్వస్వతంత్రులుగా వుండి ఈ దేశముయొక్క శాసనాలకనుగుణంగా తిరగాలి. ఈ దేశానికీ ఆనుగుణ్యముగా తిరగాలి. ఈ దేశానికీ హానికరమైన సంఘాలలోను యెట్టి ప్రమేయము వుండరాదు. ఏ కష్టనష్టములు, ఏ మంచిచెడ్డలు ప్రజలమధ్య కలిగినను అవి న్యాయమైనా, అన్యాయమైనా ఈ ప్రభుత్వము వివక్షించదట. వర్గ భేదాలు, కష్టాలు కలుగచేయదు. ఈ దేశములో నివసించి జీవించుటకు ప్రస్తుతం నిర్బంధములు వుండవు. ఒకప్పుడు వీళ్లకు కలిగిన కష్టనష్టాలు ఒక భారత ప్రభుత్వమునకే ఇండియన్ ఎంబసీ మూలముగానో, లేక ఆంధ్రుల యొక్క సంఘముద్వారానో తెలియచేసుకోవాలి. అప్పుడు మన ప్రభుత్వము రక్షణార్థం ఏర్పాట్లు చేయునమో, లేక ఈ దేశము వదలివేయవలసిన లోపలే మనవాళ్ల దారుమా ఇస్తారు. ఉద్యోగాలల్లో కొంత మాత్రమే కలుగును. అవి యెక్కువగా వారియొక్క ఉద్యోగాలలో ఈ గవర్నమెంటు స్వాధీనములో వున్న కర్మాగారాలు, కంపెనీలు, ఆఫీసులలో పని చేస్తున్న వాళ్లకు యెక్కువగా పని వుంటుంది. వారికి ఇక్కడ రానున్నకు మామూలుగా గనుక నౌకరులు యిచ్చి ఉద్యోగాల నుండి పున్నాసను యిచ్చి వేయును. కార్మికులయొక్క గాని లేక ఇతర వ్యాపారస్థులగాని లాభాలు విషయములో వృధా ప్రయత్నాలపై ఆధారపడి వుంటుంది. వారి సిటిజన్‌షిప్ తీసుకోక పోయినప్పటికీ ఏ క్షణంలోనైనా ఈ దేశమువిడిచి తమ స్వస్థానమునకు పోవుటకు సిద్ధముండవలె. ఇదే వీరి రెండింటిలో వున్న భేదము.

పై విషయాలన్నీ అవగాహనను చేసుకున్న ఆంధ్ర కార్మిక ప్రతినిధులకే ఇక్కడికి ఈ దేశ పౌరసత్వము హక్కులు పొందవలను మంచిదని, యెవరి మూలముననూ లేదా అట్టి అభిప్రాయమును వ్యక్తపరచలేదని నేననుకుంటున్నాను. ఇక కార్మికుల మధ్యను ప్రతినిధులు పోయి పై విషయాలు తెలియచేసి సింహావలోకనము చేయగా ఒకరున్ను ఈ దేశ సిటిజన్‌షిప్ తీసుకోవాలనే ఉద్దేశము కనపడలేదు. ఎందుకు చెప్పాలంటే కార్మిక వర్గమునకు చెందినవాళ్ళు అధిక సంఖ్యాకులు ఆంధ్రులే. అందులో చాలమంది కొంతకాలం తమ కుటుంబాలను మాతృదేశములోనే విడిచిపెట్టి ఈ దేశమునకు వచ్చి కష్టించి సంపాదించిన డబ్బుతో వాళ్ళ పొట్టలు

పోషించుకోగా మిగిలినది కుటుంబాలకు పంపించుకోవటము జరుగుతుంది. స్వదేశములో రెండుమూడు ఎకరములు భూమి కలిగిన రైతుకూడా ఈ దేశమువచ్చి కార్మికుడుగా కూలి పని చేస్తున్నారు. మాతృదేశముపై యున్నంత అభిలాష నాగరికత ఈ దేశముపై లేనట్లే రుజువు చేస్తున్నది. ఒక్క కార్మికులు మాత్రమే మాతృదేశాభిమానులని చెప్పటము పొరపాటు. ధనవంతులు మొదలుకొని దరిద్రుల వరకు ఒకే దృక్పథముతో వున్నారు. నేను ఈ మధ్యను రంగూను నగరములో నివసించుచున్నటువంటి ధనవంతులు అనగా పేరు కామందులు, పెద్దపెద్ద వర్తకులు, పెట్టుబడిదారులు, ఉద్యోగస్థులవద్దను, బర్మా ఆంధ్ర సేవాసంఘ పోషణ నిమిత్తము ఆర్థిక సహాయాన్ని అర్థించుటకుపోయి మాట్లాడే సంభాషణలో వారి యొక్క హృదయములో అంతర్గతమైయున్న భావాలు వాళ్ళ మాటలు బోధించినవే. ఎన్నాళ్ళ కాలము ఈ దేశములో వుండేటట్లు లేరని స్పష్టపడుతుంది. పరిస్థితుల వృత్తిలో పెట్టుకొని పాటుపడ్డలు కొంతవరకు సంపాదించుకొని స్వదేశము తిరిగి పోవుటకు సిద్ధముగా వున్నారు. ముఖ్యముగా ఈ దేశములో [illegible] పెద్ద పెద్ద వ్యాపారములు చేస్తూ గొప్ప గొప్ప లాభాలు గడించి మేడలు, మిద్దెలు సంపాదించుకొని యున్నప్పటికీ పూర్వము మాదిరి ఈ దేశము [illegible] చెప్పిన శ్రీమాన్ [illegible] భారతదేశం [illegible] ముందుకు వెనుకయున్నట్టి వారి. "[illegible]" అన్నట్లు ఒక అభిప్రాయము [illegible] ధనవంతులు, కలిగిన వాళ్ళకు ఎప్పటికైనా తరలిపోవాలి అన్నట్లుండి వుంటారు. లేనివానికి మాత్రమే ముందుకు ఏ గతి కలుగునాయని [illegible].

కార్మికుల పరిస్థితులు ఎప్పటివరకు [illegible] తెలుసుకుంటున్నారు [illegible] అవసరము. కార్మికులు ఈ దేశ [illegible] మన [illegible] మనము ఈ దేశములో వుండరాదని అనేక మంది తప్పు అభిప్రాయము పొందటము పొరపాటు. మన ప్రభుత్వము ప్రపంచ దేశాలతో సంబంధ బాంధవ్యములు కలుగచేసుకొని మన [illegible] మన ఇండియన్ [illegible] దేశాలతో [illegible] వ్యాపారములు సాగిస్తున్నవి. అందువల్ల మనము వుండుటకు ఆక్షేపణలు వుండవు. ఈనాడు మనదేశము శ్వేతజాతీయుల హస్తములనుండి మనవారికి [illegible] వచ్చి సర్వస్వతంత్రులము ఆయ్యామని చెప్పి ఇంగ్లీషువాళ్లు మన దేశములో [illegible] [illegible] ఎక్కడా [illegible].

[illegible] మన [illegible] దేశ [illegible] మనము ఈ దేశ [illegible] మాత్రము [illegible] కలుగచేసుకొనవలెను ఈ ప్రభుత్వము [illegible] విరుద్ధముగా నడచునంత సంక్షోభములో మనము

విలీనము చెందుటకు యిష్ట అత్యంతరముగా వుండదు. ఇప్పుడిప్పుడే ఈ దేశము నుండి పాశ్చాత్యదేశములకు తర్లిపోయినట్టి అనేక కష్టములను గురించాలసివుంటుంది. రి, ఇ సంవత్సరముల ఆర్థిక యిబ్బంది తొలగదు. కారణం, మనదేశములో ప్రస్తుతం ప్రభుత్వము అనేక సమస్యలు ఎదుర్కొంటూనే వున్నది. ఆ విషయాలన్నీ స్పష్టముగా, మనము వార్తా పత్రికల మూలముగా తెలుసుకుంటున్నాము. యేదేమైనను పారిశ్రామికముగా, ఆర్థికముగా అభివృద్ధి చెందిన పరిశ్రామిక సమస్య, కరువు కాటకాలను దిద్దుబాటుకు. కావున మనకు యిబ్బంది, యిక్కట్లు ఉన్నప్పటికీ మనము ఈ దేశములోనే వుండి దేవస్థానం మన కష్టసుఖాలు ఎప్పుడెప్పుడు ఇండియన్ ఎంబసీ మూలముగా భారత ప్రభుత్వమునకు తెలియచేయుచుండ వుండాలి. ఒకప్పుడు ఈ దేశములో వుండుటకు వీలులేని పరిస్థితులు ఏర్పడినప్పుడు తప్పని సరి అయ్యెప్పుడు ఈ దేశము వదలిపెట్టవలె విధిగా. అప్పుడు వేరే తప్పదు.

ఇక పోగా, భారతదేశము ముఖ్యముగా మాతృభూమి అయినంత ఆంధ్రులు ఈ భారతదేశము చెప్పి వస్తున్న వారికి యిప్పుడు ఈ దేశము విడవడం. ఇందీ స్థిరవాసము చెప్పి స్థిరపడినవారు దేశ్యప్పుడు ఉంటునిమిత్తం 1949 సం॥ మే నెల లోపున విన్యాసాల తప్పనిసరిగా ఈ దేశ సిటిజన్‌షిప్ తీసుకోవలసి యుండెను. లేనట్లయితే మరొక గత్యంతరము ఉండదు.

జాతీయోద్యమాల్లో బర్మా ఆంధ్రులు

మహోత్తర భారత జాతీయోద్యమాల్లో బర్మా ఆంధ్రుల పాత్ర గణనీయ మైంది.

ఖండాంతర దేశాలకు వలస వెళ్ళిన తెలుగువారు అక్కడి ప్రభుత్వ విధానాలను అనుసరించవలసివచ్చినా, తమ వేష, భాషా, సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలను పోషించి— అక్కడి జాతీయ జీవనాన్ని సుసంపన్నం చేశారు.

భారతదేశంలో ఏ జాతీయ ఉద్యమం తలెత్తినా, తమవంతు సహకారం ముందంజ వేశారు. తమ జాతీయతను చాటుకోవడంలో ప్రత్యేకతను చాటారు.

బర్మా ఆంధ్రుల సహకారానికి ముగ్ధుడైన మహాత్ముడు

భారతదేశంలో కాంగ్రెస్ నడిపిన జాతీయోద్యమాలన్నింటిలోనూ — బర్మా ఆంధ్రులు సమధికోత్సాహంతో పాల్గొన్నారు. తమ దేశభక్తిని చాటుకుంటూ ఉన్నారు. స్వాతంత్ర్య సమరోద్యమం మహాత్ముడు ప్రారంభించిన పోరాటం సాగుతున్న రోజుల్లో ఒకసారి, గాంధీ మహాత్ముడు బర్మా వెళ్ళారు. అక్కడి ఆంధ్రులు చూపిన అపూర్వ ఆదరణ — చేసిన మహోపకారాన్ని, ఎంతో ముగ్ధులయ్యారు.

పండిత జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ ఒకసారి (నాయకునిగా పూర్తయిన వెళ్ళి) రంగూన్‌లో డి॥ కే॥ ప్రాక్ వద్ద విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నప్పుడు — 'ఆంధ్ర

స్వతంత్ర సేనానం" విప్లవాగ్నికి భక్తి శ్రద్ధలతో సేవచేసి, తమ నాయకుని పేరు పలికింది.

ఇవేకీ పత్రికాస్వాతంత్ర్యం భారతదేశంలో జరుగుతున్న సమయంలో — అనరాని విలువగల ఎన్నో పత్రికలను నడిపి — తమ జాతీయాభిమానాన్ని ప్రపంచానికి చాటి చెప్పింది — బర్మా ఆంధ్రులే!

రంగూనోత్సవంలో - దేవాలయ ప్రవేశంలో ముందంజ వేసింది కూడా — బర్మాలోని ఆంధ్రులే!

దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి ఆధ్వర్యంలో 'బర్మా ప్రథమాంధ్ర మహాసభ' వేడుకలు

బర్మాలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో స్థిరపడ్డ ఆంధ్రులు మొదట్లో — ఒక ప్రాథమిక సభ — దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగార్ని రంగూను ఆహ్వానించి — "బర్మా ప్రథమాంధ్ర మహాసభ"ను మహా వైభవోపేతంగా జరుపుకున్నారు. చరిత్ర సృష్టించిన ఈ ప్రథమాంధ్ర మహాసభలో పంతులుగారి ఘన సన్మానం — ఒక చరిత్రగా నేటికీ మిగిలిపోవడం — విశేషం.

శ్రీ నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు 13-11-1929న 'ఎస్. [illegible]' స్టీమరుమీద రంగూను వచ్చారు. "రంగూనాంధ్ర మహాసభలకు" అధ్యక్షులుగా వారు రంగూన్ విచ్చేసినప్పుడు — డాక్టర్ [illegible], శ్రీ [illegible] వెంకటస్వామి, శ్రీ [illegible], శ్రీ మంగళ వెంకటరెడ్డి ఆహ్వాన సంఘంగా ఏర్పడి, కార్యక్రమ నిర్వాహకులుగా శ్రీ [illegible], శ్రీ [illegible] స్వాగతం పలికారు.

రంగూన్ - మౌల్మీన్ [illegible] — శ్రీ నాగేశ్వరరావు పంతులుగార్కి ఘన సన్మానాలు జరిపారు.

ఆ తర్వాత ఆంధ్ర నాటక సంఘం [illegible] శ్రీ మంగళ వెంకట రెడ్డిగారి అధ్యక్షతన, ఆంధ్ర సేవా సంఘం నాటక శాఖచే— "ద్రౌపది వస్త్రాపహరణం" నాటకం ఎంతో రమ్యంగా ప్రదర్శింపబడింది.

అలాగే—

ఆంధ్రుల ప్రియతమ నాయకుడు శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారు 'స్వరాజ్య నిధి' వసూలు చేయడానికి బర్మా వచ్చినప్పుడు బర్మా ఆంధ్రులు వారిని ఎంతో ఘనంగా సత్కరించి – సన్మానించడం కూడా ఒక ప్రత్యేక విశేషం.

అంతేకాక—

1956వ సంవత్సరంలో సాంస్కృతిక పర్యటనకు వచ్చిన శ్రీ ఘంటసాల నరసింహంగారికి–

1957లో సాహిత్య పర్యటనకు–రంగూన్ విచ్చేసిన నాటి పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీ వి. యస్. మూర్తి, శ్రీ విశ్వనాథరెడ్డిగార్లకు–

1958లో ప్రపంచ పర్యటనలో భాగంగా బర్మా విచ్చేసిన రైతు పెద్ద నాయకులు శ్రీ గోగినేని రంగాగార్ల ఘన సన్మానంతో పాటు "జాతీయ ఆంధ్ర – నాయకులు, రైతు జన బాంధవుడు – రంగాగారి బహుముఖ సేవలు కూడా ఘన ప్రచారంగా జరుపుకోవడంలో చరిత్ర సృష్టించారు – బర్మా ఆంధ్రులు."

బర్మాలో సుభాష్ చంద్రబోస్ సరసన ఆంధ్రులు

భారత స్వాతంత్ర్య సమరోద్యమ వీరమూర్తి – సుభాష్ చంద్రబోస్ స్వాతంత్ర్య సంగ్రామాన్ని ప్రారంభిస్తూ బర్మా పర్యటించారు.

సింగాపూర్, మలేషియా, థాయిలాండ్, ఇండోనేషియా, ఇండోచైనా, రంగూన్ మొదలగు ప్రాంతాల్లో విస్తృత పర్యటనలు జరిపి–సభలు నిర్వహిస్తే వేలాది హాజరయ్యేవారు జనం – ప్రత్యేకించి తరలివచ్చేది తెలుగు ప్రజ!

బ్రిటిషువారిపైన తిరుగుబాటు ప్రధాన లక్ష్యంలో ఆయన వీర ధీర గంభీరోపన్యాసం చేస్తుండే–కొండెక్కి దాగిన 'స్వతంత్ర భారత్' ఉత్సాహం తనల్లో నిండు పొంగి ప్రవహించేది.

"మనం, మన భారతదేశాన్ని కాపాడుకోవాలి. అందుకు ప్రతి భారతీయుడూ సైనికుడు కావాలి. బ్రిటిష్ దాస్యశృంఖలాలనుండి మనదేశాన్ని కాపాడుకోవడం కోసం మనము పోరాడవలసి ఉన్నది. "ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్" మీ కోసం ఉంది. రక్తం పోస్తున్నారా కదలిరండి" అంటూ విప్లవ శంఖం పూరిస్తే–ఆయన ఉపన్యాసంతో రక్తం ఉప్పొంగేది–భారతమాత ముద్దుబిడ్డలుగా ఎంతోమంది ప్రవాస భారతీయులు సుభాష్ చంద్రబోసు అనుసరించారు. తెలుగు రక్తం ఉరకలేసింది. తెల్లవారితో పోరాటానికి సిద్ధపడింది. ఎంతోమంది "బర్మా ఆంధ్రులు – "ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్"లో చేరారు.

1941 డిసెంబరు 23

జపానువారు – మొట్టమొదటిసారిగా రంగూను మీద – బాంబులతోనూ – మర ఫిరంగులతోనూ – దాడి జరిపారని— శ్రీ ఆదిరాజు నారాయణరావు, ఎం. ఎ. గారు 1942 మార్చి 18వ తేదీగల 'పత్రిక'లో వ్యాసం వ్రాశారు :

దాని సారాంశం :

"బర్మాలో ఆంధ్రులు 1 లక్ష 60 వేలకు పైగా వున్నారు. రంగూన్, మౌల్మీన్, బస్సీన్, సాండ్వే— మొదలైన బస్తీలలో అధికంగాను – పల్లెటూర్లలో తక్కువగాను – ఒక్క రంగూనులోనే 60 వేల వరకూ వున్నారు.

గడచిన డిసెంబరు (1941) 23వ తారీఖున మొట్టమొదట జపాను వారు – రంగూన్ పైన బాంబులు వేసిన్నీ – మర ఫిరంగులు కొట్టిన్నీ – ప్రజలను కలవర పరచినప్పుడు – రంగూనులో ఏ మూల చూసినా – కష్టాలు— ముఖ్యంగా కన్పించునారు తెలుగువారే – తక్కిన వారికంటే – అధికంగా— కష్టనష్టాల పాలయ్యారు. చెట్లకింద —తోటల్లో— పొలాల్లో— ఖాళీ ప్రదేశాల్లో— గుడ్డ ఇళ్లు— కట్టుకొని కష్టంతో కాలక్షేపం చేశారు. నా మట్టుకు నేను కట్టుబట్టలతో "రంగూను" … శ్రీ … సత్యనారాయణగారి ఇంటికి వెళ్లి – వారి ఆతిథ్యం పుచ్చుకోకపోయినట్టయితే – నేను బ్రతికి వచ్చేవాణ్ణి కాను. ఆ రోజుల్లో మా అందరికీ వచ్చినారు. అన్నపానాదులు కష్టంగా వుండేవి.

"మా కష్టమిలా వుంటే — తక్కిన పేదవారల కథ ఎంత అధ్వాన్నంగా వుండేదో — చెప్పనక్కరలేదు.

రంగూన్—తరువాత ఒక్క నెలకి పెద్దవారి దివిళ్లపై గ్రామాలు— బస్తీలు—నగరాలు—బిక్కగిల్లి, జనాలతో నిండి—బస్తీ ఎడారిలా— నిర్మానుష్యమై వుండింది. మొదటి రోజుల్లో నష్టపడినారు — వదలి వెళ్ళిపోయినారు — అన్నం—పానాదులు పెట్టించుకునే—లేకపోయారు. మన తెలుగు కుటుంబాలు చిక్కుపడిన స్థితుల్లో చెప్పుకోడానికి … వారి నవనవ ఇంటియా బయలుదేరారు…. వారి కష్టాలు—చెప్పనక్కరలేదు ఎవరికి……"

యథార్థ గాథ :

బాంబుల మృత్యుజ్వాలల్లో బర్మా ఆంధ్రులు

1941-42 వ సంవత్సరం ప్రాంతంలో—అనగా రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో —

బ్రిటిష్—జపాన్ సేనల మధ్య అగ్ని పర్వతం బద్దలై—మహాప్రళయంగా మారింది.

సస్యశ్యామలమైన బర్మాను కైవసం చేసుకోవాలన్న తలంపుతో జపాన్ దేశం బ్రిటిషువారిపై విమాన, శతఘ్ని దళాలతో విరుచుకుపడింది. సుశిక్షితమైన జపాన్ సేన బర్మా అంతటా వీరవిహారం చేసింది. బర్మా ముఖ్య కేంద్ర స్థావరాలన్నింటిపైనా విరుచుకుపడి బర్మాలో చాలా భాగం ఆక్రమణ చేసుకుంది. ప్రతిదాడి చక్కగా చెయ్యలేమన్న తలంపుతో నిదానంగా సైన్యాన్ని బర్మా అంతటా మోహరింప చేసింది—బ్రిటిష ప్రభుత్వం.

ఈ భీకర పోరాటంలో ఉభయపక్షాల సైన్యం, ప్రజ—లెక్కకు మిక్కిలిగా బలైపోయింది. మానవ రక్తధారలతో బర్మాకు అభిషేకం జరిగినట్టు—పల్లెలూ—పట్టణాలూ—నగరాలూ—ఒక్కటేమిటి సమస్తం సర్వనాశనమైంది.

బర్మాలోని ముఖ్య నగరాలు, బ్రిటిషువారి సైనిక స్థావరాలు, ఆయుధ కర్మాగారాలు, వెలకట్టలేని ఆస్తిపాస్తులు ఈ మారణహోమంలో నామరూపాలు లేకుండా పోయాయి.

ఈ యుద్ధం కారణంగా—

భారతదేశానికి బయలుదేరారు—బర్మా ఆంధ్రులు.

ఆ సమయంలో — భారత—బర్మా దేశాలమధ్య ఓడ — విమాన సర్వీసులు పూర్తిగా రద్దయినాయి. బర్మా నుండి—భారత దేశానికి 'కాలిబాట' ఒక్కటే శరణ్యమైంది।

ఈ యుద్ధ జ్వాలల బారినుండి తప్పించుకొని స్వదేశం చేరుకుందామన్న తలంపుతో—వారి నడకన బయలుదేరారు— గత్యంతరంలేని తెలుగు కాందిశీకులు.

"షీవో"—పెంటజాన్, "స్వేలేన్" "ఎమెటిన్," మొదలగు ఔషధాలను పట్టుకొని—రైల్లో 'మునివా' చేరడం — మొదటి మజిలీ।

ఇలా

కట్టుబట్టలతో, కడుపు చేతబట్టుకొని—అనుక్షణం ప్రాణాలమీద ఆశ వదులుకుంటూ, స్వదేశం తిరోగమిస్తోన్న తెలుగు కాందిశీకులకు, సర్వజనం సమానంగా భావించే బర్మీయులు — తెలుగు వారి కన్నీటికి — వారికిన దురవస్థకు కరిగిపోయి — మార్గమధ్యంలో అన్నం పెట్టి, అనుబంధాలు అందిస్తూ — ప్రాణాలమీద ఆశలు కల్పిస్తూ — ధైర్యం చెప్తూ — సురక్షితంగా — స్వదేశం చేరుకోవాలని — 'సర్వ భగవానుని' ప్రార్థించి, బరువెక్కిన గుండెలతో బాధాతప్త హృదయాలతో సాగనంపేవారు.

"మోనివా"లో రాదారి అంతమవుతుంది.

"మోనివా" తర్వాత స్వదేశం చేరుకోవాలంటే తిరిగి కాలిబాట గల "కలెవా" చేరాలి. కలెవా చేరాలంటే బర్మాకు "అన్నపూర్ణ"గా చెప్పే "ఐరావతి" నదిని దాటాలి.

స్వదేశం ప్రయాణమయ్యే కాందిశీకులు ఆ నదిని దాటడంకోసం ముందు నాటి బ్రిటిషు ప్రభుత్వం పెద్ద పెద్ద తెరచాప పడవల్ని అప్పటికే సిద్ధంచేసి వుంచింది. ఈ తెరచాప పడవలమీద దాదాపు ఏడైమంది వరకూ ప్రయాణం చేసి పగలూరాత్రీ "కలెవా" చేరేవారు.

ఇలా ఐరావతి నదిని దాటడానికి వారం రోజులు పట్టేది.

సరియైన ఆహారంలేక, ఆరోగ్యం చెడిపోయి వృద్ధులు, పసిపిల్లలు ఎంతో మంది పడవలమీదనే ప్రాణాలు విడిచేసేవారు. దహన సంస్కారానికి కూడా నోచుకోని కాందిశీకుల శవాలు దాదాపుగా నదీగర్భానికే అంకితమైపోయేవి.

ప్రయాణం చేస్తున్నంతసేపూ అక్కడక్కడ మజిలీలు చేస్తూ గట్టుమీద పండిన "అనుములు", "కొమ్ముశనగలు" ఉడకబెట్టుకొని తింటూ ముంతలతో నీళ్ళు నదిలో ముంచుకుంటూ దాహాన్ని తీర్చుకుంటూ ప్రాణాలు దక్కించుకొనేవారు— చావగా మిగిలినవాళ్ళు.

"కలెవా" తరలింపు కేంద్రం. చావగా మిగిలిన కాందిశీకులంతా ఒక 'సంఘం'గా పోగయ్యేవారు — 'కలెవా'లో —

ఆడవాళ్లను—పసిపిల్లల్ని మధ్యగా కూర్చోబెట్టుకొని చుట్టూరా మగవాళ్ళంతా కాపలా వుండేవారు.

పగలంతా చెట్టూపుట్టా దాటి...చీకటిపడే వేళకు పెద్దపెద్ద మంటలు వేసుకొని, చుట్టూరా కూర్చొని, పెద్ద పెద్ద శబ్దాలు చేస్తూ— క్రూరమృగాల బారినుండి తప్పించుకొంటూ ఆ రాత్రిని గడిపేవారు. తిరిగి ఉదయాన్నే కాయలు, పండ్లు దొరికినవి తింటూ, ఏమీ దొరక్కపోతే కాలే కడుపుతోనే కాలినడక ప్రారంభించేవారు.

అయితే— ఆ మంటలు జ్వాలల్ని పసిగట్టి — అది సైనిక స్థావరంగా భావించి, విమానాల్లోంచి బాంబింగ్ వర్షం కురిపించేవి సేనలు.

ఆ బాంబింగ్‌లో చచ్చినవారి కన్నా— బాంబు రవ్వలకు కాళ్ళుపోయి, కళ్ళుపోయి, చేతులుపోయి, శరీరం కాలిపోయి— భయంకరంగా ఆర్తనాదాలు చేసేవారు! చావు రాకపోగా, గట్టు కాకపోగా పడిగాపులుపడేవారు. ఆర్తనాదాలతో, రోదనలతో ఆ కీకారణ్యంలో అరణ్యరోదనే అయ్యేది—!

మధునాథ్, ఆ పక్కనే ఉన్న కాందిశీకుల గుంపుతో బాటుగా మిగిలినవాడు.. గోడుగోడున విలపిస్తూ, జరిగింది చెప్పుకొని— మళ్ళీ బయలుదేరాడు, మొదలెట్టాడు నడక!

ఆ నడక గంటలు కాదు, పూటలు కాదు...రోజులు కాదు...వారాలు కాదు... నెలల్లా నడిచినా... తరగని యాత్ర! గమ్యం చేరుతామన్న ఆశలేదు. బ్రతుకుని చూస్తామన్న నమ్మకం లేదు.

కడుపే కాళ్ళకి దారి చూపుతుందని భావిస్తూ, ప్రాణమున్నంతవరకూ ప్రయాణం చేయక తప్పదని భావిస్తున్న కాందిశీకులు మూటా ముల్లె నెత్తికెత్తుకొని, పిల్ల పాపలను చంకన ఎత్తుకొని పీనుగుల్లా నడుస్తూనే వెళ్ళారు.

ఆ దారిలో...

ఆ ప్రయాణంలో...

నిద్రంత లేదు.

సుఖం లేదు.

తిండిలేక గిలగిలలాడి కొంతమంది చనిపోతే... మందుల్లేక నాలుక ఎండి ఇంకొంతమంది చచ్చి, రోగాలతో చాలా మంది పోయి, క్రూరమృగాల వాత బడి కొందరు— బాంబుల వాతకి కొందరు పోయారు, ఇలా రకరకాలుగా మృత్యు తిప్పలుగా మార్గమధ్యంలో కాందిశీకులు చచ్చిపోయేవారు. చచ్చినవారి అదృష్టమింత... ఎలాగోలా ప్రాణాలు దక్కించుకొని... నడక సాగిస్తున్న కాందిశీకులపై మార్గమధ్యంలో బందిపోట్లు దాడిచేసి... డబ్బు, బంగారం దోచుకుపోయేవారు.

ఇలా దోచుకున్న బందిపోట్లు డబ్బును, బంగారాన్ని కాపాడుకోలేకపోయేవారు గాని... నిద్ర దొరక్క... తిండిలేక... దోచుకున్న సంపదను చేస్తూనే ప్రాణాలు దక్కించలేని కాపు దక్కేవాడు— మార్గమధ్యంలోనే.

తల్లో, తండ్రో, కొడుకో, చెల్లో, భార్యో మార్గమధ్యంలో ఎవరు ప్రాణం పోయినా... ఆ రోడ్డుపైనే ఆ శవాన్ని వదిలిపెట్టి—పోతున్న మానవుల్ని గుండె రాయి చేసుకొని—తిరిగి నడక సాగించేవారు! నడవలేని ముసలివాళ్ళను, జబ్బు పడిన వారిని గుండెరాయి చేసుకొని... ఆ ప్రదేశంలోనే వదిలిపెట్టి...గుంపుతో కదిలి పోయేవారు—కాందిశీకులు! నడవలేని వారిని గురించి, రోగిష్టుల కోసం బాధపడుతూ

[illegible] కాందిశీకులు [illegible] ... [illegible] ......

ఇదా...

ప్రకృతి—[illegible], [illegible] ప్రాణాలు [illegible] కాందిశీకులు "కలకత్తా" చేరారు. అనేక [illegible] ... వర్షం, గాలి, చీకటి రాత్రి...

ఆ చీకటి — భయంకర వాతావరణంలో—

[illegible] ... [illegible] 19 [illegible] ... కాందిశీకు[illegible] ...

కాందిశీకుల్ని కాపాడిన సుభాష్ చంద్రబోస్- "ప్రేమ సమాజం"

[illegible] కాందిశీకు[illegible] "[illegible]" ప్రేమ సమాజం [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... కాందిశీకుల [illegible] ...

ప్రేమతో – దయతో

ఆదరణతో – ఆదరవు చూపి,

ఆశ్రయం కల్పించి – కాందిశీకుల్ని

క్షేమంగా తమ తమ నెలవులకు పంపిన కారుణ్య సంస్థగా "ప్రేమ సమాజం" పేరుపొందింది.

అనాది ప్రేమ సమాజం...నేటికీ "ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్" కార్య కర్తల అంకిత భావాన్ని ఇప్పటికీ మననం చేసుకుంటూ వుంటారు - నాటి శరణార్థులు.

ఇలా ఆస్తుల్ని పోగొట్టుకొని, ఆప్తుల్ని పోగొట్టుకొని... సాధారణంగా బర్మా నుంచి తమ తమ స్వంత నెలవులకు చేరుకోవటానికి దాదాపు నెలా, రెండు నెలలు పట్టేది... !!

[బర్మా నుంచి ఇంటిదారిన కాలినడకన వచ్చిన కాందిశీకుల్లో శ్రీ పినిశెట్టి లక్ష్మణరావు తల్లిదండ్రులు శ్రీ పినిశెట్టి వెంకయ్య, శ్రీమతి దళ్ళమ్మలు కూడా వున్నారు.]

71,108

దిగ్దిగంతాలను తెలుగు సౌరభాలను వెదజల్లిన

రంగూన్ లో తెలుగు నాటక కళ

దేశాంతరాంధ్రుల వలస నేటిది కాదు. తరతరాల నాటిది. 'బ్రిటిష్ వారి సామ్రాజ్యం' అని ఒక దేశం నాయక దేశమైంది. 'ఉపాధి' కోసం ఆంధ్రులు ప్రవాసం వెళ్ళారు.

బర్మా, మలేషియా, మారిషస్, సింగపూర్, దక్షిణాఫ్రికా మొదలగు దేశాల్లో వెళ్ళారు. ప్రవాసాంధ్రులుగా నివాస మేర్పరచుకున్నారు.

ప్రవాసంలో ఏ రెండు తెలుగు హృదయాలు ఏ చోట కలిసినా 'ఏదేశమేగినా— ఎందుకాలిడినా... పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని' అంటూ— రాగరంజిత చేస్తుంటాయి. చెప్పుకోదగ్గ 'ది' కొట్టుకుంటుంది— వారి హృదయాంతరాళాల్లో ఉప్పొంగే తెలుగు దనం!

సముద్రాలను, పర్వతాలను దాటినా, సుదూర తీరాలకు తరలివెళ్ళినా... 'సంస్కృతి' కట్టుబొట్టులకు మాత్రం దూరం కాలేదు! వివిధ భాషలు, సంస్కృతుల మధ్య మనుగడ సాగిస్తోన్న 'ఇది తెలుగువారి గృహం సుమా!' అని ఇట్టే గుర్తుపట్టే రీతిలో స్వాగతం చెప్తుంటాయి— ప్రవాసంలో మన వారి పసుపుపచ్చని ద్వారబంధాలు. దక్షిణ మారిషస్ విశిష్టమైన మనుగడ తెలుగు ప్రవాసులది. అందుకే అదేమైన ఆంధ్రత్వాన్ని ముద్దులొలికిస్తుంటారు— ఆంధ్రేతరులు. లలిత కళలు, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు క్రమం తప్పక నిర్వహిస్తూ, తెలుగు భాషా ఘోషను ఆయా దేశాల్లో వన్నె తెచ్చారు.

—బర్మాలో ఉన్న ఆంధ్రులది ఒక అపూర్వ చరిత్ర. తరతరాలుగా ఆ దేశంలో స్థిరనివాస మేర్పరచుకొన్న తెలుగు "సంతతి"లో అనేకమంది రచయితలు, నటులు, నటీమణులు ఆవిర్భవించారు.

రంగూన్‌లో నాటక కళకు శ్రీకారం చుట్టిన సమాజం, కొన్ని దశాబ్దాల క్రితం రంగూన్‌లోని "సురేశాం" హాల్లో స్థాపించబడింది సమాజం। సంస్థ వ్యవస్థాపకులు శ్రీ వెలగల వెంకటరెడ్డిగారు.

ఇక్కడే శ్రీ కొమ్మూరి సూర్యనారాయణగారు "రంగూన్ రౌడీ"గా రాణించారు. శ్రీ సోమరాజు రామానుజరావుగారు "రంగూన్ రౌడీ" వేషంలో ఖ్యాతి పొందడానికి అవిరళ సాధన జరిగింది కూడా ఇక్కడే।

'రంగూన్ రౌడీ'కి స్వర్ణ పతకం

శ్రీ కొమ్మూరి సూర్యనారాయణగారు "రంగూన్ రౌడీ" పాత్ర పోషిస్తుండగా– 1929 లో అప్పటి గవర్నర్ సర్ హెచ్ కోష్ట జద్దుగారు చూసి, తన్మయులై "స్వర్ణపతకం" బహూకరించారు. అప్పట్లో బాగా రాణించిన ప్రముఖ నటుల పాత్రధారి వారి సముచిత స్థాయిలో సత్కరించబడింది.

శ్రీ సోమరాజు రామానుజరావుగారి "రా పెండ్లి" – "స్వరాజ్య రథం" – "గంగావతరణం" – "కాలకేయం" నాటకాలు బర్మాలో తెలుగువారి హృదయాల్లో ఎంతగానో ఆదరించారు.

శ్రీ నిడుముక్కల సుబ్బారావు గారికి వెండి గొడ్డలి

రంగూన్‌లో తెలుగువారి ప్రతిష్ఠకోసం వెలసిన ఆంధ్ర నాటక సమాజం ఆధ్వర్యంలో ఆంధ్ర యువజన సంఘం తరఫున శ్రీ నిడుముక్కల సుబ్బారావుగారికి సకలసాహిత్రితో సత్యవంతుని పాత్రకు "వెండిగొడ్డలి" బహూకరించబడింది. శ్రీమతి జి. ప్రభావతి ప్రత్యేక సభలోనే పెట్టారు.

శ్రీ స్థానం వారికి బంగారు కిరీటం

"రోషనార" పాత్రకు శ్రీ స్థానం నరసింహారావు గారికి "బంగారు కిరీటం", "పాండవ అజ్ఞాతవాసం" నాటకంలో శ్రీ సి.ఎస్.ఆర్. ఆంజనేయులు గారికి "స్వర్ణఖచిత ధనుస్సు" (బంగారం) వారితోపాటు రంగూన్ వచ్చిన శ్రీ బెరిపే పల్లి అమ్మిరాజు కవి గారికి సువర్ణహస్త పద్మం బహూకరించి, సత్కరించడం జరిగింది. ఈ ప్రదర్శనలన్నీ బర్మా అంతటా ఘనంగా ప్రయోగించాయి.

అస్తమించిన విమల చరిత

1932వ సంవత్సరంలో దేశబంధు చిత్తరంజన్‌దాస్ నిర్యాణం గూర్చి ప్రసిద్ధ నాట్యకర్త శ్రీ బళ్ల నరసింహారావుగారు "అస్తమించిన విమల చరిత" అనే నాటకం బర్మాలో విజయం చెంది ఆదరించబడింది.

1934 లో రంగూన్ ఆస్థాన శ్రీ కపిలవాయి రామనాథశాస్త్రిగార్ని, వారి బృందాన్ని రంగూన్ రప్పించి, "శ్రీకృష్ణతులాభారం" — "గయోపాఖ్యానం" నాటకాలు ప్రదర్శించడమేగాక, ఈ నాటకాలు బర్మీయులను కూడా అమితంగా ఆకర్షించాయి.

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత

శ్రీ వివేకానంద నాట్యమండలి — శ్రీ సీతారామాంజనేయ నాట్యకళామండలి "శ్రీ బాలమోహన నాట్యకళా మండలి" లాంటి సమాజాలు వెలసి, కొన్ని పునరుద్ధరించబడి అనేక పౌరాణిక చారిత్రక, సాంఘిక నాటకాలు ప్రదర్శిస్తూ — రంగూన్‌లో మళ్ళీ నాటకకళ పునరుజ్జీవానికి సమయం కల్పించాయి.

"కవి పుంగవ" శ్రీ పంగుల వెంకట్రావు, శ్రీమతి రంగమ్మ, కమలకుమారి గారు, సర్వశ్రీ వి. సీతయ్య, పి. వెంకన్న, అంబటి నాగేశ్వరరావు, దేవ్ వస్సార్ మొదలగు అనేకానేకమంది నటులు తమ నటనా కౌశలంతో తెలుగు నాటకరంగానికి తిలకం దిద్దారు.

బర్మా ఆంధ్రుల నాటక నటులుగా— శ్రీ ఇ. ఎ. రావు, శ్రీ చంద్రశేఖర్, శ్రీ అప్పలస్వామి, శ్రీ అరిగాంధన్, శ్రీ ఎ. రత్నం, ఎనలేని సేవ ప్రత్యేకించి స్త్రీ పాత్రలో రాణింపు సృష్టించారు శ్రీ సి.హెచ్. రాములు, శ్రీ పి. భూలోకంగారు. నాటక సంగీత దర్శకులుగా శ్రీ వి. సీతయ్య, శ్రీ గుంటు అప్పారావు, శ్రీ సెబాస్టియన్, కళాకారు దర్శకులుగా — గయోపాఖ్యానంలో శ్రీకృష్ణ పాత్రధారిగా శ్రీ పిడతల వెంకట్రామయ్య, ఇస్మాయిల్ పి. సుబ్బారావు, శ్రీ ప్రేమకోశి ప్రేమరమామూర్తిగారు, శ్రీ వసంతరావు, శ్రీ రంగనాయకులు, శ్రీ సి. జగ్గారావు, సీతనాయుడు మున్నగువారు రాణించారు.

ఒకవేపు పౌరాణిక, చారిత్రక నాటకాలు పేరు ప్రఖ్యాతిని పొందింది — మరొ వేపు సాంఘిక నాటకాలు వాటితో పోటీ పడుతూ వచ్చాయి.

శ్రీ గొల్లపూడి మారుతీరావుగారి "పాపం పిల్ల" శ్రీ కొంగర జగ్గయ్యగారి "లోకం పోకడ" వంటి నాటకాలు ప్రదర్శనలు చేయడం ద్వారా పుంజాలుగా సాంఘిక నాటక సమాజాలు ఆవిర్భవించాయి.

శ్రీ నటరాజ నాట్యమండలి, శ్రీ రామమిత్ర కళా మండలి, శ్రీ బాలానంద కళామండలి, ఆంధ్ర యౌవ్వ ధర్మ సమాజం, రంగూన్ యువజన సంఘం, తెలుగు సేవాసంఘం, ఆంధ్ర యువజన సంఘం, ఆంధ్ర యూత్ లీగ్, ఆంధ్ర యువజన వినోద సంఘం, బాలయోగి భక్త సమాజం, శ్రీ మిత్ర కళా మండలి, ఆంధ్ర హైస్కూల్ వంటి సాంస్కృతిక సంస్థలు పెక్కువ ఏర్పడినా సేవలందిస్తూ వచ్చాయి. జయకళా నాట్యమండలి, ఆంధ్ర యువజన నాట్య కళా మండలి, నూతనకళా నాట్యమండలి.

ఒక్క రంగూన్ మహానగరంలోనే గాక పీగూ, మిట్కీనా, మౌల్మీన్, బస్సీన్ హెంజదా మొదలగు రాష్ట్రాల (జిల్లా)లో కూడా ఈ కళ విస్తరించి, సంస్కృతి ఉద్దీపనకు ఎనలేని సేవచేశాయి.

1958 తర్వాత వచ్చిన పరిణామాలు అనేకమంది ప్రవాసులు నాటకరంగ వ్యాసంగంపట్ల మొగ్గుచూపుతూ, ఆసరికాలంలోనే సేవ ప్రత్యేకించి సంపాదించు కున్నారు.

శ్రీ గోపిశెట్టి సోమయ్య, ఈ 'హ్యాసకర్త' పోటీలు వచ్చి, రక్తికట్టిన మిత్రులగా నాటక — నాటకాలు రాశారు, శ్రీ గోపిశెట్టిగారి 'ఆది పెద్ద'—'వీర ప్రతాప్' 'సామ్రాట్'

లకోరే ప్రచారంపొందిన నాటకాలు. శ్రీ కాశెం చలం, శ్రీ పెనకంపల్లి రామారావు, శ్రీ అప్పయ్యరావు, శ్రీ వి. సుబ్బారావు గార్లు కూడా నాటక రచనను సమర్థించారు. చక్కని రచనలు చేశారు. శ్రీ కొండాయప్పల అప్పారావు, శ్రీ దోరస్వ గంగాధర మంచి రచయితలుగా పేర్గాంచారు.

ప్రస్తుతమందు శ్రీ పెలగల వెంకటరెడ్డిగారి "ఆంధ్ర జాతీయ నాటక సభ" శ్రీ సీతారామాంజనేయ సభ, సుకవి నాటక కంపెనీ, ఆంధ్ర భారతి ఎమెచ్యూర్స్, ఆంధ్రకళా నాటక కళా మండలి, కపోతము నాట్యకళా మండలి, సూర్య కళా నాట్య మండలి, బళ్ళారి ఆంధ్ర నాట్య కళా మండలి, కవిప్రసాద్ నాట్యమండలి, నవమిత్ర సంగీత కళా బృందం, జ్యోతి నాట్యకళా మండలి, గౌరీశంకర్ నాట్య కళా మండలి, ఆంధ్ర జ్ఞాన ప్రచారిణీ సంఘ నాటక శాఖ, సీతాంజనేయ నాటక సభ, ఆంధ్ర యువజన నాట్య కళా మండలి, నవకళా నాట్యమండలి, రంగనాథాంధ్ర నాట్య కళా సమితి (బళ్ళారి), ప్రభాత నాట్య కళా మండలి—సంస్థల కళా సేవ అపూర్వ కళా వికాసం అంటే అతిశయోక్తికాదు.

రంగస్థలంలో పుట్టి పెరిగి, తెలుగు భాషకు అలవాట్లు (పాతబడిన దూరదేశాల గతించిపోయినా) అనేకమంది కళాకారులను మహామహుల వెలుగొందు చేసింది — బళ్ళారిగడ్డ!

చరిత్ర సృష్టించిన "రంగూన్ రౌడీ" - పోటా పోటీ!

శ్రీ సోమరాజు రామానుజరావు వ్రాసిన ప్రసిద్ధ ప్రఖ్యాత నాటకం "రంగూన్ రౌడీ" పేరు ప్రఖ్యాత భావి వర్ణన రంగూన్ గాంధీ మెమోరియల్ హాలులో జరిగింది.

అది 1933వ సంవత్సరం.

ఈ రాపించి నాటకంలో రంగూనాంధ్రుల అభిమాన నటుడు శ్రీ ఇ. వి. రావు, శ్రీ కాశె అవెన్నాయకర్ పోటా-పోటీగా నిలిచారు.

రంగూన్‌లో జరిగే ఏ సాంస్కృతిక కార్యక్రమానికైనా ముందుండే— శ్రీ యం. అప్పలరావుగారి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన యీ వేడుకకు అనేక మంది అభ్యుదయులు — లెక్కకు మిక్కిలిగా తెలుగువారు వచ్చి — ప్రేక్షకులుగా పాల్గొన్నారు.

"కాపీతెల్ల రావి — పీచే ఫారెన్ రాడి...

పీచే... ఇ. టి. ఆర్. రాడి" అని శ్రీ ఇ. టి. రావు,

"కాపీతెల్ల రావి — పీచే ఫారెన్ రాడి...

పీచే — అగ్రాంతర్ రావి..." అంటూ అగ్రాంవడు — స్వయంగా పాడుతూ — పద్యాలు చదువుతూ — ఫారెన్‌లు చేసుకుంటూ — స్టేజిమీద అభినయిస్తుంటే... రంగూన్ తెలుగు నాటక చరిత్రలో ఒక అపూర్వ సంఘటనగా మిగిలి పోవడం — ఓ విశేషం. ఈ నాటికల్లో శ్రీ ఇ. టి. రావు గుమాస్తా — పాత్ర సృష్టించారు.

"ఎల్లలు దాటిన తెలుగు మల్లెలు విశ్వకళా శోభితాలు"

1963వ సంవత్సరంలో రంగూన్—గాంధీ మెమోరియల్ హాలులో వారు ప్రదర్శించిన సాంఘిక నాటకం— **"అహింసా రౌడీ"**

రచన : శ్రీ సిద్ది అప్పలరావు

దర్శకత్వం : 'కళా భూషణ' శ్రీ పంగం వెంకటరావు (రంగూన్)

"హెడ్ క్లర్క్"ను అరెస్టు చేయడంలో వచ్చిన సి.ఐ.డి. ఇనస్పెక్టర్ సుందర్ శ్రీ కాకే అలెగ్జాండర్

"బ్రాంది లేంది బతకా లేను" అంటూ పాడుతున్న అహింసా రౌడీ రాంబాబు శ్రీ షేక్ మస్తాన్

తరచు రంగూన్‌లో ప్రదర్శింపబడే తెలుగు నాటకాలు

రంగూన్‌లో తరచు గాంధీ మెమోరియల్ హాలు, సిటీ హాలు, సుర్తీ హాలులలో ఏదో ఒకచోట తెలుగు డ్రామాలో, లేక ఏదో నాటకమో ఉంటుంది. ప్రఖ్యాతిగాంచిన కొన్ని స్టేజి నాటకాలు.

1) పల్లె పడుచు
2) రోషనార
3) పాదుకా పట్టాభిషేకం
4) రామాంజనేయ యుద్ధం
5) చింతామణి
6) గయోపాఖ్యానం
7) అల్లూరి సీతారామరాజు
8) సత్యహరిశ్చంద్ర
9) జలంధర వధ
10) తెలుగు తల్లి
11) యుగంధరుడు
12) సతీ సావిత్రి
13) నరకాసుర వధ
14) కురుక్షేత్రం
15) ప్రతిమ రావాలి...

వస్తావా...వస్తావా...

అఖండ మంయుథిని ప్రయోగించిన

బర్మాలో తెలుగు సినిమాలు

1. పంటిమాతకం
2. రాంపసమాల
3. సంక్రాంతి
4. మంత్రదండం
5. చంద్రహారం
6. ముగ్గురు మరాఠీలు
7. సారంగధర
8. బాలనాగమ్మ
9. శాంతి
10. మహాధన
11. సంసారం

పగ్గెరా...పగ్గెరా

విశ్వవిఖ్యాత నటసార్వభౌమ

శ్రీ ఎన్. టి. రామారావు

నటించిన కొన్ని చిత్రాలు

1. పాతాళ భైరవి
2. మల్లీశ్వరి
3. గుణసుందరి
4. సంసారం
5. మాయాబజార్
6. చిరంజీవులు

నటసామ్రాట్

డా|| అక్కినేని నాగేశ్వరరావు

నటించిన కొన్ని చిత్రాలు

1. దేవదాసు
2. లైలామజ్ను
3. సంసారం
4. కీలుగుఱ్ఱం
5. బాలరాజు
6. స్వప్నసుందరి
7. తిలోత్తమ
8. పల్నాటి యుద్ధం

బర్మాలో తెలుగు పత్రికలు

బ్రహ్మలో యుద్ధానికి పూర్వం అనేక తెలుగు పత్రికలు వెలువడ్డాయి. తెలుగు భాష—తెలుగు సంస్కృతికి, ఆ దేశంలో అద్దం పట్టాయి. తెలుగు వెలుగులను పత్రికల ద్వారా దశదిశల వ్యాపింపచేశాయి. పలుసాంఘిక విస్తరా విద్యాభివృద్ధికి సంఘాల వికాసానికి తోడ్పడ్డాయి. ఎన్నో బాధలున్న సాహసం సాగిస్తోన్నా—ఎన్ని భిన్న సంస్కృతుల మధ్య కాలం గడుపుతోన్నా—తెలుగువారు తమ భాషను, సాంప్రదాయాన్ని, తమ మనుగడను మర్చిపోకుండా మాతృ దేశాభిమానాన్ని పెంపొందించే ఉద్యమాన్ని దృఢ సంకల్పంతో — ఈ పత్రికలు ఎనలేని సేవచేశాయి.

1) "తెలుగు పత్రిక" : కీ॥ శే॥ రావూరి వెంకటస్వామిగారి ప్రోత్సాహంతో బర్మా ఆంధ్రులకు మొట్టమొదట తెలుగు పత్రిక—ఆవిర్భవించింది. బర్మా ఆంధ్రుల్లో అధికంగా పేర్గాంచిన శ్రీ సోమరాజు రామానుజరావు సంపాదకులు.

2) "బ్రహ్మ భారతి" - రెండవది. రంగూన్ — [illegible] నుండి శ్రీ సోమరాజు రామానుజరావుగారే దీన్ని వెలువరించారు.

3) "ఆవాహన" —శ్రీ వంగల వెంకటరెడ్డిగారు — దీని వ్యవస్థాపకులు. శ్రీ వద్ది వెంకటరెడ్డి, శ్రీ పి. వి. నారాయణ, సంపాదకులు.

4) "స్వాతంత్ర్య హిందూస్థాన్" - శ్రీ కర్రి సుబ్బారెడ్డిగారు—ప్రచురణ కర్త. శ్రీ హెబ్బు గోవిందరాజుల వర్మ —శ్రీ మరాటీని సూర్య నారాయణగార్లు — సంపాదకులు.

5) "ఆంధ్ర భేరి" — రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత వెలువడింది. శ్రీ కర్రి సుబ్బారెడ్డిగారు స్థాపకులు—శ్రీ కాశ్యపాటి వెంకయ్య సంపాదకులు.

6) "వార్షిక పత్రిక" – శ్రీ అవధాని నారాయణరావు పంతులుగారు దీనికి సంపాదకులు.

7) "ఆదిమాంధ్ర పత్రిక" - శ్రీరోత బిట్టయ్యగారు–సంపాదకులు.

8) "ఆంధ్రజ్యోతి" - శ్రీ కోటా వర్మారావు, సంపాదకులు

9) "బర్మా పత్రిక" – డాక్టర్ యమ్. ఎం. రఘునాథంగారు – వ్యవస్థాపకులు, శ్రీయుతులు పాద వెనుమళ్ళ వెంకన్న–మాద బిట్టయ్య, మాద పీరయ్య, పుట్ట సింగరాజు – సంపాదకులు.

10) "ఆంధ్ర మిత్ర" – సంపాదక – ప్రచురణకర్త: శ్రీ పి. వి. నారాయణ.

11) "కర్షక పత్రిక" – శ్రీ కర్షక కృష్ణారావు – సంపాదకులు.

12) ఆంధ్ర "సేవ" – శ్రీ రఘుమిత్రుని సూర్యనారాయణగారు, సంపాదకులు, ప్రచురణకర్త.

13) "ఆంధ్రవాణి" - శ్రీ వేదం నరసింహారావు, సంపాదకులు.

14) "సాత్విక శక్తి" – మొఘల్పుర నుండి శ్రీ కోటా వర్మారావుగారు ప్రచురించారు.

15) "ఆంధ్ర వీర" - సంపాదకులు, శ్రీ రాచపూడి ఎల్లయ్యగారు.

16) "శోభ" – శ్రీ వి. కృష్ణారావు - శ్రీ శైలాపతిరావు, శ్రీసర్వోత్తమ రావు సంపాదకులు.

17) "ప్రత్తి సీమ" –

1936లో 'ఆంధ్ర మిత్ర' దినపత్రిక

తెలుగువారి యశస్సుకు– భాషాభివృద్ధికి, సమైక్య సంఘీభావానికి– 1930 నుంచీ– నిర్విఘ్నంగా వాక్స్వాతంత్ర్యంగా – ప్రచురింపబడిన ఏకైక దినపత్రిక–బర్మా ఆంధ్రుల అభిమాన పత్రిక– 'ఆంధ్రమిత్ర'. ఈ పత్రిక వ్యవస్థాపకులు– సంపాదకులు– శ్రీ పి. వి. నారాయణరావుగారు. 1930 వ సంవత్సరంలో స్థాపింపబడ్డ ఈ దినపత్రిక కార్యాలయం– రంగూన్ నగర నడిబొడ్డయిన 'డాలూ' వీధిలో వుండేది. ఆంధ్రదేశ వార్తలతోపాటు– బర్మా వార్తలు, ముఖ్యంగా బర్మాలోని

ప్రవాసాంధ్రుల భాషాభివృద్ధి– వార్తలు– ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకునేవి. అనేక మంది తెలుగు యువ రచయితలను వెలుగులోనికి తెచ్చింది– 'ఆంధ్ర మిత్ర' సంక్రాంతి, ఉగాది, శ్రీరామనవమి, వినాయకచవితి, దీపావళి– దసరా ఉత్సవాలను. ప్రత్యేక సంచికలలో బర్మాలోని ప్రసిద్ధ కవుల రచనలతో– ఎన్నుకున్న ఫోటోలతో, ప్రత్యేక సంచికలను వెలువరించి– బర్మాలోని తెలుగువారి ఏకైక దినపత్రికగా చరిత్ర సృష్టించుకుంది– 'ఆంధ్ర మిత్ర'. ఈ 'ఆంధ్ర మిత్ర' ప్రింటింగ్ ప్రెస్‌లో తెలుగువారి శుభలేఖలు, బర్మా, ఇంగ్లీషు భాషల్లో కరపత్రాల ముద్రణ. ఎంతో ముచ్చటగా వుండేది.

(రెం డో అ ను బం ధం లో)

"తెలుగుబిడ్డ" వారపత్రిక

బర్మా ఆంధ్రుల సేవలో మొదటినుంచి– అప్పటి తెలుగువారి మనస్సుల– ఎంతో ఖ్యాతి తెచ్చుకున్న మరో పత్రిక 'తెలుగుబిడ్డ'. ఇది వారపత్రిక. దీని ముద్రాపక– వ్యవస్థాపకులు శ్రీ కానేటి శ్రీనివాసులు నాయుడుగారు। ఈ పత్రికలో శ్రీ కస్త్రి రామమూర్తి, శ్రీ బల్లంగి కంచన్న, శ్రీ పెంటపు గోవిందరాజుల శర్మ, శ్రీ ఆంజనేయులు, సంపాదకులుగా వ్యవహరించి– భాషాభివృద్ధికి– ఎనలేని కృషి చేశారు. రంగూన్‌లోని– బొగ్గేజాక్ సమీపానగల 41వ వీధిలో దీని కార్యాలయం వుండేది. తెలుగువారి వివాహ మహోత్సవ శుభలేఖలు– ఇన్విటేషన్స్– చాలా అందంగా "శ్రీ లక్ష్మీ ముద్రాక్షరశాలలో" ముద్రణ జరిగేది. భాష పద్య– పుస్తకాలు– (తెలుగు–ఇంగ్లీషు–బర్మీస్) ముద్రణలో "తెలుగుబిడ్డ"కు ప్రత్యేక ఆకర్షణలు।

"తెలుగు బిడ్డ" వార పత్రికలో ప్రముఖ జ్యోతిష పండితులు శ్రీ గారపల్లి రామయ్య చౌదరి వ్రాసే వారఫలాలు ఆ దేశ పండిత – పామరులను విశేషంగా ఆకట్టుకున్నవి. శ్రీ రామయ్య చౌదరిగారు – కనిగిరి తాలూకా – (ప్రకాశం జిల్లా) నుండి యుద్ధానికి పూర్వమే – రంగూన్ వలస వెళ్ళారు.

కవులు - రచయితలు

శ్రీ కవులకు – రచయితలకు – కళాభిమానులకు – ప్రసిద్ధి చెందింది – స్వా. యుద్ధానికి పూర్వం – తర్వాత – ఎంతోమంది కవులు – కళాకోవిదులు – తెలుగు భాషామతల్లికి సుమసుగంధాల పదములతో అభిషేకం చేసి. వారిలో సుప్రసిద్ధులు.

శ్రీ అప్పనపల్లి నారాయణరావు, M.A., M.L.C. (రంగూన్)
శ్రీ "కవి పుంగవ" పంగుల వెంకట్రావు (కాంబోం)
,, పత్తుల సుబ్రావు కవి, (బాయాపీఠ్)
,, పి. వి. మూర్తి మాస్టారు, (కాంబోం)
,, బొల్లంగి కంపన్న (రంగూన్)
,, టి. వి. నారాయణ (బాయాపీఠ్)
,, నాళ్ళపూడి యల్లమ్మ (బాయాపీఠ్)
,, కర్రి రామమూర్తి
,, గొర్లెల రామారావు (కాంబోం)
,, డి. వి. కుమార్
,, గోవిశెట్టి సోములు
,, కరిగిరి వెంకటరావు
,, పోలవరపు సన్యాసిరావు
,, కొండాలక్షుల అప్పారావు
,, లోచర్ల గంగరాజు
,, బొల్లంగి భవరాజు
,, సిహెచ్. రామ్మూర్తి
తెలుగు భాషా ప్రవీణ శ్రీమతి పొన్నపల్లి రాజేశ్వరిదేవి (53 వ పీఠి)
శ్రీమతి పద్మావతిదేవి
శ్రీ పేరా చినబూలోకం
,, పి. సుబ్బారావు, (బస్సీన్)

శ్రీ పేరా శ్రీహరి
,, మన్న కృష్ణారావు (ఆకాయ ప్రచారకులు–) తెలుగు మండలి కాటం, (జయ)
,, పి. వి. సుందరరావు (మౌల్మీన్)
,, వారెడ్డి నారాయణ మూర్తిపర్మ (శ్రీ బర్మా ఆంధ్రయువకబృందం)
,, మద్దా ఆదినారాయణ
,, టి. మంగన (జయగోపాల్)
,, రామన్న (గౌతమ ప్రకాశ్)
,, నల్ల భాస్కరరావు
,, మాదన్న (తెలుగునాడు)
,, కో. సుబ్బారావు
,, కె. సుబ్బారావు (ఆంధ్రా ప్రావిడెంట్-సర్వీసు)
,, గెద్దం సుబ్బారావు
,, కె. అచ్యుతరావు
,, ఎస్. మార్కండేయులు
,, జయగోపాల్
,, తంగేటి వరదరాజ్
,, బాడిత పోయిన బంగారయ్య
,, మాతా రాములు
,, ఎస్. వై. రత్నం
,, పేరా జగన్నాథరావు

సాహిత్య సౌరభంలో 'తెలుగు ముత్యాలు'

రంగూన్‌లో — ఉన్న ఆంధ్రులకు — [illegible] రాసిన [illegible] 'తెలుగు ముత్యాలు' — 1933 వ సంవత్సరంలో 'తెలుగు ముత్యాలు' పేరు గల సంపుటిగా వెలువడ్డాయి. ఇవి — నెం. 28..–40 వ పేజీలో వున్న "ప్రవాసులు" [illegible] రేఖలు.

నాటి ప్రచురణ — నెం. [illegible] —

రంగూన్ — ప్రవాసులో — ముద్రణ [illegible].

మేల్కొంది

రచన : కె. సుబ్బారావు, (రంగూన్)

ప్రపంచంలోని [illegible] - [illegible] తెలుగు మాటను
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]
తెలుగు [illegible] [illegible] గాంధుడు — [illegible] [illegible] గాంధుడు.
[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible] '[illegible]' — [illegible] [illegible]
[illegible] — [illegible] 'తెలుగు[illegible]'।
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]
తెలుగు [illegible] '[illegible]' [illegible] — [illegible] — [illegible]।

తెలుగు ముత్యాలు

గేయ సంపుటి

తెలుగు రచయితలు రచియించిన
ముత్యాలవంటి చక్కని
గేయములు నిండియున్నవి

ప్రతి ఒక్కరు చదవ వలసిన
చక్కని పుస్తకం.

త్వరలో

ఆంధ్రులకు చక్కని నవలలు,
గేయములు, నాటకములు మొదలగు
పుస్తకములు విడుదల కానున్నవని
తెలియజేసుకొను చున్నారము.

ఇట్లు
ప్రకాశకులు
నెం. [illegible], 40 వ వీధి, రంగూను

KANTICO PRESS No B-278, 40TH STREET, RANGO[illegible]

అక్కాచెల్లెండ్లు యెన్ని – పొడుగు మాటలు చెప్పినా,
మణిపూసానీ తెలుంగు మాటది – మమత నిండిన 'తల్లి' పిలుపిది।
ఒకరికి ఒకరు తోడు గదా – ఒకరుకు ఒకరు – చదువు గదా।
మన తెలుగు ఒకటే కాదా – బాధలెన్ని దగినా సుమా;
చదువని వారల కష్టములెం – ఎవరికీ చెప్పలేరా!
చదువు వుండుట మేలదు – బ్రతుకునే దారి గదా।
ఎన్ని సంఘములున్ననేమి – నన్నుగన్నది తెలుంగు – భూమి
తెన్నుగానని గ్రుడ్డివానికా – మాతృగర్వ మెరుగుటా తల్లి
కంట్ల ముందున్నది – కుండలమందినా, గ్రామ
వుండుట తెలిసినవాడు – ఏలుకొందిన తెలుగు – వారధి।

విద్యా ఆంధ్రము

రచన : కె. కె. మూర్తి
(ఎ. ఇ. ఎస్.-తెలుగు సంఘం)- భాషా ప్రేమికులు (సంగారెడ్డి)

సంఘారామి। సంఘారామి!
సంఘారే... మన సంఘారే।

పుట్టినవాన్ని – గిట్టినవాన్ని
గట్టిగ నిలబడి – చెప్పావెన్ని
మాట మాటకీ – కయ్యాలెన్ని
పస్తా – తూలుతూ – ఉన్నావెన్ని ! ॥ సం ॥

చేసే పనుల చెప్పవెన్ని
చదువులు చెప్పే సంఘాలెన్ని
ఆటలు – పాటలు – పాడేవెన్ని
దేవుని గుడులు కట్టేవెన్ని... ॥ సం ॥

మూడు మూడు మతముల మన్నారెందరో...
చదువులు స్థిరముగ నమ్మారెందరో...
తల్లిని, పిల్లని మరచారెందరో...
దసిన కీర్తనలు మైనారెందరో... ॥ సం ॥

ఎరిగి వచ్చిన ఆప్తులు కొంటను...
అమ్మను నాయను మరిచావిన్నాక
నాగా ప్రేమను తిరగాడిన్నాడు
నన్ని ప్రేమతో ప్రేమను గొన్నను... ॥ నం ॥
మనదే ఒక్కటి – తిక్కన సన్నాను
అవును మాది ఆ ఒడ్డుకు చేరాను
వన్ను పిల్లల కన్నీటివ్వను
మరిచిన పాపను బోలావస్తవు ? ॥ నం ॥
ఇన్నాటేని ఈ పిల్లల పెల్లను
నడ్డిన దేశమే ఆదరించెను.
పెనాంధ్రుల ఈ మాతనములు
బ్రహ్మాంధ్రులుగా – నడతరించెను... ॥ నం ॥

"మన దేశం"

రచన : మన్ను కృష్ణారా

ఆకాశ ప్రసారము : తెలుగు మండలి కేంద్రం (...

మన దేశం – అది మన దేశం
మన సందేశము వినిపించి
మన బొమ్మలను చెప్పింది
మన చెప్పిన బోధ అందరం ।
ఆదేశము ఎన్నో చూపినబోయి
సందేశము చెప్పె ముందుగ వలనని...
సాధించాలా సందేశములను
సాటి వారితో సమానులకు...
అనేక కళలకు నిలయుండది
శిల్ప కళలకు కేంద్రము
గాన కళలకు చిరకాలము
వలచి పండినది – మన దేశము
మతములు కోరను మమతలు పెంచి

గరిమల రమ్యోజ్జ్వల కర్తలకు
నాంది పలికిన సందేశము
వినిపించిన రోయి మన దేశము
మన దేశం — అది మనదేశం
తేనె తెలుగును మాటగ పొంది
భాషా ప్రయుక్తి రాష్ట్రము పొందిన
తెలుగు దేశమిది మనదేశం ।

చింతించి చూడు

రచన : శాయన్న, (రంగూన్)

ఊహించుకుంటే — తెలుగు వెలుగుతారా ।
పరికించి చూస్తే — మన తెలుగు పూర్వ చరిత
గమనించి చూస్తే — నాటి మనదేశ చరిత—
చింతించి చూస్తే — నేటి మన హీనచరిత ।।—
'రామాయణ'ను వ్రాసింది తెలుగువారు, కవి మనము
మహాభారతము మన తెలుగు కవి 'నన్నయభట్టు' వ్రాసి
వ్యాసమహాభారత 'కావ్య' — నన్నయ్య చెత్త — గణ్యుడై... కాదే ..
మాధుర్యముగా మన సంగీత 'ప్రభువు' త్యాగయ్య ఘనుడు —
సంగీతమునే పలుకుతున్నాయి .. భావి 'సంయుక్త' గానం
మనసారా మన — 'మాలపల్లెలాంటి' — రాయప్రోలు
'మాలపల్లె' పేరున వ్రాసిన ఉన్నవ్వ లక్ష్మీ — ఉద్రేకము
అయ్యో । కనుమరుగవుతున్నాయి...మన 'కృష్ణదేవర' 'పుష్పవృష్టివే'ను
వైభవాన్ని 'భగవద్గీత'ను — ప్రకటిస్తున్నాము, మనము.
తెలుగు వీరుడు 'బ్రహ్మనాయుడు' మరచితిమి నేడు
'తిమ్మ మంత్రి'ని పల్నాటి చరిత్రను తలుస్తున్నారు.
ఆంధ్రదేశం రంగూనుకి దాని కొలమానమిది
అయిన ఆనాడు మన చరిత — నలుదిశల వ్యాప్తమైనాగె
అది యుండేనాడు మన చరిత కుంటు బడెను ।
గమనించి చూస్తే నాయన్న, నేటి మన శోక — చరిత
చింతించి చూడు మున్ముందు మనమేమి సాధింపగలమో ।

నిర్మాణం

రచన : నల్లి భాస్కరరావు

ముక్కోటికి ఆంధ్రుడు అధిపతిగా
మొక్కులు బడసెను ఆనాడు
దిక్కుల తేజము చదవలతో, తన
చెక్కుము చెదరగ ఏలాడు ।
కదలుము తెలుగుల యువకులా ।
చెదరని శక్తుల సహకార ।
కళల వెల్లువను నిలయమనీ
కమనీయాంధ్ర హృదయమనీ
ప్రజలకు తెలుపుము చేపాటీ
అఖండా... హంపి... ఎల్లోరా...।
గత స్మృతులివి తెలుగోడా
నవ—ప్రగతి సాధనకు మొనగాడా ॥
కత్తుల కదనము మనకొద్దూ,
నెత్తుటి దాహం మన కొద్దూ.
ప్రజాశక్తుల పేరున మొలద్దాం !
నవ ప్రగతి సీమను దిద్దద్దాం ।
కదలిరమ్ము నా చెలికాడా ।
కలసి శ్రమింపను నాతోడా ॥

కారణమేమిటి

రచన : జి. పంచన

కోర్ కోర్ పంటలు – తీర్ తీర్ జనులు
బల బల ఊపులు – వెలయు గలిగిన
తెలుపుగ నలుపు తెలుంగు నాడుకో
'టీకు' వాని చేతి అందాల చిత్రంబుసోచి

మల మల మాడ్చిన ఆకలి మంటలు !
ఘనాతి ఘన చరిత్రలో తెలుగు కీర్తి,
వాసనా వేలకో, తలంపులా వేలకో,
చరితలో కలిసినా చెరిపిన పోరు
వెలిగిపోయె నేడు మనకీర్తి యనుచు,
తలంచితివా ఆస్తిపు మీ చెలిమితోడ ;
సవతి తల్లి తలచిన విధాల పోరు,
అన్న నాయులలో మానసు మంచి,
వేధింపుగ మను ప్రజలు పేలని !
మీరల మనసుల నడిగితిరా ?
వారల బుద్ధియు తెలిసితిరా ?
పలుకుల మతముల మాయలవాళ్ళు
వెలిసిన మంచి — తెలుగను విడిచి
తెలుంగు మాటను — నాటను మంచి
అన్యుల అధికారాల్లలను
లొంగి బ్రతుకుటయే వారలమగునా ?

ముందంజ వేయుచున్నది

శ్రీ డి. వి. కుమార్ : కలం నుండి

ధ్రువ మెరిగిన కవివాంఛా
పాల కడలి మడి తయమున
కవిత పొంగుచున్నది కాని,
తెలుగుజాతి కథనమింకా
ముందంజ వేయుచున్నది ।
వ్యాకరణ భావాల ముడుపడినా
మనసులోన గ్రంథికలు నిండు స్థాన
మంజరింప చేయుట కాదు, స్వాతంత్ర్యానికి
వానిసవైయున్న తెలుగుజాతి కథనమింకా
ముందంజ వేయుచున్నది ॥
తంకోప తంపులు తప్పించుకొనుచావే

పిచ్చిబిడ్డ తడబాటేదో మాపాటింటపు
నాను, మావంటి కోడలుగట్టి ముద్దతో
కరిసి పోయిన తెలుగు జాతి కథనమింకా
మొదలంట చేయకున్నది।।।
గతియుండదు ఏకైక నాయకుని
స్థిరియుండదు ఏకైక జాతీయ భావం।
ఐకమత్యమే పరమావధియని చాటింది,
సమైంది, మనది తెలుగు జాతి కథన — ఇంకా
మొదలంట చేయకున్నది।।।

ఎప్పుడు లభించు నీ దర్శనం ?

రచన : వి. వి. సుందరరావు
([illegible])

పిల్ల గాలులు — నీ ఊపిర్లు,
    పరిమళింకా నీ మది,
వినాశనంలో ప్రమాణమిది,
    ప్రతిష్ఠించబడునది ప్రణయమిది।
వసంతంలో పూచింది పూలూను,
    నేడే, నేడే నీ లోకం
ఏ పిలాన నీ సంయోగం—
    ఎంత కాలమో వియోగం ?
నా ఎద లోతుల్లో ప్రాయం
    కాదా, ఎదురు చేరావు.
నీవెంటె, నవ్వు, వినా
    వివాదమైనాను.
వినుమున్నా లోకం —
    నీవేనా ఏక గమ్యం।
ఎప్పుడు కల్గు నీకు ఆలోకనం ?
    ఎప్పుడు లభించు నీ దర్శనం ?

వరిపెంచవోయి ఆంధ్రుడా!

రచన : పాతప్తు గోవిందరాజుల వర్మ,
(శ్రీ ఐక్యాంధ్ర రచయిత బృందం)

శ్రీయ విశాలాంధ్ర – శాంతి స్థాపన సమర వీరుడా!
పరిపించవోయి – నీలి విప్లవకా వసుపూర్ణ
ఆనంద సుమహారాలు – వీనుల విందుగ
విహరించవోయి – విజ్ఞాన బాటలో...
పరిమళించవోయి – కనకపుష్పాల
నీ సేవక ఖని – పద్మ సముద్ర
విస్తరించవోయి – శోభిత కుంభం
సృష్టి గమన సుందరాల చిత్రకా విహారం...
ఆలపించవోయి – ఫణి ఫణి దేశాల
సహాదాల విశేషాలు – విజ్ఞాన విస్తార దీపం
గరి గర్భ – ఆపరించె మహి...
నీ దేశ శాస్త్ర గానామృతంతో – సంతస వాహిని...
గణపతిం గంధారాపం – గౌరవ్యాతిశయ మేను
సమైక్యతా భోగాల – ప్రవాహాల
విశిష్ట ఆంధ్ర – వైభోగ్యమస్తు.
మానసిక ప్రశాంతి ఓటి – మహోన్నత శిఖరాలు...
ఆంధ్రుడా! మేలుకోవోయి – గాన సుమమాలిక
భాషల ప్రవాహమే – నీ జాతీయల ప్రభాసము
వికసించ వేయవోయి – విజయ రాంకుల గోం
సువాసనల వ్యాపకమౌక్తి విస్తృత బాటయిదా సుగంధాల మస్తై!

జాతి ఖ్యాతి నిల్పవేమో యువకా !

రచన : గోపిశెట్టి సోములు
(ప్రఖ్యాత నాటక రచయిత)

సుజ్ఞాన మం దాంతేమియున్నది లోకం,
విజ్ఞాన మంటుంటే ఇది బాధదాయకం;
విశ్వతపై మనజాతి యశస్సును పెంచి
విజృంభించి వైశిష్ట్యతను చాటుమో — యువకా !
ఏనాటి కేమౌనో...ఎవరి కే మెరుగా ?
ఈనాడు మనలోన ఈసడ్డింతయునా
అనవసరమగు వీని అర్హతయే పోవాలి
అనర్థకము తొలగించుమో ఆంధ్రుడా !
మనలో ప్రాముఖ్యత నిల్పుకోవాలా !!
కలిమి లేమియందైన — ఘనతమేలుమనింది,
కలహాల మీదైన కాలవాహిన్యముడు...
కొట్టుమిట్టాడకే — జాతి ప్రస్తుత్యము ?
కలియుగమునబట్టి ఆంధ్ర కళ సౌరభై
కలియుగమ కల్పించుమో ఆంధ్ర యువకా !!
ప్రకృతివే ఇదేది దానికే పందుండింది.
ప్రస్తుతము గ్రహించు, స్వగతం త చాపించి,
ప్రభావితవై — సిహా ధాటి ధామ్మేదయుముడు గోచి,
ప్రమాదము వేయనుమా ఆధికారి...
ప్రదోపించు అస్మితను మనలోన అపమార్ !!
నవరమునే మహాకమును చేద్దాం—
సమహత్వమోయి మన ఆంధ్ర సమాజములు
సముత్కర్ష మొనరించి — మన తెలుగు వెలుగును
సమీకరముతోనే సమయ్యమో దివ్యాంధ్రా !
సముద్ధతవై మనజాతి ఖ్యాతి నిల్పుమో యువకా !!

తరచి చూడుమా తెలుగన్నా!

రచన : భీశెట్టి లక్ష్మణరావు
(రంగూన్)

యుగములు కట్టగా — యుగయుగాలు పట్టగా
పెద్దలు పట్టుగా కలిసి నిలిచి గట్టిగా
తెలుగు జాతి వెలుగొందిన తీరు తెలుగన్నా !
తెలుగు జ్యోతి పరవాడితో వెలిగించె తెలుగన్నా !
మధురమైన మృదువు తేనెలూరు మన తెలుగన్నా
సొంపు కొంపుల తెలుగువారికి గలదు లవర భాష వినుమన్నా !
తెలుగు తల్లి బంగారు తల్లియని పాడుమన్నా !
జగతి భాషలో 'తెలుగు లెస్స' యని చాటిన్నా !
నీవు తెలుగు నిలయంబు పెద్దగా మాట్లాడుకున్నా
మీరు మీరు పరభాషల కన్నుతై, వారి మాటలే పలకన్నా !
తెలుగువారికై పుట్టినందుకు — తెలుగు వాడిగా నిలువన్నా !
తెలుగు చరిత్రను — తెలుగు సంస్కృతిని చాటవాటలా చాటన్నా !
సమయానికి సంతోషం కలిగిన్నాడే తెలుగన్నా !
సమైక్య భావం — సోదర ప్రేమ — మనలో నిర్మించుమన్నా !
ఆంధ్రులు అంతా ఒక్క త్రాటిపై నిలబడాలి — 'బ్రహ్మపురమంతన్నా'
తెలుగు తేజమే నీదని దీపము జగతికి వెలిగించాలన్నా !!

వివాహ మహోత్సవ శుభాశ్శీస్సులు

రచన : కవిపుంగవ వంగల వేంకట్రావు (రంగూన్)

[రంగూన్ నుండి వెలువడే ప్రముఖ తెలుగు దినపత్రిక 'ఆంధ్ర మిత్ర' సంపాదకులు శ్రీ పి. వి. నారాయణగారి ప్రథమ పుత్రుడు చి॥ సత్యనారాయణ, చి॥ సౌ॥ లక్ష్మిల వివాహ మహోత్సవం డిసెంబరు నెల 1962న రంగూన్‌లో మహా వైభవంగా జరిగింది. ఆ శుభ సందర్భంగా ప్రముఖ నాటక రచయిత — 'కవి పుంగవ' శ్రీ వంగల వెంకట్రావుగారు ప్రత్యేకంగా వ్రాసిన సుమశుభాశీస్సుల పద్యమాల.]

శ్రీ షం చేయుగ వచ్చు, నాటిని చదువ్వేకలంబులజట్టి, వా
గ్రేమి పల్లవుడుంద, కైరవల కిరణంబాళ్ళ వద్దావ్వు కం
ప్రే వాక్యంబుల మెరిందు సురమానిల్ప్రమించు రెల్లుంచు, వా
న్నుడా, చిన్నంబుగ కేష్టమై దయనింపమ్మిరుం తే యున్నదా—
వనవాస కష్టంబులనుభవించుట గూడ
దానికి పరివష్టి మాసదేమ.

కట్టెలమ్మడి వర్ష సతీసావిత్రి
భయము విన్నాడి ప్రేమయులంతిచ్చి
ఎరిది పోయిన పతి యుశలను పదుయంది—
ప్రేమ బంధమునకు బ్రెంధదమ
విక్రయించుడు గుండ దెలిది చంద్రమతి, న
త్యాగ మహదాడ కమ్మనదమ్మ.
ఆది సమిష్ట సంపన్నమై వలంటి,
నేటి ఉద్యోగం దానక్క సేతలగుడు...
గడ్డలను బోక పోగడుడ — పోర నేప్పు...
వస్కూర్తి పెంపగుట — వ్యవహరించుటనేక
ఉపల్ప్ర చారాల్పులము ప్రవహించ
నమ్ముకొమంచుదా సంఘటంగ్గి
ముక్కరంపుల మండగుల పదిమందిపై
తలంగని విప్పుడి వయమున్గి
సౌందర్య లండాల సంపూర్ణమగు, మాత్
న్నుతప్పిన ప్రేమాల తపించగ్గి
మమ్ము సమూలంపేవ మమ్ములకాక, ఆ
చేసినంచి పెద్దపుత్తులనుంచగ్గి
సర్వ భారంపులున్న, తల్లుపు తెలిగి
ప్రేమ పోరాట పెక్కుడ ప్రేమములగ
పండు ఓవంత్రు గుంతయు మాయాడు.
నాటి ఋక్కులను దగగోట జాప్పులెన్ను.

పరిణమున్న భారతపు భాగము గుర్తుడు పంచడాంబ, చూ
తెరంగు నెరిగి కంపడు చేసిన చెత్నులుగా వలంది, సం
ఆలాపన పరిశంపులకు కాలం చేయుట యుత్తమంబు, ఈ
మనవరు, సర్కారాలయము ముంపిన, నేగను మంచి శోధల్ ॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ।

10-12-1953? ([illegible] — రంగూన్)

రంగూన్ లో
అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములు వర్ధంతి

ఆంధ్ర రాష్ట్రం కోసం ఆత్మత్యాగం చేసిన [illegible] అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములు జయంతి, వర్ధంతి ఉత్సవాలు బర్మాలో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ఆ. 8-11-53) [illegible] —

ఆంధ్రుల నాయకా — [illegible]
[illegible] నీ రూపు — [illegible]
రాష్ట్రము సాధనకై — [illegible]
ఆత్మత్యాగము [illegible] — ఆంధ్రుల [illegible],
ప్రపంచమే [illegible]
[illegible] నీ [illegible] — [illegible] —
ఆంధ్రుల [illegible] — [illegible] —
[illegible] — [illegible] —
[illegible] — [illegible] —
[illegible] — ఆంధ్రులా [illegible] —
ఆంధ్రుల [illegible] — [illegible]
[illegible] నీ త్యాగం — [illegible]
[illegible] — శ్రీరాముల [illegible]
[illegible]
ఆంధ్రుల రాష్ట్రము [illegible]
[illegible] — [illegible] ॥

1939 ప్రాంతంలో బర్మాలో "ఆంధ్ర కార్మికుల" దుస్థితి ధాన్యపు పడవల యజమానుల కాఠిన్యము

పొట్ట కూటి కోసం ఖండాంతరములు దాటిపోయిన ఆంధ్రులు బర్మా దేశములో యించుమించు [illegible] ఏళ్ల నుండి ఆశ్రయమున్నారు.

బర్మా దేశములో గొప్ప పరిశ్రమలలో బియ్యం ప్రసిద్ధము. అక్కడ పండు ధాన్యము పడవల మూలంగా రంగూనుకు గొనిపోయి అచ్చట మరలతో బియ్యము చేయించి విదేశములకు ఎగుమతి చేయుదురు. ఈ వ్యాపారములకు యజమానులుందురు. వీరు కంపెనీలను నడుపుచున్నారు. ఈ యజమానులు యూరోపియనులు – చైనీయులు – ఇండియనులు. బర్మాదేశములో అన్ని పట్టణములలోను యీ పడవలపై పనిచేయు ఆంధ్ర కార్మికులున్నారు.

అందులో ఒక్క రంగూన్ ప్రాంతమందే 900 పడవలకు పైగానున్నవి. పడవల కార్మికులందరు – ఉత్తర – విశాఖపట్టణం జిల్లాలోని సముద్ర ప్రాంతీయులు.

పడవల యజమానులు – అడవి నుండి పట్టణములకు ధాన్యము చేర్చుటకు – పడవలపై పనిచేయుటకు – ఆంధ్ర కార్మికులను – పెక్కు సంవత్సరముల నుండి ఉపయోగించుచున్నారు. వీరు 'కళాసీ' లనబడుదురు. ఈ కళాసీలు – యజమానుల వలన నెల జీతములపై నియమింపబడి, ఉద్యోగమివ్వగానే అడవి ప్రాంతములకు పోయి, ధాన్యమును సంపాదించి

⇨

⟹

బంగాళాకు చేరుదురు. ఈ పడవలు కొన్ని 3100 గంపలు మొదలు కొని 3,600 గంపల వరకు పట్టునవిగా వుంటవి.

1932 సం॥ పూర్వము వరకు 2,100 గంపల ధాన్యము పట్టే పడవకు 7గురు కలాసీలున్నూ 2,600 గంపల ధాన్యము పట్టే పడవకు 8 మంది కలాసీలు - 3800 - గంపల నుండి 3900 గంపల ధాన్యము పట్టే పడవలకు 9మంది కలాసీలుండేవారు ప్రతి పడవలో ఒక తండాలు- నియమించబడేవారు.

ఒక కలాసీకి నెలకు 16 రూపాయలు.
తండాలుకు నెలకు 28 రూపాయలు జీతము ఉండేది.
ధాన్యము మోతకు -- 12 అణాలు చేయబడినవి.
రోజుకు భోజనమునకుగాను 9 మందికి 1 రూపాయి ఇస్తారు.
వీరికాయి 'కలాసీ'లకు అందారివ్వారి కార్మికులు.

నామండులు - హార్బరులను మాటిమాటి చెప్పు సమయము "సరంగు"లను పడవలపై పెట్టుకుందురు. ఆ సరంగులు మద్రాసు కామందులకు అప్పుడప్పు - పైగా తండాల్ల దగ్గర తమ సేవలకు లంచములు పుచ్చుకుంటారు.

మొత్తముమీద - అన్ని కంపెనీల మద్రాసుకు సంవత్సరము నకు పది నెలలు పని వుంటుంది. ప్రతి సంవత్సరం 5 నెలలయిన తర్వాత ధాన్యము రంగూన్ వచ్చునకు - పని ప్రారంభమవుతుంది. పని లేని రోజుల్లో ఏ సాయము వచ్చినా - ఎప్పుడైన వచ్చినకు - తప్పు వారలనే జీవనము గడుపుదురు. పని మొదలయిన పిదప తీర్చుచుంటారు. వారు పనిలో వున్నప్పుడు - వారికి వైద్య సహాయము లేదు. ప్రమాదమునకు లోనై మరణిస్తే పరిహారము లేదు...

[1939 ఫిబ్రవరి 3వ తేదీ 'ఆంధ్రపత్రిక'లో ప్రచురించిన శ్రీ పి. శంకర నారాయణగారి వ్యాసం - ఆధారంగా]

ఆచార్య రంగాగారి ఆధ్వర్యంలో 1939 లో "అఖిల బర్మా కార్మిక మహాసభ"

1939 ఆగస్టు 1 వ తేదీన – బర్మాలో వున్న కార్మికులు – బర్మా కార్మికులు–రంగూన్‌లో "అఖిల బర్మా కార్మిక మహాసభ" జరిపారు.

భారత క్షేమసమితి నాయకులు – భారత దేశ సభా సభ్యులు – ఆచార్య రంగాగారు సభకు అధ్యక్షత వహించారు. "కార్మికులు కలిసి కట్టుగా వుండాలని" పిలుపునిచ్చారు.

మౌల్మీన్‌లో....అంతకుముందు

1939 – మార్చి 27వ తేదీ ఆదివారం ఉదయం [illegible] గంటలకు "మౌల్మీన్" మున్సిపల్ ఆఫీసు ఎదురుగా గల విక్టోరియా పార్కు ఆవరణలో మౌల్మీన్ – ఐ. బి. యస్. యన్. కంపెనీ, సిండియా స్టీమ్ నావిగేషన్ కంపెనీ, పోర్టు ట్రస్టు – ఇత్యాది కంపెనీల కార్మికులు కలిసి కార్మిక నాయకుడు, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్ అగు శ్రీయుత కోలా ధర్మారావుగారి అధ్యక్షతన సభ జరిపారు.

మొత్తం బర్మాలో వున్న భారతీయ కార్మికుల హక్కుల పోరాటం కోసం మరియు జీవన మెరుగుకోసం – భారతీయ నౌకా కార్మిక సంఘం (Indian Shipping Labour Union) స్థాపించారు.

⇒

⟹

ప్రథమ వార్షికోత్సవ తీర్మానములు

యూనియన్ ప్రథమ వార్షికోత్సవం ఎర్నాకుళం లోని ఆంధ్ర స్త్రీల సంఘ సభ భవనంలో జరిగినది. శ్రీ ఆయాచారి విజయ్ వర్మ అధ్యక్షత వహించారు.

1) ఆంధ్ర దేశ విద్యాలయ పరిస్థితుల గురించి చేయబడ్డ (1923 సంవత్సర విద్యా కమిషన్ ఆఫ్ రిపోర్ట్ సూచనలు ఆచరణలో పెట్టాలని విద్యా ప్రభుత్వమును వారిని ఈ సభ వారు కోరుచున్నారు.

2) మానవ స్వాతంత్ర్యమును, న్యాయధర్మములను నిర్మూలనం చేయుచున్న నిర్బంధాలు నాశనము చేయుటకై ప్రభుత్వము ఆర్డినెన్స్ చేయుచున్న యత్నములు – ప్రజల ప్రభుత్వము వారి అభిమత విషయం తెలుసుకొనకై ఈ సభ వారు కోరుచున్నారు.

3) ముఖ్యముగా – విద్యార్థుల ఉద్యోగాల విషయమున సభ వారు 12 – మే 10 – 1963 వ సంవత్సరం విద్యాశాఖ నిర్ణయములు కమిటీ సిఫార్సుల ననుసరించి ప్రత్యేక తెలుగు విద్యార్థి పరిస్థితులను పరిశీలించు నిమిత్తము ఆదేశించి – తెలుగు ప్రాంతముయొక్క విద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడవలసినదిగా విద్యా ప్రభుత్వమును కోరడమైనది.

తెలుగు తేజస్సుకు అద్దం పట్టిన "ఆంధ్ర సంఘాలు"

గుండె గుండెలో తెలుగుదనం నింపుకొనినవారే ఎందరో ఆంధ్రులు — యుద్ధానికి పూర్వం — తరువాత — ఎన్నో... ఎన్నో సంఘాల్ని — సమాజాల్ని నెలకొల్పుకున్నారు. ఆ దేశంలో సమైక్య తెలుగు బావుటాను ఎగురవేసారు.

భాష ఒక్కటే!

బాట ఒక్కటేగా పయనించారు.

మాట ఒక్కటే...

మనుగడ ఒక్కటేగా జీవిక సాగించారు.

తెలుగుతల్లికి దూరమై — మాతృగడ్డకు దూరమై — వందల — వేల మైళ్ళ సుదూర తీరాలకు — వలస వెళ్ళిన ప్రవాసులు — నేల నాలుగు చెరగుల నుండి వచ్చి — వివిధ ప్రాంతాల్లో స్థిరపడ్డారు.

జీవితంలో ఎదురైన ఆటుపోట్ల కష్టాలను అధిగమించి — తెలుగు జీవన విధానికే ప్రథమ తాంబూలం యిచ్చారు. తెలుగు భాషకు — తెలుగు సంస్కృతి వర్ధనకు — తెలుగు లలిత కళా ప్రోత్సాహానికి దివ్వెపట్టారు.

ఆంధ్ర మహాజన సంఘం

ప్రస్తుత రాజధాని – బొంబాయి మహానగరంలో —ఆంధ్ర మహాజన సంఘా నికి – ఒక అపూర్వ – సుదీర్ఘ చరిత్ర వుంది. సుమారు 1906 లో బొంబాయి తెలుగు వారు "ఆంధ్ర మహాసభ" పేరిట స్థాపించారు. ఆ తర్వాత 1911 లో "ఆంధ్ర మహాజన సంఘం" పేరుతో నెం. 114– బాబు వీధిలో స్థాపించారు. ప్రథమ ములు కొమ్మూరి వెంకటస్వామి, సింగన రామకృష్ణయ్య – బ్రాహ్మణ ఉప్పలయ్య, గంధం సూర్యనారాయణ, గంధం నాగయ్యగార్లు సంఘం – సర్వతోముఖాభివృద్ధికి ఎనలేని సేవ చేశారు. శ్రీ కొమ్మూరి వెంకటస్వామిగారు ఒక భవనాన్ని కట్టించి – తమ సొంత సొమ్ముతో పాఠశాలను నిర్వహించారు.

తెలుగువారు ఏ కార్యక్రమం జరిగినా...ఇందులోనే జరగడం ప్రత్యేకత। ప్రముఖ సంఘ సేవకులు శ్రీ కర్రా నరసింహమూర్తి గారిని అధ్యక్షులుగా — ఈ సంస్థకు ధారాళంగా వున్నారు. శ్రీ రాళ్ళపల్లి మల్లయ్య, (1936–37 లో సంస్థ అధ్యక్షులు) శ్రీ కొండపల్లి వాసయ్య, శ్రీ ద్యావరంపాటి రామచంద్రారెడ్డి, శ్రీ సి. హెచ్. వి. రామయ్య, శ్రీ వెంకటప్ప సుబ్బారావు, శ్రీ సి. హెచ్. బి. రావు. శ్రీ గంధం సూర్యనారాయణ, శ్రీ చిట్టూరి సుబ్బరాజు, శ్రీ కర్రా నరసింహమూర్తి, డాక్టర్ కులశేఖరం, శ్రీ కృష్ణారావు, శ్రీ బసవ సుందరరావు కవిగారు, శ్రీ పెండ్యాల గోవిందరాజులు శెట్టి, శ్రీ కోరాడ సత్యనారాయణ, శ్రీ బొబ్బిలి రంగయ్య, శ్రీ వి.యస్. మణి, శ్రీ ఎ.ఎస్. ప్రకాశ్, శ్రీ కె. ఎ. పద్మనాభరావు, ఇంకా, ఇంకా, అనేక మంది పెద్దలు – ఈ సంస్థకి ఉన్నతంగా పని చేశారు. యుద్ధానికి పూర్వం, యుద్ధానంతరం ఈ సంఘం ఆంధ్రులకు కేంద్ర సంఘంగా రాణిల్లడం విశేషం। శ్రీ ద్యావరంపాటి రామచంద్రారెడ్డి, శ్రీ కర్రి శ్రీరామిరెడ్డిగార్లు అధ్యక్షులుగా వ్యవహరించి చేసిన సేవలు – శ్రీ వెంకటప్ప సుబ్బారావుగారి కృషి ప్రశంసనీయం.

ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో పదవీ విరమణ చేసిన శ్రీ బొబ్బిలి ధనరాజు, శ్రీ సి. హెచ్. రామమూర్తి, శ్రీ అంబటి వెంకయ్య, శ్రీమతి వైకుంఠమ్మగార్లు, ఈ సంఘం నడిపే పాఠశాలలో అనేక ఏళ్ళు ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేసి ఎందరో తెలుగు పిల్లలు – విద్యార్థులు రావడానికి దోహదం చేశారు. బొంబాయిలో తెలుగువారి కంతా – ఒక శాశ్వతమైన స్వంత భవనం నిర్మించాలనే ఆకాంక్షతో — ఆ దిశలో అన్ని తెలుగు సంస్థలూ సమైక్యంగా — ముక్త కంఠంతో ఏక వ్యక్తిగా నిలచి – అన్ని సంస్థలకు – మాతృ సంస్థగా 'ఆంధ్ర మహాజన సంఘం' పేరిట — భవనం నిర్మించారు. నేడు ఆంధ్రులకు – 'కేంద్ర సంఘం'గా పరిగణిస్తున్నారు.

ప్రముఖ సంఘసేవకులు డాక్టర్ కె. ఆర్. కులశేఖరంగారి అధ్యక్షతన 1964 మార్చి 15 ఉగాదిరోజున సంస్థ "స్వర్ణోత్సవం" జరుపుకోవడం విశేషం

సువర్ణోత్సవము

[illegible] శ్రీ [illegible] గారి [illegible]

[illegible] 1911 [illegible] ఆంధ్ర మహాజన సంఘము [illegible] 1936 [illegible] 1961 [illegible] సువర్ణోత్సవము [illegible]

[illegible]

డాక్టర్. వి. ఆర్. [illegible]

అధ్యక్షులు

ఆంధ్ర మహాజన సంఘము,

నెం. 134 [illegible] రంగూన్

ఆంధ్ర బౌద్ధ భక్త సమాజం (అజంతా నాటక బృందం)

రంగూన్ ఆంధ్రుల్లోనేగాక, యావత్ బర్మా దేశంలోను — అఖండ పేరు ప్రఖ్యాతులార్జించిన సంస్థ — ఆంధ్ర "బౌద్ధ భక్త సమాజం". లలితకళా వికాసానికి, సాంస్కృతిక రంగ ఉద్దీపనకు, దీనికి అనుబంధంగా నెలకొల్పబడిన సంస్థ — అజంతా నాటక బృందం।

ఈ సంస్థ వ్యవస్థాపక — 'ధర్మదీప' — 'కాంధీకరత్న' శ్రీ యం. అర్జున రావు. ఈ సంఘం 41వ వీధిలో వుండేది. తెలుగు బిడ్డలకు విద్యాబోధన యీ సంస్థ ఆశయం; బర్మాలో తెలుగు కళా వైభవాన్ని తేజోభరితం చేయడం— 'అజంతా నాటక బృందం' లక్ష్యం।

రంగూన్‌లో యువతరం ప్రతినిధిగా — ఎక్కడ — ఎవరికి ఏ సాయం కావలసి వచ్చినా, అది అపరాత్రయినా, అర్ధరాత్రయినా, ఆగమేఘాలమీద వచ్చి ఆదుకునే వ్యక్తిగా, శక్తిగా, ఆపద్బాంధవుడిగా — శ్రీ అర్జునరావు పేరు ప్రఖ్యాతులార్జించారు.

ఆయన —

ఎంతోమంది పేద విద్యార్థులకు విద్యాదానం చేసిన "విద్యాదాత".

నాటక కళారంగ ప్రాభవానికి, ప్రాముఖ్యానికి రాత్రింబవళ్ళు శ్రమించిన కళా మూర్తి.

ఆంధ్ర బౌద్ధ భక్త సమాజం ద్వారా "భారతరత్న" డాక్టర్ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ ప్రభావంతో, తాను స్వయంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని స్వీకరించడమేగాక, తనతోపాటు వందలాదిమంది చేత బౌద్ధ ధర్మాన్ని స్వీకరింపచేసి — బర్మాలో తెలుగు వారికొక ప్రత్యేక "చరిత్ర"ను సృష్టించిన దళితాప్తుడు.

"అజంతా నాటక కళా బృందం" ద్వారా "ధర్మదీప", "శాంతిమార్గ", "అగ్నిజ్వాల", "సామ్రాట్ అశోక్", "రంగూన్ రౌడీ", "ప్రజా విజయం", "నవ ప్రపంచం" లాంటి మహోత్తమ నాటకాలను ప్రదర్శింపచేసి — ఆ దేశ ఆంధ్రుల కళా వైభవాన్ని వెలికి తెచ్చిన శాంతి మూర్తి.

బౌద్ధ మతస్థులైన బర్మీయులలో ఆంధ్రులకు ఖ్యాతిని, కీర్తిని తెచ్చిన మహా సంస్థ — "ఆంధ్ర బౌద్ధ భక్త సమాజం".

సమాజం - విశిష్టత

ఆనాటి బర్మా ఇండియన్ పెట్రోలియం కాస్ట్ సెటిల్‌మెంట్ — రంగూన్ నగరం 'సిరియం'లో వుండేది. 1938 సెప్టెంబరు నెలలో మార్షల్ ... అంబేద్కర్‌గారు — బర్మా ప్రభుత్వం ఆహ్వానంపై బర్మా రాజధాని రంగూన్ వచ్చి ... ధన రాయబారిని చేసిన సందర్భంలో — స్థానిక బర్మా మైనార్టీలలో ఒకరైన బర్మా ఆంధ్రుల మహాసభలో — "బర్మాదేశంలో ఉంటున్న ... ఫెడరేషన్ రద్దుచేసి — ఇక్కడి వారందరూ వసతిగా ఉండటంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని స్వీకరించండి — బర్మా పౌరసత్వంతో పాటు సంప్రదించి — ఇక్కడి వారికి బర్మా పౌరసత్వం ఇస్తామని" — వాగ్దానం చేశారు. అప్పుడు — మా ఫెడరేషన్ మొత్తం "ఆంధ్ర బౌద్ధ కేంద్ర సమాజం"లో విలీనం అయింది. అలా విలీనం అయిన వారిలో సర్వశ్రీ కొంపెల్ల వాసన్న, వసంతరావు బ్రహ్మయ్య, కరిగిరి సుబ్బయ్య, సనుమరావు, ఉగాది సుబ్బారావు, గోళ్లపూడి ... వెంకన్న, బళ్లారి అప్పలరావు. కరిగిరి వెంకటరావు, ఉప్పల సుందరరావు — పదిగారు ముఖ్యులు.

పై ప్రముఖులను బౌద్ధధర్మంలో విలీనం చేయించడంతో — అప్పుడు ఫెడరేషన్ కమిటీ పైన తీర్మానంగా ప్రవేశపెట్టిన వీరిద్దరూ — శ్రీ ముత్తారావు అప్పలనాయుడుగారు.

[... : ... ...]

రెడ్డి యువజన సంఘం వేమన పుస్తక భాండాగారం

బర్మాలో ఎన్నో రాష్ట్రాల - మతాలవారు ఉన్నప్పటికీ తెలుగుభాష మాత్రం పరిరక్షించేందుకు మాత్రం భాషకు ఉనికి మూలం కాదేమో. రంగూన్‌లో "రెడ్డి యువజన సంఘం" "వేమన పుస్తక భాండాగారం" తెలుగువారి ఉద్దేశ నిలయం. భాషా ప్రియులకు దేవాలయం.

శ్రీ సత్య శ్రీ నే. పత్తి వెంకటరెడ్డిగారి ప్రోత్సాహంతో, శ్రీయుతులు కర్రి చినవెంకటరెడ్డి, కొప్పుల చిన వెంకటరెడ్డి, కర్రి పేరిరెడ్డి, ఉండా సుబ్బారెడ్డి, సోమరాజు రామానుజరావు, నారాయణ, సఖా సూర్యనారాయణగార్ల ప్రోత్సాహంతో— 1924వ సం॥లో స్థాపించబడింది. 1936లో "రెడ్డి యువజన సంఘం - వేమన పుస్తక భాండాగారం" పేరుతో ప్రతిష్ఠ చేయబడింది. ప్రముఖ కార్మిక నాయ

మనగా- దంపతులలో పెద్దాయిన శ్రీ కస్తూరి అప్పారెడ్డి- దానశీలిగా విరాళమిచ్చిన శ్రీ కొప్పుర్తి గంగిరెడ్డి- యీ సంస్థద్వారా చేసిన సేవలు- చిరస్మరణీయాలు.

అనేక అపూర్వ తెలుగు గ్రంథాలు- ప్రాచీన, ఆధునిక, సాహిత్య ప్రక్రియ లను చెందిన పుస్తకాలు- నవలలు- నాటకాలు- బాల సాహిత్యం- తెలుగుదేశంనుండి ప్రత్యేకంగా తెప్పించి- ప్రవాస ఆంధ్రుల భాషా, విజ్ఞాన - వికాసాలకు ఎంతగానో దోహదపడింది. ప్రతిఏటా వేమన జయంతి - వర్ధంతి, ఉత్సవాలు- ఘనంగా జరిపేది- ఈ సంస్థ. ఆంధ్రదేశం నుండి- 'ఆంధ్రపత్రిక',- 'ఆంధ్రప్రభ'- 'ప్రజామత', 'కృష్ణా పత్రిక' లాంటి వివిధ రకాలైన పత్రికలు వచ్చి- సాహిత్యానికి, హాస్యానికి ఏకం కాలక్షేపం చేసేందుకు, 'యూనియన్ వీధి'లో లైబ్రరీ వుండేది. శ్రీ జయరామిరెడ్డి అధ్యక్షులుగా, యీ సంస్థ కార్యదర్శిగా శ్రీ చింతా వెంకటరెడ్డిగారు, శ్రీ కస్తూరి ప్రభాకర్రెడ్డిగారు కోశాధికారిగా చేసిన సేవలు మరువరానివి. గుప్తదాతగా పేర్గాంచిన ప్రముఖ కాంట్రాక్టర్ శ్రీ కస్తూరి అప్పారావు అధ్యక్షులుగా, ఈ గ్రంథాలయం ఓ విద్యాలయంగా నడవడం తెలుగువారి సుకృతం. ఈ గ్రంథాలయ నిర్వహణలో పేర్కొనదగ్గ ప్రముఖ సంఘ సేవకులు శ్రీ కొప్పుర్తి గంగిరెడ్డిగారి ఆధ్వర్యాన- 1954 లో వచ్చిన గోదావరి వరద బాధితులకు ఎన్నో సహాయాలు సేకరించి పంపడం విశేషం.

ఆంధ్ర యూత్ లీగ్ - (ఆంధ్ర యువజన సమితి)

రంగూన్లోని యువతరం- కలలు- ఆశయాలకు ప్రతిరూపంగా వెలసిన సంస్థ- "ఆంధ్ర యూత్ లీగ్", ప్రముఖ కార్మిక నాయకులు- రంగూన్ నగర ప్రముఖులలో ఒకరైన శ్రీ గోదా సూర్యనారాయణగారు స్థాపించిన యీ సంస్థ- 'ఆంధ్ర మిత్ర' కార్యాలయానికి ఎదురుగా 1950 లో నెం. 286 యూనియన్ వీధిలో నెలకొల్పబడింది. పఠన మందిరం- క్రీడోత్సవాల నిర్వహణ- సాహిత్య గోష్ఠులు- తెలుగు, ఇంగ్లీషు- తమిళ - బర్మా భాషల్లో ఉపన్యాస- వ్యాసరచన పోటీలు- డ్రామా- మొదలైన ప్రత్యేక అంశాలు; యువతను ప్రోత్సహించడంలో- 'యూత్ లీగ్' ఎప్పుడూ ముందంజలో వుండేది.

శ్రీ ఓ. ప్రకాశం, శ్రీ ఎం.వి. సర్వోత్తమరావు, శ్రీ కోటంరెడ్డి కృష్ణారావులు,కార్య దర్శులుగా శ్రీ ఎ. వి. రావు, శ్రీ సూరంగి నారాయణ, శ్రీ టి. కె. మూర్తిల కృషి ప్రశంసనీయం. స్పోర్ట్స్-సెక్రటరీ హోదాలో శ్రీ జి. కృష్ణారావుగారు-చేసిన కృషి అభినందనీయం. సాంఘిక సేవలో ఎప్పుడూ ముందుండేవారు- శ్రీ గోదా సత్యవాన్;

ఆంధ్ర వనితా మండలి

రంగూన్‌లో—

ఆంధ్ర వనితల అభ్యున్నతికి, తెలుగు మహిళా సమాఖ్య— 'ఆంధ్ర వనితా మండలి'

కట్టూ బొట్టూ సాంప్రదాయంలో కనిపించాలనుకునే— అటు బర్మీయులు— ఇటు చైనీయులు— మరోవైపు ముస్లిములు అనేక తెగలు— భిన్న సంస్కృతులు— భిన్న వర్గాల మధ్య జీవనం గడుపుతూ...

పవిత్ర తెలుగు సాంప్రదాయానికి ప్రతిబింబాల్లా—

పుణ్య కృష్ణవేణి తరంగాల్లా...

పావన గౌతమి— గలగలలో— సమాహారంగా సమూహంగా తెలుగింటి ఆడపడుచులు ఒకచోట చేరడం— సభలూ, సమావేశాలూ నిర్వహించడం— సాహిత్య, సాంస్కృతిక రంగాల్లో ప్రగతి దారిలో పయనించడం. రంగూన్‌లో ఒక అద్భుత తెలుగు కథ!

ప్రతి తెలుగిల్లు, ఒక పుణ్య దేవాలయంలా— పసుపు పచ్చని తోరణాలతో అలంకరణ— ఓ ప్రత్యేకత.

ప్రతి తెలుగు లోగిళ్ళ— ఓ తులసి కోట ఆచారాల నిలయాలు!

పుట్టిన పిల్లలకు 'రాముడు— కృష్ణుడు, సత్యనారాయణ— సీత— దేవి— లక్ష్మి—' పేర్లు పెట్టడం— ఓ సహజ సాంప్రదాయం—

నోములూ— వ్రతాలు— పేరంటాలు— పుణ్య తిథుల పర్వం— దేవ, ఋషి, పితృ— సాంఘిక, చైతన్య మార్పులను స్వాగతించడం— ఓ విశిష్టత.

మహిళాభ్యుదయ వికాసానికి 'ఆంధ్ర వనితామండలి' రంగూన్ లాన్సర్ వీధిలో నెలకొల్పబడింది. ఈ మండలి 'ఆంధ్ర యూనియన్' భవనంలో వుండేది. ఈ సంస్థకు శ్రీమతి టి. పద్మావతీదేవి అధ్యక్షురాలుగా— శ్రీమతి వసుంధరా రాజ్య సుశీలాదేవి— కార్యదర్శులుగా వుండేవారు. శ్రీమతి మీనాక్షి (కోశాధికారి), శ్రీమతి కోనాడ అమ్మన్న (ఉపాధ్యక్షురాలు), శ్రీమతి సుబ్బమ్మ, ఎ. నాగరత్నం, పి.వెంక. సూరమ్మ, శ్రీమతి గోష్ఠుల రాజేశ్వరి, శ్రీమతి ఎస్. పద్మాదేవి, లక్ష్మీదేవి ముఖ్య కార్యవర్గ సభ్యులుగా వుండేవారు. స్త్రీలు నిర్వహించే— అనేక సాంఘిక— సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల్లో విశేష భాషా ప్రవీణ, ప్రముఖ రచయిత్రి శ్రీమతి పొన్నపల్లి రాజేశ్వరీదేవి— ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసేవారు. సాంఘిక సేవ— కుట్లు, అల్లికలు— పాకశాల నిర్వహణ— మహిళాభివృద్ధి— ప్రత్యేక కార్యక్రమాలుగా వుండేవి.

—దేశాంతరాల్లో వున్నా—

తమ తమ గుండె పొరల్లోవున్న తెలుగుదేశ బొమ్మల్ని— ఏ సముద్రం దాటినా— ఏ పర్వతం ఎక్కినా— ఏ భాష సాంస్కృతిక వాతావరణం నిర్వహించినా... శ్రీ శంకరంబాడి సుందరాచారిగారి మధుర గేయాన్ని అపురూపంగా పాడి— మాతృదేశ మమతను— మాతృభాష తియ్యదనాన్ని లేతెలుగు గొప్పదనాన్ని చాటి చెప్పేవారు—

మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ
మా కన్న తల్లికి మంగళారతులు
కడుపులో బంగారు కనుచూపులో కరుణ
చిరునవ్వులో సిరులు — దొరలించు మా తల్లి
గలగలా గోదారి కదలిపోతుంటేను
బిరబిరా కృష్ణమ్మ పరుగులిడుతుంటేను
బంగారు పంటలే పండుతాయి.
మురిపాల ముత్యాలు దొరలుతాయి.
అమరావతీ నగర అపురూప శిల్పాలు
త్యాగయ్య గొంతులో తారాడు నాదాలు
తిక్కయ్య కలములో తియ్యందనాలు
నిత్యమై— నిఖిలమై— నిలిచివుండేదాక
రుద్రమ్మ భుజశక్తి — మల్లమ్మ పతిభక్తి
తిమ్మరుసు ధీయుక్తి, కృష్ణరాయల కీర్తి,
మా చెవుల రింగుమని మారుమ్రోగేదాక
నీ ఆటలే ఆడుతాం — నీ పాటలే పాడుతాం
జై తెలుగు తల్లీ... జై తెలుగు తల్లీ...!

అనేక సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల్లో తెలుగు బిడ్డలు— యువతీ యువకులు ఈ సుందర గేయాన్ని సమవేత ధరితంగా పాడి— "తెలుగు తల్లి"ని పరమపవిత్ర మొనర్చేవారు.

(శివరామ్ హాపన : ఆంధ్ర వనితా మండలి హాలో సమావేశంలో)

ఆంధ్ర సాహితీ సమితి

"బర్మాలో ఆంధ్రభాషా వికాసమునకు కృషిచేసిన చేయుచున్న ఈ సంస్థ ప్రశంసనీయమైనది. ఈ వార్షికోత్సవ సందర్భమున ఒక్కదిన సంచికను ప్రకటించు సంకల్పము చాలా మంచిది. ఈ కృషికి ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్ (హైదరాబాదు) సంపూర్ణ సహకారము లభింపగలదని నేను మనవిచేయుచున్నాను. ఆంధ్ర సారస్వత – సాంస్కృతికముల అభివృద్ధి కొరకు పనిచేయుచున్న పరిషత్తు యొక్క నివేదికలు, పాఠ్య గ్రంథాలు మొదలగు ప్రచార సాహిత్యము మీకు పంపగలము..." అంటూ – ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్ (హైదరాబాదు) తరపున శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు – రంగూన్‌లోని ఆంధ్ర సాహితీ సమితి వార్షికోత్సవ సందర్భముగా శుభాకాంక్షలు పంపినారు. (1959 సమితి నవమ వార్షికోత్సవ సందర్భంలో) 1950 ప్రారంభించబడి 1959 లో – ఏండ్లుగా వార్షికోత్సవ ముఖ్యమైన ఈ సంస్థకు కార్యకర్తలు – ఆంధ్రుల ప్రియతమ నాయకులు శ్రీ కొమ్మూరి వీర వెంకటరత్నంగారు, శ్రీ గుర్తం సూర్యనారాయణగారు. బర్మాలోని వివిధ ప్రాంతాలలో సాహితీ సంఘాలు నెలకొల్పి తెలుగు భాష అభివృద్ధి చేయుచున్న వారి పేరులను వ్రాసినారు, వ్యాసరచనలలో

శ్రీ కొమ్మూరి వీర వెంకటరత్నంగారు

శ్రీ గుర్తం సూర్యనారాయణగారు

విస్తరించి ఆంధ్రభాష అభివృద్ధికి కృషి చేయడం ఈ సంస్థ ప్రధాన ఆశయం. ఈ సంస్థలో కార్యదర్శులుగా శ్రీ పోలవరపు సన్యాసిరావు, శ్రీ గద్దం వెంకటరత్నం, కోశాధ్యక్షులుగా శ్రీ సత్తుల వెంకటరెడ్డిగారు ఎన్నికై చేసిన సేవలు మరువరానివి. ఆంధ్రదేశంలో వున్న ప్రముఖ సాహితీ సంస్థలతోనూ, ప్రముఖ వ్యక్తులతోనూ సంబంధ బాంధవ్యాలు ఏర్పరచుకొని భావ వ్యాప్తికి ఎంతో కృషి చేసిన గణనీయమైన సంస్థ "ఆంధ్ర సాహితీ సమితి".

హరిజన సేవా సంఘం

ఈ సంఘం రంగూన్ నగరంలో, 'కాంచానగరి' అనబడుతున్న 'కామాటి'లో నివసించే తెలుగువారి కోసం ఏర్పడింది. హరిజన సేవా సంఘం ఉచితంగా పాఠశాల నిర్వహించేది. ప్రముఖ కార్యకర్తలు, దివంగత శ్రీ గొల్ల రామారావు వీరి అధ్యక్షులుగా, సాహితీమూర్తి, కార్యదర్శులు శ్రీ ఎ. వి. రత్నం, కార్యదర్శిగా వ్యవహరించి, ఈ సంఘాన్ని ఎంతో అభివృద్ధిలోకి తీసుకు వచ్చారు. ఆ రోజుల్లో ఆంధ్రదేశంలో శ్రీ గోపరాజు రామచంద్రరావుగారి "మాల పల్లి" నవల ప్రచురణ ఏ విధంగా సంచలనం సృష్టిస్తే, రంగూన్‌లో 'పాలేరు పిల్ల', (నాటకం) ఎంతో ప్రాచుర్యాన్ని, సంచలనాన్ని సృష్టించింది. ఈ సంస్థ స్థాపకుల్లో ముఖ్యులు శ్రీ బొడ్డేటి వెంకట రాయుడుగారు.

బర్మా ఆంధ్ర గౌరీ సేవా సంఘం

ఈ సంస్థ 49వ వీధిలో రంగూన్ అసెంబ్లీలో వుండేది. దీనికి మహారాజ పోషకులు, వ్యవస్థాపకులు శ్రీ దాడి అప్పలనాయుడుగారు. అనేకమంది పేద విద్యార్థులను చదివించి, రంగూన్‌లో తెలుగు నాటక రంగం వర్ధిల్లడానికి విశేషంగా కృషి చేసిన కళాసంస్థ ఇది. సంఘం ద్వారా శ్రీ ఎ. వి. ప్రకాష్ అనేక నాటకాలు ప్రదర్శించి, ఎంతో ఖ్యాతిగా పేరొందినారు. సాహిత్యంతో పాటు, గ్రంథాలయం కూడా వుండేది. రంగూన్‌లో నాటక సమాజాలు 'దర్బారు' చేసుకోవడానికి — ఈ సంస్థను ఉచితంగా ఇచ్చేది. శ్రీ దాడి అప్పల నాయుడు, శ్రీ ప్రకాష్‌గారు నాటక రంగానికి ఎనలేని సేవ చేశారు. శ్రీ మద్ది సత్యనారాయణ, శ్రీ దాడి రామునాయుడు, శ్రీ సూరన్న, శ్రీ దాడి అప్పారావు ఈ సంఘంలో మరికొందరు ప్రముఖులు. శ్రీ వెంకటా చలము ముఖ్య సలహాదారు లుగా వుండేవారు.

ఆంధ్ర యువజన భజన కూటం

ఈ సంస్థ 44 వ వీధిలో వుండేది. తెలుగు — తమిళ్, ఇంగ్లీషు భాషల్లో — భజన, రాత్రి పాఠశాల నిర్వహించేది. ఈ భజన కూటంలో పండగ పర్వదినాల్లోనూ — స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ సమయాల్లోనూ — ప్రాముఖ్యమైన సంగీత కచ్చేరీలు జరిగేవి. అనేకమంది ఆంధ్రులు, ఆంధ్రేతరులు విచ్చేసేవారు. ప్రఖ్యాత నటులు — దర్శకులు, గాయకులు శ్రీ వి. రంగారావు (శ్రీ ముద్దుకృష్ణాయ్యంగారు) ఆధ్వర్యంలో పిల్లల విందైన సంగీతం ఓ ప్రత్యేక ఆకర్షణగా వుండేది.

ముఖ్యంగా — "అమ్మా! సరోజినీదేవీ!" అనే గేయాన్ని శ్రీ వి. రంగారావుగారు అత్యుత్సాహంతో పాడి గానం చేస్తోంటే — యువత ఉత్తేజితులయ్యేవారు. ఆ నవీన అమృత రాగాలాపన — కన్నులముందు సాక్షాత్కరించేది.

అమ్మా! సరోజినీదేవీ...
పరిపూర్ణ సుష్మ కళామయ దేవీ...
స్త్రీ జాతి శిరోమణివమ్మా...
మా జాతి గులాబి పువ్వా...
మధురాలపనాల స్వరాలు వర్షించు
మంజుల కోయిలవమ్మా...! ॥అ॥

స్వరాజ్య స్థాపన కదా?
పరిరక్షణ సద్గుణాలి
నవ జీవన విజయ స్వరాజ్యస్థాపన
స్వప్నాలవు నీవమ్మా...! ॥అ॥

నవీన కావ్యాలాపం...
విశ్వానికి ప్రేమకలాపం...
అనురాగ తరంగ మృదంగ భంగిమల
అమృతము చిలికితివమ్మా ॥అ॥

శ్రీ బాలయోగి భక్త సమాజం

తెలుగువారి ఆధ్యాత్మిక సంస్థ — శ్రీ బాలయోగి భక్త సమాజం. ఇది రంగూన్ నగర ముఖ్య కూడలిలో వుంది — మహాశివరాత్రినాడు ముమ్మిడివరంలో శ్రీ బాలయోగీంద్రుల స్వామివారు దర్శనం ఇచ్చే దివ్యమైన రోజునే — ఈ ఉత్సవం రంగూన్‌లో ఘనంగా నిర్వహించడం విశేషం! వారం రోజులపాటు సాగే ఈ భారీ ఉత్సవ కార్యక్రమంలో అనేక సాంస్కృతిక ప్రదర్శనలు ఏర్పాటు చేసే ఈ సంస్థ శ్రీ దాతే నరసింహమూర్తి, శ్రీ ఇల్లా అప్పలరావు, శ్రీ రవిపల్లి కాంతారావుగార్ల ప్రోత్సాహంతో 1961 లో 41 వ వీధిలో వెలసింది. శ్రీ బాలయోగి — మహోత్సవ రోజుల సందర్భంగా అనేక నాటక సంస్థలు — "గయోపాఖ్యానం" — "రామాంజనేయ యుద్ధం" వంటి నాటకాలు ప్రదర్శించేవి. ఏటేటా గారి "వర్ధమాను" ఓ ప్రత్యేక ప్రదర్శన. హరికథలు, బుర్రకథలు వారం రోజులపాటు ముచ్చట గొలిపేవి. తీర్థ ప్రసాదాలతోపాటు వనభోజనాల్లా వారం రోజులు అన్నదాన కార్యక్రమం — ఓ విశిష్ట విశేషం! శ్రీ పురిదండ్ల నారాయణ మూర్తి, శ్రీ బంగా వెంకటరెడ్డి, శ్రీ సీతారామయ్యగార్లు, శ్రీ మంచిరి కృష్ణారావు, శ్రీ యం. అప్పలరావు ముఖ్య కార్యకర్తలు. సమాజ అధ్యక్షులుగా శ్రీ కర్రి అప్పారెడ్డిగారి సేవలు — ప్రశంసనీయాలు.

తెలుగు యువజన సమాజం

అధ్యక్షులు — ఆదర్శ భావాలతో — ప్రముఖ చిత్రకారుడు — రచయిత — శ్రీ కొండాబత్తుల అప్పారావు, యువకళాకారులు శ్రీ లోకర్ల గంగరాజు, శ్రీ బంద గోపాల్, శ్రీ టి. కృష్ణారావు, శ్రీ మందపల్లి, శ్రీ గౌతంప్రసాద్ రంగూన్‌లో "తెలుగు యువజన సమాజం" సంస్థకి మూల స్తంభాలు. గౌరవ సలహాదారు శ్రీ యం. అప్పలరావుగారు, నవ చైతన్య భావాలతో — ఉత్సాహంతో పనులు చేసే వారితో — ఈ సమాజ సభ్యులు కదం తొక్కారు. సాహిత్య, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు నిర్వహించడంలో ఈ సంస్థ ఎప్పుడూ ముందంజ వహించేది. ఈ సంస్థలో ప్రతి సభ్యుడూ 'రచయిత' లేక 'కళాకారుడు' కావడం విశేషం! తెలుగు కాలేయంతా భావాన్ని ప్రదీప్తింప చేయడానికి వెలసిన సంస్థ ఇది.

బౌద్ధ యువక బృందం

డర్బన్‌లో విస్తృత పరిధి – ఉత్తమగుణ లక్షణాలతో, అనేక ప్రజా ఉపయోగాలతో చక్కగా పనిచేస్తూ, ప్రజా సేవకు అంకితమైన – యువక సోదరం శ్రీ [illegible] శ్రీ [illegible] అధ్యక్షతలో నెలకొల్పబడిన సంస్థ "బౌద్ధ యువక బృందం". ఇది 19[illegible] లో స్థాపించబడింది. [illegible] [illegible] లో [illegible], అతి విస్తారంగా [illegible] సంఘసేవ [illegible] – [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] సేవ చేయడంలో [illegible] – శ్రీ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] అనేక [illegible] [illegible]. బౌద్ధ యువక బృందంలో ప్రముఖులు [illegible], [illegible], [illegible] శ్రీ [illegible]. [illegible], [illegible], ప్రముఖ [illegible] – [illegible] [illegible]. [illegible] – శ్రీ [illegible] [illegible] [illegible].

శ్రీ రామాలయం - (వమిండైన్)

డర్బన్ నగరానికి దాదాపు 6 మైళ్ళ దూరంలో వున్న ప్రాంతం – రెమిండైన్. ఇక్కడి తెలుగువారి ఆరాధ్య దైవం – శ్రీరామచంద్రమూర్తి ; రెమిండైన్ శ్రీ రామాలయం – [illegible] స్థలంలో సువిశాల ప్రాంగణంలో – ప్రశాంతమైన, పవిత్రమైన మందిరంగా వెలిసింది. దాదాపు కొన్ని లక్షల రూపాయల వ్యయంతో రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానికి పూర్వం ఆంధ్రులు దీనిని ప్రతిష్ఠించినారు. శ్రీరామనవమి ఉత్సవాలు – 9 రోజులూ మహోన్నతంగా జరిపించడం – అన్నదానాలు చేయడం – శ్రీరామాలయ ప్రత్యేకత – హరికథలు – ప్రముఖుల ఉపన్యాసాలు – వైభవంగా ప్రదర్శనలు ఏర్పాటు వుంటుంది. ఈ సమయంలో తెలుగు వారేకాదు – హిందీ, గుజరాతి, మళయాళీలు...వేల సంఖ్యలో పాల్గొని శ్రీరామచంద్రుని భక్తితో కొలిచేవారు. ఈ సంస్థ కార్యదర్శిగా శ్రీ సి. [illegible] – ఆలయాభివృద్ధికి ఎంతో కృషి చేశారు.

శ్రీ శెట్టిబలిజ యువజన సంఘం

యువతరానికి ప్రతినిధిగా, అనేక సాంస్కృతిక - సాహిత్య సభలు నిర్వహిస్తూ, కళలను పోషిస్తూ, బర్మా ఆంధ్రుల్లో ప్రముఖంగా పేర్గాంచిన విద్యా వేత్త శ్రీ దాకిరిబోయిన బంగారయ్యగారు రంగూనులో శ్రీ శెట్టిబలిజ యువజన సంఘం ద్వారా బర్మా ఆంధ్రుల చరిత్ర గురించి, అనేక వ్యాసాలు వ్రాసిన శ్రీ బంగారయ్యగారు ప్రస్తుతం విశాఖలో వుంటూ, "శెట్టిబలిజ" పత్రికను నిర్వ హిస్తూ, సమాజ సేవకు తన జీవితాన్ని అంకితం చేయడం విశేషం.

మరికొన్ని సేవాసంస్థలు

క్రమింథ్లైన్‌లో ఆంధ్ర యువజన బృందం వుండేది. వర్తమానం నడిచేది. అధ్యక్షులు : రాయి అప్పలస్వామి, కార్యదర్శి : నాగల అప్పారావు, శ్రీ గుంటు అప్పారావుసంగీత దర్శకుడు.

—ఇవేగాక,

సంఘసేవానికి, సమతావాదానికి, సాహిత్య, సాంస్కృతిక, భాష, కళా సేవ సంస్థలు.

• శ్రీ బద్దపల్లి నారాయణరావు పంతులుగారు, M. A., M. L. C. గారి ప్రోత్సాహంతో, రంగూన్లో వున్న ఓల్డ్ సిస్టర్స్ రోడ్డులో "ఆంధ్ర సేవా సంఘం" – 1920లో నెలకొల్పబడింది.

• డాక్టర్ ఎం. ఎస్. మూర్తి, శ్రీ గంటా వెంకటయ్యగార్ల ఆధ్వర్యంలో రంగూన్ 38వ వీధిలో "ఆంధ్ర విద్యార్థి సంఘం" 1938లో స్థాపించబడింది.

• రంగూన్ రెండవ అడ్డేర్ ప్రాంతంలో శ్రీ పద్దిరాజు రామయ్య, శ్రీ వంగా రంగనాయకులు, శ్రీ కర్రి అప్పారావు, శ్రీ వాసెపు గోవిందరాజుల నిర్వహణ-1922 లో — "ఆంధ్ర భారతి సేవా సంఘం" ఆవిర్భవించింది.

• కాంపాగ్నే – మాండలే రోడ్డులో – శ్రీ మునగాల సత్తెయ్యగారి ఆధ్వ ర్యంలో - 1924 లో — "ఆంధ్ర జ్ఞాన ప్రకాశిని సంఘం" వెలసింది.

• 1933లో శ్రీ సత్తి వెంకటరెడ్డిగారి అధ్యక్షతలో శ్రీ కర్రి రామమూర్తి, శ్రీ గోవిందరాజుల వర్మల నేతృత్వంలో "ఆంధ్ర సాహితి సమితి" నెలకొల్ప బడింది.

• రంగూన్—హెన్జడా ప్రాంతంలో శ్రీ మట్టా రామయ్య, శ్రీ సూరా పేరయ్యలు స్థాపించిన సంస్థ "ఆదిమాంధ్ర సంఘం" 1926లో స్థాపించబడింది.

• 1939 లో — శ్రీ బొడ్డేరన్న — గుంటు అప్పారావులచే నెలకొల్పబడ్డ సంస్థ — "శాంతాశ్లే యువజన సంఘం"

• శ్రీ "వసంతరాయ యువజన సమితి" పేరిట స్థాపించబడ్డ సంస్థ— 1941 లో ఆవిర్భవించింది. రంగూన్ 48 వ వీధిలో వుండేది. శ్రీ పోతులూరి వీర బ్రహ్మేంగారి సిద్ధాంతాలు ప్రచారం చేయడం — ఈ సంస్థ ముఖ్యలక్ష్యమై వుండేది.

• ఆంధ్రదేశంలో 1949 లో తుఫాను — బీభత్సం సృష్టిస్తే — రంగూన్‌లో కొన్ని సంఘాలవారు — 40 వ వీధిలో వున్న కొందరు యువకులు సమిష్టిగా 760 రూపాయలు సేకరించి — ఆంధ్ర ప్రభుత్వానికి అందజేశారు. అప్పుడు ఆవిర్భవించిన సంస్థ — "బర్మా ఆంధ్ర సేవా సమితి" శ్రీ హాదెప్ప గోవింద రాజులు వర్మ — శ్రీ తోరణం సుబ్రహ్మణ్యం — శ్రీ ఎస్. జగన్నాథం—శ్రీ కాకర అప్పారావు, శ్రీ రత్నం — శ్రీ ఎస్. కె. జగన్నాథం — ఈ సంస్థలోని ముఖ్యులు.

• 1959 లో — తాంవ్యేం — 94 వ వీధిలో — శ్రీ హాదెప్ప రామారావు, శ్రీ కర్రి జగ్గారావు, శ్రీ కోటిపల్లి అప్పారావు, శ్రీ బుద్ధ ఆదినారాయణ, శ్రీ కోటిపల్లి జగ్గారావు, శ్రీ గంటపోయిన అప్పారావు - మరికొంతమంది పెద్దలు నెలకొల్పిన సంస్థ — "బర్మా ఆంధ్ర యువక బృందం".

• ప్రఖ్యాత రచయిత శ్రీ పెదరంశెట్టి రామారావు. శ్రీ బులగడుగుల గణేశ్వరరావు, శ్రీ పోతుల మహాలక్ష్మి నాయుడుగార్ల ప్రోత్సాహంతో — బ్రూకింగ్ వీధి — 80 వ నంబరు ఇంటిలో వెలసిన బృందం "ఆంధ్ర సాహితీ బృందం"

శ్రీ వరదరాజు పెరుమాళ్ళు దేవస్థానము

పై దేవస్థానము 51 వ వీధిలో వుండేది. పరమ పవిత్రమైన 'వైకుంఠ ఏకాదశి' రోజున దేవస్థానము ఆధ్యాత్మిక కార్యక్రమాలు రంగూన్‌లో విశేష ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించుకున్నాయి. స్వామివారి ఆరాధన—భక్తులకు తీర్థ ప్రసాదాలు—ప్రత్యేక పూజలు — దేవస్థానం ప్రత్యేకతలు. అళ్వార్ ఆచార్యులకు మంగళ స్నానాదికము చేయబడే దృశ్యం — ఓ కన్నుల పండుగ।

బర్మా ఆంధ్ర సేవా సమితి

రంగూనాంధ్రుల సేవలో పేరెన్నికగన్న మరో సేవా సంస్థ — "బర్మా ఆంధ్ర సేవా సమితి". రంగూన్ 40 వ వీధిలో దీని స్థాపన. వివిధ శాఖలం

ద్వారా ఎందరో పేద విద్యార్థులకు యీ సమితి చేసిన సేవలు - అపూర్వాలు. శ్రీ జగన్నాథరావుగారు దీని వ్యవస్థాపకులు.

యువ కళాకారులు శ్రీ యం. వి. రత్నం, శ్రీరామయ్యాయిల నాయకత్వంతో నిర్వహించిన సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు ప్రాముఖ్యం పొందాయి.

కాళిదాసు కళాసమితి (మ్యూజికల్ సొసైటీ)

ఈ సంస్థ వ్యవస్థాపకులు శ్రీ డి. కాళిదాసు. 50 వ వీధిలో దీని కార్యాలయం వుంది. శాస్త్రీయమైన సంగీతం - అందించడంలోనూ, ఆధునిక వాద్య పరికరాలను ఉపయోగించి - "సంగీతానికి" ఒక - జీవం చేకూర్చడంలోనూ - యీ సంస్థ విశిష్టతను సాధించుకుంది.

- శ్రీ రామ సేవా సంఘం (ఐమాల్ పొఝ్ఝా)
  (అధ్యక్షులు శ్రీ ఉప్పిలి కాళిదాసు -
  శ్రీ మంగళగిరి అప్పలస్వామి, కార్యదర్శి)
- శ్రీ కాంచాగ్ని యువజన సంఘం
  (ప్రెసిడెంటు—శ్రీకృష్ణ)
- మోల్మేన్ బర్మా ఆంధ్ర సంఘం.
  (శ్రీ భీమని మునుస్వామి - అధ్యక్షులు)
- ఆంధ్ర పెంటకోస్తు సంఘం—
- ఆంధ్ర లూథరన్ చర్చి సంఘం—
- తెలుగు బాప్టిస్టు సంఘం—
- తెలుగు మెథడిస్ట్ సంఘం.

'ఆంధ్ర మహాజన సంఘం' ఆధ్వర్యంలో రంగూన్‌లో 'యామినీ [తిలకం] కృష్ణమూర్తికి ఘన సన్మానం

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ నుంచి బర్మా వచ్చిన కూచిపూడి నృత్య ప్రదర్శకురాలు, కుమారి యామినీ కృష్ణమూర్తి బృందం వారిచే ది. 17-11-1961 తేదీ, శుక్ర వారం రాత్రి 8-30 గంటలకు, గాంధీ మెమోరియల్‌హాలులో ప్రత్యేక నృత్య ప్రదర్శన జరిగింది.

ఒక్క తెలుగువారేగాక — తమిళులు — మార్వాడీ — గుజరాతీలు — బర్మీయులు లెక్కకు మిక్కిలిగా ఈ ప్రదర్శనకు హాజరై — కుమారి యామినీ కృష్ణ మూర్తి నృత్యానికి పరవశం చెందారు.

శ్రీ డి. కె. మూర్తి స్వాగతం పలికారు;

'కవిపుంగవ' శ్రీ మంగళ వెంకటరావుగారు — "పంచ రత్నములు" చదివి వినిపించారు. బర్మాలోని భారత రాయబారి శ్రీ ఆర్. యస్. మణి కళాకారులకు రజిత పాత్రలు బహూకరించారు. ప్రొఫెసర్ కృష్ణమూర్తిగారి ఆంధ్ర — ఆంగ్ల వ్యాఖ్యానం — సభిక దేశ — విదేశీయుల ప్రశంసలకు పాత్రమైంది.

'ఆంధ్రమిత్ర' సంపాదకులు శ్రీ వి. వి. నారాయణ 'కూచిపూడి నృత్య కళా ప్రాచీన వైభవాన్ని' — ప్రస్తుతించారు. ఆంధ్ర మహాజన సంఘం — ఆధ్వర్యంలో రసవత్తరంగా — కళా వైభవంగా — యీ వేడుకల్ని సంఘ కార్యదర్శి శ్రీ సి హెచ్. వి. రామప్పలు అత్యంత శ్లాఘనీయంగా నిర్వహించారు.

ఇలా...ఎన్నెన్నో సంస్థలు—సమాజాలు—బృందాలు...
ఏ సంస్థ లక్ష్యం చూసినా ఒకటే ధ్యేయం!
ఏ సమాజ ధ్యేయం పరిశీలించినా — ఒక్కటే లక్ష్యం!!
—తెలుగు వైభవ — ప్రాభవాల ప్రతిష్ఠమానం...!

విద్యాధికులుగా ఉన్నత శ్రేణి వ్యక్తులుగా పేర్గాంచిన మరికొందరు రచయితలు

శ్రీ శంకరావు సాంబశివరావు, M. Sc., (Engg)

(Lecturere in Chemical engg. University of Rangoon)

శ్రీ గెద్దం వెంకటరత్నంగారు. ఆంధ్ర సాహితీ సమితి కార్యదర్శిగా — కవయిగా — సంఘ సేవకునిగా పేర్గాంచారు.

శ్రీ సేమసూరి మనేసగారు

శ్రీ బర్మా ఆంధ్ర సంఘ అభ్యుదయానికి ప్రముఖ రచయిత. కథ — కానిక రచనల్లో అందెవేసిన చేయి. శ్రీ సమ్మంగి సీతారాం, శ్రీ డి. సుందర రావు మరియు శ్రీ వస్సా సుబ్రహ్మణ్యం, శ్రీ కె. వెంకటరత్నం శ్రీ కోనా నారాయణమ్మ — శ్రీ పాటా చిన భూలోకం — పేరంటా (పొర్మన్) ప్రసిద్ధ రచయితలుగా కీర్తి ప్రతిష్ఠలార్జించారు. శ్రీ వెలగల నారాయణరెడ్డిగారు భాషమీద మాంచి నైపుణ్యం గడించారు.

శ్రీ కొత్తపల్లి సీతారామమూర్తిగారు, M Sc.,

(Lecturer – Molmain – Intermediate College)

ఆంధ్రాంగ్ల భాషల్లో ప్రావీణ్యులు.

* * *

క్రీడారంగంలో - రంగూనాంధ్ర యువకుల రికార్డు

ఒకవేళ సాంస్కృతిక కళారంగాలతో పాటు—క్రీడారంగంలో కూడా బర్మా యువకులు ముందంజలో వుండేవారు.

బర్మా ఓలింపిక్ గేమ్సులోనూ, ఇంటర్ నేషనల్ ఫుట్‌బాల్ గేమ్సులోనూ— బర్మా — కొరియా, ఇండియా— బర్మా జట్ల మధ్య యింకా యింకా అనేకానేక దేశాల

జట్ల మధ్య జరిగిన పోటీల్లో ఆయా సంస్థల తరపున పాల్గొని జాత్యేతరుల్ని ఓ
పించి, తెలుగుజాతి ఖ్యాతికి విజయకేతనం ఎగురవేశారు.

ఆంధ్ర యూత్ లీగ్ తరపున (ఫుట్‌బాల్)

శ్రీ ఆది...

శ్రీ యస్. సింహాచలం

శ్రీ యల్లపు లక్ష్మయ్య

బాక్సర్ శ్రీ వెంకటేశ్వరరావు (మనీలా ఒలంపిక్‌లో ఛాంపియన్)

శ్రీ యం. సూకరాజు

టెలిగ్రాఫ్ టీమ్ తరపున శ్రీ మస్వ శ్రీస్వామి

బర్మా ఏర్‌ఫోర్స్ తరపున – శ్రీ జగన్నాథరావు

బర్మా సిటీ పోలీస్ తరపున – శ్రీ యల్లపు పెంటయ్య

బర్మా టీమ్ తరపున – శ్రీ మూడిస్‌లు పాల్గొని రికార్డ్సు సృష్టించారు.

క్రీడాకారుల్లో ఒకరుగా పేర్గాంచిన - శ్రీ బుగరావు నరసింహమూర్తి క్రీడాభిమాని.

Regd. No. R. 250.

TELUGU BIDDA

తెలుగుబిడ్డ

Published Every Sunday

THE MOST POPULAR TELUGU WEEKLY IN BURMA

సంపుటి 5 | 1957 వ సంవత్సరం ... 1 వ తేదీ ఆదివారం

రంగూన్ "తెలుగు బిడ్డ" వారపత్రిక "లోగో"

రాష్ట్ర గీతము

[బర్మాలో పేరెన్నికగన్న కవి-శ్రీ బత్తుల సుందరరావుగారు. వారు వ్రాసిన ప్రఖ్యాత 'బుర్రకథ' 'రాష్ట్ర గీతం'-ఎంతో ప్రాచుర్యం పొందింది- ఈ గీతం-"ఆంధ్ర సాహితీ సమితి" ప్రథమ వార్షిక సంచిక (1-11-1958) లో ప్రచురింపబడింది.]

ఓ ఆంధ్ర వీరుడా
ఓ వీర యోధుడా
లేవోయి – లేచి రావోయి
శాతవాహన శౌర్యమదిగో...
"భళీ భళీ"
కాకతీయుల కదనమదిగో... ,,
చాణక్య ప్రతిభ అల్లదిగో... ,,
రెడ్డిరాజుల కోటలవిగో...
నీ ఆంధ్ర రాజన్య చూడామణుల
వెల్లి కీర్తించ జయ్ కొట్టవోయి...
॥ ఓ ఆంధ్ర ॥
రాయలే మన దివ్య ప్రభుఁ
డోయి... "భళీ భళీ"
తాండ్ర పాపయ చిన్న
తండ్రోయి... ,,
బాలచంద్రుడు నీకు
భ్రాతోయి... ,,
రామరాజే అగ్రజుడోయి... ,,
ఈ దివ్య వంశములన్ పూజించి
మన రాష్ట్ర దిగ్విజయమును
పాడవేవోయి... ॥ ఓ ఆంధ్ర ॥
మల్లమాంబ నీకు తల్లోయి...
"భళీ భళీ"
మొల్లనీ చిన్న చెల్లోయి... ,,
రుద్రమ్మ నీ
అక్కగారోయి... ,,
రెడ్డి నాగమ్మ నీ బిడ్డోయి ,,
ధీర నారీమణుల కాలవాలంబై
న, వీర రాష్ట్రంబు నీదేరా...
॥ ఓ ఆంధ్ర ॥
గోదావరి కృష్ణవేణీ... "భళీ భళీ"
నాగావళి తుంగభద్రా... ,,
గౌతమి పెన్నాకి
నదులున్... ,,
వంశధారయు స్వర్ణ
ముఖియున్... ,,
ప్రవహించి బంగారు పంటలను
పండించు నిత్యకళ్యాణ,
సుక్షేత్రం... ॥ ఓ ఆంధ్ర ॥

శ్రీ బత్తు సుందరరావుకవి

వేదాంత పంట సీదేరా..."భళి భళి"
కర్మఫలముల జన్మభూమి ,,
శీకవాటపు వెన్నెల గలవు ,,
రత్నగిరులకు లోటులేదు ,,
సారవంతంబైన భూమిరా భర
త ఖండంబునకు గుండెకాయిరా
॥ఓ ఆంధ్ర॥
అమరావతి స్తూపశిల్ప "భళి భళి"
హంపీ విరూపాక్ష కళలే... ,,
నాగార్జున కొండగనరా... ,,
లేపాక్షి బసవయ్య
అడుగో... ,,

నీ శిల్ప కళలేరా, ఏ ఫలదేశం నా
దర్శింపు, భూవలయమందు...
॥ఓ ఆంధ్ర॥
నీ ఆశయసిద్ధి కొరకై...
"భళి భళి"
ఉగ్రోపవాస దీక్షలతో ,,
బలిదానమై పోయినావో ,,
ఆ పుణ్య దినము నేదేరా ,,
మన పొట్టి శ్రీరాములును దోసీ
పలుకేసి పూజింపుదాం
అమరజ్యోతిని... ॥ఓ ఆంధ్ర॥

కోకిలా...! కోకిలా...!!

[కైలంతోనే గళం విప్పి – కవితా మధురిమలకు కమనీయ రూప రాగా లిచ్చిన 'కవిశ్రేష్ఠుడు' శ్రీ శిల్లా ఖడ్గనారాయణరెడ్డి (కళింగ) గారు. రంగూన్. (ఆంధ్ర సాహితీ సమితి) వార్షికోత్సవ సంచిక (1-11-1960) లో ప్రచురించిన కవిగారి వసంత రాగమాలిక]

కోకిలా...కోకిలా...
మావిడాకు చిగురు తిని
మత్తెక్కిన కోకిలం — నీ
మృదు పల్కులు విన్నవాడు
హృది ఉప్పొంగెను — నిజం.
నీ గానపు కెరటాల్ పడి
నిగనిగమని మా తోటలో
పూలెల్లను వికసించాయ్

కలకంఠి కోకిలా!
కోకిలా... కోకిలా...!!
తీయని యీ స్వరదానం
తీపుగ చేసిన నీ గుడు
ఎవ్వరో నా చెదుగ జేసి
ఎగిరిపోవే కోకిలా!
కోకిలా...! కోకిలా...!!

శిల్లా ఖడ్గనారాయణరెడ్డి [కళింగ]

పారిశ్రామిక ధీరుడు

[శ్రీ శిల్లా రాజులు రెడ్డి (వంశధార) గారు ప్రఖ్యాత కవిపండితులు, పేదవాని శ్రమ శక్తికి ఖరీదు కట్టేదెవరని ప్రశ్నించే ధీరోదాత్త కవి. 'కార్మికులందరు ఏకమైనచో కాలమే రాజ్యమేలదా!' అనే విప్లవ శంఖారావాన్ని ఐక్యారో పూరించిన యీ సంచలన గేయం రంగూన్ నుంచి వెలువడే "తెలుగువిద్య" (ది 1-11-1950) వారపత్రికలో ప్రచురింపబడింది.]

రంగూన్ పట్టణ రహదార్లన్నీ
నిర్మించింది నేనేరా!
బర్మాదేశపు భవనాలన్నీ
కట్టి యిచ్చింది నేనేరా!
రహదార్లోని రాళ్లన్నిట్లో
నా రక్తమునే చిమ్మారా!
భవనాల్లోని ఇటుకలన్నిటిలో
నా స్వేదమునే నింపారా!
ఓడలు బండ్లు మేడలు మిద్దెలు
కట్టి యిచ్చినది నేనేరా?
నడుం లోతు నీటిలో పడవలు
నా రెక్కల కష్టంతోరా...
పడవలలోనూ – ఓడలలోను
పనిచేసినది నేనేరా
స్వేదమునోడ్చి శ్రమ నిచ్చే
శ్రామిక జీవిని నేనేరా...
మిల్లుల మిషనుల ఎల్ల సంపదలు
నిచ్చినది నేనేరా
మిల్లు పొగలతో మురికి నూనెతో
మగ్గిపోయినది నేనేరా

కన్నుల కగపడుచున్నది యెల్ల
కష్టఫలి సృష్టితమేరా.
పొట్ట గడుపులో పొగిలి పోవుచు
నిగ్గు దేలినది నేనేరా...!
ధనికుల కొరకై తనువు ప్రాణములు
ధారవోయునది నేనేరా
ఎన్ని చేసినా సున్న తప్ప నా
కన్నియు కరువై పోయేరా...!
ధనికులనెడి దావాగ్నియు బడి
దహించ బడినది నేనేరా...
ఎన్నాళ్ళీ కష్టములు బాధలో
ఏమో తెలియదు నాకేరా...!
ప్రతి వస్తువు నుత్పత్తి చేయుటలో
ప్రముఖ స్థానము నాదేరా.
అన్నా – 'కూలీ రాజ్యం' వస్తే
అన్ని సౌఖ్యములు అబ్బునురా...!
కూలీ శక్తికి మించిన శక్తి
కాలములో నేముందన్నా...?
కార్మికులందరు ఏకమైనచో
కాలమే రాజ్యమేలదా...!

శ్రీ శిల్లా రాజులు రెడ్డి (వంశధార)

బర్మా యూనివర్సిటీలో ఆంధ్ర ప్రొఫెసర్లు

విద్యాధికులు, ఆంధ్ర, ఆంగ్ల భాషల్లో, పండితులైన తెలుగు మేధావులు...

శ్రీ వెదుల శ్రీరామ్మూర్తిగారు,

శ్రీ సాంబశివరావుగారు...

1959 నుండి- బర్మా యూనివర్సిటీలో ప్రొఫెసర్లుగా వుంటేవారు. తెలుగు వారి సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల్లో చురుగ్గా పాల్గొని, తెలుగు భాష తీయదనాన్ని తెలుగు చరిత్రను చక్కగా వుచ్చరించి, తెలుగు వెలుగుల గొప్పతనాన్ని సోదాహరణగా చాటి చెప్పేవారు.

ఖాల్సా హైస్కూలులో - తెలుగు ఉపాధ్యాయులు

తెలుగు విద్యలకు 10వ తరగతిలో కూడా తెలుగు బోధించడంలో ముందంజ వేసింది- బి. ఇ. యస్... ఖాల్సా హైస్కూలు. (రంగూన్-46వ వీధి) ఇంగ్లీషు, బర్మీస్, తమిళ, హిందీ భాషలతోపాటు-తెలుగులో కూడా ఉన్నతంగా, ఉత్తమంగా తీర్చి దిద్దడంలో 'తెలుగు పండిట్' శ్రీ కె. కె. మూర్తి ఆంధ్రోపాధ్యాయులుగా వుంటూ- ప్రత్యేక శ్రద్ధతో తెలుగు విద్యార్థినీ, విద్యార్థులను సుశిక్షితుల్ని చేయడంలో- ఎనలేని కృషిచేసి- సత్ఫలితాలను సాధించారు. ప్రముఖ గణిత శాస్త్రజ్ఞులు- శ్రీ పి. ఎస్. రావుగారు యీ హైస్కూలులో 'మేథమెటిక్స్' బోధించే వారు.

బర్మాలోని తెలుగు విద్యార్థులంతా దాదాపుగా ఖాల్సా హైస్కూలులోనే 10వ తరగతి వరకూ చదివేవారు.

చిదంబర రెడ్డియార్ - దేవి అవన్యూ హైస్కూలు

46 వ వీధిలో వున్న యీ హైస్కూలులో తమిళం– బర్మీస్– ఇంగ్లీషు భాషల్లో ఉన్నత విద్యాబోధన జరిగినా... ప్రముఖ సాంఘిక సేవకులు– డాక్టర్. కులశేఖరంగారి ప్రోత్సాహంతో తెలుగు బోధనను కూడా ప్రవేశపెట్టారు. బి.ఇ.ఎస్. బాయ్స్ హైస్కూలులో విద్య నభ్యసిస్తూనే... శ్రీ శెట్టి లక్ష్మణరావు– ఇక్కడి తెలుగు బిడ్డలకు విద్య గరిపేవారు.

బర్మా ఆంధ్ర మహాజన ప్రాథమిక పాఠశాల ఆంధ్ర మహాజన సంఘం

అరాబా వీధిలో వున్న (ఆంధ్ర మహాజన సంఘం)– బర్మా ఆంధ్ర మహాజన ప్రాథమిక పాఠశాల– వేలాదిమంది తెలుగు బిడ్డలకు ప్రాథమిక విద్య వరకూ ఎంతో క్రమశిక్షణతో తీర్చిదిద్ది విద్యాదానం చేసింది. ఆ ఘనత, ఖ్యాతి ఉపాధ్యాయులు శ్రీ బొర్లంగి ధనరాజు, శ్రీ సి.హెచ్. రామ్మూర్తి పంతులు– శ్రీ అబ్రహాం మాష్టారు, శ్రీమతి పైడమ్మ, శ్రీమతి శకుంతల గార్లకు చెందుతుంది.

రిఫరెన్సు చూడుము : ఆంధ్ర మహాజన సంఘం ప్రాథమిక పాఠశాలం సర్టిఫికేట్.

పైన ఉదహరించినవే గాక–

ఇంకా అనేకమంది తెలుగు ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయినులు తెలుగుబిడ్డలకు విద్యారంగంలో గణనీయమైన కృషిచేసి విద్యాగంధం అందించారు.

రంగూన్‌లో తెలుగు డాక్టర్లు

డాక్టర్ పి. ఆర్. కులశేఖరం

విద్యావేత్తగా— కళాపోషకుడిగా— సేవల పెన్నిధిగా పేర్గాంచిన డాక్టర్ పి. ఆర్. కులశేఖరం రంగూన్‌లో ప్రముఖ డాక్టర్లలో ప్రథములు. ఫీజు లేకుండా రోగుల్ని పరీక్షించడం— ముఖ్యంగా తెలుగువారు ఎంత పేదవారైనా... రాత్రీ, పగలూ, సేవ చేయడం ... అతని ధ్యేయంగా వుండేది. "డాక్టర్ కులశేఖరం నర్సింగ్ హోం" పేరిట యాబా వీధిలో వుండేది— వీరి నర్సింగ్ హోం.

డాక్టర్ రామారావు ఎం.బి.బి.ఎస్.,

రంగూన్ మహానగరంలో— సేవ ప్రఖ్యాతులు ఆర్జించిన మరో తెలుగు డాక్టర్— శ్రీ రామారావుగారు. మొదట్లో వీరి నర్సింగ్‌హోం మొగల్ స్ట్రీట్‌లో వుండేది. ఆ తర్వాత డాక్టర్ వెంకటిని వివాహమాడి, ఆ ఆదర్శ దంపతుల కృషి ఫలితంగా తెలుగువారికి మరింత సేవ చేయాలనే తలంపుతో - నర్సింగ్‌హోంను 41వ వీధిలోకి మార్పు జరిగింది.

డాక్టర్. వి. రామారావు నాయుడు ఎం.బి.బి.ఎస్.,

డాక్టర్ రామారావు నాయుడుగారు— ఒక్క తెలుగు వారికేకాక, రంగూన్‌లో గల అన్ని జాతులవారికీ— తలలో నాలుకలా వుండేవారు. మంచి హస్తవాసి గల డాక్టరుగా గుర్తింపు ఉండేది.

వీరే కాక—

రామకృష్ణ మిషన్ హాస్పిటల్‌లోనూ, జనరల్ ఆస్పత్రులలోనూ— అనేక మంది— తెలుగు డాక్టర్లు వుండేవారు.

ఘనత వహించిన తెలుగు ప్రముఖులు

ఎల్లలు దాటిన తెలుగు వారు- బర్మాలో- అనేక ఉన్నత, ఉత్కృష్ట పదవుల నలంకరించినా- ప్రముఖ కాంట్రాక్టర్లుగా, కార్గొబోట్ల యజమానులుగా గణన కెక్కారు.

కార్గొ బోట్ యజమానులు

నగర ప్రముఖులలో ముఖ్యులైన శ్రీ గుత్తుల సూర్యనారాయణ, శ్రీ సీతంశెట్టి కృష్ణారావు, శ్రీ జి. అప్పారావు- శ్రీ రెడ్డి సన్యాసయ్యగారలేగాక ఇంకా అనేకమంది తెలుగు ప్రముఖులు బర్మాలో కార్గొబోట్ ఓనర్లుగా — ఉన్నత శిఖరాల నధిరోహించారు. ప్రముఖ స్టీమ్ బోట్స్ కాంట్రాక్టర్లుగా — (పడవల నుండి షిప్పు మీదకు) బియ్యం- పప్పులు, గ్రౌండ్ నట్ కేక్సు రవాణా చేసేవారు. ఈ సరుకులు—ఇండియా, సిలోను ముఖ్యంగా, లివర్ పూల్కు రవాణా చేయబడేవి.

లారీ ఓనర్లు

రంగూన్ నుండి బస్సీన్, మౌల్మీన్, మెర్గీ, మాండలే, తదితర ప్రాంతాలకు సరుకు, రవాణా చేయటం కోసం లారీల్ని ఉపయోగించేవారు. శ్రీ నర్సి కనకరాజు, శ్రీ కర్రి పిచ్చిరెడ్డి, యింకా అనేకానేకమంది ప్రముఖులు — లారీ ఓనర్స్.

రిక్షా యజమానులు

నెల్లూరు జిల్లా, ఉదయగిరి తాలూకాలో జన్మించిన శ్రీ వేముగంటి కోటయ్య, శ్రీ కాకొల్లు సీతయ్యగార్లు యుద్ధానికి పూర్వం రంగూన్ వలస వెళ్ళారు. రిక్షా బళ్ళకు యజమానులయ్యారు. రంగూన్లో, రిక్షా ఓనర్సు అసోసియేషను కూడా స్థాపించి, వందలాది మంది తెలుగువారికే కాక, బర్మీస్, తమిళియన్సు తదితర జాత్యేతర కార్మిక వర్గానికి జీవనోపాధి కల్పించారు.

చరితార్థులు శ్రీ సి. హెచ్. వి. రామప్పలుగారు

విద్యాధికునిగా- విప్రవీరిగా, సమాజ సేవే ధ్యేయంగా, జీవితాంతం బర్మా ఆంధ్రుల యశస్సుకు శ్రమించిన చరితార్థులు శ్రీ సి. హెచ్. వి. రామప్పలుగారు

ఇంగ్లీషు-తెలుగు భాషల్లో పరిపూర్ణ ప్రావీణ్యంగల భాషాకోవిదు డాయన. రంగూన్‌లో – ఆల్ ఇండియా కాంగ్రెస్ సంస్థకు అనేక ఏండ్లు కార్యదర్శిగా పనిచేసి — ఇటు తెలుగు వారిచేగాక-ఆ దేశంలోని యితర జాతుల వారి చేత కూడా కొనియాడబడ్డ త్యాగధనుడు.

పెద్దలను గౌరవించడం-పిన్నలను ఆదరించడం-ఆప్యాయత కనబర్చడం ఆ సౌమ్యశీలునిలోగల గొప్ప సుగుణాలు. రంగూన్‌లో ప్రముఖ వ్యాపారిగా ఉంటూ "ఆంధ్ర మహాజన సంఘానికి" కార్యదర్శిగా – "ఆంధ్ర యూత్ లీగ్"కు కార్యవర్గ సభ్యునిగా ఆయన చేసిన సేవలు-చరిత్ర మరువరాని సత్యాలు. కాందిశీకునిగా భారతదేశం వచ్చిన తర్వాత విజయవాడలో స్థిరపడి – వ్యాపారం చేసుకుంటూ, 'పాయకాపురం'లో వున్న 'బర్మా కాలనీ' అభివృద్ధికి-స్థాపనకు- కాందిశీకుల ఉన్నతికి చరమాంకం వరకు కృషిచేసిన-మహనుభావుడిగా-ఆయనది పుణ్య చరిత. ఆయన పరమపదించినా...బర్మా తెలుగు వారందరికీ-ముఖ్యంగా విజయవాడలోని కాందిశీకులకు ఆయన తలమానికం ! పూజనీయుడు.

'కార్మికబంధు' శ్రీ కోరాడ సూర్యనారాయణగారు

బర్మాలో పేరెన్నికగన్న ప్రముఖ నాయకులలో శ్రీ కోరాడ సూర్యనారాయణగారు ముఖ్యులు. కార్మిక నాయకునిగా వేలాదిమందికి జీవనాధారం కల్పించిన సేవల పెన్నిధి ఆయన.

రంగూన్‌లోని ప్రముఖ సంస్థ "ఆంధ్ర యూత్ లీగ్" స్థాపనల్లో ముఖ్యులు. సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల్ని ప్రోత్సహించడం — మహిళాభ్యుదయానికి చేయూతనివ్వడం—తెలుగుబిడ్డలకు విద్యాదానం చేయడం- వీరి ప్రధాన ఆశయంగా ఉండేది. బి.ఓ.సి., ఐ.బి.పి., జపాన్, తులువా, ఎస్.టి.సి., ఆర్.ఓ.సి. మొదలైన చమురు పరిశ్రమల్లోని కార్మికులకోసం, ఎ.బి.ఎ.సి.యస్. స్టీల్ బ్రదర్స్ కార్మికుల కోసం-హక్కులకోసం-న్యాయపోరాటాలు జరిపి-విజయం సాధించిన శ్రీ కోరాడ 'కార్మిక బంధు'గా పేర్గాంచారు.

నిమ్న జాతీయుల ఆప్తులు శ్రీ ఓగూరి నూకయ్యగారు

రంగూన్‌లో తెలుగు వారందరికి పరిచితులైన మహామనీషి శ్రీ ఓగూరి నూకయ్యగారు-తూర్పు గోదావరి జిల్లా రాజోలు తాలూకా నుండి రంగూన్ వచ్చినవారు. రంగూన్‌లో సామాన్య స్థితిలో జీవితము ఆరంభించి, తమ బుద్ధి కుశలతతో ఉన్నత స్థానము పొంది, బర్మా ఆంధ్రులలో వర్తకునిగా, మంచి పేరు ప్రఖ్యాతులార్జించారు. వీరు రంగూన్‌లోని నిమ్న జాతీయుల కోసం చేసిన సేవలు, ప్రత్యేకించి పేర్కొనదగినవి.

శ్రీ నూతంగి నారాయణగారు

సాంఘిక సేవా దురంధరులు. ది యూనియన్ ఆఫ్ బర్మా (యూరోప్) కంపెనీ లిమిటెడ్‌లో లేబరు కాంట్రాక్టరుగా వుండేవారు. 1946లో బర్మాకు వలస వెళ్ళి–1964 వరకు అక్కడే స్థిరపడ్డారు. "ఆంధ్ర యూత్ లీగ్"కు రెండుసార్లు కార్యదర్శిగా ఎన్నుకోబడ్డారు. 1955లో సాంస్కృతిక పర్యటనకు రంగూన్ విచ్చేసిన శ్రీ దసెండుల నరసింహంగారికి, 1958లో ప్రపంచ పర్యటనలో భాగంగా బర్మా విచ్చేసిన రైతుదళ నాయకులు శ్రీ చేగిరెడ్డి బాలిరెడ్డిగారికి (శ్రీ పి. వి. రావు కార్యదర్శి, శ్రీ వెలుకు శ్రీరామమూర్తి అధ్యక్షులుగా) 1957లో సౌహార్ద్ర పర్యటనకు రంగూన్ విచ్చేసిన నాటి పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీ టి. యస్. మూర్తి, శ్రీ విశ్వనాథరెడ్డిగార్లను రంగూన్‌లో ఘనంగా సన్మానించిన వారిలో వీరు ప్రథములు. 1950వ సంవత్సరంలో "ఆచార్య రంగాగారి 50వ జన్మదినోత్సవ కమిటీ"ని నెలకొల్పి, శ్రీ కైలాసరావుగారి అధ్యక్షతన – బ్రహ్మాండంగా జన్మదిన వేడుకలు జరిపిన ఘనత వీరికే దక్కడం గమనార్హం. శ్రీ రంగాగారి జన్మదిన మహోత్సవం సందర్భంగా "రైతు బాంధవుడు రంగా" అంశంపైన – బర్మాలోని తెలుగు విద్యార్థులకు వ్యాసరచన పోటీ నిర్వహిస్తే... అందులో శ్రీ పొట్టి లక్ష్మణరావుకి ప్రథమ బహుమతిగా "సువర్ణ పతకం" లభించింది.

రంగూన్ సిటీహాలులో జరిగిన యీ బ్రహ్మాండ మహోత్సవంలో వేది లక్ష్మి, రాధ, గీతల "ఏరువాకా సాగాలో...రన్నో చిన్నన్నా!" అనే జానపద నృత్యం–సభను అలరిస్తే ... ప్రఖ్యాత గాయకులు శ్రీ గంటి అప్పారావు పాడిన, శ్రీ వేములపల్లి శ్రీకృష్ణ గేయం ...తెలుగు రక్తాన్ని ఉప్పొంగింపజేసింది.

చెయ్యెత్తి జైకొట్టు తెలుగోడా!
గతమెంతో ఘనకీర్తి గలవోడా!
సాటిలేని జాతి – ఓటమెరుగని కోట
నివురుగప్పి నేడు – నిదుర పోతుంటాది
జైకొట్టి మేల్కొల్పు తెలుగోడా...
గతమెంతో ఘనకీర్తి గలవోడా!!
వీరరక్తపు ధార – వారబోసిన సీమ
పలనాడు నీదెరా – వెలనాడు నీదెరా...
బాలచంద్రుడు చూడ ఎవడోడోయ్
తాండ్రపాపయ గూడ నీవోడోయ్
నాయకీ నాగమ్మ – మల్లమాంబా, మొల్ల
మగువ మాంచాల నీదు తోడ బుట్టిన వోళ్ళె

వీరపుత్రుల గన్న తల్లిరా...
ధీరమాతల జన్మ భూమిరా...

[బర్మాలో "పల్లెటూరు" చిత్రం విడుదలై ఘనవిజయం సాధించిన తర్వాత పై పాట ప్రతి తెలుగు సభకు ఒక శోభగా మారింది.]

సంఘసేవా పరాయణులు శ్రీ రాళ్ళపూడి యల్లయ్యగారు

బర్మా ఆంధ్రుల్లో పెద్ద - సంస్కృతి సంపన్నులు-విద్యాధికులు - శ్రీ రాళ్ళపూడి యల్లయ్యగారు. బర్మానుండి - భారతదేశానికి వలస ప్రారంభమైన తర్వాత 1963-1967లో "ఆంధ్ర మహాజన సంఘం" అధ్యక్షులుగా పనిచేశారు. "ఆంధ్ర బౌద్ధ సమాజం" శాశ్వత అధ్యక్షులు. అఖిల బర్మా తెలుగు సాంస్కృతిక సంఘానికి అధ్యక్షులుగా ఎన్నికైన వీరు "బర్మా పెద్దలు". రంగూన్‌లోని బర్మా కస్టమ్స్ డిపార్టుమెంటులో ఆఫీసు సూపరింటెండెంటుగా ఉద్యోగం చేశారు. "ఆంధ్ర భేరి" పత్రికా సంపాదకులు.

నెం. 61 (మొదటి అంతస్తు) 44వ వీధి, రంగూన్‌లో వుంది- వీరి నివాసం.

తెలుగు పండిట్ శ్రీ కె. కె. మూర్తిగారు

రంగూన్‌లో జి.టి.హెచ్. బాయ్స్ హైస్కూలులో తెలుగు ఆచార్యునిగా వుంటూ, అఖిల బర్మా తెలుగు సాంస్కృతిక, సంఘానికి ప్రధాన కార్యదర్శిగా, హిందూ ధర్మ రక్షణ సమితి సాహితీ విభాగానికి తెలుగు సంపాదకునిగా ప్రముఖ పదవులతో పేర్గాంచిన సాహితీమూర్తి శ్రీ కె. కె. మూర్తి. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ పాఠ్య ప్రణాళిక ప్రకారం రంగూన్‌లో తెలుగు ప్రాథమిక పాఠశాలను నిర్వహించి, అనేకమంది విద్యార్థులకు విద్యాదానం చేసిన విద్యాదాత. గ్రంథాలయోద్యమం, చారిత్రక విషయాలపై రాసిన "ఆంధ్రమిత్ర", "తెలుగువిద్య" పత్రికలలో అనేక వ్యాసాలు రాసిన సాహితీమూర్తి. రంగూన్‌లో నెం. 77, మాండలే రోడ్, కాంతాగ్లేలో వుండేది వీరి నివాసం.

భాషాభిమాని శ్రీ చొల్లంగి కంచన్న

బర్మా ఆంధ్రుల్లో పేర్కొనదగిన ప్రముఖుల్లో భాషాభిమాని శ్రీ చొల్లంగి కంచన్నగారు ఒకరు. బర్మాలో తెలుగువారి ఏ సాహితీ సభ జరిగినా, అగ్రపీఠం శ్రీ కంచన్నగారినే వరించేది. నిజానికి, నిర్భయత్వానికి మారుపేరు శ్రీ కంచన్న గారు. చాలాకాలం రంగూన్ నుండి వెలువడిన "తెలుగువిద్య" మాసపత్రికకు ఆయన ప్రధాన సంపాదకులు. తెలుగువిద్యలో వారి సంపాదకీయాలు ఆ రోజు తాజా

రాజకీయ పరిణామాలపై, విశ్లేషణలతోపాటు పరిష్కారాలు సూచించేవి వారి వ్యాసాలు. యువకులను ఎల్లప్పుడూ ప్రోత్సహించేవారు. అనేకమంది బర్మా తెలుగు రచయితలకు వెలుగురేఖలు చూపారాయన. సంపూర్ణ ఆరోగ్యంగా వుంటూనే ది. 27-12-1969 శుక్రవారం రాత్రి 12 గంటలకు రంగూన్ జనరల్ ఆస్పత్రిలో తుదిశ్వాస విడిచారు.

ఆ ప్రతిభాశాలి మహాప్రస్థానానికి యావత్ బర్మా ఆంధ్రులు దుఃఖంతో తల్లడిల్లారు.

[శ్రీ వొల్లంగి కంచన్నగారి మరణానంతరం ది. 30-12-69న తేదీగల "ఆంధ్ర పత్రిక"లో ఈ గేయం ప్రచురణ జరిగింది.]

గేయం కాదు - హృదయంలో ఉదయించిన రక్తపు గాయం

బర్మా ఆంధ్రులకు చిరపరిచితులు, దేశాభిమానులునగు శ్రీ వొల్లంగి కంచన్న గారు ది. 27-12-69 సంవత్సరం శుక్రవారం రాత్రి 12 గంటలకు రంగూన్ జనరల్ ఆస్పత్రిలో పరమపదించారన్న వార్త విని, మహాత్ములై, శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామి హృదిలో లీనమై శ్రీ కంచన్నగారి ఆత్మకు శాంతిని ప్రసాదించుగాకయని ప్రార్థనలు చేయుచుంటూ దుఃఖసాగరమున మునిగియున్న బంధుమిత్రులకు నా హృదయపూర్వక సంతాప సందేశాన్నంద చేసుకుంటున్నాను.

కీ. శే. వొల్లంగి కంచన్న

కంటి చీకట్లు గమ్యాన,
కన్నీరు చిమ్ముతున్నాము,
కరములు వణకుతున్నాయి
కంచన్నగారి మరణవార్త విన్న క్షణం

హృదిలో చీకటావరించింది
పృథ్విలో ఒక భాషాజ్యోతి ఆరిపోయింది
అకటా! విధి ఎంత పనిచేసింది
ఆంధ్రజాతిని శోకసంద్రాన ముంచింది

తెలుగు భాషంటే ప్రాణమిచ్చే వ్యక్తిని
తెలుగుభాషే సర్వస్వమని కొల్చే వ్యక్తిని
తెలుగు తల్లిని నేడు పుత్రశోకాన ముంచి
తీసుకపోయిందా విధి బంధు బంధాలు త్రెంచి

గద్యరచనలో తనకు తానే సాటని
విద్వత్కవులకో పూజనీయుడని
ఘనతకెక్కిన మా తెలుగన్న ఖ్యాతి
ఘనమై వెలుగుతుంది మా హృదయానా జ్యోతి

భాషాభిమానంటూ కీర్తింపబడ్డాడు
బర్మాంధ్రుల సభ్యతకు పాటుపడ్డాడు
సాహిత్యప్రియుడంటు స్తుతియింపబడ్డాడు
సారస్వత లోకానికే నేడు దూరమయ్యాడు

బొల్లంగి వంశాన్కి మూల వృక్షము, నేడు
నేలకొరిగిందయ్యో! విధినిర్దయతకు
కొమ్మలూ-ఆకులూ దీనాలాపనలతో
కన్నీరు గార్చాయి కనరాని వేదనతో

అకటా! మృత్యువా! ఎంతపనిచేసావు
ఆంధ్రులాశాజ్యోతి నార్పివేసావా?
ఆంధ్ర భాషామతల్లికి పుత్రశోకంబు కల్గించి
ఆంధ్ర ఘనీవనక్షత్రాన్ని మట్టి పాల్జేసావా?

భాషాభిమానివని వినుతింపబడ్డ
బర్మాంధ్రుల ఓ ముద్దుబిడ్డా!
చెరగని సత్తుగా చిరకాలమీవు
స్థిరమైమా మదిలో స్వర్ణలిఖితమౌతావు
—ఓం శాంతి! శాంతి!! శాంతి!!!

-పీశెట్టి లక్ష్మణరావు (రంగూన్)

సంతాపము

రచన : శ్రీ కె. కె. మూర్తి

(బి.ఇ.యస్. బాస్సా హైస్కూల్ ఆంధ్రోపాధ్యాయుడు)

ఎంత మాపోయన్న – దొల్లంగి కంచన్న
రంగూనాంధ్రులలోన – ఎదిరిబడ్డావన్న
పందొమ్మిదొందలా – అరువదోమూడేట
ఇరువదేనవ తేది – ద్వాదశీ రోజున ॥ఎంత॥

నీ ఆ స్తమయ వార్త – సాహిత్య సంద్రాన
దుఃఖ కెరటాలయ్యి రేచె లెసో యన్న
తెలుగంటె వెలుగన్న – నీ గద్య రచనన్న
పలుమారు నాతోను – వాదించినావన్న ॥ఎంత॥

ఏ కవినిజూచినా – వింతపడ్డావన్న
రచన వచనా లెన్నో – సాయపడ్డావన్న
నీవు లేనిదిలేదు – సారస్వత సభయన్న
నీ పేరు కొత్క్యదను – వినలేదు ఇచటన్న ॥ఎంత॥

సంగీత సాహిత్య – సారస్వతాలన్న
నీ కుక్షి భక్ష్యంబు – విడిచినావోయన్న
ఆంధ్రభాషంటేను – ఆగలేస్తావన్న
అది మొదలాధునిక – భాషయాస్తావన్న ॥ఎంత॥

బర్మాంధ్ర సాహిత్య – సుతుడవై నీవన్న
సారస్వత సంతాన – మొండైన లేదన్న
నీ అచ్చు నీ మాట – బ్రహ్మేంద్రులోతలోన
ఏముంది నాకన్న – ఇలవిడిచిపోయన్న ॥ఎంత॥

కడసారి మొర్రెక్కావు – ఏడుకొండలవాణ్ణి
ఏకపుత్రుని విడిచి – ఉన్నావు దివిలోన
సోదరుల నలువురని – విడనాడినావన్న
నీ సతులనిద్దరిని – సుతునొప్పజెప్పన్న ॥ఎంత॥

వయసు పక్వానికొచ్చన్న – మాసిన సీలోన
గనలేదు బ్రహ్మేంద్ర – కవిత పంచానన
భాషణాలున్న
నటకావతంసులకు – నాహ్వాలు సున్మున్న ॥ఎంత॥

మదిపోం నీ తోడు – ఈ వలువపోయన్న
నీ యాత్మదివిలోన పరమాత్మ చెంతన్న
వర్ధిల్లి శర్ధిల్లి – నీ వంశధారన్న
నీ కీర్తి పరిపేటి – సంపుశేఖాంతన్న ॥ఎంత॥

బర్మా నుండి – మనియార్డర్లు

ఆంధ్రదేశంలో పనులు దొరక్క, పంటలు పండక, గుప్పెడు మెతుకులు దొరక్క అలమటిస్తున్న తెలుగు ప్రజలు "రంగూన్‌లో ఉద్యోగాలు దొరుకుతున్నాయట ; ఏదో ఒక వ్యాపారం చేసుకోవచ్చట ।" అని వారి ద్వారా – వీరి ద్వారా విని, భార్యా బిడ్డలను వదలి బర్మా వెళ్ళినవారు బర్మాలో నాలుగైదు కుటుంబాలవారు ఒక గదిని అద్దెకు తీసుకుని వుంటూ, చిన్న చిన్న వ్యాపారాలు చేసుకుంటూనో... లేక రేవుల్లో కార్మికులుగా కష్టపడుతూనో... డబ్బు కూడబెట్టి ఆంధ్రదేశంలో వున్న భార్యా బిడ్డలకు లేదా సంబంధిత బంధువులకు మనియార్డర్లు చేసేవారు. అది నెల 1కి 40గానో, 80 రూపాయలుగానో వుండేది.

అలా పంపుకొని, ఆంధ్రదేశంలో స్థిరపడ్డవారు చాలా మంది వున్నారు నేటికీ అక్కడక్కడ.

యుద్ధానికి పూర్వం బర్మా వెళ్ళడానికి ఓడ ఛార్జి 10 రూపాయల లోపు వుండేదట. 1947-48 వ సంవత్సరంలో ఓడ ఛార్జి 12 రూపాయలుగా వుండేదట.

గుండె గుండెలో వెలుగు దీపాలు తెలుగు పర్వదినాలు

తెలుగు సంప్రదాయం, సంస్కృతిని కాపాడుకుంటూ తమ తమ పండగల్ని ఎంతో వేడుకగా, ఘనంగా జరుపుకోవడంలో జాతీయతలో తెలుగువారిదే అగ్రతాంబూలం.

సంక్రాంతి

సంక్రాంతి సంబరాల్లో "హరిలోరంగ హరీ" అంటూ పాడుకుంటూ బెంగాలీ, తమిళం, మలయాళీ, పంజాబీ, ఒరియాల భాషను వాడుకుంటూ తెలుగు ముంగిటకు హరిదాసు వచ్చి చిందులేస్తూ కీర్తన గానంచేస్తోంటే- తెలుగు లోకానికి చెప్పుతుంది తెలుగు సాంప్రదాయం।

దూరదా బసవన్నలు వస్తారు- సన్నాయి మేళాంతో.
కొత్తల్లుళ్ళ కూతుళ్ల వస్తారు — ముత్తైదు అక్కాచెల్లెళ్ళకు.

పసిపిల్లలు మొదలుకొని—పండువృద్ధుల వరకు కొత్త బట్టలతో, కొత్త ఆశలతో, తెలుగు వైభవానికి ప్రతీకలుగా వస్తారు. కోలాటం, భజన బృందాలు — "హరి నారాయణా...ఆది నారాయణా, కరుణించి మమ్మేలు కమలలోచనుడా!" అంటూ బృందగానం చేస్తోంటే—ఆ తేట తెలుగుల పలుకుల ధ్వనులు జాతీయుల గుండెల్లో సహితం భక్తి పారవశ్యాన్ని నింపుతాయి.

వారి పెళ్ళిల టికట్లలో కన్నెపిల్లలు కనువిప్పి — పచ్చని ఆరబెట్టిన ముగ్గులు అతిసుందరంగా దిద్దితే... ముదిమిది వసంతల వాళ్ళు అల్లుళ్లను వాటి కళ్ళలో దాంగి చూస్తుంటే, పచ్చని ద్వారబంధాలకు ఎర్రని కట్టిన తోరణాలు— "ఏమి చూసినా...అందమే...ఏం చేసినా...ఆనందమే" అన్నట్టుగా ప్రతి ఇల్లు, ఇల్లాలు, పిల్లలు క్రొత్త శోభలతో...కళకళ్ళాడుతూ శోభిస్తుంటాయి—

పేదవారయినా— సంపన్నులైనా—ఆ సంక్రాంతి రోజున దివంగత పెద్దలకు పూజలుచేసి, నైవేద్యాలు పెట్టించి, పిండి వంటలు చేసుకొని క్రొత్త బట్టలు కట్టుకొని—అనిర్వచనీయ ఆనందాన్ని పొందటం - ఆనవాయితీ।

ఈ శుభ సంక్రాంతి పర్వదినాన్ని పురస్కరించుకొని- మనవాళ్ళు ప్రత్యేక తెలుగు పిండివంటలు — గారెలు, బూరెలు, పొంగడాలు, పాయసం, వగైరా రక రకాల స్వీట్సు తయారుచేసి - బర్మీయులకు, తదితరులకు పండగ కానుకలుగా పంపటం— ఓ అచ్చమైన ముచ్చట.

రంగూన్‌లో సంక్రాంతి ప్రత్యేకత

ఇలా పగలు జరిగే - మూడు రోజులూ ఒక వేడుక అయితే - రాత్రులు 'మేలు కొలుపు' — పేరుతో తెలుగు సాంస్కృతిక సంఘాలు, తమ తమ పాత కాల బాల బాలికలతో — యువతరాన్ని కలుపుకొని — చక్కని ఆర్కెస్ట్రాతో సంక్రాంతి రాత్రి రోజుల్లో ప్రతి తెలుగు ముంగిటకు వచ్చి-దేశ భక్తిని- మాతృదేశ గొప్పతనాన్ని గూర్చి పాటలు పాడుతోంటే - ఉప్పొంగుతుంది తెలుగు గుండె- కళ్ళముందు సాక్షాత్కరిస్తుంది — సుదినాల భారతావని.

[సంక్రాంతి 'మేలుకొలుపుల్లో' — పాడే ఈ క్రింది ప్రబోధాత్మక గేయం - 'ఆంధ్ర మిత్ర' ది. 5-12-1988 లో ప్రచురించబడింది.]

రాష్ట్ర గేయము

సస్యశ్యామలమైన భూమి-మన భూమి
సర్వోన్నతంబైన భూమి-బంగారు పండించు భూమి
మన భూమి -పాడిపంటల జన్మభూమి యీ భూమి పా॥
అమరావతి స్తూప శిల్పం మనదోయి
నాగార్జునకొండ మనదోయి
హంపి విరుపాక్షశిలవె జూడోయి
ఆంధ్రుల ఔన్నత్యంబదోయి — మన భూమి
భారతీయుల భాగ్యమోయి సస్య॥

అమరజ్యోతి పొట్టి శ్రీరాములు మనకు
ఆదర్శమూర్తయ్యినాడు
వీరకేసరి టంగుటూరి మన రాష్ట్ర
దివ్య నాయకుడయ్యినాడు

నేడి సంతసమ్ము మాకోయి దేదీప్య
దివ్యమూర్తియై వెలుగుచుంటె
మనరాష్ట్ర భాగ్యదాతలు వీరలోయి సర్వ॥

బంగారు యీ బ్రహ్మదేశం మనవారి
భాగ్యాల సిరి సంపదోయి
ఆంధ్ర బౌద్ధ భక్త సమాజమువార
అర్పించు జోహారులోయి
ఆంధ్ర నాయకులెల్ల జేరి వచ్చిరా
ఆశీర్వదింపంగ లెండి యీ వేళ
ఐక్యతై మరి లేది రండి సర్వ॥

సంక్రాంతినాడు సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు

ఇక సంక్రాంతి పుణ్యదినాల్లో — రాత్రులు జరిగే సాంస్కృతిక ప్రదర్శనలు— ఓ ప్రత్యేక ఆకర్షణ — అనే చెప్పాలి.

రంగూన్ — "గాంధీ మెమోరియల్ హాలు"లో తప్పక టికెట్ డ్రామా వుండేది. అంతకు ముందు — నాటకాలకు ప్రసిద్ధి చెందిన నాటకశాల — 'సిటీ హాలు', తెలుగు వారుండే 'గల్లీ' (వీధి) ఓచోట 'గయోపాఖ్యానం' ప్రదర్శిస్తే — మరోచోట "సామ్రాట్ అశోక్" ప్రదర్శన జరిగేది. ఇంకోచోట "పెళ్లి చూపులు" వుంటే — వేరే ఒకచోట 'మాతృ భూమి' నాటక ప్రదర్శన వుండేది — తెలుగు వారితోపాటు వందలాది మంది బార్మేతరులు ప్రేక్షకులు కావడం ఓ ప్రత్యేక ఆకర్షణ.

ప్రదర్శనానంతరం — అభినందనల పరంపరలతో—

"రొంబ...నల్ల...ఇరిక్కు" అని తమిళ సోదరులు హర్షిస్తే—

"శేలాదే...ల్లాఘే..." అంటూ బర్మీయులు ప్రశంసించడం — ఓ ఆనందానుభూతి.

అలాగే...

క్రైస్తవుల దీపావళి (డిసెంబర్) నాడు— క్రైస్తవులు వేసే... నాటక ప్రదర్శనలకు మనవారు వెళ్ళి— హృదయ పూర్వక ప్రశంసలు అందజేసి— కళాకారులను పూలమాలాలంకృతులను చేసేవారు.

[ఇలా తెలుగువారు, క్రైస్తవులేగాక— తమిళ పండగల్లో తమిళ సోదరులు, దసరా ఉత్సవాల సందర్భంగా బెంగాలీలు ఉత్తర హిందూస్థానీలూ, తమ తమ భాషల్లో వేసే విరాజమానంగా— డ్రామాలను ప్రదర్శించేవారు.]

ఉగాది

తెలుగు వారి తొలి పండగ— 'ఉగాది'కి— ఆంధ్రదేశంనుంచి 'పంచాంగాలు' తెప్పించుకొని— ఉగాదిని అతి పవిత్రంగా, ప్రశస్తంగా— ఘనంగా జరుపుకునే వారు— ప్రవాసాంధ్రులు. ఆ రోజు హిందూ దేవాలయాల్లో పంచాంగ శ్రవణం— వుండేది. ముఖ్యంగా కిమిండైన్ శ్రీరామాలయంలో జరిగే 'పంచాంగ శ్రవణం' ప్రత్యేకత కలిగి వుండేది. రాశి ఫలాలు— ఆదాయ, వ్యయాలు— శుభ ముహూర్తాలు, తెలుసుకునేవారు. అన్ని విషయాల్లోనూ, పంచాంగాలమీద ఆధారపడేవారు— ఎక్కువమంది తెలుగువారు.

'ఆంధ్ర పత్రిక', 'ఆంధ్ర ప్రభ' శ్రీ వినమ్ర— 'శ్రీనివాస' వారి పంచాంగాలు— గంటల పంచాంగాలు బర్మాలో సుప్రసిద్ధాలు. వీటి ఆధారంగానే తెలుగు వారు కొత్త వ్యాపారాలు, పూజాదికాలు. నూతన గృహ ప్రవేశాలు, శుభకార్యాలు జరుపుకునేవారు.

ఉగాది రోజున తెల్లారేలేచి, తలంటుకొని— కొత్త బట్టలు తొడుక్కొని— వేప పూవు, కొత్త బెల్లం, కొత్త చింతపండుల సమ్మేళనంతో ఉగాది పచ్చడిని చేసి— అందరికీ రుచి చూపిస్తారు. ప్రతి తెలుగింటికీ ఇది ఓ ఆనవాయితీ। సంపన్నులైన తెలుగువారు తమతోపాటు తమ వద్ద పనిచేసే... పనివాళ్ళకు కూడా కొత్త బట్టలు కానుకగా ప్రదానం చేసేవారు. ఈ ఉగాదినాడు ఎవర్నీ కొట్టక, తిట్టక, ఎంత ఆనందంగా ఉంటే... సంవత్సరం పొడవునా అంత ఆనందంగా ఉండగలమన్న నమ్మకం కూడా— మన వారిలో ఉండటం వలన— చాల ఆనందంగా, తృప్తిగా ఆ రోజుని గడిపేవారు.

[పంచాంగం గల 'ఆంధ్ర పత్రిక' తెలుగు క్యాలెండరు] చూడుడు। వేరుగా ముద్రింపబడినది.

దీపావళి

మన దీపావళి ఎంత ప్రాముఖ్యమైందో... బర్మీయులకు 'దమంజూత్' (దీపావళి) పండగకూడా అంత విశేషమైంది. దీప తోరణాలతో తెలుగు భవంతులు- కాంతులీనుతూండే- దేవాలయం మోతలో బాణాసంచా కాల్పులతో దీపావళి- విశ్వ దీపావళిగా చేసేవారు- ఆంధ్రులు.

అలాగే...

శ్రీరామనవమి వేడుకలు...

దసరా ఉత్సవాలు...

బాలయోగి మహోత్సవాలు...

బుద్ధ జయంతి వేడుకలు,

అమితానంద భరితంగా నిర్వహించి- జాత్యంతరబంధాలతోను- ఏకోదరుల్లా పాలు పంచుకునేవారు- ప్రవాసులు.

తెలుగువారి పెళ్ళిళ్ళు

బర్మాలో తెలుగువారి సదాచారాలన్నీ దాదాపు ఆంధ్రదేశం పద్ధతిలోనే కొనసాగేవి. ముఖ్యంగా పెళ్ళిళ్లలో వధూవరులను తలిదండ్రులే ఖాయపర్చటం జరిగేది. సాంప్రదాయం, గౌరవాలను తరచి చూసుకొని, అంతస్తుల సమతూకం నిర్ణయించుకొని సంబంధాలను కలుపుకునేవారు. బంధనాలన్నీ సాంప్రదాయ బద్ధంగా వుండేవి. ప్రతి తెలుగువాడు, వివాహాన్ని అతి పవిత్ర బంధంగా భావించేవాడు 'మంగళ సూత్రం' ముత్తైదువ తనానికి, పవిత్రతకు చిహ్నంగా కొలిచి పూజించేవారు స్త్రీలు.

అయితే- బర్మీయుల పెళ్ళిళ్ళ మాత్రం మన సాంప్రదాయానికి పూర్తి విరుద్ధంగా వుండేవి. సంపన్నుడు, పేదరాల్నయినా, పేదవాడు సంపన్నురాల్నయినా, ఇష్టపడితే వివాహం చేసుకోవచ్చు. అంతస్తుల భేదాలు లేవు. కట్న కానుకలు తెలీవు. సాక్షి, సంతకాలన్నవే లేవు. ఇరవైయేళ్ళు దాటిన తర్వాతనే పెళ్ళి ప్రసక్తి వుండేది. ఎంత ఆలస్యంగా పెళ్ళి జరిగితే... అంత ఘనంగా భావించటం- వాళ్ళ ప్రత్యేకత।

చూడుడు : [రంగూన్‌లో జరిగిన ఒక పెళ్ళి ఫోటో] వెనకపేజీలో వున్నది.

ప్రతి ఇంటా త్రినాథస్వామి వ్రతం

ప్రతి ఇంటా దాదాపు- ప్రతి శనివారం- ఏదో ఓ ఇంట- "త్రిమూర్తుల" వ్రతం ఆచరించడం బర్మా ఆంధ్రుల దైవభక్తికి నిదర్శనం. సాయంత్రం 7-8 గంటలమధ్య తలంటుస్నానాలు ముగించుకొని- వ్రతం జరిగే యింటికి చేరుకొంటారు- భక్తులు। త్రిమూర్తులకు ఫల-పుష్ప- నైవేద్యాలు సమర్పించి- భక్తుల్లో ఒకరు 'త్రిమూర్తుల' వ్రత మహాత్మ్యం 'కథ' చదివితే- భక్తి పారవశ్యంతో శ్రద్ధగా వినడం- తెలుగువారి ఆచారం.

ఈ వ్రతం జరిగేటప్పుడు- పక్కింట్లోని బర్మీయులు వచ్చినా- ఎదురింట్లో వుంటే- తమిళులు వచ్చినా- ఆ వీధిలో నివసించే బెంగాలీలు వచ్చినా 'రూపాలు వేరైనా- భగవంతుడొక్కడే' అనే భావంతో- పూజించి- మరీ పెట్టడం- విశేషం।

తెలుగువారిచే "బర్మా స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ వేడుకలు

ఎన్నో ఏళ్ళుగా బర్మాలో స్థిరపడ్డ ఆంధ్రులు- ఆ దేశ పౌరసత్వం పొందినా- పొందకపోయినా, ఏకత్రాటిపై- ఒక బాటపై నిలబడి బర్మీయులతో పాటు ఆ దేశ స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం ఘనంగా జరిపేవారు. ఎందుచేతనంటే... పుట్టుక నిచ్చింది- మాతృదేశమైతే... ఆదరించి, కట్టు సద్దను ఇచ్చింది- బర్మా దేశమన్న గౌరవం కూడా ప్రవాసాంధ్రులలో ఉంది కనుక, దేశభక్తిలో తాము ఎవరికీ తీసిపోమని ఋజువు చేశారు.

[1962 వ సంవత్సరంలో రంగూన్ లో జరిగిన బర్మా స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ వేడుకల ప్రకటనలు.]

ఆహ్వానం

16 వ బర్మా స్వాతంత్ర్య దిన మహోత్సవం

ది. 4-1-1964 వ సంవత్సరం శనివారం సాయంకాలము 6 గంటలకు (లోకల్ టైమ్) టూయీ వీధిలోగల "ఆంధ్ర మహాజన సంఘ భవనము"నందు పై స్వాతంత్ర్య దిన మహోత్సవము జరుపబడును.

గనుక—ఇదియే, మా ప్రత్యేక ఆహ్వానముగా భావించి సోదర సోదరీమణు లందరూ తప్పక విచ్చేసి, సభను దిగ్విజయ మొనర్ప ప్రార్థన.

నాటి సభకు గౌరవనీయులగు శ్రీ పి. వి. నారాయణ (సంపాదకుడు, ఆంధ్ర పత్రిక)గారు అధ్యక్షత వహించుటకు దయతో అంగీకరించిరి.

కార్యక్రమము :

1. అధ్యక్షుని ప్రారంభోపన్యాసం.
2. పాట : (ఇండియన్ ఫామిలీ మ్యూజిక్ పార్టీ) పట్నాల లక్ష్మణరావు
3. ఉపన్యాసం : శ్రీ కె. కె. మూర్తి
4. పాట : (బాలయోగి సంగీత కళామందిర్) యం. కృష్ణారావు
5. పాట : (నవజ్యోతి సంగీతబృందం) డి. అప్పారావు
6. ఉపన్యాసం : శ్రీ చిట్టూరి సుబ్బరాజు
7. పద్యం : (వివేకానంద నాట్యసమాజం) వి. వీరయ్యశెట్టి
8. పాట : (దుర్గా సంగీత్ కళామందిర్) జి. రంగారావు
9. పాట : (భారతమాత సంగీత బృందం) బి. సూర్యరాజు, కె. వి. రావు
10. ఉపన్యాసం : కాశిమ సింహాచలం
11. పద్యం : (వివేకానంద నాట్యసమాజం) పి. వెంకన్న
12. పాట : కారే ఆరెగాంకర్
13. జముకుల పాట : (బొడ్డి లక్ష్మణరావు దళం) కర్రి వీరనాయుడు, కాళ్ళ జగ్గారావు
14. ఉపన్యాసం : పి. సుబ్బారావు
15. అధ్యక్షుని అంత్యోపన్యాసం
16. కార్యదర్శి సభాభివందనలు

ఇట్లు
బర్మా స్వాతంత్ర్యదిన మహోత్సవ (రాంగూన్) కమిటీ కార్యదర్శి

ఆహ్వానం

ఆంధ్రప్రదేశ్ వార్షికోత్సవం

ది 1-11-63 సం॥ శుక్రవారం సాయంకాలం (కరెక్ట్ టైమ్) 6-30 ని.లకు ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణోత్సవము, ఆంధ్ర మహాజన సంఘ భవనములో జరుపబడును గనుక, సోదర సోదరీమణులందరూ ఇదియే మా ప్రత్యేక ఆహ్వానముగా భావించి, నాటి కార్యక్రమానికి తప్పనిసరిగా హాజరై, సభను జయప్రద మొనర్ప ప్రార్థన.

నాటి సభకు గౌరవనీయులగు శ్రీ పి. వి. నారాయణ (సంపాదకులు— ఆంధ్రమిత్ర) గారు అధ్యక్షత వహించుటకు దయతో అంగీకరించిరి.

—: కార్యక్రమము :—

అధ్యక్షుని ప్రారంభోపన్యాసం	:
సమూహ పాట	: ఆంధ్ర బౌద్ధ భక్త సమాజం
ఉపన్యాసం	: శ్రీ కె. కె. మూర్తి
పాట (శివజ్యోతి సంగీత బృందం)	: డి. అప్పారావు, రాము తంబిశెట్టి
పాట	: బడే మునలియప్ప
ఉపన్యాసం	: శ్రీ బి. దుర్గాప్రసాద్
సమూహ పాట (డాక్ లేబర్ బోర్డు)	: ఎస్. సూర్యనారాయణ, పి. రాములు, ఎస్. పాపారావు, కె. కృష్ణారావు, పి. వెంకట్రావు, డి. వెంకట్రావు
ఉపన్యాసం	: శ్రీ ఎ.యస్.ఆర్. కృష్ణారావు, బి.కాం., బి.ఎం.ఎ,
ఆర్కెస్ట్రా వాయిద్యం	: శ్రీ జార్జి ప్రేమ్ కుమార్
పాట	: కుమారి డి. ఉత్తర కన్య
ఉపన్యాసం	: కర్రి లింగారావు
పాట – ఆర్కెస్ట్రా వాయిద్యం (ఆంధ్ర అసోసియేషన్ మ్యూజిక్ పార్టీ)	: యస్. మహాత్మ (రేడియో మరియు టి.వి. గాయకులు)
పాట (శ్రీ బాలమిత్ర కళా బృందం	: కరివరపు సూర్యనారాయణ
పాట (ఇండియన్ ఆసియా మ్యూజిక్ పార్టీ	: పి. లక్ష్మణరావు
రామాయణ నృత్యం – పాట	: కుమారి పద్మావతి, కుమారి చిలకమ్మ, కర్రి శివనారాయుడు, రాచ లింగారావు
ఉపన్యాసం	: పెరకంశెట్టి రామారావు
పాట (బౌద్ధ యువక బృందం)	: ఎ. డి. మూర్తి
ఉపన్యాసం(తెలుగు ముంబయి కూటమి)	: గౌరం ప్రకాష్
పాట	: పి. యస్. రాజు
ఉపన్యాసం	: పి. సుబ్బారావు
ఉపన్యాసం	: పిశెట్టి లక్ష్మణరావు
అధ్యక్షుని అంత్యోపన్యాసం	:

సమయానుకూలముగా కార్యక్రమం మార్చుకొనబడును.

ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణోత్సవ సాంస్కృతిక కమిటీ, కార్యదర్శి

ఆంధ్ర మిత్ర ప్రెస్, 2కల, బాయిపేట, రంగూన్

[ఆంధ్రప్రదేశ్ వార్షికోత్సవాల కరపత్రాలు పై విధంగా ముద్రణ జరిగేవి]

రంగూన్‌లో ఆంధ్రప్రదేశ్ వార్షికోత్సవం

ది. 1-11-63 సం॥ శుక్రవారం సాయంత్రం 6-40 నిమిషాలకు పై వార్షికోత్సవం "ఆంధ్రమిత్ర" సంపాదకులైన శ్రీ పి. వి. నారాయణగారి అధ్యక్షతను, ఆంధ్ర మహాజన సంఘ భవనంలో మహోన్నతంగా జరుపబడింది — నాటి సభ సుమారు ఐదువందల ప్రజలతో దేదీప్యమానమై సంఘ భవనం ప్రేక్షకసమూహంతో క్రిక్కిరిసి పోయింది.

అధ్యక్షులవారికి పూలమాలాలంకృతులను చేసిన అనంతరం స్వతంత్ర సంపాదనకొరకు, ఆంధ్ర రాష్ట్రావతరణము కొరకు తమ ప్రాణాలను అంకితార్పణ చేసిన అమరజీవుల ఆత్మశాంతికై రెండు నిమిషములు మౌనప్రార్థన చేయనయింది. తర్వాత అధ్యక్షులవారు ఉపన్యాసము ప్రారంభిస్తూ, నేను యింతమంది జనసమూహము, ఆసక్తియున్న సమయమునకు రావటం చూస్తే ఆంధ్రులు ప్రగతి పురోగమనానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్లు గోచరిస్తుందనే, తమ హృదయ పూర్వకానందాన్ని వెల్లడి చేస్తూ, స్వాతంత్ర్య సముపార్జన కొరకు, బ్రిటిషు ప్రభుత్వపు ఉక్కు సంకెళ్ళకు బలియైన సమరయోధులు — ఆంధ్ర రాష్ట్రముకొరకు, కఠోరదీక్షను వహించి, ప్రాణములు త్యజించిన అమరజీవి శ్రీ పొట్టి శ్రీరాములు యొక్క త్యాగనిరతిని అతివిపులంగా సభవారికి వివరించేగాక, బర్మాకు వ్యాపారరీత్యా వచ్చినవారిలో తెలుగువారే ప్రథములనియు, ఆటు తరువాత నాగార్షన బ్యాంకరువారు బ్రిటీషు సిపాయిలు రావటం జరిగిందనియు తెలియపర్చారు.

అనంతరం ఆంధ్ర దొడ్డ భక్త సమాజము వారిచే ఆంధ్రప్రదేశ్ గేయాన్ని సంఘగా పాడి సభవార్ని ఆనందింపచేశారు — పిమ్మట బి. ఇ. యమ్. కాల్వా హైస్కూల్ ఆంధ్రోపాధ్యాయులైన శ్రీ కె. కె. మూర్తిగారు ఉపన్యసిస్తూ అసలు ఆంధ్ర రాష్ట్రం కావాలని మొట్టమొదటిసారిగా సీతారాములుగారు గుంటూరులో ఉపవాస దీక్షను ప్రారంభించినప్పుడు, వినోబాభావేగారి విజ్ఞప్తిపై అప్పట్లో వారు తమ ఉపవాసదీక్షను ఉపసంహరించుకున్నారనియు, మరల 1952 వ సంవత్సరంలో పొట్టి శ్రీరాములుగారు ఉద్యమంలోనికి ప్రవేశించి ఆంధ్రులకు ఆంధ్ర రాష్ట్రం కావాలనే నిష్కల్మషమైన దీక్షబూని మాకో రాష్ట్రాన్ని సంపాదించి పెట్టారనియు, తత్ఫలితముచేతనే 1953 సం॥ అక్టోబరు 1 తేదీని ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏర్పాటు జరిగెనని చెప్తూ "యీ దేశములో ఆంధ్ర భాష" రక్షణ కొరకై బర్మా ఆంధ్రులు అవిరళముగా కృషి చేయవలసిన అవసరమునుగూర్చి ప్రసంగించారు.

తర్వాత శివజ్యోతి సంగీత బృందం తరఫున, రాము తండ్రిగారైన మరియు డి. అప్పారావు, ఆదే మునలయ్య మొదలగువారు తమ తమ శ్రావ్యగానాలతో ప్రజలను ఆనందపరచగా, డాక్ లేబర్ బోర్డు తరఫున ఎస్. సూర్యనారాయణ, వి. రాములు, ఎస్. పాపారావు, కె. కృష్ణారావు, పి. వెంకటరావు మరియు బి. వెంకట్రావుగార్లు అమరజీవి గాథను వర్ణించి సభికుల నానందపరచారు. పిమ్మట శ్రీ బి.యస్.ఆర్. కృష్ణారావుగారు ఉపన్యసిస్తూ, రంగూన్‌లో యున్న యువకులు భావిభాషాభ్యుదయము కొరకు పాటుపడాలంటే సమైక్యత, సద్భావం, సౌభ్రాత్రం ముఖ్యావసరాలనియు ముచ్చటించారు. శ్రీ జ్యోతి ప్రేమమూర్తిగారు మధురస్వరాన బెహాగ్ రాగాన్ని ఆలాపించగా, కుమారి జి. ఉత్తరకన్య హిందోళ రాగాన్ని తన శ్రావ్య కంఠంతో పాడి సభను సంతోషపర్చింది.

శ్రీ కర్రి జగ్గారావు ఉపన్యసిస్తూ యువజనులు ప్రగతిదాయులు కావాలంటే పెద్దల సహకార సానుభూతులు ముఖ్యావసరములనియు, అందువల్ల మాలాంటివార్కి పెద్దలైన మీవంటి గౌరవనీయులంతా ఉత్సాహ ప్రోత్సాహములు కలుగజేస్తే ఆంధ్ర ప్రతిభా పురోగమనాన్ని ధైర్యంగా సాధించగలమనే దృఢ నమ్మకముందని తెలియపర్చారు.

అనంతరం ఆంధ్ర అమెచ్యూర్ మ్యూజిక్ పార్టీ ద్వారా, రేడియో మరియు సినిమా గాయకులైన శ్రీ యస్. మహల్సా తన పాటలో నవరసాలను సమ్మేళనింప చేసి పాట ప్రేక్షకులను ఆనందరసంగాం మధ్య నోలలాడించారు. శ్రీ బాలమిత్ర కళాబృందం ద్వారా కరపర్తి సూర్యనారాయణ, "ఇండియన్ మ్యూజికల్ పార్టీ ద్వారా శ్రీ పి. లక్ష్మణరావుగార్లు చక్కగా పాడారు. మరియు కుమారి పద్మావతి, కర్రి మీనాయుడు, కొళ్ళ జగ్గారావు కలిసిజేసిన జానపద నృత్యం-పాట మొత్తం సభకు నూతన వన్నె తెచ్చింది.

శ్రీ పెరకంరెడ్డి రామారావు తెలుగు భాష అమృతతుల్యమైనదనియు, Italian of the East అనే ఘనత పొందిన తేనెవాలుకు తీయని తెలుగు భాష శాశ్వతము స్థిరమవ్వాలంటే మన భాషను మనమే కాపాడుకోవాలని, అందు కోసం నిరంతర కృషి అవసరమని తెలియపర్చారు.

బౌద్ధ యువకబృందం తరఫున శ్రీ ఎ.టి. మూర్తి శ్రావ్యగానం చేశారు. శ్రీ గౌతం ప్రకాష్‌గారు, తెలుగుభాషపై ఇంగ్లీషు ప్రభావాన్ని చెప్తూ ప్రవాసాంధ్రుల చరిత్రను సంగ్రహంగా వర్ణించి, ప్రస్తుత బర్మా ఆంధ్రుల సంఘాలపై వ్యాఖ్యానిస్తూ ఉపన్యసించారు.

శ్రీ పి. యస్. రాజుగారి గానామృత పిమ్మట జస్టిస్ పి. సుబ్బారావు ఉపన్య సిస్తూ ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణోత్సవానంతరం విశాలాంధ్ర ఎంతో అభివృద్ధి చెందిందంటూ, బర్మా ఆంధ్రులు సాంఘికంగా పురోగమనం లేకపోవడాన్ని, వారి మధ్యగల అభిప్రాయ భేదాలే కారణములని, ఇప్పుడిప్పుడు ఆంధ్రులు సాధించవలసిన ఆంధ్ర భవన నిర్మాణ కోర్కె నెరవేర్చండని మనవిచేస్తూ, ఇటుపై యువకులు ఐక్యతతో కలిసి ముందుకు పురోగమించాలని సూచించారు.

వార్షికోత్సవ కమిటీ సాంస్కృతిక కార్యదర్శి మాట్లాడుతూ, ప్రవాసాంధ్రులు బర్మాకు వచ్చి యిప్పటివరకు సాధించిందేమిటి? సాధిస్తున్నదేమిటి? ఇటుపై సాధించబోయేదేమిటనే ప్రశ్నలను సింహావలోకనం చేస్తూ భావిబాధ్యత యువజనులపై ఎంతైనా గలదనియు చెప్పారు.

అధ్యక్షుని అంత్యోపన్యాసంతో సభను సమీక్షిస్తూ అభినందిస్తూ రేడియోలో తెలుగు ప్రసారంకొరకు చేస్తున్న కృషికి ఆంధ్రులందరూ సహకరించినప్పుడే తలపెట్టిన కార్యం త్వరితగతిని గమ్యస్థానాన్ని అందుకోగలదని విజ్ఞప్తి చేశారు. అనంతరం తీయని మిఠాయిలతో తేనీటి విందారగించబడి, కార్యదర్శి సభాభివందనములతో నాటి సభ రాత్రి 10-30 గంటలకు దిగ్విజయంగా ముగింపబడింది

ఇట్లు

వందనములతో

చీకట్ల లక్ష్మణరావు

ఆంధ్రప్రదేశ్ వార్షికోత్సవ సాంస్కృతిక కమిటీ కార్యదర్శి

ఆకాశవాణిలో ప్రవాసాంధ్రులకు అన్యాయం

బర్మా ఆంధ్రుల ఆందోళన

"బ్రిటిష్ కాలంలో - నావేలమీద తెలుగు భాష ఉండేది"

బర్మా, సింహళం, మలయాదేశాల్లో లక్షలాదిగా తెలుగువారు— తెలుగువారు ఏ దేశంలో వున్నా—

ఏ ప్రాంతంలో నివసిస్తున్నా — తమ భాష, సంస్కృతులను గౌరవిస్తూనే వున్నారు. తెలుగు దేశానికి తరలి పోరు. భాషాపోషణకు దివ్వె పట్టారు. తెలుగు వికాసత్వానికి బ్రహ్మరథం పట్టిన ప్రవాసాంధ్రుల ఖ్యాతి – ఘనతా జగద్విదితం.

ఆకాశవాణి 'విదేశీ' కార్యక్రమాల్లో – హిందీ, తమిళం, గుజరాతీ, ఉర్దూ పంజాబీ భాషల్లో సహితం – ప్రసార యోగ్యం వుంది. కాని తెలుగువారికి మాత్రం తెలుగులో ప్రసారాలు లేవు.

దీని విషయమై – ఆనాడు ప్రసార శాఖ మంత్రిగా వున్న శ్రీ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారికి విన్నవించుకోవటం జరిగింది. కేంద్రంలోని అప్పటి ప్రసారశాఖ మంత్రి శ్రీ సత్యనారాయణ సిన్హాగారికి పెక్కుసార్లు విస్తృతంగా వినతి పత్రాలు పంపుకోవటం జరిగింది – ఆ సందర్భంలో – తెలుగు ప్రసారాల కోసం, బర్మా ఆంధ్రులంతా ఏకమై, 'ఆంధ్ర మిత్ర' సంపాదకులు...శ్రీ పి. వి. నారాయణగారి అధ్యక్షతన, 1962 జూన్ నెల 2 న – సమావేశమై, "ఆకాశవాణి...తెలుగు కార్యక్రమ సాధన కమిటీని కూడా ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. విదేశాంధ్రులకు రేడియోలో తెలుగు ప్రసారాలు కావాలని, తీర్మానాలు, మెమొరాండాల వర్షం కురిపించారు

"లోక్‌సభ ఆంధ్ర సభ్యులకు వినతి"

లోక్‌సభకు ఆంధ్రుల ప్రతినిధులుగా ఎన్నుకోబడిన తమకు బర్మాలో నివసిస్తున్న ఆంధ్రుల తరఫున ఈ వినతిని అందజేస్తున్నాం. ఇదేమీ రాజకీయం గాదు. అర్థకంగా మిమ్ములనుగాని, ఇండియా ప్రభుత్వాన్నిగాని శ్రమ కలిగించేది కాదు. మాతృభాషపై మమకారం కొద్దీ, ప్రస్తుతం మధురమైన మాతృభాషను ఆకాశవాణి ద్వారా, బర్మాలోనున్న మాకు, మాలాగే మలయా, దక్షిణాఫ్రికా, మారిషస్ మొదలైన విదేశాలలో నివసిస్తున్న ఆంధ్రులకు వినిపింపజేసి, ఆనందింపజేయుటకు తగు ఏర్పాట్లు చేయవలసినదిగా ఇండియా ప్రభుత్వమునకు నచ్చచెప్పవలసినదిగా మిమ్ములను కోరుచున్నాము.

ఆలిండియా రేడియో ఢిల్లీ కేంద్రం నుండి విదేశాలలో నివసిస్తున్న భారతీయుల కొరకని చేయబడుతున్న ప్రసారాలలో తెలుగు భాషకు ప్రాతినిధ్యం లభించడంలేదు, హిందీ, తమిళ భాషలతో తెలుగుకు కూడ సమానమైన వ్యవధి నీయవలసిందని, ఇండియా ప్రభుత్వాన్ని మేము యింతకుముందు పది సంవత్సరాలనుండి విన్నవిస్తున్నా మా మొర ఆలకించేవారు కనిపించడం లేదు.

1959 అక్టోబరు 18వ తేదీన రంగూనులో జరిగిన ప్రథమ బర్మా ఆంధ్ర సంస్కృతి సమావేశమునందు యింతకు గురించి ఆమోదింపబడిన యొక తీర్మానమును ఇండియా ప్రభుత్వమునకు పంపినాము.

దానికిగూడ ఇండియా ప్రభుత్వము జవాబు చెప్పలేదు. ఆ కారణము వల్ల బర్మాలో నివసించుచున్న ఆంధ్రులు ఆందోళన చేయనారంభించిరి. స్థానికంగా వెలువడుచున్న యీ 'ఆంధ్రభూమి' పత్రికలోను, భారతదేశములో వెలువడుచున్న "ఆంధ్రపత్రిక", "ఆంధ్రప్రభ" మొదలైన పత్రికలలోను బర్మా ఆంధ్రులు వ్యాసాలు, జాబులు వ్రాసి, కొంత ఆందోళన జరిపిరి. అప్పటికీ ఇండియా ప్రభుత్వం మా మొర ఆలకించినట్లు కనిపించనందున, 1962 జూన్ 2వ తేదీన రంగూన్ గాంధి మెమోరియల్ హాలులో ప్రత్యేకముగా యీ విషయమును చర్చించుటకొరకే పెద్ద బహిరంగసభ జరుపబడింది. ఆ సభకు బర్మాలో వివిధ స్థానాలయందున్న ఆంధ్ర సంస్థలవారే గాక, మలయా ఆంధ్ర సంఘమువారు కూడ సందేశములనుపంపిరి. అనేక సంఘముల ప్రతినిధులు ఆ సమావేశమునందు పాల్గొనిరి.

ఆ సమావేశములో "ఆకాశవాణి తెలుగు కార్యక్రమ సాధన కమిటీ" యను నొక కమిటీని ఏర్పాటు చేసిరి.

ఆ కమిటీవారు ఇండియా ప్రభుత్వపు సమాచార, బ్రాడ్ కాస్టింగ్ శాఖ మంత్రివర్గమునకు ఒక మెమోరాండమును వ్రాసి, రంగూనులోనున్న ఇండియా ఎంబాసీవారి కార్యాలయం ద్వారా 1962 సెప్టెంబరు మాసాంతమున పంపిరి.

దానికి 1963 ఫిబ్రవరి 19 వ తేదీన ఇండియన్ ఎంబసీ ప్రెస్ ఎటాచ్ ద్వారా వచ్చిన జవాబు మాకు ఉత్సాహకరముగ కనిపించనందున, మేము, సమాచారశాఖ మంత్రికి పంపుకున్న మెమోరాండమును, ఇండియన్ ఎంబసీ ద్వారా మాకు వచ్చిన జవాబును కలిపి ముద్రించి లోకసభ సభ్యులకు ఆంధ్రదేశములోని, పత్రికలకు మరొకసారి అందజేసుకొనుచున్నాము.

[ది 24-11-1963 'ఆంధ్ర మిత్ర' సంపాదకీయం] (లిప ; మూడవ)

రంగూన్ ఆంధ్రుల సమావేశము

2-6-62 శనివారం సాయంకాలం 5 గంటలకు

గాంధీ మెమోరియల్ హాలులో

ఆలిండియా రేడియో ఢిల్లీ కేంద్రమునుండి విదేశాలలో నున్న భారతీయుల కొరకని ప్రసారమవుచున్న కార్యక్రమములలో యితర భాషలకున్నటువంటి సదవకాశము తెలుగు భాషకు లేకపోవడము యెల్లరు యెరిగిన విషయమే.

బర్మా, మలయా మొదలగు ఆసియా దేశాలలోని ఆంధ్రులకు ఆకాశవాణి ఢిల్లీ కేంద్రము నుండి ప్రసారమగుచున్న కార్యక్రమములో తెలుగు భాషకు కూడా హిందీ, తమిళ భాషలవలె సమాన ప్రతిపత్తి లభించేటట్లు ఆందోళనచేసి, మన ఆశయాన్ని భారత ప్రభుత్వమునకు తెలుపుకొనుటకుగాను ది. 2-6-1962 సం॥ శనివారం సాయంత్రం 5 గంటలకు గాంధీ మెమోరియల్ హాలులో "ఆంధ్రమిత్ర" సంపాదకులు శ్రీ పి. వి. నారాయణగారి అధ్యక్షతను రంగూన్ ఆంధ్రుల సమావేశము జరుప నిశ్చయించితిమి—

కావున ఆంధ్ర యువకులు, సోదరసోదరీమణులు, వివిధ సంఘాల సభ్యులు సమావేశమునకు విచ్చేసి, తగు సలహాలనిచ్చి, సభ జయప్రదము మొనర్పగోరు చున్నాము—

— కార్యక్రమం —

జాతీయ గీతము	:	ఆంధ్ర హైస్కూలు బాలబాలికలు
అధ్యక్షుని ప్రారంభోపన్యాసము		
పాట	:	శ్రీ కె. సూర్యనారాయణ
ఉపన్యాసము	:	తెలుగు మండలి కూరం (బయుకళా) ప్రతినిధి
పద్యము	:	శ్రీ ఆర్. రంగ నాయకులు
ఉపన్యాసము	:	శ్రీ శిరాద్రి లక్ష్మణరావు
పాట	:	శ్రీ వి. దాస్
ఉపన్యాసము	:	శ్రీ కొంబత్తుల నారపల్లి
పాట	:	శ్రీ టి. రంగారావు (దుర్గా సంగీత కళామందిర్)
ఉపన్యాసము	:	శ్రీమతి పి. రాజేశ్వరీదేవి
పాట	:	శ్రీ కె. అప్పాంకర్ (భారతమాత సంగీత కళా బృందం)
ఉపన్యాసము	:	శ్రీ బొల్లంగి కంచన్న
పాట	:	శ్రీ ఇ. ఓ. రావు (అజంతా సంగీత బృందం)
ఉపన్యాసము	:	శ్రీ ద్వారంపూడి రామచంద్రారెడ్డి
పాట	:	శ్రీ వి. యస్. మణి (మోత్మన్)
ఉపన్యాసము	:	శ్రీ కోరాడ సూర్యనారాయణ
తీర్మానములు		
అధ్యక్షుని అంత్యోపన్యాసము		
అభివందనము	:	శ్రీ సిహెచ్. వి. రాఘవులు

ఇట్లు సమావేశ కర్తలు

సిహెచ్. జె. దాసు — సిహెచ్. వి. రాఘవులు

(సమావేశ కరపత్రాలు - ప్రకటన)

బర్మా ఆంధ్రుల న్యాయమైన కోరికలపట్ల ఆంధ్రదేశంలోని ప్రముఖ పత్రికల సపోర్ట్

విదేశాల్లోని తెలుగువారికి ఢిల్లీ రేడియో తగు ప్రాముఖ్యత ఇవ్వాలని— బర్మాలో ఆంధ్రులు జరిపిన ఆందోళనకు తమ పూర్తి మద్దతును ప్రకటించి, అనేక వ్యాసాలు రాశాయి. 'ఆంధ్రపత్రిక', కృష్ణా పత్రిక, ప్రజామిత్ర ... వగైరా ప్రముఖ దినపత్రికలు.

ఆయా పత్రికల్లో ప్రచురించిన వ్యాసాన్ని ప్రచురించి, బర్మా ఆంధ్రుల ఆందోళనకు మరింత బలం చేకూర్చింది రంగూన్ 'ఆంధ్ర మిత్ర'.

జయం మనకు లభిస్తుంది

ఆంధ్రదేశంలో మన ఆందోళన యెడల సదభిప్రాయం కలుగుతున్నది

ఆ. తె. వా. ప్ర. సాధన సమితి

బర్మా ఆంధ్రులకు తెలుగులో రేడియో ప్రసారాలు

ఏ దృష్టికోణంలో చూచినా ఆంధ్రులకు సంబంధించిన కార్యములన్నిటిని, కేంద్ర ప్రభుత్వం సవతితల్లి ప్రేమను చూపిస్తోందనే సందేహం సామాన్యులకి కలుగడానికి కారణాలు కనబడుతున్నాయి.

బర్మాలో తెలుగువారి సంఖ్య చాలా యెక్కువని అందరూ ఎరిగిన విషయమే- బర్మాలోని ఆంధ్రులు ఆకాశవాణిలో తెలుగు కార్యక్రమాలను తమకందేలా మన

ప్రసారం చేయమని భారత ప్రభుత్వాన్ని కోరడం బహున్యాయం. ప్రస్తుతం గుజరాతీ, హిందీ, తమిళం, కొంకిణి భాషల్లో ప్రసారమవుతున్నాయి. అలాంటి పావుగంటన్నే తెలుగు కార్యక్రమాలకు కూడా ఇవ్వమంటే వేళ కుదరదనే సాకులు వినబడుతున్నాయి. రెండు సంవత్సరాల క్రిందట గోపాలరెడ్డిగారు ప్రసారశాఖ మంత్రిగా ఉన్నప్పుడే బర్మా ఆంధ్రులు తెలుగు కార్యక్రమాన్ని కోరేరు. అప్పుడే జరగనిపని ఇప్పుడు జరుగుతుందా అనుకోడం సహజం కాని భారతీయ భాషల్లో సంఖ్యాబలంలో నాల్గవది- దాక్షిణాత్య వాగ్గేయకారుల మన్ననలు పొందినదైన తియ్యని తెలుగుభాష ఆకాశవాణి మారదేశాల ప్రసారంలో స్థానం లేకపోవడానికి కారణం తెలీడంలేదు. బ్రిటిష్ కాలంలో నాడేలమీద తెలుగుభాష ఉండేది-

మన శాస్త్రి ప్రభుత్వమూ, కేంద్రంలోని ఆంధ్ర పరిపాలకులూ ఈ విషయంలో పట్టుబట్టి, ఆకాశవాణి తెలుగు ప్రసారాలను విదేశాంధ్రులకు వినిపింపక పోతే వారి కన్యాయం చేసినవారవుతారు. గుజరాతీకి, కొంకణి భాషకూ ఉన్న పావుగంటాన్ని తెలుగుకు ఇవ్వకపోతే కేంద్రం పక్షపాత దోషానికి గురికాక తప్పదు—

కృష్ణా పత్రిక - 14-12-63

ప్రవాసాంధ్రులకు ఆకాశవాణి అన్యాయం

బర్మా, సింహళం, మలయా మొదలగు దేశాలలో ఆంధ్రులు వేల సంఖ్యలో ఉన్నారు. మాతృభూమికి కొన్ని వందలమైళ్ళ దూరంలో ఉన్నప్పటికీ మాతృభూమి పట్ల, భాషపట్ల అభిమానం పోనివారు తెలుగులో ఆకాశవాణి తమకోసం కొద్దిసేపు కొన్ని కార్యక్రమాలను ప్రసారం చేయాలని కోరారు. ముఖ్యముగా బర్మా ఆంధ్రులు ఈ విషయమై చాలాకాలంగా కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని అర్థిస్తున్నారు-

కాని, వారి న్యాయమైన కోర్కెను ఇటీవల పార్లమెంటులో సమాచార ప్రసార శాఖ మంత్రి శ్రీ సత్యనారాయణ సిన్హా తిరస్కరించడం జరిగింది. "ఆవరణలో వచ్చే కొన్ని చిక్కులవల్ల" ఆకాశవాణి విదేశీ ప్రసార కార్యక్రమంలో తెలుగు కార్యక్రమాన్ని కాదని శ్రీ వారు స్పష్టం చేశారు.

ఆకాశవాణి విదేశ కార్యక్రమాలలో హిందీ, తమిళ, గుజరాతీ, కొంకిణీ భాషల్లో ప్రసారాలు జరుగుతున్నాయి. ఆ భాషల విషయంలో లేని చిక్కులు తెలుగు భాషలో ఏం వచ్చాయి? ప్రసారానికి తగిన కార్యక్రమాలు లేవా? వాటిని నిర్వహించడానికి సమర్థులయిన వ్యక్తులులేరా? ఏమి లేదని ఇలా తిరస్కరించడం జరిగింది? అందుకు సమాచార, ప్రసారశాఖ మంత్రి జవాబు చెప్పవలసి ఉంది—

ఆంధ్ర ప్రభుత్వం, పార్లమెంటులోని ఆంధ్ర సభ్యులు ఈ విషయంలో తగు శ్రద్ధ కనబరచాలి. ఆకాశవాణి విదేశీ ప్రసార కార్యక్రమాలలో తెలుగు కార్యక్రమాలు కూడా చేర్చబడేటట్లు చూడాలి—

ప్రజామత (బెంగుళూరు)
15-12-63

బర్మా - పరిసర పట్టణాలలోని తెలుగు సంఘాలు

బస్సీన్ :

1. బర్మా ఆంధ్ర సంఘం,
2. భారత యువజన సేవా సంఘం,

బస్సీన్ పట్టణంలో శ్రీ కోదండరామాలయం– ఆంధ్రుల ఆస్తి. శ్రీ కోనాల సూర్యనారాయణగారి యాజమాన్యంలో నిర్మింపబడింది. బస్సీన్‌లో– ఆంధ్ర నాట్య కళామండలి ప్రదర్శించిన నాటిక– నాటకలు – ప్రసిద్ధాలు.

మెర్గీ :

2 వ ప్రపంచ యుద్ధానికి పూర్వం– దాదాపు 12 వేలకు పైగా ఆంధ్రులు మెర్గీలో వుండేవారు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత– బర్మా విషయకంగా మూడు పాఠశాలలు ఆరవతరగతి వరకు తెలుగును బోధించేవి.

శ్రీ రామానుజ ఆంధ్ర సంఘం, బర్మా ఆంధ్ర సంఘం, ఆంధ్ర యువజన సంఘం, ఆంధ్ర ఐకమత్య సంఘం, ఆంధ్ర మ్యూజికల్ పార్టీ, మెర్గీ ఆంధ్ర భవన నిర్మాణ సంఘం– ఆంధ్ర బౌద్ధ సమాజం– (మెర్గీ శాఖ) ప్రధానమైనవి.

ఇవే గాక– నూకాలమ్మ మందిరం - మరిడి మాంబదేవి ఆలయం, శ్రీకృష్ణ కోవెల, వినాయక గుడి, ఆంధ్రుల ఆధ్యాత్మిక మందిరాలు.

మౌల్మేన్ :

1924 లో "బర్మా ఆంధ్ర సంఘం" మౌల్మేన్"లో స్థాపించబడింది. స్థాపకుల్లో శ్రీ పరిమి సోమరాజు, శ్రీ కర్రి అప్పలస్వామి, మానవరి మేటిన్నెర్లీ శ్రీ గుర్రాల వెంకటస్వామినాయుడు – కోలా ధర్మారావు, బల్లి బసవరాజు – శ్రీ ఆర్.కె.యస్. పతి – ముఖ్యులు.

శ్రీ రామానంద భక్త సమాజం, శ్రీ రామానంద భక్త జన సేవా సంఘం, శ్రీ నాగవంశ సేవా సంఘం, శ్రీ గణేష్ సేవా సంఘం, శ్రీ మూకాంబికా భక్త సమాజం, శ్రీ వేంకటేశ్వరా సేవా సంఘం, షెడ్యూల్ క్లాస్ సంఘం — బిరావలి కార్మిక సంఘం, ఆంధ్ర సాహితీ సమితి — ముఖ్యమైనవి.

మౌల్మేన్‌లో అనేకమంది ప్రసిద్ధ రచయితలే గాక — లారీ, బస్సు ఓనర్సు, బిల్డింగ్ ఓనర్సు — వ్యాపారాల్లో ఆంధ్రులు — ప్రముఖులుగా వాసిల్లారు.

హెంజదా

శ్రీ కరణం సన్యాసినాయుడుగారి దాతృత్వంతో వెలసిన "బర్మా ఆంధ్ర సంఘం" —ప్రఖ్యాతి వహించింది. సంఘానికి స్వంత భవనం వుంది. తెలుగు బిడ్డల విద్యావ్యాప్తి యీ సంస్థ ప్రధాన లక్ష్యం.

పీగూ

ఆంధ్ర జనసత్య సంఘం — తెలుగు నాటక బృందం — శ్రీ రామాలయ సంఘం — పీగూలో ముఖ్యమైనవి.

—ఇంకా — "తవోన్" — పరిసర ప్రాంతాల్లో తెలుగు సంఘాలు లెక్కకు మిక్కిలిగా వుండేవి.

ఆలిండియా రేడియోలో తెలుగు శ్రోతకు ఢిల్లీ నుండి జవాబు

ఆలిండియా రేడియోలో బర్మా ఆంధ్రులకు జరుగుతోన్న అన్యాయం పట్ల బర్మా ఆంధ్రులు ఏకోన్ముఖ పోరాటం ప్రారంభించారు.

రేడియోలో హిందీ, తమిళం, కొంకిణి, గుజరాతీ భాషలు ప్రసారమవు తోన్నట్టే, తెలుగుకు కూడా ప్రాధాన్యత నివ్వాలని ఉత్తరాల వర్షం కురిపించారు.

ఆ ఉత్తరాల దాని ఫలితంగా ఆకాశవాణిలో శ్రీ కొట్టి లక్ష్మణరావు వ్రాసిన ఉత్తరాలకు రేడియో (ఢిల్లీ) నుండి సమాధానం వచ్చింది. ఆ సమాధానం 1963, డిసెంబరు 8వ తేదీగల 'ఆంధ్రమిత్ర' పత్రిక ఒక వ్యాసం ప్రచురించింది.

చూడుడు : అపెండిక్సు ఆంధ్రమిత్ర

'బ్రహ్మ' దేశంలోని కొన్ని హిందూ దేవాలయాలు

తూర్పు రంగూన్‌లో 50వ వీధిలో శ్రీ వెంకటేశ్వరాలయం, 52వ వీధిలో కాళమ్మ గుడి; 48వ వీధిలో బ్రహ్మ సమాజం; సమరస సమాజంవారి శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి కోవెల; 46వ వీధిలో 'ఆర్య సమాజం'; ఈడెన్ వీధిలో మునియాండి కోవెల; పజుందాంగ్‌లో నాటుకోట చెట్టియార్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి గుడి; థామ్సన్ వీధిలో శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస మఠం.

సెంట్రల్ రంగూన్‌లో శ్రీ దుర్గా మందిరం, శ్రీ గణేశ గుడి, శ్రీ సత్యనారాయణ మందిరం, కలకత్తా రోడ్డులో శివాలయం, మొగల్ స్ట్రీట్‌లో శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి గుడి; పడమర రంగూన్‌లోని అహ్లోన్ ప్రాంతంలో శ్రీ జగన్నాథ స్వామి ఆలయం.

ఉత్తర రంగూన్‌లో, కొండోన్-శ్రీ మరియమ్మ దేవస్థానం, పోలేరమ్మ గుడి. శ్రీ మహాలక్ష్మమ్మ గుడి.

దక్షిణ రంగూన్‌లో-దల్లా ప్రాంతంలో ముత్తు మారెమ్మ గుడి, కమ్మాకట్టీలో మునియాండి గుడి, గణేశ్ మందిరం ఇంకా ఎన్నో ఎన్నో హిందూ దేవాలయాలు బర్మా అంతటా గలవు. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే — ఎక్కడ తెలుగువారుంటే అక్కడొక "రామమందిరం" వుంటున్నమాట.

తరతరాల తెలుగు చరిత్ర కాంతి రేఖలమీద కాలం చిమ్మిన కారుమేఘాలు

1962వ సంవత్సరం వరకూ...

పూల తోరణంలా...

జాత్యేతర జనజీవన స్రవంతిలో ఒక భాగంగా వ్యక్తిత్వాలను కాపాడుకుంటూ—

గౌరవాలను పెంచుకుంటూ— భాషా, సాంస్కృతిక కళారంగాల్లో గణనీయమైన ప్రగతిని సాధిస్తూ— తెలుగు ప్రాభవం బర్మాలో ప్రభంజనమై ఉరకలేస్తోంటే...

ఆ వైభవం ..

ఆ తెలుగు తేజస్సు... ఒక్కసారిగా... కళా విహీనమైంది– 1962 లో— బర్మాను కైవసం చేసుకున్న విప్లవ ప్రభుత్వం—జనరల్ నెవిన్—ప్రధానిగావడంతో:

ప్రవాస భారతీయులపైన లెక్కలేనన్ని ఆంక్షలు విధించబడ్డాయి.

భారతీయ సంస్థలు, వాణిజ్య మండలులు, బ్యాంకులు, ఆఖరికి పాఠశాలలు సహా తెలుగు సంస్థలు జాతీయం చేయబడ్డాయి. కోట్లాదిగా భారతీయులు ఆస్తుల్ని నష్టపోయారు. ఉద్యోగ భద్రత లేకుండా పోయింది.

జీవన్మరణ సమస్య

కొత్త ప్రభుత్వ చట్ట ప్రకారం–

బర్మా పౌరసత్వం ఉన్నవారు మాత్రమే ఆ దేశంలో ఉండవచ్చు. పౌరసత్వం పొందనివారు తక్షణం వదిలి వెళ్లాలి– బర్మా దేశాన్ని.

తల్లిదండ్రులది బర్మా పౌరసత్వమైతే– బిడ్డలది భారతీయ పౌరసత్వం అయితే...

ఆ దేశంలో బిడ్డలు వుండటానికి వీల్లేదు. తల్లిదండ్రులు బిడ్డలతో భారతదేశం రావటానికి అనుమతి లేదు.

ఆలాగే...

చాలామంది తెలుగువారు బర్మాను వెళ్ళి బర్మీయ వనితల్ని పెళ్ళికూడా చేసుకున్నారు. వారికి సంతతికూడా కలిగింది.

కాని...

ప్రభుత్వ చట్టప్రకారం...

భర్త బర్మాలో వుండకూడదు. భార్య, పిల్లలు భారతదేశం రాకూడదు.

ఏలా ...? జీవన్మరణ సమస్య!

అంతుచిక్కని చిక్కుముడిగా అయిపోయింది భారతీయ జనజీవనం.

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానికి ముందు వచ్చింది ఒక తరమైతే...

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలో ఇండియాకు కాలినడకన చేరింది మరో తరం!

మరల మూడోతరం రాబోయేసరికి - కొత్త చట్టం ప్రాణాంతకంగా తయారైంది.

ఈ తరాల అంతరాల కాలగమనంలో ప్రభుత్వ ఆంక్షలకు తట్టుకోలేని భారతీయులు — రంగూన్‌లోని "ఇండియన్ ఎంబసీ" ముందు ధర్నాలు జరిపారు. ఆందోళనలు ప్రారంభించారు. అప్పటి ప్రధానమంత్రి శ్రీ నెహ్రూ బర్మా భారతీయుల విషయంలో చొరవ తీసుకున్నారు. బర్మా విప్లవ ప్రభుత్వంతో సంప్రదింపులు జరిపారు. ఆ తర్వాత భారతీయుల్ని తమ తమ స్వస్థలాలకు చేర్చడం కోసం — విమానం, ఓడ సదుపాయాన్ని కల్పించింది భారత ప్రభుత్వం.

బర్మాలోని "ఇండియన్ దౌత్య కార్యాలయం" జారీచేసిన ఐడెంటిటీ కార్డు.

చూడుడు : రిఫరెన్సు.

బర్మా భారతీయులకు ఓడ ప్రయాణ సౌకర్యం

1964వ సంవత్సరము జూలై నెల 10వ తేదీనుండి వారమున కొకటి చొప్పున 1964 వ సంవత్సరం నవంబరు నెల వరకు ఈ ఓడలు ప్రయాణించగలవు. ప్రతి ఓడయందు 1400 మంది డెక్కు ప్రయాణీకులకు స్థలముండును.

ఈ ఓడలు రంగూన్‌నుండి మద్రాసుకు, రంగూన్ నుండి విశాఖ పట్టణమునకు ప్రయాణించగలవు. మద్రాసు, మైసూరు, కేరళ వెళ్ళ దలచుకున్న ప్రయాణీకులు మద్రాసుకు వెళ్ళే ఓడపై ప్రయాణించ వచ్చును. భారతదేశంలోని యితర రాష్ట్రములకు ప్రయాణించదలచు కున్నవారు విశాఖపట్టణమునకు వెళ్ళు ఓడపై ప్రయాణించవచ్చును.

మలేషియా తెలుగు పత్రిక 'విదేశాంధ్ర' సంపాదకీయం

ఆస్తుల్ని, అప్పుల్ని అంతా వదులుకొని, తిరిగి స్వదేశాలకు బయలుదేర నున్న బర్మా ఆంధ్రుల దయనీయ పరిస్థితిపట్ల బర్మాలోని స్థానిక పత్రికలు సంపాదకీయాలు రాశాయి. వ్యాసాలు ప్రచురించాయి. బర్మా ఆంధ్రులు ఏలాంటి దయనీయ దుస్థితిలో భారతదేశం చేరుకుంటున్నారో...మలేషియా నుండి వెలువడే "విదేశాంధ్ర" పత్రిక ఇలా రాసింది.

విదేశాంధ్ర

శరణార్థులుగా పోతున్న బర్మా ఆంధ్రులు

బర్మానుండి స్వదేశానికి తరలి వస్తున్న భారతీయుల సమస్య ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి ప్రముఖంగా ఎదురవుతున్నది. సుమారు పదిహేనువేలమంది ఆంధ్రులు స్వరాష్ట్రానికి రానున్నారు. ఆగస్టు మొదటినుంచి శరణార్థులరాక ప్రారంభమై, దఫాలవారీగా నాలుగయిదు మాసాల్లో ముగుస్తుందని ప్రభుత్వం అంటున్నా; మొదట విశాఖపట్నం చేరుకుంటారు. అక్కడ శిబిర మొకటి ఏర్పాటు చేసి, క్రమంగా వారి వారి గ్రామాలకు పంపించడానికీ, అసహాయులకు వృత్తి

ఉద్యోగాలలో సహాయం చేయడానికి, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేస్తున్నదని మంత్రి శ్రీ రామచంద్రారెడ్డి అసెంబ్లీలో ఉటంకించారు.

కొంతమంది అదృష్టవంతులను మినహాయిస్తే, అత్యధికులకు తమ తమ స్వగ్రామాలలో ఉపాధి ఏదీ ఉండకపోవచ్చు. ఉండదని నికరంగా చెప్పుకో వచ్చును. ఇక్కడ ఉపాధిలేకనే బర్మాకు వలస వెళ్ళారు. ఈ శతాబ్దపు ప్రారంభం నుంచి ముఖ్యంగా గోదావరి, విశాఖ జిల్లాల నుండి యెక్కువమంది వలస వెళ్ళారు. కాకినాడ, విశాఖపట్నం నౌకాశ్రయాల నుంచి చవకగా రంగూన్ వెళ్ళడానికి సౌకర్యాలు వుండటం, అక్కడ యేదో ఒక వృత్తి, వ్యాపారం, ఉద్యోగం కనీసం కూలిపని చేసుకోడానికి అవకాశా ఉండటం, వలస వెళ్ళడానికి ముఖ్య కారణాలు. 1935 లో "ఇండియా చట్టం" అమలులోకి వచ్చేవరకూ బర్మా కూడ ఢిల్లీ కేంద్ర ప్రభుత్వపు అధికారంలోనే ఉండేది. రాకపోకలకుగాని, వృత్తి వ్యాపారాలకుగాని ఆంక్షలులేవు. ఇన్ని చారిత్రిక కారణాలవల్ల గోదావరి. విశాఖ జిల్లాల కోస్తా ఆంధ్రులంతా బర్మాకు వలస వెళ్ళారు.

సిలోన్ శరణార్థులు, తూర్పు ఆఫ్రికా రాజ్యాల నుంచి శరణార్థులు, పాకిస్తాన్ శరణార్థులు అందరికీ కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఏర్పాట్లు చేయవలసి వస్తున్నది. ఇప్పుడు బర్మా శరణార్థులు వస్తున్నారు. మూడుకోట్లమంది నివసించే ఆంధ్రరాష్ట్రంలో పదిపన్నెండు వేలమంది వచ్చి చేరితే పెద్ద సంఖ్యగా కనిపించక పోవచ్చు. కాని ఊహాపథం నుంచి వాస్తవికతలోకి దిగివస్తే,పన్నెండు వేలమందికి పునరావాసం కల్పించడం సామాన్యంకాదు.

జీవిత సమస్తాన్ని కోల్పోయిన శరణార్థుల జీవితాన్ని మళ్ళీ మొదటినుంచీ ప్రారంభించాలి. ప్రభుత్వం విశాఖపట్నంలో శిబిరం ఏర్పాటుచేసి, వచ్చిన వారందరికీ వారి వారి గ్రామాలకు రైలు టిక్కెట్లూ, దారిబత్తెం యిస్తే చాలదు. ఎక్కడికీ పోవడానికి స్వస్థలం అనేదిలేనివారిని శిబిరంలో ఉంచి పోషించడం వల్లకూడా సమస్య పరిష్కారం కాదు. వారి దయనీయ స్థితి మానవత్వపు సమస్య. వాళ్ళ పునరావాసం మటుకు ప్రభుత్వ యంత్రాంగ సామర్థ్యాన్ని పరీక్షించే సమస్య. ఏయే వృత్తులవాళ్ళు ఏయే వయస్సుల వాళ్ళు వస్తారు, వాళ్ళను రాష్ట్రంలో ఎక్కడ యిముడ్చడానికి వీలవుతుంది మొదలైనఅంశాలను యిప్పటి నుంచే యోచించి, సమాచారం సేకరించి, స్థూలంగా పథకాలు తయారు చేసుకోవడం అవసరం. విశాఖ శిబిరమనేది ఒక మజిలీ. శరణార్థుల పునరావాసానికి వ్యాపార పారిశ్రామిక సంస్థల సహకారాన్ని కోరడం కూడా అవసరం.

విదేశీయులమీద విప్లవ ప్రభుత్వ ఆంక్షలు

బర్మాను విప్లవ ప్రభుత్వం కైవసం చేసుకున్న తర్వాత జరిగిన పరిణామాలు :

1. బస్సులపై ఆంక్ష

రంగూన్– ఇన్సిన్ జిల్లాలలో విదేశీయుల పేరిటనున్న యించుమించు వంద బస్సులను 1964 జనవరి 1వ తేదీనుంచి రోడ్ అండ్ ఇన్లాండ్ వాటర్ ట్రాన్స్‌పోర్టు అథారిటీవారు– లైసెన్సుల నివ్వటం ఆపివేసిరి. ఈ విషయము తెలియజేయుచూ– డిసెంబరు 3 వ తేదీన బస్సు యజమానులకు నోటీసులు అందజేయబడినవి. బస్సులను విక్రయించరాదని– ఇంకొకరి పేర మార్పుచేయరాదని– బండ్ల స్వరూపమును కూడా మార్చరాదని– యజమానులకు తెలియజేయబడినది. లైసెన్సు–రెన్యూవలు గురించి దరఖాస్తులు పెట్టుకొనునప్పుడు– వారి పౌరసత్వమును గురించి పరిశీలించి యీ చర్య తీసుకోబడినది.

2. విదేశీయులు సారా వ్యాపారం చేయకూడదు

యఫ్. ఎల్. 17; యఫ్. ఎల్. 18 లైసెన్సుల క్రింద– నడుపబడుచున్న 'సారా దుకాణము' లను– విదేశీయులు నిర్వహించరాదను చట్టము 1964– జనవరి 1 వ తేదీనుంచి అమలు పర్చబడినది.

3. విదేశీ డాక్టర్లపై ఆంక్ష

విదేశీయులైన డాక్టర్లు– బర్మాలో 1963 డిసెంబరు 31 వ తేదీనుంచి– ప్రాక్టీసు చేయకూడదని– యింతకు పూర్వము– ప్రభుత్వము చేసిన ఉత్తరువు– లిప్పుడు స్థిరపరచబడింది.

4. చీనా వారి కంట్రీ స్పిరిట్ దుకాణాలు బంద్

రంగూన్‌లోను— బర్మాలోను— యితరచోట్ల చీనా వారిచే నిర్వహింపబడు చున్న "బాక్" అనే కంట్రీ స్పిరిట్— దుకాణములు 1-1-64 నుండి మాఫీ చేయ బడును. ఇటువంటి దుకాణములు దేశమంతటా 600 వరకు వున్నవి. ఒక్క రంగూన్ నగరమందే 343 దుకాణములు గలవు.

5. ట్రాన్సిట్ వీసాపై 24 గంటలు మాత్రమే వుండవచ్చును

ట్రాన్సిట్ వీసాతో బర్మా చేరిన విదేశీయులు 24 గంటలు మాత్రమే రంగూన్‌లో వుండవచ్చునని ఇమిగ్రేషను కంట్రోలరుగారు మొన్నటి దినమున ఒక ప్రకటన చేసిరి. (1964 జనవరి 1) పూర్వపు చట్టము ప్రకారము ట్రాన్సిట్ వీసాపై వచ్చినవారు 72 గంటలు సేపు వుండవచ్చును.

[ది 4-1-1964 ఆంధ్ర మిత్ర వార్త ఆధారం]

తరలివచ్చిన తర్వాత...

విమానాలద్వారా కలకత్తాకు ఓడలద్వారా విశాఖపట్నం, మద్రాసు రేవు లకు వేలాదిగా బర్మా భారతీయులు కాందిశీకులుగా భారతదేశం తరలివచ్చారు. ఆదుకుని, ఆదరువు చూపాయి కేంద్ర—రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు. వ్యాపారాలకు 'లోన్సు' ఋణ్యక్షమగాక...నివేశన స్థలాలు కేటాయించారు. విద్యార్థులకు సీట్ల విషయంలోనూ, ఉద్యోగాల విషయంలోనూ ప్రాముఖ్యత నిచ్చింది.

విశాఖపట్నం...

విజయవాడ...

రాజమండ్రి...

ఆనకాపల్లి...

కాకినాడ...మొదలగు అనేకానేక ప్రాంతాల్లో ఆంధ్రులకు 'బర్మా కాలనీలు' ఏర్పరచింది–ప్రభుత్వం.

ఇచ్చిన కాలనీలో తలదాచుకుంటూ కష్టజీవులుగా, ఉద్యోగులుగా, వ్యాపారులుగా స్థిరపడుతూ వచ్చారు, కాందిశీకులు.

తరతరాల చరిత్ర గలిగిన తెలుగువారు

ఎల్లలు దాటినా...

తెలుగు సాహితీ వనంలో మల్లెలు పూయించారు. మధురమైన తెలుగుభాషకు మకరందం చేశారు.

కళా, సాంస్కృతిక ప్రచారరంగాలలో విజయకేతనం ఎగురవేశారు.

రూపురేఖలులేని రంగూన్ నగరాన్ని రమ్యహర్మ్యంగా మలచిన భారతీయుని ఘనత బర్మా దేశ చరిత్ర ఉన్నంతవరకూ చిరస్మరణీయమే...!

కాందిశీకుల నాయకునికి బర్మా భారతీయ పునరావాస సంఘం (విజయవాడ) వారిచే ఘన సన్మానం

ఆంధ్రదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో కాలూనిన బర్మా ఆంధ్రులు తమ తమ నెలవుల్లో కాలూనుకొని "బర్మా కాలనీ" సంఘాలు స్థాపించుకున్నారు. పేదల పెన్నిధి శ్రీ యం. అప్పనరావు (విశాఖపట్నం) బర్మా ఆంధ్ర కాందిశీకుల కేంద్ర సంఘాన్ని 1969లో స్థాపించారు. కాందిశీకులకు ఉపాధి, కాలనీల ఏర్పాటుకు విశేష కృషిచేసిన ధన్యజీవిగా శ్రీ యం. అప్పనరావుగారు పేర్గాంచారు.

బర్మాలో ఆంధ్రులకు సేవ చేయటంలో అగ్రగణ్యులనిపించుకొన్న శ్రీ అప్పనరావుగారు విశాఖ, అనకాపల్లి, కాకినాడ తదితర ప్రాంతాలలో కాందిశీకులకు చేసిన సేవలకు గుర్తింపుగా విజయవాడ మహానగరంలో ది. 14–4–91న

ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గాంచిన బౌద్ధమతాచార్యుడు, శాంతిదూత

శ్రీ దలైలామాతో

బర్మా ఆంధ్ర కాండ్రకుల కేంద్ర సంఘం స్టేట్ ప్రెసిడెంట్

శ్రీ ఎం. అర్జునరావు (విశాఖపట్నం)

“ఒరిస్సా భారతీయ ప్రవాసాంధ్రుల సంఘం” ఆధ్వర్యంలో శ్రీ బడే వెంకటరెడ్డి అధ్యక్షులుగా, శ్రీ ఎ. సురేంద్ర ప్రధాన కార్యదర్శిగా, శ్రీ ఎం. డి. ఈసా, శ్రీ ఎస్. సింహాచలం ఉపాధ్యక్షులుగా, శ్రీ బీశెట్టి లక్ష్మణరావు ఆహ్వానసంఘం ఛైర్‌మన్‌గా— శ్రీ మాతంగి నారాయణ, శ్రీ బి.ఎ. నాయుడుగార్ల పర్యవేక్షణలో ఘన సన్మానం జరుపబడింది. ఈ సన్మానోత్సవానికి ఆర్గనైజింగ్ కమిటీ సభ్యులుగా శ్రీ యాంద్ర వెంకటేశ్వరరావు, శ్రీ యాంద్ర సోంబమూర్తి, శ్రీ యాంద్ర సుబ్రహ్మణ్యం వన్నె తెచ్చారు. ఈ కార్యక్రమంలో — శ్రీయుతులు మస్కె తోగా రావు, పి. రాజు, చెన్న అప్పారావు, దళాయి రామస్వామి, కొంతయ్య, ఈరి సింహాచలం, మరియు మారయ్యలు కార్యకర్తలుగా వ్యవహరించారు. మహిళా విభాగం తరపున శ్రీయుతులు బీశెట్టి శారద లక్ష్మణరావు, ఎ. సరస్వతమ్మ, ఎస్. ఉమామహేశ్వరి, పెతకంశెట్టి మాకలక్ష్మి వాళ్లాని కార్యక్రమాన్ని తేజోవంతం చేశారు.

ఈ ప్రత్యేక సన్మానోత్సవ విశేషమేమంటే...

కాందిశీక నాయకునికి కాందిశీకులే సన్మానించడం—

ఈ సన్మాన మహోత్సవానికి — విజయవాడ నగర మేయరు శ్రీ జంధ్యాల శంకర్, నగరపాలక సంస్థ ప్రతిపక్ష నాయకులు శ్రీ కె. సుబ్బరాజు ఎం.ఎల్.ఏ. శ్రీ బేగ్, శ్రీ మైత్రేయ, (విశాలాంధ్ర), శ్రీ మాతంగి నారాయణ (సంఘ వ్యవస్థాపకులు), శ్రీ పురాణపండ రంగనాథ్, (సిరివెన్నెల సంపాదకులు), శ్రీ ఐలాపు నాగభూషణం (బాలరంజని సంపాదకులు), శ్రీ మద్దిగుంట రాధాకృష్ణ (వర్ణచిత్ర)లతో పాటు ఉపన్యాస కేసరి శ్రీ తుర్లపాటి కుటుంబరావుగారు సభాధ్యక్షత వహించడమేగాక — శ్రీ యం. అప్పనరావుగారి సేవలకు చిహ్నంగా “కాందిశీకరత్న” బిరుదును ప్రదానం చేశారు.

వేలాదిగా పాల్గొన్న ఈ ఘన సన్మానోత్సవం విజయవాడలో ఒక చారిత్రాత్మకమైనదంటే అతిశయోక్తి కాదు.

'కాందిశీకరత్న' శ్రీ యం. అర్జునరావు గారికి మహాసభలో సమర్పించిన

సన్మాన సుమమాలిక

విజయవాడ–బర్మా–భారతీయ పునరావాసుల సంఘం అధ్వర్యములో కాందిశీకుల ప్రియతమ నాయకుడు, దీనజనబంధు, దళితజన ఆశాజ్యోతి, అపద్బాంధవుడు, బర్మా–ఆంధ్ర కాందిశీకుల కేంద్ర సంఘం, రాష్ట్రస్థాయి అధ్యక్షులు ధన్యజీవి **శ్రీ మల్లారపు అర్జునరావు** గారికి ప్రేమాదర ప్రశంసా పత్రము।

"ఏదేశమేగినా–ఎందుకాలిడినా – పొగడరా నీతల్లి భూమి భారతిని" అంటూ రంగూన్ మహానగరంలో తెలుగుజాతి సంస్కృతి ఉద్దీపనకు తెలుగు వెలుగుల వ్యాకోచానికి "ఆంధ్ర బౌద్ధ సమాజం" స్థాపించి ఆ దేశములోని తెలుగు బిడ్డల విద్యావికాసానికి, కళల వికాసానికి మీరు చేసిన మహోన్నత కృషి అందుకు అంతర్లీనంగా సాగిన మీ నిస్వార్థసేవ, త్యాగనిరతని, ఓ ధన్య చరిత్ర, ఓ దివ్య చరిత్ర, ఓ ఉజ్వల చరిత్ర :

కాందిశీకుల పెన్నిధి !

దళితజన బాంధవుడు 'భారతరత్న' డాక్టర్ అంబేద్కర్ జయంత్యుత్సవాలను ఘనంగా, చిరస్మరణీయంగా రంగూన్ గాంధీ మెమోరియల్ హాలులో జరిపించి బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ దివ్య ప్రబోధంతో వందలాది బర్మా ఆంధ్రులచేత బౌద్ధ ధర్మాన్ని స్వీకరింపజేసి ఆపథంలో – ధర్మపథంలో ముందుకు సాగుతోన్న మీ జీవితం, పునీతం–ధన్యం।

కాందిశీక రత్నమా !

విశాఖ సిటీ కాంగ్రెస్ ఉపాధ్యక్షులుగా, బర్మా–ఆంధ్ర కాందిశీకుల వ్యవస్థాపక అధ్యక్షులుగా, 'భారత రత్న' అంబేద్కర్ సేవా సంఘ గౌరవ అధ్యక్షులుగా, ఇందిరా గాంధీనగర్ గౌరవాధ్యక్షులుగా, సిద్ధార్థ నగర్ వెల్ఫేర్ కమిటీ అధ్యక్షులుగా, ఆది ఆంధ్ర సంఘం మరియు ఆల్ ఇండియా ఆర్గనైజేషన్

ఆఫ్ మెడ్రాస్లో శాస్త్ర ఉపాధ్యక్షులుగా, ప్రజా సంక్షేమ మండలి వైస్ ప్రెసిడెంటుగా, ఆంధ్ర బుద్ధిస్టు సొసైటీ జనరల్ సెక్రటరీగా– ఇలా ఎన్నెన్నో మననీయమైన సంస్థలలో అగ్రపీఠం అలంకరించి, రాష్ట్ర, రాష్ట్రేతర, దేశాంతర ప్రాంతాల్లోకి మీ సేవలూ పేరు ప్రఖ్యాతులూ విస్తరించటం, మాకు గర్వకారణం !

కార్యసాధకా !

విశాఖ, ఆ పరిసర జిల్లాల్లో, కాందిశీకులకోసం, అహోరాత్రులు పాటుపడి ప్రభుత్వంనుండి నిధులు రప్పించి 1420 కాలనీ ఇండ్లు మరియు... వ్యక్తిగత గృహ నిర్మాణాలకోసం 193 నివేశన స్థలాలు ఏర్పాటుచేయించి కడగండ్లలో వున్న కాందిశీకుల జీవన విధానంలో వెలుగులు విరజిమ్మిన మీరు సుమారు 5500 మంది బర్మా కాందిశీక ప్రజలకు వ్యాపార ఋణాలుగా రూ॥ 2 వేలనుండి రూ 5 వేల వరకు ప్రభుత్వం వారినుండి యిప్పించుటయేగాక ఇంకా ఎన్నెన్నో పునరావాస సౌకర్యాలు కాందిశీక ప్రజానీకానికి కల్పింపచేసిన దీనజన జీవనధారలు ! అసంఖ్యాకంగా వర్ణాంతర వివాహాలు జరిపించిన సంఘ సంస్కర్తలు.

సత్కీర్తిమూర్తీ !

డాక్టర్ అంబేద్కర్ శతజయంతి ఉత్సవాల సందర్భంగా మీకు మేము చేస్తున్న యీ ఘనసన్మానోత్సవం మహాసముద్రంలోని ఓ నీటిబొట్టు ! చంద్రునికో నూలుపోగు ! కానీ... ఇది ప్రవాస వాసుల గుండె గుండెనా వినిపించే మధురానురాగం. తెలుగుతల్లి చిరపుత్రుడు, ఆ తెలుగుతల్లి చిరబంధాన్ని శాశ్వతం చేసేందుకిదా ఈ ఉజ్వల క్షణాల చరిత్రపుటల్లో చిరస్మరణీయం గావించేందుకూ ఈ నిండు సభలో ప్రజలు, ప్రజా ప్రతినిధులందరికీ సమ్మోదంగా.

'కాందిశీకరత్న' అన్న బిరుద నామముతో మిమ్ము సన్మానించు చున్నాం !

బుద్ధ భగవానుడు మిమ్ము ఆశీర్వదించుగాక !

బర్మా కాలనీ
పాయకాపురం
విజయవాడ–15.
తేది 14 ఏప్రిల్ 1991

ఇట్లు
వీశెట్టి లక్ష్మణరావు – సన్మాన సారథ్య సంఘ ఛైర్మన్
ఉదే వెంకటశెట్టి – అధ్యక్షులు
ఎ. మహేంద్ర – ప్ర. కార్యదర్శి
మరియు కార్యవర్గ సభ్యులు
బర్మా భారతీయ పునరావాసుల సంఘం.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కాలూనిన బర్మా కాందిశీకుల సంఘాలు

1. బర్మా ఆంధ్రకాందిశీకుల కేంద్ర
సంఘం, విశాఖపట్నం-8 : స్టేట్ ప్రెసిడెంట్ : శ్రీ ఎం. అప్పలరావు

అనుబంధ సంస్థలు

2. బర్మా భారతీయుల పునరావాస :
సంఘం, (బర్మా కాలనీ) : ప్రెసిడెంటు : మాతంగి నారాయణ
విజయవాడ-15 : కార్యదర్శి : ఎ. సురేంద్ర
3. అనకాపల్లి : అధ్యక్షులు : మళ్ళ పీసనాయుడు.
(గవరపాలెం) : కార్యదర్శి : ఇ. రత్నం
4. కాకినాడ (బర్మాకాలనీ) : అధ్యక్షులు : జి. దేవరాజు
కార్యదర్శి : పి. రాజు
5. కాకోలు అధ్యక్షులు : చిట్టూరి సుబ్బారావు
కార్యదర్శి : కలిగిరి వెంకటరావు
6. రాజమండ్రి (లాలా చెరువు) : అధ్యక్షులు : వై. సత్యనారాయణ
కార్యదర్శి : మేడిశెట్టి ధర్మరాజు
7. ఏలూరు (కొప్పాక) : అధ్యక్షులు : శ్రీమతి వై. కాంతమ్మ
కార్యదర్శి : శ్రీమతి సూరాలమ్మ
8. నెల్లూరు : అధ్యక్షులు : టి. జాన్
ఎ. కె. నగర్ : కార్యదర్శి : కొండయ్య
9. కరీంనగర్ : అధ్యక్షులు : జె. అప్పలనాయుడు
అంతర్గామ్ పోస్టు : కార్యదర్శి : ఇ. శాంసన్
10. హైదరాబాదు (ప్రతినిధి)
(సలిందా లాడ్జి) : ప్రొఫెసర్ టి. పరమేశ్వరరావు, ఎం.ఎ.,
మోజంజాహీ బజారు దగ్గర
11. న్యూ ఢిల్లీ : డి. వి. కుమార్
12. రంగూన్ — (బర్మా) : కె. ఆర్. అలెగ్జాండర్
కేరాఫ్. ఇండియన్ ఎంబసీ
13. నర్సాపురం (ఏలూరు) : అధ్యక్షులు : బొంతు కట్లయ్య
కార్యదర్శి : బుచితి శేషయ్య
14. శ్రీకాకుళం : అధ్యక్షులు : కె. రామస్వామి
కార్యదర్శి : మైలపల్లి అప్పారావు

రచయిత మాట

ఏవి తల్లీ నిరుడు కురిసిన హిమ సమూహము లెక్కడ ?
ఏవి తల్లీ నిన్న విరిసిన మల్లె సౌరభా లెక్కడ ??
నిన్ను చేరిన గుండె నిండిన ఆనందం - నాడు
నిన్ను వీడ - గుండె పగిలిన కన్నీళ్లు - నేడు.
కన్న తల్లివి కాకున్నా -
కడుపు చూసిన తల్లివి -
ఏ నేల ఎన్నాళ్లు ఋణమో -
ఈ కన్నీళ్ళ ఋణాను బంధమో....!!

ఒకనాడు—
తాగటానికి గంజినీళ్ల లేక,
కూడు దొరికే పొరుగుదేశానికి వలస వెళ్లారు– తెలుగువారు.
ఆనాడూ మరిచిపోలేదు– మాతృభూమిని.
'ప్రవాసం'లో కష్టపడి, కుబేరులయ్యా రెంతోమంది.
అప్పుడూ మరిచిపోలేదు– మాతృదేశ మమతను.'

'మా దేశంలో వుండొద్దు.' వచ్చినవారు వచ్చినట్టే వెళ్ళిపోండి" అని– విప్లవ ప్రభుత్వం శాసిస్తే–

పుట్టిన దేశంలో 'పురిసెడు' గంజి తాగినా మేలని– వలస వెళ్ళిన దారినే మరలి వచ్చారాంధ్రులు.

అలా– తిరిగి వచ్చిన రోజునీ– మరిచిపోలేదు– మాతృదేశాన్ని !

అదీ–

మాతృ గడ్డపట్ల గల – వలసాంధ్రుల మమకారం !

* * *

ఒక తల్లి కడుపున పుట్టకపోయినా, ఒక ఊరివారు కాకపోయినా, ఒక కులంవారు కాకున్నా, ఒక మతంవారు కానప్పటికీ పరాయిదేశానికి కట్టుగుడ్డలతో, కడుపు చేతపట్టుకొని, వలస వెళ్ళిన ఆంధ్రులు — అభిమానాన్ని పంచుకుంటూ ఐకమత్యాన్ని పెంచుకుంటూ సోదరభావంతో కలసి జీవించారు. కాలగమనానికి తల వంచి – గడిపిన మధుర క్షణాలు మననం చేసుకుంటూ – తిరిగి అవే కట్టు గుడ్డలతో శరణార్థులుగా స్వదేశాలకు చేరుకున్నారు!

కట్టుకున్న భవనాలు వదిలేశారు......
మనసిచ్చిన ఇల్లు వాకిళ్ళు తమవి కావనుకున్నారు...
కూడబెట్టుకున్న ఆస్తుల్ని కాదనుకున్నారు...
సంపాదించిన ధనాన్ని, బంగారాన్ని విడిచి పెట్టారు...
ఫలితమే...
కాందిశీకులుగా రావటం...;
వారి మాతృదేశపు మమత అంతటిది !
భారతదేశపు వ్యక్తిత్వం అంత గొప్పది !
అందుకే...

తరతరాల తెలుగు వెలుగుల సువర్ణ చరిత్రలో 'బర్మా ఆంధ్రులది' — ఒక తరగని – అపూర్వ, అపురూప, అద్వితీయ చరిత్ర అంటే అతిశయోక్తి కాదు!

"ఏ దేశమేగినా... ఎందు కాలిడినా....
పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని....
నిలుపరా నీ జాతి నిండు గౌరవము

అదే...
నాటికి, నేటికి, ఏనాటికి...బర్మా ఆంధ్రుల – ధ్యేయం! ధ్యానం!!

బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి..
ధర్మం శరణం గచ్ఛామి...
సంఘం శరణం గచ్ఛామి !!!

విదేశాల్లో తెలుగు సంస్కృతి

ప్రపంచ వ్యాప్త తెలుగు దీపికలు

ప్రపంచ దేశాలకు—

జీవనోపాధికోసమో లేక– వ్యాపారాల కోసమో... ఉద్యోగార్థమో... వెళ్ళి అక్కడ స్థిరపడ్డ తెలుగువారి సంఖ్య– 20 లక్షలకు పైగా వుంటుందన్నది– ఒక అంచనా :

మారిషస్‌లో

మారిషస్‌కు తెలుగువారి వలస

1835వ సంవత్సరంలో వ్యవసాయ కూలీలుగా ప్రప్రథమంగా ముగ్గురు తెలుగువారు వలస వెళ్ళినట్లు చరిత్ర చెప్తుంది.

1836లో 33 మంది– తెలుగువారు 'కోరంగి' రేవునుంచి– 'గాంజెస్' అనే ఓడలో మారిషస్ చేరారు. ఆ తర్వాత వేలాదిగా వలస వెళ్ళి– జీవనాధారం కోసం

చెరకు తోటల్లో కూలీలుగా స్థిరపడ్డారు. అప్పట్లో భారతదేశంతోపాటు మారిషస్ కూడా బ్రిటిష్ పాలనలో వుండడంవల్ల వేలాది భారతీయులు మారిషస్ ప్రవేశం జరిగింది.

ప్రస్తుతం (1992 వ సంవత్సరంలో) మారిషస్ "ఆంధ్ర మహాసభ"లో శ్రీ సత్యమాస్ లక్ష్ముడు కార్యదర్శిగాను, శ్రీ సత్యనాపు అప్పయ్య సలహాదారు గాను వున్నారు.

ఇటీవల (డిసెంబరు నెల 1991లో) రాష్ట్రంలో పర్యటనకు విచ్చేసినప్పుడు వారు అప్పటి రాష్ట్ర విద్యామంత్రి డాక్టర్ పి. వి. రంగారావుగారిని కలిసి — "మారిషస్‌లో తెలుగు సాంస్కృతిక కేంద్రాన్ని" నెలకొల్పుతున్నామని- ఇందుకు అవసరమైన సాంకేతిక సహాయాన్ని అందివ్వాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని కోరు తున్నామని తెలుపుతూ –" ఫ్రెంచి పాలనలో గాడిద పాలు త్రాగాం. గోవుపాలు (తెలుగు సంస్కృతి) కావాలని మిమ్మల్ని అడుగుతున్నాం" అంటూ శ్రీ సత్యనాపు అప్పయ్యగారు తమ భాషాభిమానాన్ని వ్యక్తపరిచారు.

అక్షరాభ్యాసం

ఆ రోజుల్లో...

స్వదేశానికి వందల మైళ్ళ దూరాన సముద్ర తీరాన ఇసుక తిన్నెలలో "ఓ... న... మః..." లు రాసి... తెలుగువారు తమ పిల్లలకు అక్కడ... తమ మాతృ భాషను నేర్పేవారట.

తమ ఆచార వ్యవహారాల్లో, పూజా పునస్కారాల విధానాల్లో... భజన కీర్తనలతో తెలుగు సంస్కృతిని పరిపోషించుకుంటూ తమ తమ పిల్లలకు కూడా నేర్ప డంతో తరాలు గడిచినా...సంస్కృతి వైభవం మాత్రం వైభవోపేతమైంది.

1927లో స్థాపించిన "మారిషస్ తెలుగు అసోసియేషన్" 1948లో "మారిషస్ ఆంధ్ర మహాసభ"గా రూపాంతరం చెందింది.

దాదాపు 8వేలమంది సభ్యులతో అనేక శాఖలతో మారిషస్ ఆంధ్ర మహా సభ– నేటికీ దిగ్విజయంగా పనిచేయడం భాషా సంస్కృతి కళారంగాల వికాసానికి శ్రమించడం అపూర్వం.

మారిషస్‌లో తెలుగువారు దాదాపు 75 వేలకు పైగా వుంటారు. ఆర్థికంగా తెలుగువారిది అగ్రస్థానం. నలుగురు తెలుగువారు మారిషస్ పార్లమెంటులో సభ్యు లుగా వుండడం తెలుగుజాతికే గర్వకారణం.

ప్రపంచ తెలుగు ప్రజలందరి మధ్య భావసారూప్యానికి, భావసమైక్యతను సాధించడానికి 1975వ సంవత్సరంలో ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు ఏర్పాటయ్యాయి. ఆహ్వానసంఘ అధ్యక్షులుగా నాటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ జలగం వెంగళరావుగారు, కార్యదర్శిగా శ్రీ ఎస్.వి.ఎస్. ప్రసాదరావుగారు వ్యవహరించగా, నాటి విద్యా-సాంస్కృతిక వ్యవహారాల శాఖామాత్యులు శ్రీ మండలి వెంకటకృష్ణారావుగారు సారథ్యం వహించి, తెలుగు వెలుగులను విశ్వలోకితం చేశారు.

సాహితీ ప్రదర్శనకు, సాంస్కృతిక కళారంగాల వికాసానికి ఉద్దేశించిన ఈ సభలు, మరల 1981లో మలేషియా రాజధాని కౌలాలంపూర్‌లో జరుగగా, తృతీయ మహాసభలు 1990 డిసెంబరు 10-13 తేదీలలో 'మారిషస్' దేశంలో ఎంతో శోభాయమానంగా జరిగాయి.

తృతీయ ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల వైభవాలు

1990 డిసెంబరు నెల 10వ తేదీన 'మోకా'లోని మహాత్మాగాంధీ స్టేడియంలో జరిగిన తృతీయ ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు చరిత్రాత్మకమైన మధుర ఘట్టాలు.

'జ్ఞానపీఠ' అవార్డు గ్రహీత, ఆనాటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రతినిధి వర్గ నాయకుడు, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వైస్-ఛాన్సలర్ డాక్టర్ సి. నారాయణరెడ్డి గారు 'తెలుగు భాష' గీతమధనాన్ని-అక్కడి వారికి అందించిన తీరు మధురాతి మధురం :

విదేశాంధ్రుల ధార్మిక మనుగడకు విశేష కృషి సల్పిన శ్రీ మండలి వెంకటకృష్ణారావుగారు 'ప్రపంచంలోని తెలుగు వారందరి మధ్య మరింత సన్నిహిత సంబంధాలు నెలకొనడానికి – ఈ మహాసభలు ఎంతగానో తోడ్పడగలవనే ఆశను, ఆకాంక్షను వెలిబుచ్చడం – అక్కడి వారికి ఓ దివ్య సందేశమే అయింది.

తెలుగు వెలుగు రేఖ

'మలేషియా' ఆంధ్ర సంఘం

దేశాంతరాలకు వలస వెళ్ళి అక్కడ స్థిరపడ్డ ప్రవాసుల్లో 'మలేషియా ఆంధ్రులది' ఒక మహత్తర సాంస్కృతిక చరిత్ర.

1955వ సంవత్సరంలో – మలేషియాలో 'మలయా ఆంధ్ర సంఘం' స్థాపించబడింది.

శ్రీ కె. వి. స్వామిగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ మదిని సోమునాయుడుగారు గౌరవ ప్రధాన కార్యదర్శిగా వున్నారు.

అక్కడి ఆంధ్రులను ఏకోన్ముఖులను చేస్తూ – భాషా – సాంస్కృతిక వికాసానికి అనేక విధాలుగా – సేవచేస్తూ – యీ సంఘం ఒక మహాసంస్థగా 1985 నాటికి – ఒక విస్తృతను, విశేషాన్ని సంతరించుకున్నది. దాంతోపాటుగా అనేక కొత్త శాఖలను ఏర్పాటు చేసుకుంది.

మహాకవి గురజాడ అప్పారావుగారి వర్ధంతి ఉత్సవాలు– తెలుగు ఉగాది– రాష్ట్రావతరణ మహోత్సవాలు, సంక్రాంతి, దీపావళి సంబరాలు ప్రత్యేకతలు.

మే నెలలో జరిగే బుద్ధ జయంతి ఉత్సవాలు మలేషియా ప్రత్యేక విశేషాలు.

మలేషియా ఆంధ్ర సంఘ శాఖలు

నేడు మలేషియా ఆంధ్ర సంఘ శాఖలు శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించి– ఆ దేశ స్థిర నివాసులకు ఎనలేని సేవలందించడంలో ఎంతో కృషిచేస్తున్నవి.

"దిగువ పేరా శాఖ"

మలేషియా ఆంధ్ర సంఘ శాఖలకు మార్గదర్శకత్వంగా వున్న శాఖ 'దిగువ పేరా శాఖ'.

అలాగే 'సింపాంగ్ అంపాట్ శాఖ'; 'మధ్య పేరా శాఖ'- కౌలాక్యాంగ్సార్ శాఖ, స్మిత్ వాస్ శాఖ, తైపింగ్ శాఖ, తంజోంగ్ మాలిం శాఖ, సెలాంగూర్ శాఖ, నెగ్రి సెంబిలాన్ శాఖ, సుంగై పట్టణ శాఖ, కూలిం శాఖ, సబాక్ బెర్నం శాఖలు...

ప్రపంచ ఆంధ్ర సంఘాలతో - మలయా ఆంధ్రసంఘం

1. మారిషస్ ఆంధ్ర సంఘం

మడగాస్కర్ ద్వీపమునకు దగ్గరగా వున్న చిన్న దీవుల సముదాయం-మారిషస్ - పలు తెలుగు పాఠశాలలుగల యీ ద్వీపంలో తెలుగువారు "ఆంధ్ర సంఘాన్ని" స్థాపించుకున్నారు. తెలుగు భాష-కళలు, సాంస్కృతిక వికాసానికి యీ సంఘం చేస్తున్న కృషి నిరుపమానమైనది.

2. దక్షిణ ఇండియా ఆంధ్ర సంఘం (ఫిజీ)

ఫిజీలో "దక్షిణ ఇండియా ఆంధ్ర సంఘం"లో వందలాది తెలుగువారు సభ్యులుగా వున్నారు. నేటికీ తెలుగు సంస్కృతిని కాపాడుకుంటూ, విస్తృత పర్చుకుంటూ, తమ పిల్లలను పెంచుకుంటూ రావడం విశిష్టత.

3. సింగపూర్ ఆంధ్ర శాఖ

సింగపూర్‌లో వున్న "ఆంధ్రశాఖ" తెలుగుభాష పట్ల - పిల్లలకు తెలుగులో విద్యాభ్యాసం పట్ల - ఎనలేని మక్కువ చూపడం ఓ విశేషం.

4. మలేషియా - ఆంధ్ర మహిళా సభ

మలేషియాలో ఆంధ్ర మహిళా శాఖది ఒక సువర్ణ చరిత్ర. ఎన్నిజాతుల మధ్య మనుగడ సాగిస్తోన్నా, తెలుగు ఆచారములు కట్టూ-బొట్టుకు, ఆహార వ్యవహారాలకు, తెలుగు సాంప్రదాయానికి గౌరవం, విలువ ఇవ్వడం ఇక్కడి మహిళామణుల ప్రధాన ధ్యేయం. నిరాధారులకు ఆశ్రయం కల్పించడం, మహిళలకు కుట్టు పనుల్లో శిక్షణ ఇవ్వడం ప్రత్యేకత.

ఇదేగాక, నేను మలేషియా నాలుగు చెరగులా తెలుగు వారు ఎరిగి- తెలుగు మల్లెల సువాసింపులను విశ్వవ్యాప్త పరచడం శ్లాఘనీయం।

'విదేశాంధ్ర' పత్రిక

మలేషియా ఆంధ్ర సంఘం కృషి ఫలితంగా మలేషియాకు ముఖ్య నగరమైన 'కౌలాలంపూర్' లో తెలుగువారి అభ్యుదయ పక్ష పత్రిక 'విదేశాంధ్ర' ది 16-10-68 న మొట్టమొదటి సంచిక వెలువడింది. సంపాదకులు శ్రీ ఎస్. వి. రెడ్డి గారు. తెలుగు భాషాభివృద్ధికి- సాంస్కృతిక వికాసానికి- తెలుగు సంఘాల సమైక్యతా శంఖారావానికి తెలుగు రచయితల ఉద్దీపనమైన 'విదేశాంధ్ర' పత్రిక కృషి- ప్రశంసనీయం।

([illegible])

మలేషియాలో తెలుగువాళ్ల గుబాళింపులు

జీవితములో ముఖ్యమైనదేది ?

అందమని చిత్రకారుడు — శిల్పమని శిల్పి
నాట్యమని నటుడు — సంగీతమని గాయకుడు
కళయని రసికుడు — విజ్ఞానమని విజ్ఞాని
విద్యయని గురువు — శక్తియని కార్మికుడు
సమృద్ధియైన పంటయని — వ్యవసాయకుడు
వాణిజ్యమని వ్యాపారి — సుఖమని సోమరి
ఆహారమని తిండిపోతు — ప్రణయమని యువతి
బంగారమని లోభి — కుటుంబమని తల్లి
పదవియని కవి — ఆరోగ్యమని వైద్యుడు
ఆత్మయని భటుడు — గౌరవమని మానవుడు
జ్ఞానమని విద్యార్థి — విశ్రాంతియని కష్టజీవి
పంతమని వ్యాయామి — ధర్మమని న్యాయవాది
సత్యమని పెద్దవు — వాదించుచుండుదు

జి. యస్. లెన్స్

15-9-1964

ఆశాజ్యోతి

ఆశాజ్యోతి ఆరిపోయింది
పల్లెపూవు వాడిపోయింది
కొమ్మవిరిగి కూలిపోయింది
లోకమంత కుమిలిపోయింది
(ఆశాజ్యోతి)

స్నేహగాడు తిరిగివస్తావా
పిలిస్తే పలకవస్తావా
కలలోను కానవస్తావా
కన్నులలో కనుపిస్తావా
(ఆశాజ్యోతి)

ఎవరూ ఎరుగని వాడులేడు
స్నేహం చూపని దేశంలేదు
గాంధీతాతలాగ పేరుపొందాడు
గాంధీగారు పనులని వగ్గిపోయారు.
(ఆశాజ్యోతి)

విశాలాంధ్ర (పత్రిక నుండి)
15-7-1964

మళ్ళ వెంకటలక్ష్మి
ప్రకాష్ పేట, త. 2

దక్షిణాఫ్రికాలో తెలుగు వైభవం

దక్షిణాఫ్రికాకు 1931 మే నెల 14 వ తేదీన ఆ దేశానికి భారత రాయబారిగా వెళ్ళిన సర్ కూర్మా వెంకటరెడ్డిగారు— అక్కడి ఆంధ్రులను సమీకరించి సమావేశపర్చి— 'దక్షిణాఫ్రికా ఆంధ్ర మహాసభను' ఏర్పాటు చేశారు. తెలుగుదనానికీ— తెలుగు సంస్కృతికీ— దక్షిణాఫ్రికాలో— ఈ సంస్థ చేసిన సేవలు ఎనలేనివి। శ్రీ యస్. కె. నాయుడుగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ పి. ఎస్. సన్యాసిగారు కార్యదర్శిగా— ఈ సంఘం దశదిశల వికసిల్లడానికి జరిగిన కృషికి ముఖ్యకారకులు।

తెలుగువారి వలస

మొట్టమొదటగా— దక్షిణాఫ్రికాకు వలస వెళ్ళిన భారతీయులలో అనేక భాషలు మాట్లాడే వారుండేవారు. అందులో పెద్ద సంఖ్య తెలుగువారిది.

ఇటీవల (1992 - ఫిబ్రవరిలో) దక్షిణాఫ్రికా ఆంధ్ర మహాసభ ఉపాధ్యక్షులు శ్రీ ఆదినారాయణ అప్పలస్వామి నాయుడు, శ్రీ కృష్ణమ్మ అప్పలస్వామి నాయుడు, పౌర సంబంధాల అధికారి శ్రీ ఎ. పి. నాయుడు రాష్ట్ర పర్యటనకు విచ్చేశారు. మద్రాసు నుండి ప్రథమ భారతీయుడు శ్రీ దేవరాజులు 1860 నవంబరు 18 వ తేదీన దక్షిణాఫ్రికా - నాటాల్ కోస్తా తీరంలోని "డర్బన్"లో అడుగుపెట్టారని- పై నాయకులు రాష్ట్ర సచివాలయంలో విద్యామంత్రి ఛాంబర్‌లో పత్రికా విలేఖర్లతో మాట్లాడుతూ చెప్పారు.

అమెరికాలో ఆంధ్ర తేజస్సు

అమెరికా సంపన్న దేశం।

ఆ దేశంలో ఉన్నత విద్యాభ్యాసానికి మంచి ఉద్యోగాలకు, పెద్ద పెద్ద వ్యాపారాలకోసం అనేకమంది తెలుగువారు అమెరికా వెళ్ళారు. స్థిర పడ్డారు। డాక్టర్లుగా, ఇంజనీర్లుగా, సైంటిస్టులుగానే కాక, మేధావి వర్గానికి చెందిన వారుగా కూడా ఆ దేశంలో తెలుగువారు పేరుగాంచుతుండటం— గర్వకారణం।

1970 నాటికి తెలుగువారి సంఖ్య అమెరికాలో బాగా పెరగటంతో ఒక సాంస్కృతిక సంఘం అవశ్యకమని భావించి, పద్మభూషణ్ శ్రీ నరసింహారావు

అధ్యక్షులుగా, శ్రీ పాలంకి రామమోహనరావుగారు కార్యదర్శిగా తెలుగు సాహితీ సాంస్కృతిక సంఘం న్యూయార్క్‌లో స్థాపించబడింది.

1970లో డాక్టర్ పెమ్మరాజు వేణుగోపాలరావుగారు (ఎమరీ యూనివర్సిటీ అట్లాంటా), డాక్టర్ గవరసాని సత్యనారాయణరావుగారు 'తెలుగు భాషా పత్రిక' మొదలుపెట్టారు. ఆ తర్వాత వైజ్ఞానిక, సాంకేతిక విషయాలతో అటువంటి పత్రికను, మరికొంతమంది కృషిచేసి వేర్వేరుగా తయారుచేసి, సాంకేతిక పద జాలం క్రోడీకరించి చేసిన కృషి, భారత్, విదేశాలలో వున్న భారతీయులందరిలో మన తెలుగువారికే దక్కడం విశేషం।

ఎందరో తెలుగు ప్రముఖులు అమెరికాలో రీసెర్చి స్కాలర్స్‌గా, ఎలక్ట్రానిక్ ఇంజనీర్లుగా, రేడియాలజీ అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్స్‌గానూ, విశ్వవిద్యాలయ ప్రొఫెసర్లుగానూ, శాస్త్రీయ సాంకేతిక రంగాల్లో ఎంతో ఉన్నత పదవుల్లో వున్నా, కట్టూ–బొట్టూ మార్చలేదు. పండగ పర్వదినాల్లో పూజా పునస్కారాలు మర్చిపోలేదు. ఎక్కడున్నా మన తెలుగు సత్సాంప్రదాయాన్ని, తెలుగుదనాన్ని మర్చిపోకపోవడం విశేషం।

'టానా' సంస్థ విశిష్టత

తెలుగు భాషకు ప్రాణం పోస్తున్న సంస్థ 'టానా'. కథలు, కథానికలు, వ్యాసరచనల పోటీలు నిర్వహిస్తూ– తెలుగు పిల్లలకు తెలుగు భాషతోపాటు తెలుగు వెలుగులను విశ్వవ్యాప్త పర్చడంలో ఈ సంస్థ చేస్తున్న కృషి– మహత్తర మైనది! న్యూయార్క్ నగరంలోని ఈ ఉత్తర అమెరికా తెలుగు అసోసియేషన్ (టానా) వ్యవస్థాపక సభ్యుడు డాక్టర్ వల్లమాటి శ్రీకృష్ణ.

ఇటీవల – (డిసెంబర్ – 1991 లో) హైదరాబాదు గాంధీభవన్ గ్రంథాలయంలో జరిగిన ఒక సభలో "టానా" అధ్యక్షులు శ్రీ దశరథరామిరెడ్డి మాట్లాడుతూ, 1973 లో – న్యూయార్క్‌లో మొట్టమొదటి తెలుగు అసోసియేషన్ ప్రారంభించడం జరిగిందని, 1977 లో "టానా" సంస్థ ప్రారంభించామని తెలియజేస్తూ "టానా" సంస్థలో 8,000 కుటుంబాలు సభ్యత్వం కలిగి వున్నాయన్నారు! అమెరికాలో యీనాడు – 500 వరకు తెలుగు అసోసియేషన్స్ "టానా" ఆధ్వర్యంలో స్థాపించడం జరిగిందని – ఆయన అన్నారు. అదే సభలో – 'టానా' కల్చరల్ డైరెక్టర్ శ్రీ ముక్కామల స్వామి మాట్లాడుతూ–అమెరికాలోగల "టానా" సంస్థ ద్వారా రాష్ట్రంలోగల అనేక సంస్థలకు ప్రతి సంవత్సరం ఆర్థిక సహాయం చేయడం – జరుగుతుందని – ఆయన తెలియజేశారు.

ఉగాది వేడుకలు

ఉగాది తెలుగువారికి కొత్త సంవత్సరం.

'ఉగాది' అంటే...

కొత్త వేపపువ్వు– కొత్త బెల్లం– కొత్త పులుపుల కలయిక. ఇది కష్ట సుఖాల సమ్మేళనానికి సంకేతం.

తీపి–చేదుల కలయికలను రుచి చూసినట్టే– జీవితంలో కష్టసుఖాలను, ఒడి దుడుకులను సమపాళ్ళలో భరించాలన్నది– దీని భావన। వేదాంతపరంగా చూస్తే– 'మనిషి బ్రతుకు చేదు, వగరులతో నిండి ఉంది. భక్తి అనే తీపిని అందులో రంగరించుకుంటే– వగరూ, చేదూ అనుభవించగలం' అనే పరమార్థం– ఈ ఉగాది పచ్చడిలో నిబిడీకృతమై వుంది.

మట్టి ఇళ్ళను అలికి, ముక్కులు పెట్టి, ఇంటి ముంగిలి వాకిలి తుడిచి, కళ్ళాపి చల్లి, ముగ్గులు పెట్టి, ఇంటి గుమ్మానికి వేపమండలు కట్టి–ఉన్నంతలో కొత్తబట్టలు తొడిగి–కలిగినంతలో ఘనంగా పంటకాలు చేసుకొని, తిని, "ఈ ఒక్క రోజూ ఆనందంగా గడిపితే...సంవత్సరమంతా అదే ఆనందం పొందవచ్చు" నన్న నమ్మకాన్ని మనస్సులో పెట్టుకొని, ఆ ఒక్కరోజూ—ప్రతి నిమిషం ఆనందకరంగానే గడుపుతాడు తెలుగువాడు.

తెలుగు సాంప్రదాయానికి, తెలుగు వెలుగుల వైభవానికి అద్దంపట్టే–ఈ విశిష్ట "ఉగాది వేడుకలు – కేవలం ఒక్క పల్లెపట్టుల్లోనూ, పల్లెపట్టుల పొలిమేరల్లో వుండే—పట్టణాల్లోనే గాక–రాష్ట్ర, రాష్ట్రేతర– విదేశాల్లోని తెలుగువారు ఎన్నో భిన్న సంస్కృతుల మధ్య జీవిక సాగిస్తున్నా 'ఉగాది'ని 'ఉగాది' గానే జరుపుకోవడం విశేషం।

మలేషియాలో

మలేషియాలో రెండవ ప్రపంచ తెలుగు సభలు అపూర్వ రీతిలో నిర్వహించి ప్రపంచ దేశాల్లో తెలుగువారి ఘనతను మరింత ఇనుమడింప జేసుకుంది.

పూర్వపు రోజుల్లో ఉగాదిని అంతగా పట్టించుకోనంటా, సూరాలమ్మ, మారెమ్మలాంటి గ్రామదేవతల ఉత్సవాలతో సరిపెట్టుకొనే అప్పటి వారికి ఆంధ్ర సంఘం వెలసి, "కోయిల ప్రెస్ ద్వారా ఉగాది గ్రీటింగ్స్ అచ్చువేయించి- ఉగాది ప్రాముఖ్యాన్ని వివరిస్తూ- శుభాకాంక్షలు పంపటంతో ఒక్కసారిగా వెలుగులోకి వచ్చింది - తెలుగు వెలుగుల ఉగాది.

నేడు మలేషియాలో తెలుగువారి 'ఉగాది' ఒక ప్రత్యేకమైన వేడుకగా - అలరారుతోంది. సాహిత్య, క్రీడా వినోదాలతో...మహోత్సవాలు జరుపుతోన్నాయి.

ఆటలు, నాటికలు - పోటీలు ఉగాది ప్రత్యేక ఆకర్షణలు. అందమైన బొమ్మలతో ముద్రించబడిన ఉగాది 'పిక్చర్స్' - (కార్డులు) పంపడం విశేషం. ఉగాది పచ్చడిని పంచుకుంటూ, తెలుగు సంస్కృతిని పెంచుకుంటూ కోలాటాలు- జముకుల పాటలు - పురాణ కాలక్షేపాలు, పంచముఖ గొబ్బెమ్మ - ముత్యాల ముగ్గులు - అన్నీ మలేషియా ఉగాది వైభవాలే.

అమెరికాలో అందాల ఉగాది

అమెరికాలో వున్న ఆంధ్రులు - డాక్టర్లుగా, ఇంజనీర్లుగా, ప్రొఫెసర్లుగా జీవనం సాగిస్తూ - తెలుగు, వెలుగుల మహోత్సవాల ఖ్యాతికి ఆ దేశంలో విశేష కృషి చేయడం ముదావహం.

చికాగో నుండి - తెలుగు అమెరికా, న్యూజెర్సీ నుండి 'తెలుగు జ్యోతి' పత్రికలు వెలువడుతున్నాయి. అమెరికాలో అనేక తెలుగు సాహిత్య గ్రంథాలతో ఒక మహత్తరమైన గ్రంథాలయం వుంది. స్థానిక తెలుగు సంఘాలు లెక్కకు మిక్కిలిగా వున్నాయి.

వేకువ సమయాన వినిపించే దేవీ సుప్రభాతాలు, వెంకటేశ్వరస్వామి గీతాలు, అమెరికా ఆంధ్రుల తెలుగుదనానికి ప్రతీకలు.

ఆధునిక నాగరికత ఎంతటి ఉచ్ఛస్థితికి ఎదిగినా, తెలుగువారి 'ఉగాది' మాత్రం- ఇక్కడ రంగ రంగ వైభవంగా జరుగుతుంది. రెండు తెలుగు గుండెలు ఎక్కడ కలుసుకున్నా- తెలుగులోనే మాట్లాడుకోవడం విశేషం. ఉగాదినాడు తెలుగు వారంతా- 'ఉగాది పచ్చడి' తప్పనిసరిగా చేసుకోవడం- కొత్త సంవత్సర శుభాకాంక్షలు "తెలుగులోనే" చెప్పుకోవడం- అమెరికా ఆంధ్రుల కొక మధుర భావన. అమెరికాలోని తెలుగు సంఘాలు- 'ఉగాది' నాడు జరిపే సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు తెలుగు వెలుగుల మెరుపులు.

బ్రిటన్‌లో ఉగాది

బ్రిటన్‌లోని ఉగాదికి ఒక ప్రాముఖ్యత ఉంది. తెలుగువారి జీవన స్రవంతి మీద పాశ్చాత్య నాగరికతా ప్రభావం ఎంతగా ఉన్నా, ఇండ్లో మాత్రం తెలుగు దనం, తెలుగు భాష, తెలుగు వంటకాలు, తెలుగు వేష్ట— తెలుగు మాటల వసవసలు— ఘుమ ఘుమ లాడుతుంటాయి।

ఇంగ్లాండులో నివసించు ఆంధ్రులంతా కలిసి నెలకొల్పుకున్న సంఘం— 'ఆంధ్ర సంఘం'. ఎన్నో ఉన్నత పదవుల్లో వున్న తెలుగువారు సంఘంలో సభ్యులు కావటం ఓ శోభ.

దీపావళి, సంక్రాంతి— పండగల కంటే— కూడా ఉగాదికి ఇక్కడి తెలుగు వారు అత్యంత ప్రాముఖ్యత నివ్వటం గమనించదగ్గ విషయం. తెలుగువారికంటూ ప్రత్యేకంగా 'తెలుగుభాషా పత్రిక' ఒకటుంది.

తీయతీయని తేనె పలుకుల తెలుగుదనాన్ని, ఉగాది పేరిగా చేసి, పొరలను పల్పించటం, వినిపించటం గొప్ప విశేషం। కొత్త సంవత్సరం వేడుకల్లో ఉగాది పచ్చడి ఇక్కడి వారికి ఓ ముఖ్యమైన పని। మాట్లా, బూట్లా నిత్యకృత్యాల్లో నా... ఉగాదినాడు మాత్రం పంచె, లాల్చీతో పురుషులు— చీర సింగారించుకున్న స్త్రీలు— పరికిణీ, ఓణీలతో ఆడపిల్లలు— ఈ పండగ కోసరే— ఓ శోభగా భాసిల్లటం— ఇక్కడి ఉగాది ముచ్చట్లు।।

దక్షిణాఫ్రికాలో

దక్షిణాఫ్రికా పౌరసత్వం పొందిన తెలుగువారు అనేక ఉన్నత— విభిన్న పదవుల్లో ఉన్నా— తెలుగు ఉగాదిని మర్చిపోక పోవటం గమనార్హం।

ఎన్ని ఎల్లలు దాటినా...

ఎన్ని సంవత్సరాల పాటు నివసిస్తోన్నా—

తెలుగు వేష్ట—

తెలుగు పెళ్ళిళ్ళు...

తెలుగు నోములు—

తెలుగు వ్రతాలు—

సంక్రాంతి, శ్రీరామ నవమి పండగలూ తరతరాల 'తెలుగు సంస్కృతి' విశాలానికి, సజీవ ప్రతీకలు— ప్రత్యేకించి "ఉగాది వేడుకలు."

పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని...

ఈ నాడు... ప్రపంచ వ్యాప్తంగా...

ఇంగ్లాండ్, (యునైటెడ్ కింగ్‌డమ్), శ్రీలంక, ఫిజీ, ఫ్రాన్స్, బర్మా, పశ్చిమ జర్మనీ, కెనడా, ఇండోనేషియా, జాంబియా, సౌత్ ఆఫ్రికా, ఆఫ్ఘనిస్థాన్, ఐర్లాండు, రష్యా, మలేషియా, సింగపూర్, గల్ఫ్ తదితర దేశాల్లో ఆంధ్రులు వేలాదిగా, లక్షలాదిగా మనుగడ సాగిస్తోన్నా, అనంతమైన అపూర్వమైన తెలుగు చరిత్ర మనతకు కృషి చేస్తూ– "చేయెత్తి జైకొట్టు తెలుగోడా!" అంటూ ముందుకు సాగడం–

"మా తెలుగుతల్లికి మల్లెపూదండ" అంటూ దేశ–విదేశాల్లో 'తెలుగుతల్లి' ఖ్యాతికి వన్నె తేవడం– "ఏ దేశమేగినా – ఎందుకాలిడినా... పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని" అంటూ ఎల్లలు దాటినా, ఎక్కడ కాలిడినా... తల్లి భూమి భారతికి అఖండ ఖ్యాతిని కలగజేయడం—— ముదావహం। మురిపెం।।

ఏ దేశంలో వున్నా...

ఎన్ని భిన్న సంస్కృతుల మధ్య జీవిక సాగిస్తోన్నా...

....తెలుగు జాతి మనది....!

....నిండుగ వెలుగుజాతి మనది....!!

....మహోన్నత మేలుజాతి మనది....!!!

-: జై తెలుగు తల్లి :-

వినమ్రతా విన్నపం

ఎంత ఎగిరినా ఆకాశాన్ని అందుకోలేము.

ఎంత ఈదినా సముద్రాన్ని దాటలేము.

అలాగే...

ఎంత రాసినా,

ఎంత చూసినా — తరగని, అపూర్వ — అనంత చరిత్ర — "బర్మా ఆంధ్రులది."

సంక్షిప్త సమాచారమే యీ 'గ్రంథం'లో యిప్పటివరకుగాను — సమగ్ర సమాచారం — సంపూర్ణ ఛాయాచిత్ర విశ్లేషణ — నా శక్తి మేరకు — పునర్ముద్రణలో — పొందుపరచగలనని సవినయంగా మనవి చేసుకుంటున్నాను.

గుండె గుండెను స్పందింపజేసే బర్మా ఆంధ్రుల 'కథా-కథనాలు' — ఏ గుండెను తాకినా — ఏ మనసును కదిలించినా — 'రచన'కు సార్థకతగా భావిస్తాను.

పాఠకుల నుండి, సూచనలు — సలహాలు — అభిప్రాయాలు ఆహ్వానిస్తున్నాను. రెండవ ముద్రణలో ప్రచురించగలనని - వినమ్రతతో విన్నవించుకుంటున్నాను.

ప్రచురణ :
సాధన పబ్లికేషన్స్
బిల్డింగ్ నెం. 6
"బర్మా కాలనీ"
విజయవాడ — 15

ఇట్లు
భీశెట్టి లక్ష్మణరావు
సబ్ ఎడిటర్ / సినీ స్పెషల్ రిపోర్టర్
ఆంధ్ర పత్రిక
"బర్మా కాలనీ"
విజయవాడ — 15

అనుబంధం

రిఫరెన్సు - ఫొటోలు - పత్రాలు

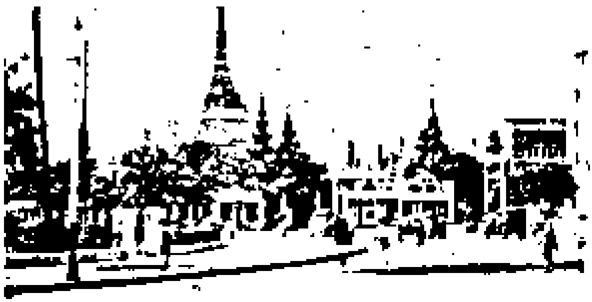

బర్మాలో బౌద్ధ దేవాలయాలు (నమూనా)

သုံး နိုင်ငံ ငှက်ဖျား ရောဂါ ပပျောက်ရေး ညှိနှိုင်းရေး

ဒုတိယ နေ့ဆက်လက်ကျင်းပခြင်း

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်လှန်ရေးအစိုးရ ကျန်းမာရေး [illegible] စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် မြန်မာ-အိန္ဒိယ-ပါကစ္စတန်(၃)နိုင်ငံငှက်ဖျားရောဂါ လုံးဝပပျောက်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုညီလာခံ (Fourth Burma, India, Pakistan Malaria Eradication Coordination Conference) ဒုတိယနေ့ [illegible] -၂၆-ရက်နေ့) နံနက်(၉)နာရီခွဲ အချိန်တွင် [illegible] မြန်မာ [illegible] ၌ ဆက်လက်ကျင်းပပါသည်၊ ယင်းညီလာခံတွင် [illegible] ဆောင်ရွက်ပါသည်။

ယင်းညီလာခံကို [illegible] (၁၂)နာရီတွင် [illegible] (၂)နာရီအချိန်၌ ဆက်လက်ကျင်းပ၍ [illegible] (၅)နာရီ အချိန်တွင် ဒုတိယနေ့ညီလာခံကို ပိတ်သိမ်းလိုက်သည်။

ယနေ့ည(၇)နာရီအချိန်တွင် [illegible] ညီလာခံသို့တက်ရောက်လာကြသော [illegible] [illegible] ရရှိပါသည်။

[illegible]

ప్రసిద్ధ నాట్య కళాకారిణులు

No R. 169 వెల 15 పైసలు Regd. Nos. Rgn. 0166 & 0167

ఆంధ్రమిత్ర

ANDHRA MITRA

ESTD [illegible]

[illegible] IN BURMA

[illegible] daily except Monday.

సం 27 | 1963 వ సం. డిసెంబర్ నెల 3 వ తేదీ మంగళవారం | సంచిక 169

రంగూన్ ఆంధ్రులకు [illegible]

[illegible]

[illegible]

'NAMO BUDDHA'
ANDHRA BUDDHIST SOCIETY HEAD QUARTER RANGOON 1960 - 1983

ఆంధ్ర బౌద్ధ భక్త సమాజము (కేంద్ర స్థానం) రంగూను

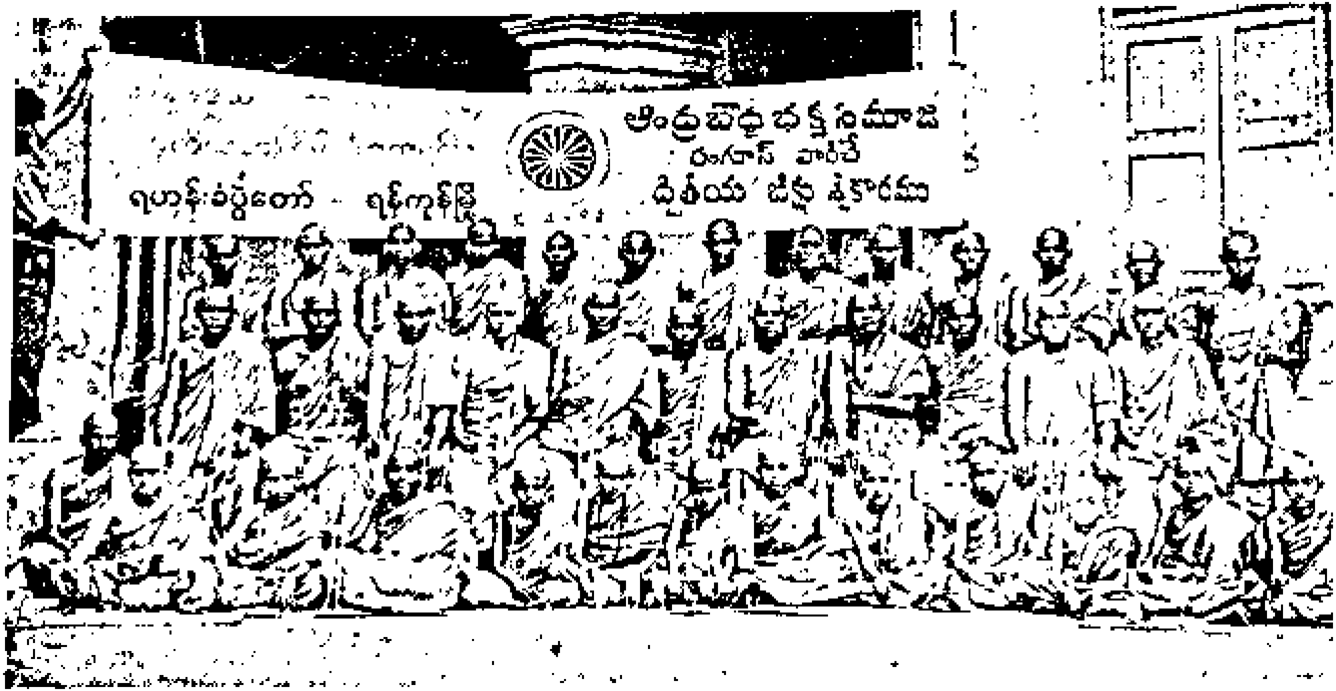

ది. 12-4-1964 నం॥ పైన్‌యౌంగ్ వి బౌద్ధారామమునందు ద్వితీయ భిక్షు స్వీకారము పొందిన
సమాజ సభ్యులు మరియు హౌటా వ్యాలేపివ్ సభ్యులు

బర్మా ఆంధ్ర కాందిశీకుల కేంద్ర సంఘం - స్థాపితం - 1967
(కంచరపాలెం - విశాఖ - 8)
దశమ వార్షికోత్సవ మహాసభ - కార్యవర్గ సభ్యులు

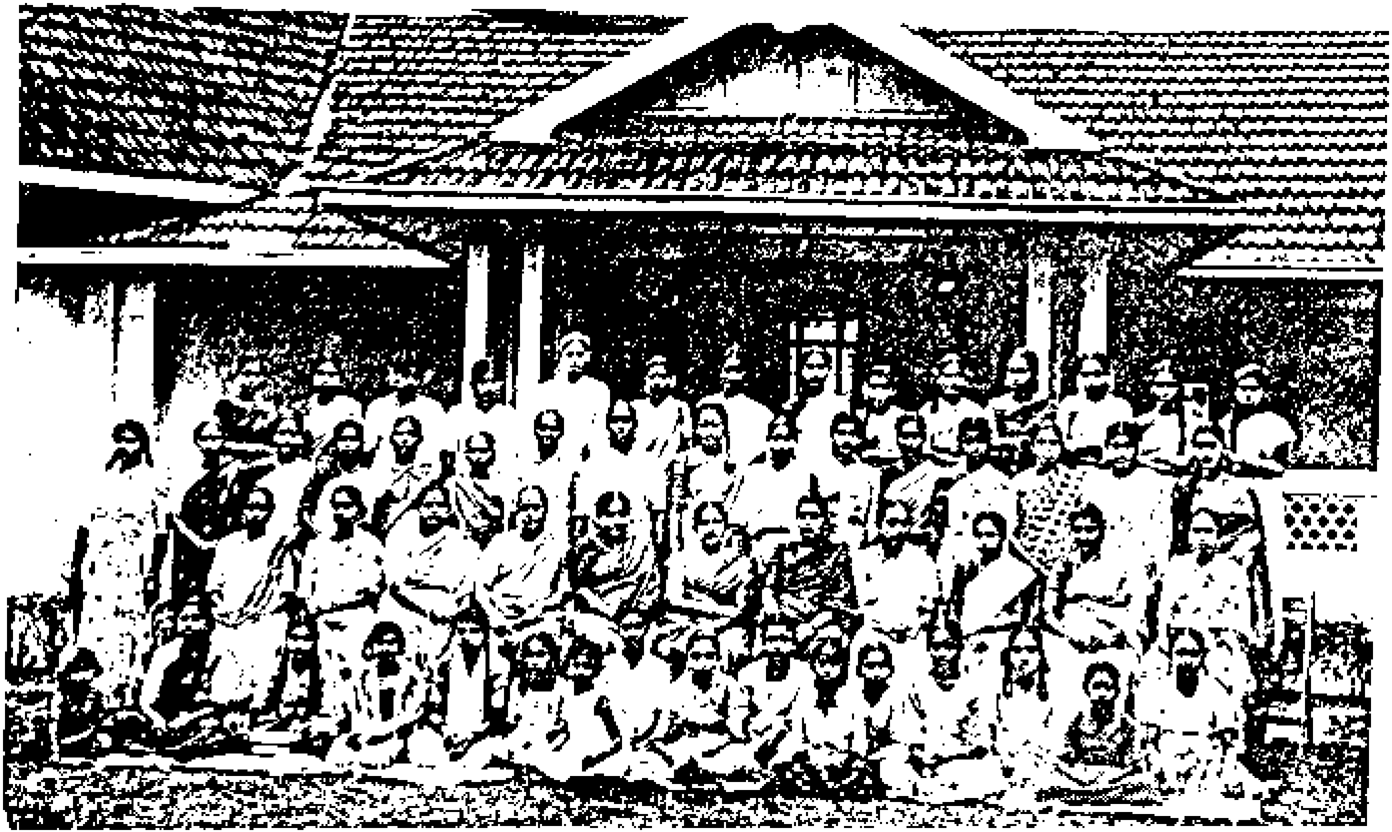

ఆంధ్ర వనితా మండలి (రంగూన్)

కుర్చీలపై కూర్చున్నవారు (ముఖ్య సభ్యులు) ఎడమ నుండి : శ్రీమతులు మీరమ్మ. ....? మీనాక్షి (మహిళామిల్లు), కోరాడ అమ్మన్న (శ్రీ కోరాడ సూర్యనారాయణగారి సతీమణి), టి. పద్మావతీదేవి, సుశీలాదేవి (ఇండియన్ ఎంపి శ్రీ నాగేశ్వరరావుగారి సతీమణి) .....? టి. నాగరత్నం. కమల సూరమ్మ. తులసి. గోషాల రాజేశ్వరీదేవిగారు.

[illegible]

బర్మా ఆంధ్ర మహాజన ప్రాథమిక పాఠశాల

HE BURMA ANDHRA MAHAJANA PRIMARY SCHOOL.

REGD. No. 452. (ESTABLISHED 1953)

111, LEWIS STREET, RANGOON.

Dated, 28th May 1953.

This is to cartify that Mr B. Lakshmanadas is a pure Andhra. I know him from very beginning. He can read and write the Telugu Language fluently. He got special interest in his mother Tongue and improved more than enough.

He is too smart and obedient having good character.

Ch. Dhanaraju
Headmaster
THE BURMA ANDHRA MAHAJANA PRIMARY SCHOOL,
NO. 111 LEWIS STREET, RANGOON.

[illegible]

పెండ్లి పిలుపు

WEDDING

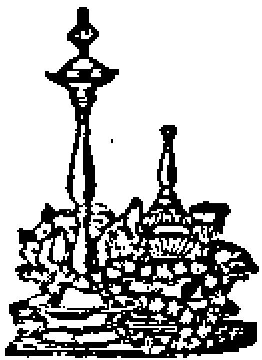

పెళ్లికానుక

పంపుట్లో పెళ్లి

శ్రీ దుర్గా ఆంధ్ర యువజన బృందం

డి. అప్పారావు

పిల్లారి సన్యాసిరావు

పాత్రవర్గం ★

ఆనంద్:-	[illegible]
రామయ్య:-	[illegible]
పోతురాజు:-	[illegible]
బసవయ్య:-	[illegible]
సుబ్బయ్య:-	[illegible]
భోగయ్య:-	[illegible]
లక్ష్మి:-	[illegible]
పిచ్చి:-	[illegible]

ఆంధ్రమిత్ర

ANDHRA MITRA

THE ONLY TELUGU DAILY IN BURMA

255, Lewis Street, Rangoon.

[illegible]

1963 OCTOBER-అక్టోబరు 1963

[illegible]

SUN ఆది		6	13	20	27
MON సోమ		7	14	21	28
TUES మంగళ	1	8	15	22	29
WED బుధ	2	9	16	23	30
THUR గురు	3	10	17	24	31
FRI శుక్ర	4	11	18	25	
SAT శని	5	12	19	26	

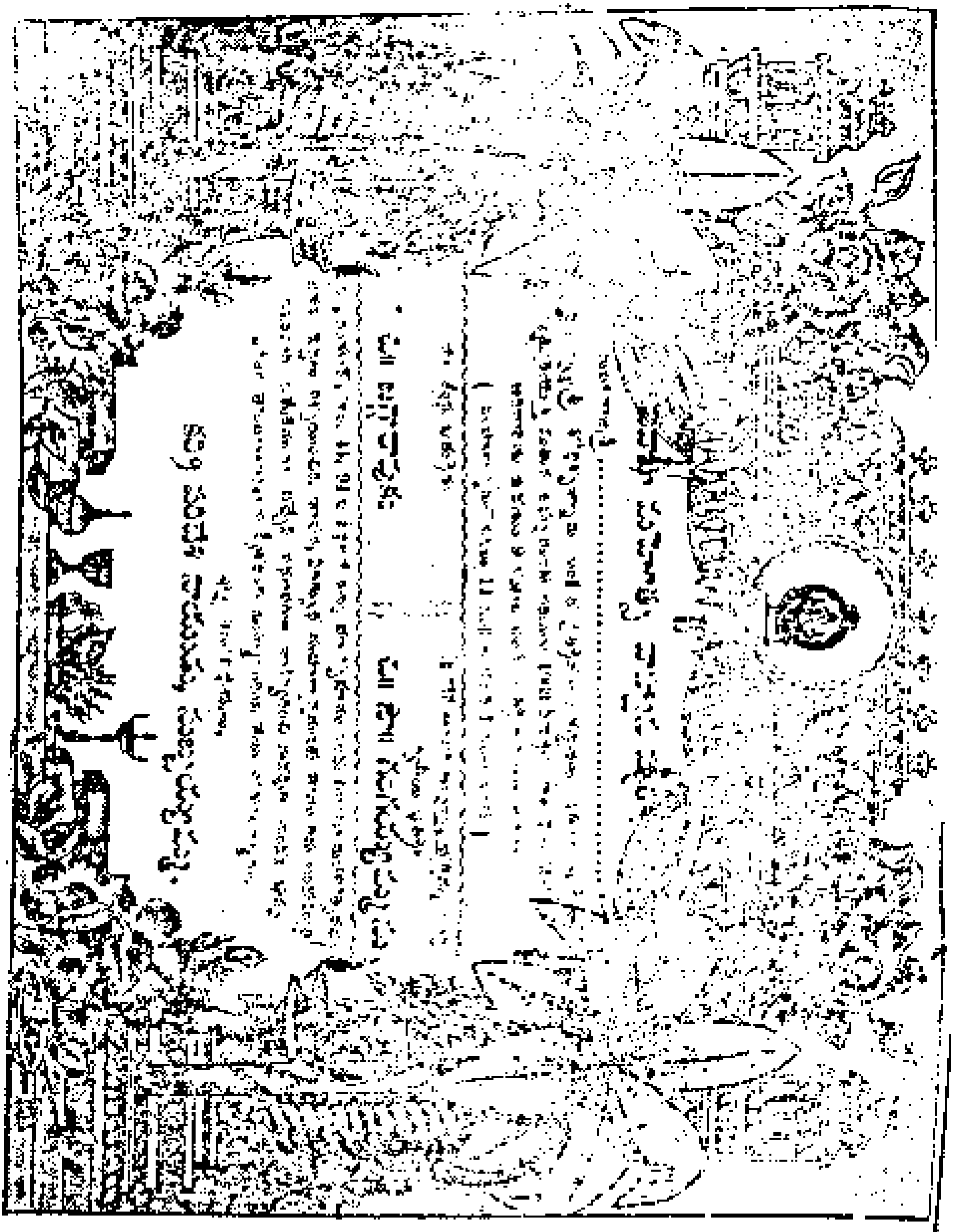

బర్మాలో జరిగే తెలుగువారి వివాహమహోత్సవ ఆహ్వాన పత్రిక

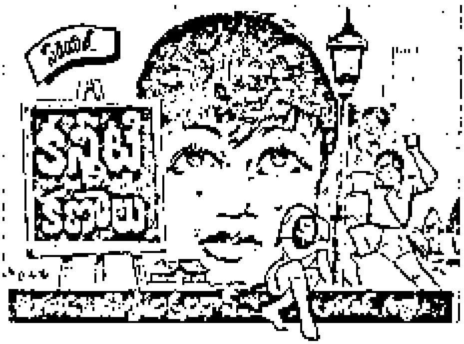

[illegible]

Sanctioned further loan of Rs. 500/- (five hundred) only in Krishna Collector's Rc. [illegible]

Tahsildar
Vuyyuru

Sanctioned Rs. 400/- towards [illegible] in Krishna Collector's [illegible] Rc. 29 3 71

TAHSILDAR,
VIJAYAWADA.

Brahma Printing Works, Thingangyun.

Embassy of India, Rangoon

Indians returning from Burma

IDENTITY CARD

Name B. Laxmana Rao

Passport/E.C. No. & date CL3533/1740 29-6-64

Occupation Student

Home Town/village and State [illegible] Krishna

Port of disembarkation [illegible]

Date of disembarkation ____________

Whether travel is free or concessional CONSESSIONAL

Signature/Left thumb impression

PARTICULARS OF CHILDREN.

S. No.	Name	Sex	Age
1.			
2.			
3.			
4.			

Signature of Embassy official

పెండ్లి పిలుపు

[illegible]

[illegible]		[illegible]
చిరంజీవి శ్రీ జగన్నాధరావు		[illegible]
([illegible])		సౌభాగ్యవతి కామాక్షమ్మ

[illegible]

[illegible]

మలేషియాలో 'తెలుగువారిపెళ్లి' దృశ్యం

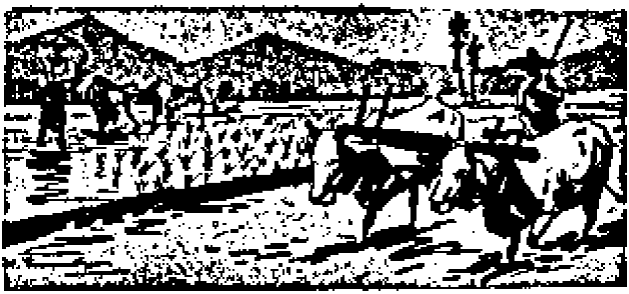

చారిత్రక బర్మా సుందర దృశ్యాలు

71,108

విదేశాంధ్ర

VIDESANDHRA THE ONLY TELUGU PAPER IN MALAYSIA

KDN. 813

శ్రీ నాగేశ్వరరావు దంపతులకు క్వాలాలంపూరులో ఘనస్వాగతం

UTAMAKAN BAHASA KEBANGSAAN

నాలుగు భాషల్లో కథలు సృష్టించిన శ్రీ భీశెట్టి శతదినోత్సవ చలన చిత్రాలు

తెలుగు

ఆది దంపతులు — డా॥ అక్కినేని దర్శకత్వం : డా॥ దాసరి

భోళా శంకరుడు — డా॥ దాసరి దర్శకత్వం : డా॥ దాసరి

ముగ్గురు కొడుకులు — హీరో కృష్ణ దర్శకత్వం : కృష్ణ

కొడుకు దిద్దిన కాపురం — హీరో కృష్ణ దర్శకత్వం : కృష్ణ

పంతంపట్టి జీవితం — శోభన్‌బాబు దర్శకత్వం : తాతినేని రామారావు

ప్రేమమూర్తులు — శోభన్‌బాబు దర్శకత్వం : ఎ. కోదండరామిరెడ్డి

హిందీ

బలాత్కార్ రాజ్

కర్ మాంగా — ధర్మేంద్ర దర్శకత్వం : కె. ఆర్. రెడ్డి

తమిళం

ఏ. వి. యం.

వెల్లైపురా ఒండ్రు — విజయకాంత్ దర్శకత్వం : గంగై అమరన్

కన్నడం

9. ఊరిగె ఉపకారి — విష్ణువర్ధన్ దర్శకత్వం : జో సైమన్
10. న్యాయ గెద్దితు — శంకర్‌నాగ్ దర్శకత్వం : జో సైమన్
11. రౌడీరాజా — అంబరీష్ దర్శకత్వం : జో సైమన్

అఖండ విజయం సాధించిన చిత్రాలు

12. ఏ.వి.యం. వారి "నాగు" చిరంజీవి—రాధ
13. "రఘురాముడు" శోభన్‌బాబు—శారద
14. "సర్దార్" కృష్ణంరాజు—జయప్రద

YELLALU DATINA TELUGU MALLELU —By BHISETTI LAXMANA RAO Rs. 30/-

ఒక మాట...

"విదేశాల్లో తెలుగు సంస్కృతి" అనే శీర్షికనిస్తూ – "తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం" – (హైదరాబాదు) నుండి గ్రంథ రచనలకుగాను ఒక ఆహ్వానం అందింది.

1984 జూన్ 29 న—

'కాందిశీకుని'గా నేను ఆంధ్రదేశం వచ్చేటప్పుడు–రంగూన్‌నుండి తీసుకు వచ్చిన "ఆంధ్రమిత్ర", "తెలుగువిద్య" పత్రికలు; మరియూ – "విదేశాంధ్ర" సాహిత్య పత్రికలు – పుట్టి పెరిగిన రంగూన్ జీవితం – అక్కడి తెలుగువారి జీవన గమనం – మహోజ్జ్వల కళావైభవం – నా యీ రచనకు శ్రీకారం చుట్టించాయి.

భవ్యమైన – దివ్యమైన – అపూర్వమైన చరిత్ర నడిపినవారు బర్మా ఆంధ్రులు.

28 ఏళ్ళ "ఆంధ్రపత్రికలో" "జర్నలిజం" అనుభవంతో – అనేకమంది భాషాకోవిదులతో చర్చించి – మరి అనేకమంది కాందిశీకులతోనూ – నాయకుల తోను – బర్మా పర్యాటకులతోనూ ఇంటర్వ్యూలు జరిపి – యీ గ్రంథ రచన పూర్తి చేశాను.

ఇలాంటి పుస్తకాలకు పెద్దలు – ప్రముఖులు – సంపాదకులు – పీఠికలు రాస్తారు. కాని... తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం – ప్రత్యేక కమిటీ యీ పుస్తకాన్ని పరిశీలించి 5 వేల రూపాయలు అవార్డు "పురస్కారం" ప్రకటించటమే – యీ గ్రంథానికొక "ప్రత్యేకత"గా భావిస్తున్నాను. "స్పెషల్ సెలెక్షన్ కమిటీ"కి కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నాను.

సమర్పణ...—

తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం వైస్ ఛాన్సలర్, జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీత – బర్మా ఆంధ్రుల ప్రతినిధులు – డాక్టర్ సి. నారాయణరెడ్డిగారికి కరాభివందన సుమమాలలు అర్పించుకుంటున్నాను.

సెలవ్ !

—భిశెట్టి లక్ష్మణరావు

సబ్ ఎడిటర్/సిటీ స్పెషల్ రిపోర్టర్

ఆంధ్రపత్రిక

హైదరాబాద్ – 5

Rs. 30/-